

อภิธานการ

การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากล
ที่ชำระโดยชรินทร์ นันทนาคร

พรอนันต์ ยอดจันทร์

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
วันลงทะเบียน..... 30 ต.ค. 2557
เลขทะเบียน..... 1666609
เลขเรียกหนังสือ..... ป PN

224
Y296
2557

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย
กรกฎาคม 2557
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากล
ที่ขั้บร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร”

ของนางพรอนันต์ ยอดจันทร์

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ประทีป นกปี่)

.....ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. พชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์)

.....กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. สนม ครุฑเมือง)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ดร. อรทัย สุทธิ)

อนุมัติ

.....

(ศาสตราจารย์ ดร. รัตน์ะบัวสนธ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ประสบความสำเร็จอย่างเรียบร้อยเพราะความเมตตาและกรุณาในการตรวจแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากรองศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สนม ครุฑเมือง กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.อรทัย สุทธิ และรองศาสตราจารย์ประทีป นักปี ซึ่งกรุณาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจและชี้แนะข้อบกพร่อง ทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสแก้ไขเนื้อหาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์แบบ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่สนับสนุนทุนการศึกษาจนจบหลักสูตร

กราบขอบพระคุณบิดา มารดาที่เลี้ยงดูและส่งเสริมให้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน

กราบขอบพระคุณอาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และวิชาการให้แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อน ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย

ท้ายที่สุดหวังว่างานวิจัยนี้คงมีคุณประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจจะศึกษาการวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร

พรอนันต์ ยอดจันทร์

ชื่อเรื่อง	การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากล ที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร
ผู้วิจัย	พรอนันต์ ยอดจันทร์
สถานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์
กรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สนม ครุฑเมือง
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2556
คำสำคัญ	เพลงไทยสากล ภาพพจน์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร โดยศึกษาจากบทเพลงชุดของขวัญรวมเพลงเอกชรินทร์ นันทนาคร ขับร้องบันทึกแผ่นเสียง พ.ศ. 2500-2512 จำนวน 156 เพลง ผลิตโดยบริษัท บางกอกคาสเซต จำกัด การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เพลงไทยสากล ทฤษฎีการใช้ภาพพจน์ การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรม แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อร้องของแต่ละเพลง

ผลวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร ทั้ง 10 ประเภท ผู้วิจัยสามารถเรียงลำดับภาพพจน์ที่ปรากฏมากที่สุดไปจนถึงภาพพจน์ที่ปรากฏน้อยที่สุด ดังต่อไปนี้

1. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่หนึ่ง คือ ภาพพจน์อุปมา (Simile) คิดเป็นร้อยละ 31.92 สิ่งที่มีการนำมาใช้เปรียบเทียบมากที่สุดจะเป็นเกี่ยวกับธรรมชาติมาเป็นสื่อให้เปรียบเทียบ เช่น ไฟ ลม ดอกไม้ ป่า ดวงดาว พระจันทร์ พระอาทิตย์ แสงดาว และคำเชื่อมที่นำมาใช้เปรียบเทียบมากที่สุด คือคำว่า "ดัง"

2. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่สอง คือ ภาพพจน์อติพจน์ (Hyperbole) คิดเป็นร้อยละ 13.38 ซึ่งเป็นการกล่าวเกินจริงเกี่ยวกับความงามของหญิงคนรัก และความจงรักภักดีต่อหญิงคนรักเป็นส่วนใหญ่ โดยการนำธรรมชาติเป็นสื่อในการเปรียบ เช่น โลก ดวงดาว ทะเล ไฟ สายน้ำ ลม เป็นต้น

3. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่สาม คือ ภาพพจน์ปรัจฉานา (Rhetorical question) คิดเป็นร้อยละ 12.21 โดยทั่วไปเป็นคำถามที่ตัดพ้อหญิงคนรักเป็นส่วนใหญ่

4. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่สี่ คือ ภาพพจน์สัญลักษณ์ (Symbol) คิดเป็นร้อยละ 10.80 โดยการนำสิ่งใกล้ตัวหรือเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้วมาใช้แทนเพื่อทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเกิดเป็นรูปธรรม เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้นและสิ่งที่นำมาใช้แทนเช่น ดอกไม้ กุหลาบกลีบกระจาย สีดำ แก้วตา เสือ รวงข้าว พุย กระต่าย ดวงจันทร์ ชาก รุขี ผิวแดง ดอกบัว เป็นต้น

5. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่ห้ามี 2 ภาพพจน์ด้วยกัน คือ ภาพพจน์บุคคลาธิฐาน และภาพพจน์อุปลักษณ์

5.1 ภาพพจน์บุคคลาธิฐาน (Personification) คิดเป็นร้อยละ 7.28 โดยการนำธรรมชาติและนามธรรมมาเป็นสื่อ เช่น ลม คลื่น ท้องฟ้า เป็นต้น

5.2 ภาพพจน์อุปลักษณ์ (Metaphor) คิดเป็นร้อยละ 7.28 สิ่งที้นำมาใช้เปรียบ เช่น ท้องฟ้า ดอกไม้ สมบัติ ทาส ลม ดวงจันทร์ สายน้ำ นางฟ้า หัวใจ ชีวิต เป็นต้น และคำแสดงการเปรียบที่พบมากที่สุด คือคำว่า "เป็น"

6. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่หก คือ ภาพพจน์ปฏิกิริยา (Paradox) คิดเป็นร้อยละ 7.04 ส่วนใหญ่เป็นการใช้คำตรงข้ามกันเปรียบเทียบในเรื่องของความรักระหว่างชายหนุ่มกับหญิงสาว เช่น ใกล้-ไกล สูง-ต่ำ ทุกข์-สุข ร้อน-หนาว เป็นต้น

7. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่เจ็ด คือ ภาพพจน์การอ้างถึง (Allusion) คิดเป็นร้อยละ 4.92 ซึ่งการกล่าวอ้างถึงมักจะอ้างสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม เช่น พระพรหม ดาวดึงส์ สวรรค์ เปรตกรรม ความเชื่อเรื่องการรักษาพรหมจรรย์ เป็นต้น

8. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่แปด คือ ภาพพจน์การแฝงนัย (Irony) คิดเป็นร้อยละ 4.69 ส่วนใหญ่มักใช้คำพูดที่เสียดสีเกี่ยวกับหญิงคนรักที่ทำให้ตนเองชอกช้ำใจ

9. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่เก้า คือ ภาพพจน์ศัพท์พจน์ (Onomatopoeia) พบน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 0.47 ซึ่งเป็นการเลียนเสียงของน้ำตก เพื่อให้ผู้ฟังเกิดภาพที่ชัดเจน คือ คำว่า "ซ่า"

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นนั้น สิ่งทีนำมาเปรียบนั้นมีหลายประเภท ได้แก่ สิ่งเหนือธรรมชาติ ธรรมชาติ มนุษย์ หรืออวัยวะของมนุษย์ กิริยาอาการของมนุษย์ พืช หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของพืช สัตว์ หรืออวัยวะของสัตว์ วัตถุ สถานที่ การเลือกใช้สิ่งทีจะนำมาเปรียบนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะร่วมทางความหมายที่เป็นและลักษณะเด่นๆของสิ่งทีนำมาเปรียบและสิ่งทีถูกเปรียบ

Title	AN ANALYSIS OF THE USE OF FIGURE OF SPEECH IN THAI WESTERN-STYLE MUSIC LITERATURE SUNG BY CHARIN NANTANAKORN
Author	Pornanan Yodchan
Thesis Advisor	Associate Professor Patcharin Anansiriwat, Ph.D.
Thesis Co-Advisor	Associate Professor Sanom Krootmuang, Ph.D.
Academic Degree	Master of Arts (Thai Language), Naresuan University, 2013
Keywords	Thai western-style music, Figure of speech

ABSTRACT

This research aimed to analyze the use of figure of speech in Thai western-style music literature sung by Charin Nantanakorn. The study covered 156 songs recorded by Charin Nantanakorn from 1957 to 1969 in the series "Charin Nantanakorn's Gift of the Greatest Hits" produced by Bangkok Cassette, Ltd. Documents and research studies related to the analysis of Thai western-style music, the theory of the use of figure of speech, the analysis of the use of figure of speech in literature were investigated. The lyrics of each song were, then, analyzed based on the investigation of the documents and research studies.

The analysis of the use of 10 types of figure of speech in Thai western-style music literature sung by Charin Nantanakorn revealed that the types of figure of speech could be arranged according to their frequencies from the most often used to the least often used as follows:

1. The most often employed figure of speech was Simile, with the frequency of employment of 31.92%. Natural objects such as fire, wind, flowers, forest, stars, the moon, the sun, and starlight were used for the comparison. The most commonly found comparative connector was "as".
2. The second most often employed figure of speech was Hyperbole, with the frequency of employment of 13.38%. The hyperboles were mainly used to relate the

beauty of as well as the fidelity for the beloved females. Nature, such as the earth, stars, sea, fire, stream and wind, was used in the comparison.

3. The third most often employed figure of speech was Rhetorical Question, with the frequency of employment of 12.21%. The rhetorical questions were generally directed towards the beloved females to show the speaker's hurt feelings.

4. The fourth most often employed figure of speech was Symbol, with the frequency of employment of 10.80%. Close-by or commonly known objects, such as flowers, rose petals, black color, eyes, tigers, ear of rice, buffaloes, rabbits, the moon, remains, ashes, melon skins and lotus, were used in the representations in order to render the abstract more concrete.

5. The fifth most often employed figures of speech were Personification and Metaphor.

5.1 Personification was employed with the frequency of 7.28%. Natural and abstract objects, such as wind, waves and sky, were used to convey the meanings.

5.2 Metaphor was employed with the frequency of 7.28%. Objects used for the comparison were for example, sky, flowers, treasure, slaves, wind, the moon, stream, angels and heart. The comparative connector used the most often was "be".

6. The sixth most often employed figure of speech was Paradox, with the frequency of employment of 7.04%. In most cases, antonyms, such as close-far, high-low, sad-happy, and hot-cold, were used in the comparison of the love between a man and a woman.

7. The seventh most often employed figure of speech was Allusion, with the frequency of employment of 4.92%. The allusions referred to both concrete and abstract objects such as Brahma, the second heaven where Indra dwells, heaven, karma, and the belief regarding the preservation of virginity.

8. The eighth most often employed figure of speech was Irony, with the frequency of employment of 4.69%. The irony was mainly used to convey ironical statements to the beloved females who had hurt the speakers' feelings.

9. The least often employed figure of speech was Onomatopoeia, with the frequency of employment of 0.47%. The onomatopoeia "sizzle" was used to imitate the sound of the waterfall in order to render a clearer picture in the audience's mind.

According to the findings of the analysis, there were several types of objects of comparison, namely supernatural objects, nature, humans or human body parts, human actions and emotions, plants or parts of plants, animals or animal body parts, objects, and places. The objects of comparison were selected based on their shared characteristics and features.

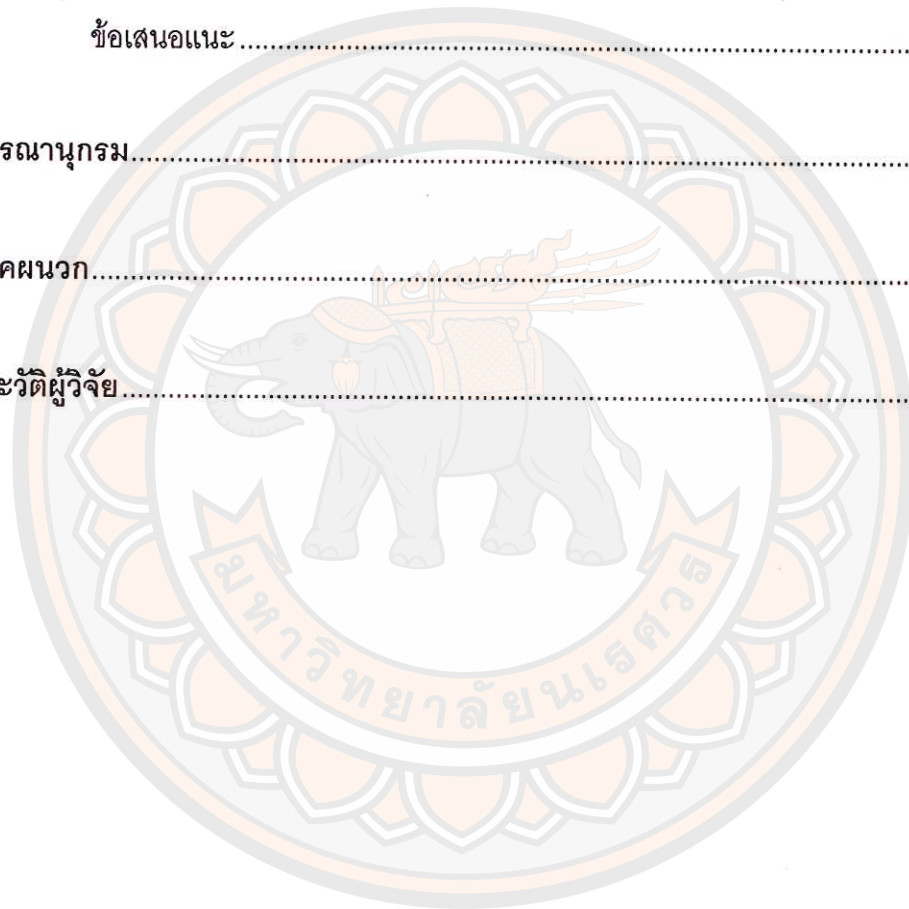

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
วิธีดำเนินการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เพลงไทยสากล	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการใช้ภาพพจน์	20
3 การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากล ที่ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร	35
ภาพพจน์อุปมา (Simile)	36
ภาพพจน์อุปลักษณ์ (Metaphor)	48
ภาพพจน์สัญลักษณ์ (Symbol)	57
ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน (Personification)	69
ภาพพจน์การอ้างถึง (Allusion)	74
ภาพพจน์อติพจน์ (Hyperbole)	79
ภาพพจน์สัทพจน์ (Onomatopoeia)	83
ภาพพจน์ปฏิทรรศน์ (Paradox)	84
ภาพพจน์การแฝงนัย (Irony)	87
ภาพพจน์ปรัจฉา (Rhetorical question)	88

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 บทสรุป.....	93
สรุปผลการวิจัย.....	93
อภิปรายผล	101
ข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม.....	104
ภาคผนวก.....	110
ประวัติผู้วิจัย.....	176

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

- 1 สรุภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย
ชรินทร์ นันทนาคร..... 96

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เพลงเป็นวรรณกรรมร้อยกรองรูปแบบหนึ่งที่เกิดจากจินตนาการอันสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่ผสมผสานระหว่างศิลปะทางดนตรีกับศิลปะของการเรียบเรียงภาษา เพื่อดำเนินเรื่องราวอย่างกลมกลืนลึกซึ้ง งดงามและน่าจดจำ โดยผู้ประพันธ์ได้สื่อความรู้สึกนึกคิด และเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านลีลาการใช้ภาษา ท่วงทำนอง และเนื้อหาสาระที่ผู้ประพันธ์นำเสนอ เพลงจึงเป็นวรรณกรรมที่จรรโลงใจมนุษย์มาทุกยุคทุกสมัย เนื้อเพลงบางเพลงให้ความรู้สึกสนุกสนาน รื่นเริงแจ่มใสสบายใจแต่บางเพลงอาจให้ความรู้สึกเศร้า สลดหดหู่ สะเทือนใจ บางเพลงอาจเสียดสีประชดประชันสภาพสังคม บางเพลงให้กำลังใจในการต่อสู้กับอุปสรรคที่กำลังเผชิญนานาประการแก่ผู้ฟัง เช่น เพลงบ้านเก่า ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร เพลงน้ำตาอีสาน ของชลธิ์ ธารทอง ซึ่งขับร้องโดย สายัณห์ สัญญา เป็นต้น

นพพร ด้านสกุล (2538, หน้า 1) กล่าวว่ามนุษย์สร้างสรรคงานเพลงขึ้นมาเพื่อตอบสนองอารมณ์ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์ เช่น อารมณ์แห่งรัก สุข ทุกข์ระทมใจ สนุกสนาน ตลกขบขัน และเพ็ดเพ็ดเจริญใจ นอกจากนั้นยังใช้เป็นสื่อถ่ายทอดความงดงามของสรรพสิ่ง เช่น ความงดงามของป่าเขาลำเนาไพร หาดทราย และสายน้ำ ใช้เป็นกระจกสะท้อนชีวิตในสังคม วัฒนธรรม และอื่น ๆ อีกมากมาย ตามความต้องการของมนุษย์

เพลงไทยมีหลายประเภท มีทั้งเพลงพื้นบ้าน เพลงลูกทุ่ง เพลงสตริง และเพลงลูกกรุง เพลงลูกกรุงหรือเพลงไทยสากล ซึ่งมีวิวัฒนาการคู่มากับเพลงลูกทุ่งและได้แยกเป็นรูปแบบ และลักษณะที่ชัดเจนในภายหลัง

คมกริช การินทร์ (2552, หน้า 123) กล่าวว่าเพลงลูกกรุง หมายถึง เพลงที่มาจากเพลงไทยสากล ลักษณะสำคัญของเพลงลูกกรุง คือการเลือกใช้คำสละสลวย ไพเราะ และอาจมีความหมายโดยนัยแฝงอยู่ โดยด้านการขับร้องจะร้องตามจังหวะและทำนองที่กำหนด ส่วนเนื้อหามักจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความรัก ความสนุกสนาน ความเสียสละ ความเห็นอกเห็นใจและความผิหวาง ซึ่งมีการจัดแบ่งโดยกลุ่มนักร้อง นักแต่งเพลง และนักดนตรีที่เรียกตัวเองว่า "ลูกกรุง"

เพลงไทยสากลเป็นเพลงประเภทหนึ่งที่คนไทยนิยมฟังกันอย่างกว้างขวาง อาจจะเป็นด้วยความประทับใจในคำร้อง ทำนอง เนื้อหา หรือแนวคิดของเพลง ดังที่

วัชรภรณ์ อาจหาญ (2535, หน้า 2) กล่าวว่าเพลงไทยสากลเป็นวรรณกรรมรูปแบบใหม่ที่ควรศึกษา ทั้งนี้เพราะเพลงแพร่หลายไปได้ทุกกลุ่มสังคม เนื้อหาซึ่งมีลักษณะหลากหลายสามารถสื่อความหมายได้ง่ายเพราะเป็นวรรณกรรมที่สื่อ "สาร" ได้ด้วยการฟัง และใช้เวลาค่อนข้างสั้น เมื่อเปรียบเทียบกับวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ นอกจากนี้บทเพลงหรือคำร้องยังมีรูปแบบ ที่น่าสนใจ เพราะเป็นลักษณะของกวีนิพนธ์ขนาดสั้น กระชับ สามารถแสดงแนวคิดได้อย่างชัดเจน และทำนองเพลงยังทำให้เกิดความเพลิดเพลินสร้างความดื่มด่ำ ลึกซึ้งในอารมณ์ความรู้สึกได้รวดเร็วกว่าวรรณกรรมประเภทที่สื่อ "สาร" ด้วยการอ่าน

บทร้องของเพลงไทยสากล เรียกว่า คำร้องเน้นความสำคัญที่คำร้องที่มีความไพเราะ ดังมีผู้กล่าวว่า "เพลงไทยสากลเป็นชุมทรัพย์อันมหาศาลในด้านวรรณศิลป์" (เจตนา นาควัชร, 2524, หน้า 29)

ความไพเราะ ความประทับใจของเพลง นอกจากจะเกิดจากคำร้อง ท่วงทำนองและจังหวะของดนตรีแล้ว ยังเกิดจากเสียงและลีลาของผู้ขับร้องเพลงนั้น ๆ ด้วย นักร้องเพลงไทยสากลที่มีลีลาการร้องเพลงมีลักษณะเฉพาะตัว และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายผู้หนึ่งคือ ชรินทร์ นันทนาคร หรือชื่อเดิม ชรินทร์ งามเมือง เป็นทั้งศิลปินนักร้อง นักแสดง ผู้กำกับภาพยนตร์ รวมทั้ง ชรินทร์ นันทนาคร ยังได้รับการยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2541

ชรินทร์ นันทนาคร เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์เพลงสดุดีมหาราชา ซึ่งส่งผลให้ได้รับรางวัลเกียรติคุณสัมพันธ์ "สังข์เงิน" สาขาใช้ศิลปสร้างสรรค์ให้เกิดความรักชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ ในปี พ.ศ. 2527 อีกทั้งยังได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ที่ขับร้องเพลงไทยสากลผสมผสานกับเพลงไทยเดิม มีท่วงทำนองสูงต่ำ เอื้ออนด้วยน้ำเสียงที่มีเสน่ห์ชวนฟัง จึงมีเพลงจำนวนมากที่ได้รับการบันทึกเสียงหลายครั้ง และยังเป็นที่ยืนชอบอยู่ในปัจจุบัน บทเพลงที่ชรินทร์ได้ขับร้องนั้นผู้ประพันธ์ได้สร้างสรรค์คำร้องด้วยภาษาที่ประณีตงดงาม ทำนองไพเราะ ทำให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลิน ดื่มด่ำ ลึกซึ้ง มีอารมณ์ความรู้สึกที่หลากหลายคล้อยตามเนื้อเพลงมีทั้ง การใช้ภาษาภาพพจน์เพื่อทำให้เกิดสุนทรีภาพของภาษาได้อย่างสละสลวย ผลงานที่สร้างชื่อเสียง ได้แก่ เพลงเรือนแพ เพลงมนต์รักดอกคำใต้ เพลงหยาดเพชร เพลงทาสเทวี และในปี พ.ศ. 2515 ชรินทร์ นันทนาคร ได้รับรางวัลแผ่นเสียงทองคำพระราชทานจากเพลงอาลัยรัก

เมื่อปี พ.ศ. 2554 ได้รับรางวัลผู้ขับร้องเพลงไทยสากลชายอมตะ ในงานประกาศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 7 รางวัลแห่งเกียรติประวัติด้านเพลงยอดเยี่ยม และยอดนิยมแห่งปี

คุณค่าด้านการสื่อความรู้สึกนึกคิด และเรื่องราวต่าง ๆ ของผู้ประพันธ์ และความน่าสนใจของเพลงไทยสากล รวมทั้งศิลปินผู้ขับร้องดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ ที่จะศึกษาเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร เพื่อให้เห็นถึงความงามในการใช้ภาษา ในเชิงความเปรียบ ในรูปแบบของภาพพจน์เพื่อแสดงให้เห็นว่าสามารถสื่อสารไปสู่ผู้ฟังอย่างไรบ้าง การเรียงร้อยถ้อยคำเหล่านี้ สามารถประสานกันอย่างกลมกลืนและมีเอกภาพเพียงไร อันเป็นการส่งเสริมผลงานเพลงให้งดงามโดดเด่นขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในเชิงวิชาการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร

ความสำคัญของการวิจัย

การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาของสารที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อได้ง่าย ละเอียดชัดเจนมากขึ้น

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาพพจน์ ผู้วิจัยได้ประมวลความรู้มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร ดังนี้

1. ภาพพจน์อุปมา (Simile) หมายถึง การนำเอาสิ่งหนึ่งมาเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยมีคำบ่งบอกว่าเปรียบเทียบอย่างชัดเจน เช่น มีคำว่า ดุจ ดัง เหมือน ปาน รวากับ ฯลฯ

ตัวอย่าง เช่น รอยเล็บ เหน็บรัก ดิดปักฝังแนว เหมือนรอยแมวช่วน (เพลงรอยรัก รอยเล็บ)

2. ภาพพจน์อุปลักษณ์ (Metaphor) หมายถึง การเปรียบเทียบเช่นเดียวกับการเปรียบเทียบโดยตรงแต่ไม่มีคำบ่งบอกว่าเปรียบเทียบอยู่ด้วย หรืออาจมีคำเชื่อมที่แสดงว่า 2 สิ่งนั้นเป็นเช่นเดียวกัน คือ คำว่า "เป็น คือ เท่า"

ตัวอย่างเช่น ปรารภนารักเธอเท่าฟ้าที่สุดบูชาว่าน้องนางใด (เพลงการะเกด)

3. ภาพพจน์สัญลักษณ์ (Symbol) หมายถึง การกล่าวถึงสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง ตัวอย่างเช่น คิดดูเสียก่อนอย่าปล่อยใจให้ไปหลงคำ หากฟ้าทอดทิ้งให้ข้าต้องระกำ แล้วจะโทษใคร (เพลงกินรีหลงฟ้า)

4. ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน (Personification) หมายถึง การกล่าวสมมติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิตหรือสัตว์ พืชให้มีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดเหมือนกับคน

ตัวอย่างเช่น ลมเอ๋ยหากพบบงคราญ จึ่งชมชานถามเจ้าดู ทางใดที่น้องข้าอยู่ จงเอ็นดูช่วยตอบคำ (เพลงขวัญกระเจิง)

5. ภาพพจน์การอ้างถึง (Allusion) หมายถึง การที่ผู้แต่งกล่าวอ้างอิงไปถึงบุคคล เหตุการณ์ นิทาน วาทีสำคัญ ประวัติ หรือวรรณกรรมอื่นซึ่งอยู่นอกเรื่องที่เขียน โดยการเอ่ยถึงแต่เพียงสั้น ๆ ไม่มีคำอธิบายยาวความ

ตัวอย่างเช่น ใ้รูปทองใจทรม มีนามว่ากาเกี สวयरชรกลืนขจรหอมดังมาลี (เพลงกาเกีเหมือนดอกไม้)

6. ภาพพจน์อติพจน์ (Hyperbole) หมายถึง การกล่าวโดยไม่คำนึงข้อเท็จจริงหรือข้อความนั้นเป็นความจริงไปไม่ได้ แต่กล่าวเพื่อบ่งให้กระทบอารมณ์หรือความรู้สึก

ตัวอย่างเช่น เมื่อเรามีหัวใจมั่นรักภักดีเกลียวกลม ทะเลแม้มาขวางกั้น สวรรค์จะพลันถล่ม รักสองเราภิรมย์ ทรายฟ้าดินทลาย (ข้ามขอบฟ้า)

7. ภาพพจน์ศัพท์พจน์ (Onomatopoeia) หมายถึง การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังนึกถึงเสียงธรรมชาติและนึกถึงภาพซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เสียงนั้นปรากฏอยู่ด้วย

ตัวอย่างเช่น เสียงน้ำตกซ่า เหมือนเสียงเรียกหายอดพฐ (น้ำตกสาริกา)

8. ภาพพจน์ปฏิทรรศน์ (Paradox) หมายถึง การเปรียบเทียบโดยใช้ความขัดแย้งหรือใช้ความ ตรงกันข้าม ทำให้เข้าใจได้ตีมองเห็นเด่นชัด

ตัวอย่างเช่น หิวหรืออิ่มก็อิ่มพอกัน ชีวิตกลางน้ำสุขสันต์ไ้สวรรค์ในเรือนแพ (เรือนแพ)

9. ภาพพจน์การแฝงนัย (Irony) หมายถึง การใช้ถ้อยคำโดยมีเจตนาให้แปลความหมาย เป็นเรื่องเสียดสี เหน็บแนมประชดประชัน แดกดัน เยาะเย้ย

ตัวอย่างเช่น เตือนแล้วอย่าไปหลงลม เขาคิดชมเชยชั่วคราว (เพลงโนรีจากคอน)

10. ภาพพจน์ปรัญญา (Rhetorical question) หมายถึง การใช้คำถามออกไปเพื่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีได้ต้องการคำตอบ

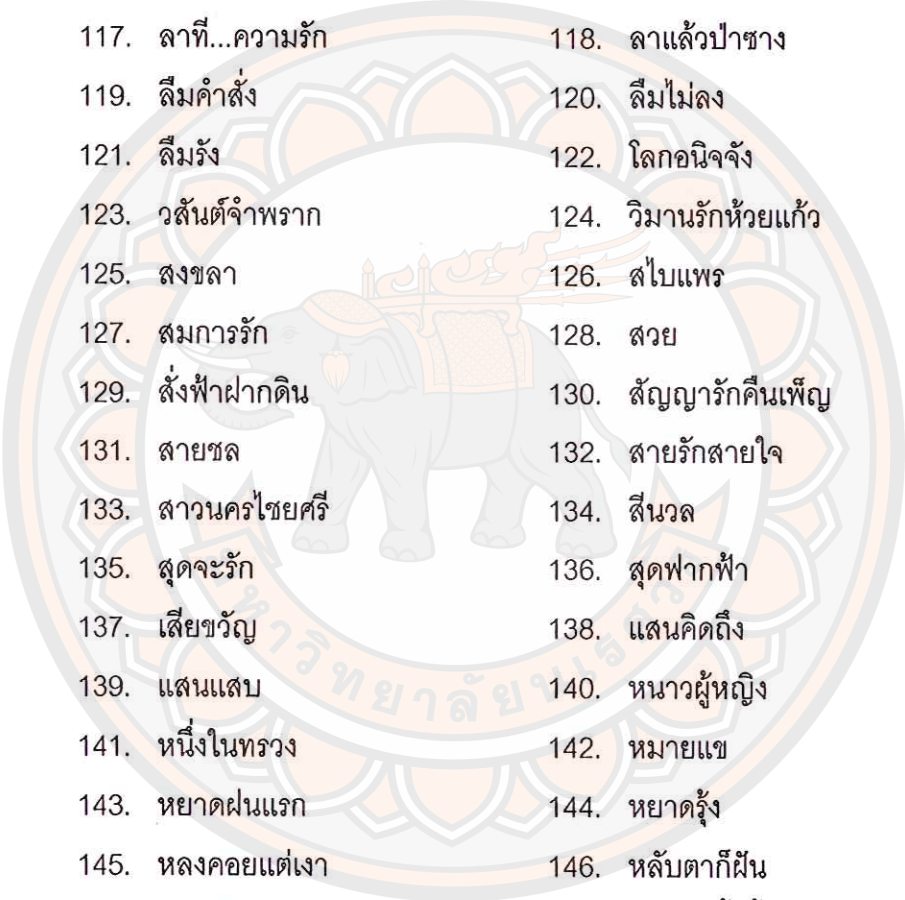
ตัวอย่างเช่น พรหมองค์ใดหรือใครสรรค์สร้าง (เพลงเนื่อนวล)

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาบทเพลงชุดของขวัญรวมเพลงเอก ชรินทร์ นันทนาคร ขับร้องบันทึกแผ่นเสียง พ.ศ. 2500-2512 จำนวน 156 เพลง ผลิตโดยบริษัท บางกอกคาสเซต จำกัด ดังนี้

1. กังมอย่างนี้	2. กวีนพะเยา
3. กากีเหมือนดอกไม้	4. การะเกด
5. กิรินทร์หลงฟ้า	6. กุหลาบในมือเธอ
7. กุหลาบเวียงเหนือ	8. เกล็ดแก้ว
9. แก้วใจขวัญจิต	10. ไกลบ้าน
11. ขวัญกระเจิง	12. ขวัญใจคนจร
13. ขวัญหาย	14. ขอใจให้พี่
15. ข้ามขอบฟ้า	16. คนธรรพ์รำพึง
17. ความหวังครั้งสุดท้าย	18. ค่าน้ำนม
19. คำนีเธอคอยใคร	20. คำมั่นสัญญา
21. คิมหันต์พิศวาส	22. คีนั่นคีนี่
23. คีนี่พี่เหงา	24. คีนี่สุดท้าย
25. แค่นี้	26. จันทรเจ้า
27. จากน้อง	28. จำจากเจ้า
29. จำพราก	30. เจ้าทวยเข้ากรุง
31. ฉันจะรอเธอที่วังนาย	32. ข้าวอกเหมือนตกลด
33. โชคดีที่รัก	34. ซ่อนรัก รักซ่อน
35. ซากทรมาน	36. ดวงตาสวรรค์
37. ดอกฟ้าบูชาธรรม	38. ดอกไม้เมืองเหนือ
39. ดั่งไร่แผ่นดิน	40. ดาวคลี่
41. เด็ดดอกรัก	42. เเดนชีวิต
43. เดือนหงายที่ป่าช้า	44. ตะวันยอแสง

-
45. ถิ่นไทย	46. ทำหลอม
47. ทาสทรมาน	48. ทาสเทวี
49. ทำไมต้องจากกัน	50. ที่รัก
51. ห่วงรวงทอง	52. เธอและฉัน
53. น่องรัก	54. นางในสายฝน
55. นารัก	56. น้ำค้างบนแก้มสาว
57. น้ำตกลสาริกา	58. น้ำตาทมิฬ
59. น้ำตาไอ้ทุย	60. นิดเดียว
61. นิราศนุช	62. นึกถึง
63. เนื้อทองของพี่	64. เนื่อนวล
65. โนรีจากคอน	66. ในอ้อมกอด
67. บัวบาน	68. บางกระบือ
69. บางรัก	70. บางหลวง
71. บ้านเก่า	72. บุเรงนองพ่ายรัก
73. บุษบาในฝัน	74. เปื้อนมอน
75. ปาชากลางใจ	76. ปานทิพย์เทพี
77. ผู้หญิง	78. ฝันสลาย
79. ฝันหลอน	80. พนาสวรรค์
81. พระเจ้ารู้ทีหลัง	82. พรากหัวใจ
83. พรุ่งนี้ดีกว่าวันนี้	84. พรุ่งนี้ไม่มีอะไรแน่
85. พ้อ	86. พี่อพี่อน
87. เพลงรักเพลงรำ	88. เพียงเงา
89. เพื่อน้อง	90. ไพรกว้าง
91. ฟ้าลาดิน	92. ฟ้าสิ้นปราณี
93. มนต์รักเที่ยงคืน	94. มรสุมสวาท
95. เมื่อคืนนี้	96. แม่นกยังละเมอ
97. ไม่อยากให้โลกนี้มีความรัก	98. ยลโฉม
99. ยังคอย	100. ยิ้มทั้งน้ำตา
101. รมฟ้าป่าชาง	102. รอยไถ

-
103. รอยรักรอยเลิပ်	104. รักเที่ยงคืน
105. รักแท้	106. รักไม่มีพรมแดน
107. รักมีแซ	108. เรือนแพ
109. เรือนแพ	110. เรือนหออรัก
111. เรือหงส์ทอง	112. ลมจำ
113. ลมสวาท	114. ล่องโขงคืนเพ็ญ
115. ละครีวี่ด	116. ลาก่อน...ความรัก
117. ลาที่...ความรัก	118. ลาแล้วป่าซาบ
119. ลืมคำสั่ง	120. ลืมไม่ลง
121. ลืมร้าง	122. โลกอนิจจัง
123. วสันต์จำพราก	124. วิมานรักห้วยแก้ว
125. สงขลา	126. สไบแพร
127. สมการรัก	128. สวย
129. ส่องฟ้าฝากดิน	130. สัญญารักคืนเพ็ญ
131. สายชล	132. สายรักสายใจ
133. สาวนครไชยศรี	134. สีนวล
135. สุดจะรัก	136. สุดฟากฟ้า
137. เสียขวัญ	138. แสนคิดถึง
139. แสนแสบ	140. หนาวผู้หญิง
141. หนึ่งโนทรวง	142. หมายแซ
143. หยาดฝนแรก	144. หยาดรู้้ง
145. หลงคอยแต่เงา	146. หลับตากี่ฝัน
147. หักใจไม่คิด	148. หัวเราะทั้งน้ำตา
149. เหมันต์พิศวาส	150. อยากให้เหมือนเมื่อก่อนนี้
151. อย่าร้องไห้	152. อย่าหวงพี่เลย
153. อ้อมอกน้องนาง	154. อิเหนารำพัน
155. อุทยานรักไทรโยค	156. เอื้องฟ้าเวียงคอย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพลงไทยสากล หมายถึง เพลงที่ใช้เครื่องดนตรีและการบรรเลงแบบตะวันตกแต่ใช้ทำนองและคำร้องของไทย โดยปรับเปลี่ยนการขับร้องมีเอื้อนแบบไทยมาเป็นการขับร้องแบบเนื้อเต็ม โดยศึกษาเพลงไทยสากลชุดของขวัญรวมเพลงเอกชรินทร์ นันทนาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้อง โดยชรินทร์ นันทนาคร ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นศึกษาและรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษาประวัติและผลงานของ ชรินทร์ นันทนาคร

1.2 รวบรวมและศึกษาเพลงในชุดของขวัญรวมเพลงเอกของ ชรินทร์ นันทนาคร

1.3 รวบรวมและศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์

ตลอดจนทฤษฎีการใช้ภาพพจน์

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร โดยวิเคราะห์ทีละเพลงโดยเรียงลำดับอักษรตามชื่อเพลงแล้วสรุปเป็นรายเพลงว่าใช้ภาพพจน์แบบใดบ้าง เมื่อวิเคราะห์รายเพลงเสร็จแล้วจึงสรุปทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง

2.2 ในการวิเคราะห์แต่ละเพลงนั้น จะวิเคราะห์เนื้อร้องของแต่ละเพลงว่าปรากฏการใช้ภาพพจน์ใด และผู้แต่งได้เปรียบเทียบสิ่งใดสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้ความหมายของข้อความนั้นชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2.1 ภาพพจน์อุปมา (Simile)

2.2.2 ภาพพจน์ปลัดขันธ์ (Metaphor)

2.2.3 ภาพพจน์สัญลักษณ์ (Symbol)

2.2.4 ภาพพจน์บุคคลาธิษฐาน (Personification)

2.2.5 ภาพพจน์การอ้างถึง (Allusion)

2.2.6 ภาพพจน์อติพจน์ (Hyperbole)

2.2.7 ภาพพจน์สัมผัสพจน์ (Onomatopoeia)

2.2.8 ภาพพจน์ปฏิทรรศน์ (Paradox)

2.2.9 ภาพพจน์การแฝงนัย (Irony)

2.2.10 ภาพพจน์ปฏิปจฉา (Rhetorical question)

3. ขั้นสรุปและอภิปรายผล

3.1 สรุปผลการวิจัย

3.2 อภิปรายผลและแนวทางการวิจัย

4. ขั้นนำเสนอข้อมูล

นำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย "วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร" มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เพลงไทยสากล
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของเพลงไทยสากล
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เพลงไทยสากล
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการใช้ภาพพจน์
 - 2.1 คำจำกัดความของภาพพจน์
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เพลงไทยสากล

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของเพลงไทยสากล

เพลงไทยสากล เป็นเพลงที่ขับร้องในภาษาไทย โดยเริ่มจากนำทำนองไทยเดิมใส่เนื้อร้องบรรเลงและขับร้อง โดยใช้มาตรฐานของโน้ตเพลงแบบสากล จนเป็นเพลงไทยแนวใหม่ โดยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2476 มีละครเวที ละครวิทยุ และภาพยนตร์ไทย มีบทบาทสำคัญทำให้เพลงไทยสากลได้รับความนิยม จนในปัจจุบันแตกสาขาไปอีกหลากหลายแนวเพลง

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการฝึกหัดทหารตามแบบยุโรป ซึ่งมีการใช้ดนตรีบรรเลงประกอบการฝึกทหารโดยใช้ดนตรีประเภทเครื่องเป่า จากบันทึกของ เทาเซนต์ แฮร์ริส ทูตชาวอเมริกันที่เข้ามาเมืองไทย กล่าวว่า "วงดนตรีของเขาแปลกใหม่ที่ดึงดูดความสนใจของคนไทยที่พบเห็นเป็นอันมาก" และคนไทยเริ่มคุ้นกับเครื่องเป่าหรือเครื่องฟรังตั้งแต่นั้น จนในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 Jacob Feit (ผู้เป็นบิดาของพระเจนดุริยางค์) ชาวอเมริกันเชื้อสายเยอรมัน เข้ามารับราชการเป็นครูเครื่องเป่าในพระราชสำนักของกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญ (วังหน้า) ปรับปรุงเครื่องเป่าทหารในปี พ.ศ. 2420 วงเครื่องเป่าในเวลาต่อมาได้รับการเรียกชื่อใหม่ว่า "วงโยธวาทิต" (Military Band) (พูนพิศ อมาตยกุล, 2529) ในราชสำนักไทยมีการเล่นดนตรีสำหรับบรรเลงทั้งดนตรีไทย และดนตรีตะวันตก

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงเป็นผู้นำการแต่งทำนองเพลงตามมาตรฐานดนตรีสากลและในการประพันธ์เพลงสำหรับ บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีโดยเฉพาะเพลงวอลซ์ป๊อปปูล่าในปี พ.ศ. 2446 สันนิษฐานว่าอาจเป็นเพลงไทย สากลเพลงแรกในประวัติศาสตร์ดนตรีของเมืองไทย (จำนง รังสิกุล, 2517) เพลงต่าง ๆ เหล่านี้ทรง นิพนธ์โดยใช้โน้ตและจังหวะแบบสากล และจากพระปรีชาสามารถในการทรงประพันธ์เพลง จึงทรง ได้รับการยกย่องเป็น "พระบิดาแห่งเพลงไทยสากล" (พูนพิศ อมาตยกุล, 2514)

ละครร้องได้ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2451 พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้า วรวรณา กรกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ซึ่งทรงดัดแปลงมาจากละครมาเลย์ที่เรียกกันว่า "มาเลย์โอเปร่า" หรือ "บังสาวัน" และทรงตั้งชื่อละครคณะใหม่นี้ว่า "ปรีดาลัย" ลักษณะของเพลงมีเนื้อร้องมากเอื้อน น้อยและให้ลูกคู่เป็นผู้เอื้อนแทนนักแสดง ซึ่งเป็นที่นิยมในช่วงนั้น จนในปี พ.ศ. 2455 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงสร้างวงดนตรีในราชสำนักเรียกว่า "วงเครื่องสายฝรั่งหลวง" และโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนเพื่อสอนดนตรีทุกประเภท ที่ชื่อโรงเรียน พรานหลวง ที่สวนมิสกวัน นอกจากนั้นทรงสร้าง "กาแฟนรสิงห์" บริเวณมูมถนน ศรีอยุธยาถนน พระราชวังดุสิต ให้ประชาชนพักผ่อน มีสถานที่ขายอาหาร และยังจัดบรรเลงดนตรี วงดุริยางค์ สากลและวงปี่พาทย์ให้ประชาชนฟังทุก ๆ วันอาทิตย์เริ่มตั้งแต่เวลา 17.00-19.00 น.

จากนั้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ดนตรีตะวันตกเริ่มแพร่หลายเข้าสู่ประชาชนอย่าง กว้างขวางตามลำดับ ทรงส่งเสริมให้มีการฝึกดนตรีตะวันตกในหมู่ข้าราชการบริพารและนักดนตรี ไทย ซึ่งมีนักดนตรีที่เป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องอย่าง พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยกร) และอีก บุคคลหนึ่งในวงเครื่องสายฝรั่งหลวง เป็นหัวหน้าวงกรมโฆษณาการนั่นคือ เอื้อ สุนทรสนาน (พระเจนดุริยางค์, 2512) เพลงไทยสากล อาจพูดได้ว่าเป็นที่เกิดจาก 2 สาย คือสายทางละครและ สายทางภาพยนตร์ สายทางละครนั้นละครคณะปรีดาลัยเป็นต้นกำเนิด มีลักษณะเป็นเพลงไทย ที่ร้องตามทำนองฝรั่ง ส่วนทางสายภาพยนตร์สันนิษฐานว่าชาวญี่ปุ่นเป็นชาติแรกที่น่าเข้ามาฉาย ในเมืองไทยราวปี พ.ศ. 2471 ในช่วงแรกเป็นภาพยนตร์เงียบ จึงมีการริเริ่มทำเพลงประกอบเพื่อ เพิ่มอรรถรสสำหรับผู้ชมโดยใช้เครื่องบรรเลงก่อนการฉายและขณะทำการฉายหนัง เพลงที่บรรเลง เป็นเพลงสากลกับเพลงไทยเช่น เพลงแบล็คอีเกิ้ล และเพลงของทูลกระหม่อมบริพัตร คือ เพลงมาร์ชบริพัตรและวอลซ์ป๊อปปูล่า

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ภาพยนตร์ตะวันตก ทำให้คณะละครที่มีชื่อเสียงต้องหยุดลงไป มีละครสลับรำ (คือ มีร้องเพลงประกอบบ้าง) ได้รับความนิยมแทน แต่ละครเพลงเหล่านี้ก็ไม่ได้รับ ได้รับความนิยมเท่าภาพยนตร์ตะวันตก ความนิยมในละครประเภทนี้ก็ลดลงตามลำดับ (ทวีสิทธิ์

ไกรวิชิต, 2522) จนในปี พ.ศ. 2470 จวงจันทร์ จันทรคณา (พรานบุรพ์) ผู้ประพันธ์เรื่องและเพลงของคณะละครศิลป์สำเร็จ (คณะละครของแม่เลื่อน) ประวัติ โคจริก (แม่แก้ว) ผู้ประพันธ์เรื่องและเพลงของคณะละครนครบันเทิง (คณะละครของแม่บุญนาค) และสมประสงค์รัตนาศนี (เพชรรัตน์) แห่งคณะละครปราโมทย์นคร (คณะละครของแม่เสงี่ยม) ได้พัฒนาเพลงประกอบละคร "โดยการดัดแปลงจากเพลงไทยเดิมที่มีทำนองสองชั้นมาใส่เนื้อร้องแทนทำนองอื่นใช้ดนตรีคลอ ฟังทันหูทันใจเป็นที่นิยมของประชาชนซึ่งเรียกกันว่าเพลงเนื้อเต็มหรือเนื้อเฉพาะแต่ยังคงใช้ปี่พาทย์บรรเลงเหมือนเช่นเดิมอยู่" (วราวุธ สุมาวงศ์, 2526) เพลงไทยสากลในสมัยของพรานบุรพ์ (2470-2472) มีลักษณะเป็น "เพลงไทยเดิมสากล" ได้รับแรงบันดาลใจจากเพลงไทยเดิม พรานบุรพ์ได้แต่งเพลงลักษณะนี้อีกเป็นจำนวนมาก และในปี พ.ศ. 2474 พรานบุรพ์และเพชรรัตน์แห่งละครคณะศรีโอภาสได้นำดนตรีสากลประเภทเพลงแจ๊ส (Jazz Band) หรือ รหัสดนตรีเป็นส่วนประกอบละครเรื่อง "โรสิตา" และนำทำนองเพลง "วอลซ์ปลื้มจิต" มาใส่เนื้อร้อง ได้รับความนิยมอย่างมาก มีการเผยแพร่เพลงออกอากาศทางสถานีวิทยุ 7 พี.เจ. ที่ศาลาแดง และมีการบันทึกแผ่นเสียง โดยห้างนาย ต.เจ๊กชวน (สมาคมนักแต่งเพลงกฎหมายลิขสิทธิ์ในเบื้องหลัง เพลงดัง, 2526) และในปีเดียวกันพรานบุรพ์ร่วมงานกับคณะละครจันทโรภาสก็โด่งดังที่สุดคั่นด้วยละครเรื่อง "จันทร์เจ้าข้า" ซึ่งมีสถิติการนำออกแสดงถึง 49 ครั้ง ติดต่อกันแทบทุกโรงมหรสพ ที่มีใน พระนครและธนบุรี โดยพรานบุรพ์แต่งเพลงไทยสากล มีลีลาทำนองอ่อนหวาน อาทิ เพลงจันทร์ เจ้าข้า จันทร์สวาท จันทร์ลอย ขวัญของเรียมในช่วงนั้นบทเพลงประกอบละครเรื่องเป็นที่นิยมแพร่หลายโดยทั่วไปตราบนานกระทั่ง ได้รับความนิยมละครเรื่องลดน้อยลงไป ในขณะที่ภาพยนตร์พูดเสียงในฟิล์ม เข้ามาได้รับความนิยมแทน ซึ่งมีบทขับร้องประกอบด้วย

ในสมัยรัชกาลที่ 7 ความนิยมในภาพยนตร์ตะวันตกเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ มีการสร้างศาลาเฉลิมกรุงในปี พ.ศ. 2474 สกุลวสุวัต ซึ่งมี มานิต วสุวัต หลวงกลการเจนจิต (เกา วสุวัต) กระเศียร วสุวัต และกระแสด วสุวัต แห่งศรีกรุงภาพยนตร์ทำภาพยนตร์เสียงในฟิล์มหรือ ภาพยนตร์พูดได้เป็นครั้งแรกชื่อเรื่องว่า "หลงทาง" ดนตรีประกอบในภาพยนตร์เรื่องนี้ใช้ดนตรีสากลบรรเลงเพลงไทยแท้ มีเนื้อร้อง ทำนองที่มีเอื้อนเพียงเล็กน้อย ซึ่งได้แก่เพลงพัดชา เพลงบังใบ ฯลฯ เป็นต้น และในปี พ.ศ. 2476 ภาพยนตร์เรื่อง "บุโสมเฝ้าทรัพย์" โดยมี ขุนวิจิตรมาตรา กำกับการแสดง และเรือโทมานิต เสนะวีณิน ประพันธ์เพลงประกอบภาพยนตร์ชื่อว่า "กล้วยไม้" ซึ่งนับเป็นเพลงไทยสากล เพลงแรก ในการแต่งทำนองตามหลักโน้ตสากลในประวัติศาสตร์เพลงของเมืองไทย ขับร้องโดยอรุณ เครือพันธ์ และ มณี บุญจนาพันธ์ ขับร้องหน้าเวทีสลับการฉายภาพยนตร์เรื่องนี้ (ขุนวิจิตร

มาตรา, 2518) ที่เรียกว่าเพลงไทยสากลน่าจะเพราะเป็นเพลงไทยที่มีเนื้อร้องภาษาไทยแต่มีท่วงทำนองลีลาและจังหวะเป็นแบบสากล

ในปี พ.ศ. 2477 กระทรวงกลาโหมสร้างภาพยนตร์ "เลือดทหารไทย" มีเพลงประกอบ 3 เพลงคือ "มาร์ชไตรรงค์" "ความรักในแม่น้ำเจ้าพระยา" และ "มาร์ชเลือดทหารไทย" ประพันธ์โดยเรือโทมานิต เสนะวิณิน และยังมีภาพยนตร์อีกหลายเรื่องที่ประพันธ์โดย เรือโทมานิต และขุนวิจิตรมาตรา เช่น ตะวันยอแสง จากเรื่อง "เลือดชาวนา" เพลงบวงสรวงจากเรื่อง "เมืองแม่หม้าย" ฯลฯ และหลังจากที่เรือโทมานิต เสนะวิณิน ถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2479 ได้เกิดนักแต่งเพลงคนใหม่ คือ นารถ ถาวรบุตร มีเพลงที่เป็นที่นิยมมากมาย เช่น พลับพลึงไพร ชื่นชีวิต แสนอาลัย ใจสนองใจ เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2478 ทางราชการได้แต่งเพลงขึ้นอีก 2 เพลง คือ เพลงชาติและเพลงเถลิงรัฐธรรมนูญ และยังมีเพลงที่สำคัญ เช่น เพลงรักเมืองไทย เพลงเลือดสุพรรณ คีตกกลาง เพลงแหลมทอง เป็นต้น ส่วนเพลงเพื่อกองทัพนั้นได้รับความนิยมสูงมากจนถึงกับนำไปเป็นเพลงสัญลักษณ์ก่อนการฉายภาพยนตร์ และเมื่อสงครามระหว่างไทยกับอินโดจีนเกิดขึ้นเพลงปลุกใจ ก็ยิ่งมากขึ้น เช่น เพลงแนวรบแนวหลัง เพลงทหารไทยแนวหน้า เพลงมณฑลบูรพา เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2480 ได้มีการสร้าง เรื่อง "เพลงหวานใจ" โดยมีขุนวิจิตรมาตราเป็นผู้แต่งบทภาพยนตร์ คำร้องเพลงประกอบภาพยนตร์และกำกับการแสดง นารถ ถาวรบุตรเป็นผู้แต่งทำนองเพลง และในปีเดียวกัน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล เป็นหัวหน้า วงดนตรีมีนักดนตรี ที่สำคัญในวง เช่น เอื้อ สุนทรสนาน เวส สุนทรจามร สังเวียน แก้วทิพย์ จำปา เล่ม ลำราญ คีดี คีตากร (บิลลี่) ฯลฯ มีเพลงที่ได้รับความนิยมอย่าง "ลมหวล" และ "เพลิน" จากภาพยนตร์เรื่อง "แม่สื่อสาว"

ในปี พ.ศ. 2482 มีการจัดตั้งกรมโฆษณาการโดยมี วิลาศ โอสถานนท์ เป็นอธิบดีคนแรก และมีการตั้งวงดนตรีของกรมโฆษณาการเพื่อบรรเลงเพลงส่งไปกระจายตามสถานีวิทยุและตามสถานที่ต่าง ๆ โดยมี เอื้อ สุนทรสนาน เป็นหัวหน้าวง เวส สุนทรจามร เป็นผู้ช่วยนักร้องรุ่นแรก ๆ ที่สำคัญ เช่น จูรี โมรากุล (มณฑนา โมรากุล) ล้วน ควันธรรม รุจี อุทัยกร สุภาพ รัชมีทัต ขวลิ ช่างวิทย์ เป็นต้น โดยมีนักแต่งเพลงประจำวงที่สำคัญ คือ เอื้อ สุนทรสนาน เวส สุนทรจามร ล้วน ควันธรรม และแก้ว อัจฉริยะกุล ร่วมกันแต่งเพลงออกมาจำนวนมากหนึ่งด้วยในปี พ.ศ. 2482 เช่นกัน และต่อมาได้ตั้ง วงดนตรี "สุนทราภรณ์" ขึ้น ลักษณะของวงดนตรีสุนทราภรณ์เป็นแบบตะวันตก โดยใช้เครื่องเป่าเป็นหลัก เช่น ทรัมเปต คาริเน็ต และมีเครื่องสายผสม เช่น ไวโอลิน

เป็นวงแบบ Big Band การกำเนิดวงดนตรีสุนทราภรณ์นี้น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของเพลงไทยสากลในยุคปัจจุบัน (กานท์ นิรนาม, 2527, หน้า 42-48)

สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ขาดแคลนฟิล์มและสิ่งบันเทิงแต่ละครเวทีเป็นที่นิยมขึ้น ละครเกิดขึ้นอย่างมากมายที่สำคัญ เช่น คณะอัศวินของพระเจ้าภาณุพันธุ์ยุคลคณะนาฏยากรของ สด ภูมมะโรหิต คณะศิวารมณของขุนสวัสด์ที่หม่อมพร คณะวิจิตรเกษมของบัณฑิตบุรุษ องค์วิศิษฐ์ เป็นต้น ซึ่งคณะละครได้แต่งเพลงไทยสากล เพื่อใช้ประกอบการแสดงละครและร้องสลับการแสดง ขณะเปลี่ยนฉากไว้เป็นจำนวนมาก

ในปี พ.ศ. 2507 เพลงไทยสากลได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เพลงลูกกรุง และ เพลงไทยลูกทุ่ง และในระยะเวลาไล่เลี่ยกันกระแสเพลงร็อกแอนด์โรลของทางฝั่งตะวันตกอย่าง วงเดอะบีทเทิลส์ ได้รับความนิยมอย่างมาก ในส่วนของประเทศไทยได้มีการประกวดเพลงไทยสากลแนวใหม่ซึ่งด้วยพระราชทานนั้น คือ เพลงสตริงคอมโบ (ใช้เครื่องเป่าผสมกีตาร์เป็นหลัก) วงชนะเลิศ คือ วงดิอิมพอสซิเบิล ซึ่งเป็นวงที่ได้รับความนิยมอย่างมาก

ต่อมาในยุคที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตทางการเมือง เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เพลงไทยมัก มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง สังคม และคนยากไร้ ใช้ดนตรีเรียบง่ายอย่างกีตาร์โปร่ง ที่รู้จักกันว่า "เพลงเพื่อชีวิต" มีวงที่มีชื่อเสียงอย่างวงคาราวาน ภายหลังปี 2521 เพลงแบบสตริงได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เกิดวงดนตรีใหม่ ๆ ขึ้นมาเป็นจำนวนมาก เช่น แกรนด์เอกซ์ คีรียูน บรันดี อัสนี - วสันต์ ฯลฯ และเพลงสตริงก็ยังเป็นที่นิยมในตลาดจนถึงปัจจุบัน (เพลงไทยสากล, 2556)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เพลงไทยสากล

สุกัญญา โกมุทมาศ (2542) ได้วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของ เรวดี พุทธิพันธ์ โดยศึกษาเกี่ยวกับท่วงทำนอง การแต่งร้อยกรอง การใช้ถ้อยคำและโวหาร ตามหลักเกณฑ์ที่นักวิชาการทางด้านภาษากำหนดไว้ ดังนี้

1. ศิลปะการประพันธ์ อันประกอบไปด้วย การใช้ถ้อยคำ การใช้คำซ้ำ การใช้คำอุทาน การใช้ภาษาต่างประเทศ การปรุงคำศัพท์ การหลกคำ การใช้คำมีความหมายเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและสถานภาพของบุคคล

2. การใช้โวหาร อันประกอบไปด้วย บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทคนาโวหาร อุปมาโวหาร สาธกโวหาร

3. การใช้ภาพพจน์ (Figure of Speech) อันประกอบไปด้วยอุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน สัญลักษณ์ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ อติพจน์ ปฏิพจน์

ในงานวิจัยของ สุกัญญา โกมุทมาศ ได้วิเคราะห์เนื้อหาในบทเพลงของ เรวัตติ พุทธินันท์ ที่ได้ประพันธ์ไว้ทั้งหมดทั้งที่ขับร้องด้วยตนเองและที่ให้ผู้อื่นขับร้อง เป็นจำนวน 104 เพลง โดยมีการจำแนกเนื้อหาเป็นประเภทต่าง ๆ ตามหลักการที่ได้ปรับปรุงจากการจำแนกเพลงของพีระ ตรีบุปผา คือ จำแนกเป็นเพลงสดุดีเป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนใจให้คติธรรม เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ความหวังและกำลังใจ เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสะท้อนสังคมหรือการเสียดสีสังคม เพลงที่มีเนื้อหาเป็นเรื่องราวสั้น ๆ หรือเพลงประกอบละครโทรทัศน์ โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหาในบทเพลงตามประเภทที่จำแนก ในงานเพลงของ เรวัตติ พุทธินันท์ เป็นอีกหนึ่งงานเพลงที่สะท้อนและนำเสนอโลกทัศน์ใหม่ ๆ ตลอดจนสะท้อนสภาวะทางสังคม หรือแม้แต่ในแนวเพื่อฝันอันเป็นเอกลักษณ์ที่ส่งผลให้งานเพลงดังกล่าวได้รับความนิยมอย่างสูง มีทั้งที่สอดแทรกเรื่องราวของความรัก การให้กำลังใจ เป็นจินตนาการและรวมถึงการสะท้อนภาพความจริง

จารุพิมพ์ นายน (2540) ได้ศึกษาวิเคราะห์เพลงสัจจิตสัมพันธ์: การวิเคราะห์เพลงไทยสากลที่นาคดนตรีไทยมาประยุกต์ใช้ โดยวงดนตรีสุนทราภรณ์ในปี พ.ศ. 2497 ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการประพันธ์หรือดัดแปลงเพลงและการปรับวงดนตรีที่ใช้ในเพลงสัจจิตสัมพันธ์ของวงดนตรีสุนทราภรณ์ในปี พ.ศ.2497 จำนวน 20 เพลง พบว่าคำร้องของเพลงสัจจิตสัมพันธ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ คำร้องของเพลงสัจจิตสัมพันธ์ที่มีลักษณะเป็นเพลงขับร้องคู่ เป็นการดัดพ้อต่อว่า การพลอดรัก และเพลงที่มีลักษณะเป็นเพลงขับร้องเดี่ยว เป็นการนำวิถีชีวิตของคนมาบรรยายเป็นเนื้อเพลง มีการให้ข้อคิดและแฝงคุณธรรมอันเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังด้วย รวมทั้งยังแบ่งคำร้องของเพลงสัจจิตสัมพันธ์ออกเป็น 6 ประเภทคือ การสะท้อนอารมณ์ต่างๆของมนุษย์ การนำธรรมชาติมาเทียบเคียงกับอารมณ์ของมนุษย์ การนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของมนุษย์ การนำความเชื่อแบบไทยมาสัมพันธ์เข้ากับชีวิตของมนุษย์ การสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในชนบท และการนำลักษณะเด่นของเพลงเดิมมาสัมพันธ์กับปรัชญาของชีวิต

วัชรภรณ์ อาจหาญ (2535, หน้า 42-88) ได้ศึกษาวิเคราะห์บทเพลงไทยสากลของสุนทราภรณ์ และจำแนกเนื้อหาของเพลงไทยสากลของสุนทราภรณ์ไว้ 8 ประเภท ดังนี้

1. เพลงรัก

- 1.1 เพลงรักที่กล่าวถึงความรักที่ผิดหวัง
- 1.2 เพลงรักที่กล่าวถึงความรักที่สมหวัง
- 1.3 เพลงรักที่กล่าวรำพันความรัก ขอความรัก หรือชมโฉมคนรัก

2. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ

2.1 เพลงบรรยายสภาพธรรมชาติทั่วไป

2.2 เพลงบรรยายธรรมชาติและอารมณ์ที่สอดคล้องกัน

2.2.1 บรรยายธรรมชาติที่ทำให้เกิดอารมณ์โศกเศร้าหรือหม่นหมอง

2.2.1 บรรยายธรรมชาติที่มีลักษณะแปรปรวนจากปกติ

3. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดี

3.1 เพลงที่มีเนื้อหาตรงตามวรรณคดีไทยตอนใดตอนหนึ่ง

3.2 เพลงที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกับวรรณคดีไทยตอนใดตอนหนึ่ง

3.3 เพลงที่มีเนื้อหาที่ได้รับอิทธิพลจากเนื้อความในวรรณคดี

4. เพลงปลุกใจและสดุดี

4.1 เพลงปลุกใจให้เกิดความสามัคคี รักชาติบ้านเมือง

4.2 เพลงสดุดีหรือยกย่องบุคคลสำคัญ

5. เพลงประจำสถาบันการศึกษาและเพลงประจำจังหวัด

5.1 เพลงที่เกี่ยวกับสถาบันการศึกษา

5.1.1 เพลงมหาวิทยาลัย คือเพลงประจำมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

5.1.2 เพลงโรงเรียนเหล่าทัพต่าง ๆ คือ กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศและตำรวจ

5.2 เพลงประจำจังหวัดต่าง ๆ

6. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเทศกาลและประเพณีต่าง ๆ

7. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเยาวชน

8. เพลงเบ็ดเตล็ด

8.1 เพลงคติธรรมและปรัชญาชีวิต

8.2 เพลงสะท้อนสังคม

นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกทัศนคติ หรือแนวคิดของผู้แต่งที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงไทยสากลของสุนทราภรณ์ได้ 7 ประเภท ดังนี้ (วัชรภรณ์ อาจหาญ, 2535, หน้า 154-169)

1. ทัศนคติเกี่ยวกับความเชื่อ

1.1 เชื่อเรื่องเวรกรรมและบาปบุญ

1.2 เชื่อเรื่องชาติภพ

1.3 เชื่อเรื่องบุพเพสันนิวาส วาสนาและพรหมลิขิต

2. ทศนคติเกี่ยวกับความรัก
 - 2.1 มีความรักต้องยึดมั่นจริงจัง ซื่อตรงในรักเดียว
 - 2.2 ความรัก คือ ความต้องการที่จะได้อยู่ใกล้ชิดกับคนที่รัก
 - 2.3 ความรักไม่ยั่งยืน
 - 2.4 ความรักทำให้เกิดทุกข์ ร้อนรุ่มในจิตใจ
 - 2.5 ความรักระหว่างชายหญิง ความรักระหว่างพี่น้อง
3. ทศนคติเกี่ยวกับธรรมชาติ
4. ทศนคติเกี่ยวกับชีวิต
 - 4.1 มองชีวิตเป็นอนิจจัง
 - 4.2 อย่ามัวพะวงกับความทุกข์ความเศร้าตั้งต้นใหม่เพื่อวันหน้าที่มี
 - 4.3 ความสุข
 - 4.4 ไม่ควรทอดทิ้งในชีวิตและต้องต่อสู้เพื่อความสำเร็จ
5. ทศนคติเกี่ยวกับคตินิยมและคุณธรรม
 - 5.1 ควรทำความดีในยามที่มีชีวิตอยู่
 - 5.2 ควรปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและประเพณี
6. ทศนคติเกี่ยวกับสตรี
7. สตรีควรมีความงามและความดีประกอบกัน
 - 7.1 ควรซื่อสัตย์ สงวนกายใจไว้ให้ชายคนรักเพียงคนเดียว
 - 7.2 ต้องระวังรักษาพรหมจรรย์ เพื่อมิให้ใครดูถูกว่าเป็นหญิงไร้ค่า
8. ทศนคติเกี่ยวกับความเป็นไทย
 - 8.1 เทอดทูนชาติ และเอกราช
 - 8.2 ความภูมิใจในความเป็นไทย และแผ่นดินไทย
 - 8.3 ชื่นชมในวัฒนธรรมไทย

พงษ์ชัย ไทยวรรณศรี (2529) ได้ศึกษาวรรณกรรมเพลงของสุนทราภรณ์โดยจำแนกเนื้อหาของเพลงเป็น 10 ประเภท ดังนี้

1. เพลงปลุกใจและสดุดี มีเนื้อหาในทางที่โน้มน้าวให้ผู้ฟังเกิดความเชื่อถือ และคล้อยตาม ปลุกใจให้คนไทยรักชาติ ปฏิบัติตามคุณธรรมต่าง ๆ สดุดีวีรกรรมของคนไทยตลอดจนเผยแพร่กิจการของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

2. เพลงสถาบันการศึกษา เพลงจังหวัด และหน่วยงาน มีเนื้อหาเป็นเรื่องของสถาบันการศึกษา จังหวัด ท้องถิ่น และหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

3. เพลงสำหรับเยาวชน มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของเยาวชนที่มีต่อชาติในอนาคต เพลงสั่งสอนเยาวชน เป็นต้น

4. เพลงจากวรรณกรรม หมายถึง เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวรรณกรรมหรือแต่งขึ้นเพราะแรงบันดาลใจจากวรรณกรรม

5. เพลงเกี่ยวกับประเพณี เทศกาล และการละเล่นประจำท้องถิ่น คือ เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ เช่น การแต่งงาน การบวช ฯลฯ ซึ่งเมื่อถึงประเพณีเหล่านั้นคนไทยจะได้สนุกสนานร่วมกันทำบุญ เป็นการสร้างสรรค์และอนุรักษ์สิ่งที่ดีงามไว้

6. เพลงที่เป็นภาสิต เพลงสอนใจ และเพลงคติธรรม เป็นส่วนช่วยในการ โน้มน้าวจิตใจผู้ฟังให้กระทำการอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ นอกจากความบันเทิงยังแฝงเนื้อหา คุณธรรมต่าง ๆ โดยการแทรกในบทเพลงหรือการแต่งขึ้นโดยตรง

7. เพลงชมธรรมชาติ และชมความงามต่าง ๆ มีเนื้อหาเพื่อการชมความงามของธรรมชาติ และสิ่งอื่น ๆ โดยไม่มีเนื้อหาด้านอื่น เช่น ความรักมาเกี่ยวข้อง บางสถานที่มีอยู่จริง หรืออาจเป็นจินตนาการของผู้แต่ง

8. เพลงประเภทความรัก ความผิดหวัง กล่าวถึงความสุข ความทุกข์ที่เกิดจากความรัก หรือเนื้อวียนเวียนในเรื่องความรักในแง่มุมต่าง ๆ

9. เพลงสะท้อนสังคม เป็นการแต่งเรื่องราวเกี่ยวกับสังคม เหตุการณ์ ค่านิยม และทรรณะของสังคม เป็นต้น

10. เพลงที่เป็นละคร หรือเรื่องราวสั้น ๆ ได้แก่ เพลงที่มีลักษณะเป็นละครเพลงสั้น ๆ หรือเป็นเรื่องราวสั้น ๆ เป็นเชิงบอกเล่าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

พงษ์ศิลป์ บุญยะนิวาศ (2524) ได้วิเคราะห์เนื้อเพลงไทยร่วมสมัยสำหรับเป็นแนวทางในการสอนแต่งคำประพันธ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมุ่งวิเคราะห์เนื้อเพลงไทยร่วมสมัยในแนวทางที่จะนำมาใช้ประกอบการสอนแต่งคำประพันธ์โดยพิจารณา ดังนี้

1. แนวความคิดว่าเป็นแนวศิลปะเพื่อศิลปะ (แนวเพ้อฝัน) หรือเป็นแนวศิลปะเพื่อชีวิต (แนวคิดสังขสังคม)

2. กลวิธีในการเขียน อันประกอบด้วย

2.1 ศิลปะการเลือกสรรคำมาใช้ ประกอบด้วย การใช้ถ้อยคำธรรมดาหรือการใช้ถ้อยคำง่าย การใช้คำซ้ำเพื่อให้เน้นให้เห็นความสำคัญ การใช้ภาษาถิ่น การใช้คำที่มีเสียงให้

ความรู้สึกอ่อนหวาน การใช้ถ้อยคำรุนแรง การใช้ถ้อยคำที่สง่า มีความหมายลึกซึ้ง การใช้ถ้อยคำเลียนเสียงธรรมชาติ การใช้คำที่ให้นัยประหวัด

2.2 ศิลปะการใช้สำนวนโวหาร อันประกอบไปด้วย การอุปมาอุปไมย การใช้สัญลักษณ์ การใช้โวหารแบบบุคลาธิษฐานโวหารที่กล่าวแบบตรงไปตรงมา โวหารที่กล่าวเกินจริง การนำเพลงพื้นบ้านหรือบทร้อยกรองจากวรรณคดี การใช้คำสแลงเข้ามาปะปนในเนื้อเพลงตามความนิยม

มัลลิกา คณานุรักษ์ (2529) ได้ศึกษาวรรณกรรมเพลงของแก้ว อัจฉริยะกุล โดยจัดจำแนกเนื้อหาของเพลง ไว้ดังนี้

1. เพลงเกี่ยวกับความรัก จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก เช่น ความรักของหนุ่มสาว ความผิดหวัง การเกี่ยวพาราสี เป็นต้น
2. เพลงเกี่ยวกับการชม มีเนื้อหาทั้งการชมสถานที่ ชมความงามของผู้หญิง ชมธรรมชาติ และชมดอกไม้ เป็นต้น
3. เพลงเกี่ยวกับสัตว์ มีเนื้อหาที่บรรยายลักษณะชีวิตของสัตว์โดยตรง แต่มีบางเพลงที่พรรณนาถึงสัตว์มาเปรียบเทียบกับลักษณะของมนุษย์ เป็นต้น
4. เพลงเกี่ยวกับการปลุกใจ มีเนื้อหารวมถึงเพลงสดุดียกย่องวีรบุรุษไทย ยกย่องบุคคล และเพลงมาร์ช เป็นต้น
5. เพลงเกี่ยวกับการกล่อม มีลักษณะคล้ายเพลงกล่อมเด็กโดยตรง และเพลงเพื่อการกล่อมหญิงคนรัก เป็นต้น
6. เพลงเกี่ยวกับสถาบัน มีทั้งเนื้อหาที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันการศึกษา สมาคมและชมรมต่าง ๆ
7. เพลงเกี่ยวกับเทศกาล งานนักขัตฤกษ์ เนื้อหาของเพลงจะเกี่ยวกับงานเทศกาลหรืองานอื่น ๆ ทั่วไป เป็นต้น
8. เพลงเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสี กระแนะกระแหน ประชดประชัน
9. เพลงที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีไทย โดยอาจรับอิทธิพลทั้งเนื้อเรื่อง ชื่อบุคคล ตัวละครในวรรณคดีมาเปรียบเทียบกับ หรือนำมาแทรกในเรื่องราว เนื้อหา เป็นต้น
10. เพลงเกี่ยวกับคำสอนให้คิด ส่วนมากจะเป็นคำแนะนำ ให้คิด และเป็นคำสอนในเรื่องต่าง ๆ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการใช้ภาพพจน์

1. คำจำกัดความของภาพพจน์

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษไทย (2545, หน้า 182) ได้ให้คำจำกัดความของภาพพจน์ได้ว่า “ภาพพจน์ หมายถึง ลำนวนภาษารูปแบบหนึ่ง เกิดจากการเรียบเรียงถ้อยคำด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้ผิดแผก จากการเรียงลำดับคำ หรือความหมายของคำตามปกติ เพื่อให้เกิดภาพหรือมีความหมายพิเศษ”

ยูวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา (2544, หน้า 21) ได้ให้คำจำกัดความของภาพพจน์ได้ว่า Figure of Speech หรือภาษาโวหาร การใช้ภาษาเปรียบเทียบ ความหมายของภาษาโวหารจึงไม่ตรงตามตัวอักษร ภาษาภาพพจน์ส่วนใหญ่จะใช้ลักษณะสำคัญของภาพพจน์ในการเปรียบเทียบอันเป็นวิธีการที่ผู้แต่งเลือกใช้เพื่อพยายามทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมหรือเป็นที่รู้จักน้อยหรือเลือนราง ให้มีความเป็นรูปธรรมเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว การใช้ภาษาโวหาร ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกได้ลึกซึ้งกว่า การกล่าวอย่างตรงไปตรงมา เพราะภาษาโวหารให้สุนทรียะทางอารมณ์ด้วยเป็นภาษาที่สร้างสรรค์ มีความน่าสนใจ และจุดประกายความคิดให้แก่ผู้อ่าน

เปลื้อง ณ นคร (2542, หน้า 86) ได้ให้คำจำกัดความของภาพพจน์ไว้ว่า ภาพพจน์บัญญัติให้ตรงกับคำภาษาอังกฤษ Figure of Speech แปลตามตัวอักษร คือ ภาพตรงกับภาษาอังกฤษว่า Figure และพจน์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Speech บางครั้งเรียกว่า Figure of Rhetoric หมายถึงโวหารลักษณะซึ่งเป็นการพูดหรือเขียนอย่างเทียบเคียงโดยมุ่งหมายให้การกล่าวนั้นมีรสน่าฟังหรือสะดุดในยิ่งขึ้น

วราภรณ์ บำรุงกุล (2537, หน้า 344) ได้แบ่งกลวิธีการสร้างภาพพจน์ไว้ดังนี้ การบรรยายหรือพรรณนาอย่างตรงไปตรงมา เป็นการใช้คำง่าย ๆ แต่เห็นภาพหรือเข้าใจได้ชัดเจน ดังตัวอย่างจากกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ดังความว่า

มัสมันแกวแกวตา
ขายไต่ได้กลิ่นแกง

หอมยี่หร่ารสร้อนแรง
แรงอยากให้ไผ่ผื่นหา
(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

การพรรณนาอย่างต้องตีความ เป็นการใช้ถ้อยคำที่ต้องตีความจึงจะเข้าใจ ความหมายที่ถูกต้องแท้จริงได้ ดังตัวอย่างใน นิราศพระปฐม ของสุนทรโวหาร (ภู่) ใช้คำว่า "จิ้ง" ซึ่งเป็นชื่อของนางผู้หนึ่ง ในความหมายที่สัมพันธ์กับ "ต้นจิ้ง" ซึ่งหมายถึงความรักที่ต้องห้ามหรือ ปิดบัง ดังความว่า

น้ำค้างพรหมลนเฉียวเรื่อยเรื่อยรื้อ หนาวดอกจิ้งจิ้งออกดอกไสว
 เกสรจิ้งปลิวฟ้ามายาใจ ให้ซาบในทรงข้าสุดกลักลิ้น
 (สุนทรโวหาร (ภู่))

1. การบรรยายให้เห็นนาฏการ (Action) เป็นการใช้ถ้อยคำที่ทำให้เห็นภาพการ เคลื่อนไหวซึ่งเป็นทั้งการเคลื่อนไหวทางกายภาพ ทางจิตใจ ทางธรรมชาติ กาลเวลาดังตัวอย่าง ในนิราศอิเหนา ของสุนทรโวหาร (ภู่) เป็นนาฏการทางธรรมชาติที่กล่าวถึง ลม และน้ำค้าง ดังความว่า

นิราศร้างห่างเหินเสนาหา
 ปางอิเหนาเศร้าสุดถึงบุษบา พระพายพาพัดน้องเทียวล่องลอย
 ตะลิ่งเหลียวเปลี่ยวเปล่าให้เหงาหึงม สุชลปริ่มเปี่ยมเหยาะลงเฝายผอย
 ใ้ย่นย่ำน้ำค้างลงพร่างพร้อย น้องจะลอยลมบนไปไหนใด
 (สุนทรโวหาร (ภู่))

2. การบรรยายหรือพรรณนาให้เกิดการหยั่งเห็น (Insight) เป็นการใช้ถ้อยคำที่แสดง ให้เห็นว่ากวี หรือตัวละคร สามารถมองเห็นจิตใจในส่วนลึกของตนเองหรือผู้อื่นดังตัวอย่างในเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนพลายแก้วได้เป็นขุนแผนและขุนช้างได้นางวันทอง ดังความว่า

ขาดเด็ดเสร็จกันในวันนี้ ไม่มีอาลัยเท่าปลายก้อย
 ถึงพระอินทร์ลงมาก็อยาคอย ที่วันทองนั้นจะถอยมาคืนดี
 (พระสุรินทภักไชย)

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2528, หน้า 126) กล่าวถึงภาพพจน์โดย สรุปว่า คือถ้อยคำที่มี เจตนาให้มีประสิทธิผลต่อความเข้าใจต่อความรู้สึก ยิ่งกว่าการใช้ถ้อยคำบอกเล่าธรรมดา การสร้าง ภาพพจน์มีวิธีการหลายแบบอาจสรุปได้ ดังนี้

1. การเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย มี 2 วิธี คือ

1.1 เปรียบเหมือน (Simile) เปรียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนกับสิ่งหนึ่ง โดยมีคำแสดง ความหมายว่า เหมือน คำใดคำหนึ่งปรากฏอยู่

1.2 เปรียบเป็น (Metaphor) เปรียบสิ่งหนึ่งว่าเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยไม่มีคำแสดง ความหมายว่า เหมือน ปรากฏอยู่เป็นการกล่าวเปรียบเทียบโดยตรงว่า สิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง

2. บุคลาธิษฐาน (Personification) เป็นการสมมุติขึ้นให้มีกิริยาอาการเหมือนมนุษย์ สามารถแยกได้ดังนี้

2.1 สิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่คนแต่ทำกิริยาเหมือนหนึ่งเป็นคน

2.2 สิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่คนหรือไม่มีตัวตน (นามธรรม) สมมุติขึ้นเป็นคนทำกิริยา อาการอย่างคน และยังมีเนื้อเรื่องเล่าประกอบอีกด้วย

3. สัญลักษณ์ – สิ่งแทน (Symbol) หมายถึง สิ่งหนึ่งซึ่งใช้แทนอีกสิ่งหนึ่ง สัญลักษณ์ อาจเป็นคำคำเดียว เป็นข้อความ เป็นเรื่องเฉพาะตอน หรืออาจเป็นเรื่องทั้งเรื่องก็ได้ อาจเป็น ภาพพจน์แบบการเปรียบเทียบ (Metaphor) หรืออาจเป็นภาพพจน์แบบอื่นอีกก็ได้ สุดแต่วิธีการ นำมาใช้

4. การกล่าวถึงความขัดแย้งคู่ขนาน (Paradox) เป็นการใช้อยู่คำที่มีความหมาย ขัดแย้งกันหรือตรงข้ามมากล่าวอย่างกลมกลืนได้ความหมายลึกซึ้งกินใจ

5. การกล่าวเกินจริง (Hyperbole) เป็นการกล่าวโดยมีความมุ่งหมายให้กระทบ อารมณ์ไม่ได้เพ่งเล็งข้อเท็จจริง

6. การกล่าวน้อยกินใจความกว้างขวาง (Understatement) เป็นการใช้อยู่คำให้มี ความหมายกว้างไกลกว่าถ้อยคำที่กล่าวแต่เพียงสั้นๆ

7. การกล่าวเย้ยกล่าวประชด (Irony or Sarcasm) เริ่มตั้งแต่ขึ้นต้นด้วยการประชด ประชัน เยาะ ไปจนถึงแตกดัน และเหยียดหยาม เป็นขั้นที่สุด แต่มิได้กล่าวตรง ๆ มีวิธีการพูดที่ตั้งใจให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายที่แท้จริงเอาเอง

8. การกล่าวเท้าความ (Allusion) เป็นการกล่าวอ้างถึงบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ที่ สำคัญเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ยกมาประกอบข้อความ เมื่อเอ่ยขึ้นมาก็เป็นที่รู้จักและเข้าใจทันที

9. การเรียบเรียงข้อความที่มีเสียงสัมผัส มีดุลความหมายและน้ำหนักของเสียง เท่าเทียมกัน เช่น ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว

ลิตธา พินิจภูวดล และคนอื่น ๆ (2517, หน้า 167-174) กล่าวถึง ภาพพจน์ โดยสรุปว่า เป็นการสร้างมโนภาพให้เกิดขึ้นโดยอาศัยถ้อยคำ ลำนวน โดยได้แบ่งภาพพจน์ออกเป็น 12 แบบ คือ

1. การเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกัน (Simile อุปมา) คือ การนำสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกันมาเปรียบเทียบกัน เป็นการช่วยให้ผู้อ่านได้รู้จักสิ่งที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน โดยนำสิ่งที่เคยรู้จักแล้วมาใช้เป็นสื่อเชื่อมโยงความคิด หรือเป็นการช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพสิ่งที่พูดถึงได้ชัดเจนขึ้น มักใช้คำเชื่อมว่า เหมือน ดุจ ราวกับ ปาน ประดุจ ประหนึ่ง ดัง เช่น ฯลฯ เช่น หวาน เหมือน น้ำผึ้ง

2. การเปรียบเทียบโดยนัย (Metaphor อุปลักษณ์) เป็นการเปรียบเทียบแบบไม่ได้เปรียบเทียบโดยตรงเหมือนอุปมา และไม่ได้ใช้คำเชื่อมด้วย เช่น ในราชาธิราช ว่าเหตุใดพระองค์จะนำพิณเสนามาแลกกับเกลือ เอาเนื้อมาแลกกับหนัง

3. การเปรียบเทียบโดยใช้ความตรงกันข้าม (Antithesis ปรพากษ์) คือ การนำสิ่งที่ตรงกันข้ามมาเปรียบเทียบ เหมือนกับการนำสีชาวมารวมเทียบสีดำให้แลเห็นเด่นชัดขึ้นและทำให้มีความเข้มข้นดังตัวอย่างใน เรื่องระเด่นลันได ว่า

อยู่ปราสาทเสาคอดยอดด้วน
มีทหารหอนเห่าเฝ้าโมงยาม

กำแพงแก้วแล้วล้วนด้วยเรียวหนาม
คอยปราบปรามปัจจามิตรที่คิดร้าย

(พระมหามนตรี (ทรัพย์))

4. การเปรียบเทียบโดยใช้ส่วนหนึ่งแทนทั้งหมด (Metonymy นามนัย) คือ การนำคุณสมบัติเด่น ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากล่าว แทนที่จะเอ่ยชื่อสิ่งของนั้น เช่น “ปากกาคมกว่าดาบ” หมายความว่า มีอำนาจยิ่งกว่ากระบ

5. การเล่นเสียงเล่นจังหวะ (Alliteration เสียงสัมผัส) เช่น ตัวอย่างในเรื่องพระอภัยมณีว่า บัดเดี๋ยวดังห่าแห่งแห่งวังเวงแว่ว

เสียงสัมผัส ได้แก่ เสียงพยัญชนะ “ด” ในคำ เดี่ยวดัง เสียงพยัญชนะ “ง” ในคำ ห่าแห่ง เสียงพยัญชนะ “ว” ในคำ วังเวงแว่ว และยังเสียงสระสัมผัส “ดัง” กับ “วัง” และ “แห่ง” กับ “เวง”

6. โวหารที่ใช้ประโยคคำถาม (Interrogation) เป็นประโยคคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะแน่ใจแล้วว่าคำตอบอย่างไร โดยที่ผู้เขียนได้บรรยายจนเห็นชัดเจน การใช้ประโยคคำถามเช่นนี้เป็นการย้าให้ผู้อ่านเกิดความมั่นใจและเชื่อตามผู้เขียน และยังเป็น การยั่วให้

ผู้อ่านคิดแล้วเข้าใจให้ค้นหาวิธีแก้ไขความวิตกนั้น ดังตัวอย่างในเนื้อเพลงใจโจร ของหลวงวิจิตรวาทการ ตอนหนึ่งว่าดูรูปเธอสวยล้ำงามผาดผืน หน้าอย่างนี้หรือเป็นโจรที่ใจกล้า

7. การเล่นคำ (Puns on Word) คือ การใช้คำคำเดียวที่มีความหมายต่างกัน เพื่อทำให้การพรรณนาไพเราะน่าอ่านยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างในเรื่องอิเหนาว่า

จากพรากจับจากจ่านรรจา	เหมือนจากนางสะการะวาตี
แขกเต้าจับเต้าร้างร้าง	เหมือนร้างห้องมาหยารัศมี

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

8. การสมมุติให้มีตัวตน (Personification บุคลาธิษฐาน) คือ การนำสิ่งที่ไม่มีชีวิตมากล่าวถึงราวกับมีชีวิต หรือการนำเอาสัตว์มากล่าวถึงเหมือนบุคคลที่เข้าใจกันได้ดังตัวอย่างจากเรื่องขุนช้างขุนแผนที่ว่า

ล่าดวงเฮ้ยจะด่วนไปก่อนแล้ว	เกิดแก้วพิกุลยี่สุนสี
จะโรยร้างห่างลั่นกลิ่นมาลี	จำปีเอ๋ยก็ปีจะมาพบ
ที่มีกลิ่นก็จะวายหายหอม	จะพลอยตรอมเหือดลั่นกลิ่นตลบ
มีดอกก็จะวายระคายครบ	จะเหี่ยวแห้งเขาชบสลับไป

(พระสุรินทภาไชย)

9. การกล่าวเกินความจริง (Hyperbole อธิพจน์) เป็นการกล่าวถึงอารมณ์และความรู้สึกไม่ใช่การรายงานข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ตามปกติ เช่น หิวใจจะขาด จันทคอยเธอตั้งปี

10. การเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia) คือ การนำเสียงที่ได้ยินตามธรรมชาติมาใช้บรรยายให้เกิดมโนภาพ เพื่อให้ไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้น เช่น ฝนตกแปะ ๆ เครื่องบินคางกระหึ่มมาแต่ไกล

11. การลดความหมายของคำ (Euphemism) เป็นวิธีใช้คำที่ลดความรู้สึกรุนแรงลงหรือเลี่ยงใช้ถ้อยคำที่หยาบคาย เช่น ใช้ว่า

สตรีสูงอายุ แทน หญิงแก่
เขาไม่ชอบจ่ายเงิน แทน เขาตระหนี่
ฉันทนเธอไม่ได้ แทน เป็นคนเลวร้าย

12. การเล่าเรื่องสมมุติ (Allegory นิทานเปรียบเทียบ) เป็นการพูดอ้อมค้อมโดยใช้นิทานหรือนิยายเปรียบเทียบ เช่น อีศปเล่านิทานให้โอรสภักดิ์ฟังเพื่อสอนศีลธรรมจรรยา เป็นต้น

โดยสรุปภาพพจน์ (Figure of Speech) หมายถึง ลักษณะที่ผู้ประพันธ์มีการใช้ภาษาหรือ การใช้คำที่แฝงความหมายโดยนัย เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพพจน์ที่ชัดเจน และก่อให้เกิดความรู้สึกคล้ายตาม มีการแบ่งประเภทของการใช้โวหารภาพพจน์ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นความสามารถของผู้ประพันธ์ที่สามารถเลือกใช้ภาพพจน์ได้เหมาะสมกับความหมายที่ต้องการสื่อ แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้ายตามในผลงานวรรณกรรมนั้น ๆ ผู้ประพันธ์จึงมีความจำเป็นต้องทำการศึกษาลักษณะของการใช้ภาพพจน์ที่ดี เพื่อนำไปปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในงานของตนได้อย่างเหมาะสม กลายเป็นวรรณกรรมอันทรงคุณค่าก่อให้เกิดความประทับใจต่อผู้ฟังและผู้อ่าน

2. งานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรม

พนมไพร เทพจิตร และคณะ (2548, หน้า 275) ได้วิเคราะห์โวหารภาพพจน์ในพระอภัยมณี ของสุนทรภู่ ได้ใช้โวหารภาพพจน์จำนวน 12 แบบ คือ อุปมา อุปลักษณ์ สมมุติให้มีตัวตน (บุคลาธิษฐาน) กล่าวเท็จความ กล่าวเกินจริง (อติพจน์) เลียนเสียงธรรมชาติ (สัทพจน์) พรพากย์ กล่าวเสียดสีเหน็บแนม เล่นคำ ซ้ำคำ เล่นเสียงเล่นจังหวะ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า สุนทรภู่ใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในเรื่องพระอภัยมณีมากที่สุด คือ แบบอุปมา โวหารที่ใช้บ่อยที่สุด คือ สมมุติให้มีตัวตน

ณิชา ประกอบทรัพย์ (2545, หน้า 200-203) ได้วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองของ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ศิลปะการประพันธ์เลือกใช้โวหาร 5 แบบ คือ มีการใช้โวหารอุปมาอุปไมยโวหาร การใช้โวหารปฏิเสธ การใช้โวหารอติพจน์ โวหารบุคลาธิษฐาน และโวหารอุปลักษณ์

อรพินท์ บำรุงเมือง (2544, หน้า 106) ได้วิจัยสุนทรียภาพด้านโวหารวรรณกรรมร้อยกรองของแระคำ ประโดยคำ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า มีความงาม ความไพเราะอันเกิดจาก กลวิธีการใช้ชั้นเชิงในการแต่งของกวีที่สามารถใช้ภาษา ก่อให้เกิดภาพพจน์สื่อความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ ทั้งยังช่วยสื่อความเข้าใจโดยใช้กวีโวหารต่าง ๆ ที่มีลักษณะเด่นได้แก่ การใช้โวหารบุคลาธิษฐาน โวหารสัทพจน์ โวหารนามนัย โวหารอุปมาอุปไมย โวหารอติพจน์ และโวหารอื่น ๆ อีก ซึ่งมีปรากฏอยู่ในวรรณกรรมร้อยกรองของแระคำ ประโดยคำ จากการใช้ชั้นเชิงในการแต่งให้มีรสของถ้อยคำ ลึกซึ้ง และตีความหมายตามเจตนาของกวีที่ต้องการจะสื่อความรู้สึกนึกคิด สื่ออารมณ์ต่าง ๆ มายังผู้อ่าน ทำให้รับรู้ได้ด้วยภาษาเป็นสื่อเร้า สัมผัสทางอารมณ์ มีพลังและอิทธิพลกระทบความคิดให้

รู้สึกคล้ายตามได้เป็นอย่างดี วรรณกรรมร้อยกรองของเรคำ ประโยคคำ จึงเปี่ยมด้วยคุณค่า มีสุนทรียรสแห่งวรรณศิลป์

พระมหาสาร กรักดินนอก (2543, หน้า 119-125) ได้วิเคราะห์ทวินัยของไพโรจน์ ขาวงาม ผลการวิเคราะห์ด้านศิลปะการใช้โวหาร ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ไพโรจน์ ขาวงาม มีศิลปะในการสร้างภาพพจน์ให้ผู้อ่านได้เห็นอย่างแจ่มชัด มีโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในบทกวีของ ไพโรจน์ ขาวงาม คือการเปรียบเทียบอุปมา การเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์ โวหารแบบอติพจน์ การใช้บุคลาธิษฐาน และการใช้สัญลักษณ์ โวหารที่ชอบใช้ที่สุด คือ บุคลาธิษฐาน และ อติพจน์

วีรวรรณ คลังกรณ์ (2541) ได้ศึกษาบทเพลงลูกทุ่งของชาย เมืองสิงห์ในการใช้ภาษา ผลการศึกษาพบว่าผู้ประพันธ์ใช้ภาษาปากมากที่สุด รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ การใช้คำอุทาน คำซ้ำ คำสแลงคำภาษาต่างประเทศ คำซ้อน คำแสดงความรู้สึก คำภาษาถิ่น ใช้คำผวนน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ประพันธ์มีการสร้างสรรค์คำขยายแปลกใหม่ขึ้นใช้อีกด้วย ด้านการใช้โวหาร ภาพพจน์พบว่าโวหารปฏิรูปพจน์ ปฏิปุจฉา อติพจน์ นามนัย อุปมา สัญลักษณ์ อุปลักษณ์ สมพจน์ บุคลาธิษฐาน และอติพจน์ ตามลำดับ

สายใจ ตระกูลสันติ (2541, หน้า 250) ได้ศึกษาภาพพจน์ในสมุทรโฆษคำฉันท์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ชนิดของภาพพจน์ที่ปรากฏในเรื่องสมุทรโฆษคำฉันท์มี 6 ชนิด คือ ภาพพจน์ อุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน ปฏิปุจฉา และการอ้างอิง

นพพร ด้านสกุล (2537) ได้ศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งชุดแม่ไม้เพลงไทยที่ขับร้อง โดย ผ่องศรี วรนุช พบว่ามีการนำคำซ้ำ คำสัมผัสใน การหลกคำมาใช้มากตามลำดับ และยังใช้ โวหารภาพพจน์แบบนามนัย อุปไมย ปฏิปุจฉาและบุคลาธิษฐาน เพื่อช่วยให้การสร้างภาพให้ ชัดเจนยิ่งขึ้นจึงทำให้อรรถาธิบายเพลงชุดนี้มีอัตลักษณ์ของเพลงลูกทุ่งอย่างแท้จริง

จินตนา พุทธเมตะ (2536, หน้า 124-129) ได้ศึกษาการใช้ภาษาในการสร้างภาพพจน์ ในไตรภูมิพระร่วง ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ลักษณะการใช้ภาษาการสร้างภาพพจน์ในไตรภูมิ พระร่วง มี 4 แบบ คือ ความเปรียบโดยตรง และความเปรียบโดยนัย ซึ่งความเปรียบทั้ง 2 แบบนี้ ประกอบด้วยข้อความ 2 ส่วน คือส่วนที่ต้องการเปรียบ และส่วนที่นำมาเปรียบและมีคำเชื่อมอยู่ ตรงกลาง ส่วนภาพพจน์อีก 2 แบบ คือ ภาพพจน์แบบกล่าวเกินจริง และภาพพจน์แบบ บุคลาธิษฐาน ไม่มีคำช่วยเปรียบ และได้กล่าวถึงลักษณะการใช้ภาษาในการสร้างภาพพจน์ ใน ลักษณะต่าง คือ ภาพพจน์แบบความเปรียบโดยตรง ภาพพจน์แบบความเปรียบโดยนัย ภาพพจน์ แบบการกล่าวเกินจริง และภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐาน

วัชรภรณ์ อาจหาญ (2535) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์บทเพลงไทยสากลของ สุนทราภรณ์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าการใช้ภาพพจน์ในบทเพลงไทยสากลของสุนทราภรณ์มีเป็นจำนวนมาก เท่าที่พบมีการใช้ภาพพจน์แบบอุปมามากที่สุด นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาพพจน์แบบ อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน และอติพจน์ การใช้ภาพพจน์ในบทเพลงนิยมใช้ธรรมชาติมาเปรียบเทียบ เพราะทำให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพตามผู้แต่งได้ง่ายและชัดเจนกว่าการใช้สิ่งที่ไกลตัวมาเปรียบ

รังสรรค์ สีมานนท์ (2534, หน้า 677) ได้ศึกษาวรรณกรรมของ "อุชเชนี" - "นิต นรารักษ์" ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ภาพพจน์ที่เกิดจากตัวอักษรในวรรณกรรมของ "อุชเชนี" - "นิต นรารักษ์" ล้วนเป็นภาพพจน์ที่มีอารมณ์สะเทือนใจ ซึ่งมีหลากหลายวิธี เช่น ใช้สำนวนโวหารทั้งบรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร รวมไปถึงจนถึงการใช้ความเปรียบอันเป็นกลวิธีการสร้างภาพพจน์ และอารมณ์สะเทือนใจให้เกิดกับผู้อ่านวรรณกรรม ทั้งจักขุสัมผัส โสตสัมผัส และญาณสัมผัส

โสภี รัมมณีย์ (2534, หน้า 7-8) ได้ศึกษาการใช้ภาพพจน์ในวรรณคดีพุทธศาสนา พระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ โดยกำหนดแบบของภาพพจน์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ 14 แบบ คือ การใช้อุปมาอุปไมย การใช้อุปลักษณ์ การใช้สัญลักษณ์ การใช้บุคลาธิษฐาน การกล่าวเกินจริง การกล่าวขัดแย้งคู่ขนาน การกล่าวเท่าความ การกล่าวเย้ยกล่าวประชด การซ้ำคำ การถามไม่ต้องการคำตอบ การใช้คำที่มีรสความ การเล่นคำ การเล่นเสียงเล่นจังหวะ การเลียนเสียง

ใจปอง สัมลิม (2532, หน้า 59-69) ได้ศึกษาการใช้ถ้อยคำแบบกวีนิพนธ์ในเรื่องกามนิธได้กล่าวถึงภาพพจน์ว่าเป็นกลวิธีในการใช้ถ้อยคำในการประพันธ์ที่มีความหมายแฝงเร้นซึ่งก่อให้เกิดพลังสามารถบรรยายภาพได้แจ่มชัดขึ้นและสร้างอารมณ์สะเทือนใจได้ดียิ่งขึ้น กวีเป็นผู้ใช้สื่อประสบการณ์ของตนเองมายังผู้อ่านได้จินตนาการขึ้นในใจ โดยซ้ำภาพพจน์ แบบอุปมาอุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ ปฏิปุจฉา ปฏิภาคพจน์ การกล่าวประชดประชัน และการกล่าวอ้างอิงหรือเท่าความ

พรทิพย์ ชังธาดา (2532, หน้า 321) ได้ศึกษารายยาวมหาเวสสันดรชาดก : การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและศิลปะการประพันธ์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า โวหารที่ปรากฏในรายยาวมหาเวสสันดรชาดก เป็นโวหารที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดภาพพจน์ ได้แก่ โวหารอุปมา อติพจน์ โวหารบุคลาธิษฐาน และโวหารสมาธิคุณ

สิริรัตน์ สุคันธวิช (2531, หน้า 39-45) ได้ศึกษาภาพพจน์ในวรรณคดีไทยที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยกำหนดภาพพจน์ในการวิเคราะห์ 17 แบบ คือ อุปมา อุปลักษณ์ ปฏิรูป อุทาหรณ์ พรพากย์ สัญลักษณ์ นามนัย สมพจน์ย บุคลาธิษฐาน อติพจน์ ปฏิปจณา การกล่าวเย้ยประชด การเลียนเสียงธรรมชาติ การเล่นเสียงเล่น จังหวะ การเล่นคำ การซ้ำคำ

พิสมร วัชรวิทย์ (2530, หน้า 46) ได้ศึกษาการใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมร้อยกรองของ สุจิตต์ วงเทศ โดยกำหนดภาพพจน์ในการวิเคราะห์ 14 แบบ คือ การเปรียบเทียบโดยตรง การเปรียบเทียบโดยนัย การใช้สัญลักษณ์ การสมมุติให้มีตัวตน การกล่าวทำความ การกล่าวเกินจริง การกล่าวขัดแย้งคู่ขนาน การกล่าวเสียดสีเหน็บแนม การใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ การใช้คำให้มีรสความ การเล่นคำ การใช้คำซ้ำ การเล่นเสียงจังหวะ การเลียนเสียง

สันทนี อาบัวรัตน์ (2528, หน้า 86-109) ได้ศึกษาวรรณกรรมอีสานเรื่องมาลัยหมื่นมาลัยแสน ในส่วนที่เกี่ยวกับภาพพจน์ ผู้ศึกษาใช้คำว่า โวหาร โดยได้ให้ทัศนะว่า โวหาร แต่เดิมหมายถึง กระบวนการทำนองหนึ่งซึ่งมีถ้อยคำเรียบเรียงได้ความดี เนื้อเรื่องกะทัดรัดเหมาะสม จำแนกตามลักษณะเนื้อความได้ 5 ลักษณะคือ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาโวหาร อุปมาโวหาร และสาธกโวหาร แต่ในปัจจุบันนี้มีผู้เรียกโวหาร ว่าภาพพจน์ก็มี ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดโวหารที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ 6 ประเภท คือ โวหารอุปมา โวหารอุปลักษณ์ โวหารบุคลาธิษฐาน อติพจน์ โวหารปจณา – วิชันนา และการใช้สัญลักษณ์

ภัทราภรณ์ ทนันทชัย (2528, หน้า 42) ได้ศึกษาการใช้ภาพพจน์ในวรรณคดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6 เรื่อง โดยกำหนดภาพพจน์ ในการวิเคราะห์ไว้ 10 แบบ คือ การใช้อุปมา การใช้อุปลักษณ์ การใช้บุคลาธิษฐาน การใช้สัญลักษณ์ กล่าวถึงความขัดแย้งคู่ขนาน การกล่าวเกินจริง การเลียนเสียง การเล่นคำ การใช้คำซ้ำ การใช้คำที่มี รสความ

จำเพย ไชยสินธุ์ (2527, หน้า 260-263) ได้ศึกษากระบวนการจินตภาพในวรรณกรรมอีสานจากวรรณกรรมร้อยกรองอีสาน จำนวน 15 เรื่อง ผลการศึกษาสรุปได้ว่าวิถีกระบวนการจินตภาพ 2 ลักษณะ คือ

1. การกล่าวอย่างตรงไปตรงมา
2. การสร้างภาพพจน์และภาพพจน์ที่ปรากฏในกระบวนการจินตภาพมี 7 ประเภท คือ อุปมา อุทาหรณ์ อติพจน์ อุปลักษณ์ อาวตพากย์ สมพจน์ยและภาพพจน์ ที่นำสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตมาแสดงกิริยาอาการอย่างมนุษย์ โดยภาพพจน์ที่นิยมใช้มาก คือ ภาพพจน์อุปมา และ

ภาพพจน์อุทาหรณ์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ อุปมาเป็นการเทียบคำ ส่วนอุทาหรณ์เป็นการเทียบความ

ลลิตา ศิริเจริญ (2525, หน้า 526) ได้วิจัยเรื่องอลงการในมหาชาติคำหลวง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาทฤษฎีการประพันธ์ในอลงการศาสตร์ของอินเดีย ความเป็นมาของอลงการศาสตร์ ลักษณะของอลงการศาสตร์ และรสต่าง ๆ ในการประพันธ์ของสันสกฤต เพื่อนำหลักเกณฑ์มาวิเคราะห์ความงามในมหาชาติคำหลวง ทั้ง 13 กัณฑ์ ว่ามีความงามตรงตามทฤษฎีการประพันธ์ในอลงการศาสตร์ของสันสกฤตหรือไม่ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความงาม ที่ปรากฏในมหาชาติคำหลวงนั้น ตรงตามทฤษฎีการประพันธ์ในอลงการศาสตร์ของสันสกฤตอยู่หลายประการทั้งอลงการฝ่ายเสียง (ศัพทาลังการ) อลงการฝ่ายความหมาย (อรรถาลังการ) และรสต่าง ๆ ในการประพันธ์ นอกจากนี้ ยังมีความงามที่เป็นลักษณะพิเศษหรือเป็นเอกลักษณ์ของวรรณคดีไทยอีกด้วย คือ สัมผัสสระ สัมผัสพยัญชนะ สร้อยสลัวยรรค คำอภิปาส คำแผลง คำประสม การเล่นคำ และกลบท สำหรับอรรถาลังการนั้น เป็นกลวิธีที่เพิ่มความเด่นชัดให้แก่ความหมายของบทประพันธ์ ทำให้บทประพันธ์นั้น ๆ น่าอ่านยิ่งขึ้น กวีจะใช้โวหารแบบต่าง ๆ แทนที่จะกล่าวแบบตรงไปตรงมาเพื่อสร้างภาพขึ้นในจินตนาการของผู้อ่าน แล้วภาพนั้นจะสะท้อนความรู้สึกและความหมายของกวีให้แก่ผู้อ่าน ซึ่งกลวิธีนี้เรียกว่าภาพพจน์

วงเดือน สุขบาง (2524, หน้า 232-240) ได้ศึกษาพระปฐมสมโพธิกถาในแนวสุนทรียะ ผลการศึกษาท่วงทำนองการเขียนที่เกี่ยวกับโวหารผลจากการศึกษาปรากฏว่าพบโวหารอุปมา โวหารเปรียบเทียบ โวหารบุคลาธิษฐาน โวหารกล่าวเกินจริง โวหารอุทาหรณ์ โวหารปุจฉา-วิสัชนา โวหารปฏิบัติ โวหารสุภาษิต

จินดาศิริ เทียมเดช (2524, หน้า 379) ได้วิเคราะห์บทร้อยกรองของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ทั้งในด้านแนวความคิดและท่วงทำนอง การแต่ง ซึ่งในด้านท่วงทำนองการเขียนนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในด้านการใช้ถ้อยคำและการใช้โวหารกล่าวคือ

1. การใช้ถ้อยคำ พิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1 การซ้ำคำ
- 1.2 การเล่นคำ
- 1.3 การประสมคำ
- 1.4 การใช้คำง่าย
- 1.5 การใช้ศัพท์สูง

- 1.6 การใช้คำอุทาน
- 1.7 การใช้คำในภาษาพูด
- 1.8 การใช้คำจากภาษาต่างประเทศ
- 1.9 การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ
2. การใช้โวหาร พิจารณาในเรื่องต่อไปนี้
 - 2.1 บรรยายโวหาร
 - 2.2 พรรณนาโวหาร
 - 2.3 เทศนาและสาธกโวหาร
 - 2.4 โวหารเชิงภาพพจน์
 - 2.4.1 อุปมา (Simile)
 - 2.4.2 อุปลักษณ์ (Metaphor)
 - 2.4.3 บุคลาธิษฐาน (Personification)
 - 2.4.4 สัญลักษณ์ (Symbol)
 - 2.4.5 อติพจน์ (Hyperbole)
 - 2.4.6 ปฏิปจฉา (Rhetoric Question)
 - 2.4.7 สำนวนไทย

ประเมิน เขียวเถียร (2522, หน้า 255) ได้ศึกษาวรรณกรรมร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ จำนวน 4 เรื่อง โดยวิเคราะห์ในด้านรูปแบบชั้นทลักษณ์ เนื้อหา ท่วงทำนองการแต่ง และสุนทรียภาพ ซึ่งในด้านการใช้ถ้อยคำนั้น ผู้วิจัยสรุปว่า เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ใช้คำธรรมดา เรียบง่าย ใช้คำที่มีเสียงอ่อนหวาน ประณีตบรรจงมีการสร้างคำและวลีที่ไพเราะใช้ ใช้คำที่มีความหมายสูงส่ง มีการเล่นคำซ้ำคำเพื่อเน้นความหมายให้หนักแน่น การใช้กวีโวหารนั้นส่วนมากเป็นโวหารอุปมาอุปไมย โวหารที่เกินจริง บุคลาธิษฐาน และการใช้สัญลักษณ์

สุรภี สังขพิชัย (2521, หน้า 138-140) ได้ศึกษาลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ของข้อความที่เป็นภาพพจน์ในวรรณกรรมร้อยกรองไทยปัจจุบัน ผลการศึกษาสรุปว่า โครงสร้างทางไวยากรณ์ของข้อความที่เป็นภาพพจน์มี 2 ประเภท คือ

1. ลักษณะทางความหมายของข้อความที่เป็นภาพพจน์ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- 1.1 ประเภทข้อความที่เป็นภาพพจน์ทำนองเปรียบเทียบเหมือนมีคำแสดงการเปรียบเทียบปรากฏอยู่

1.2 ประเภทข้อความที่เป็นภาพพจน์ทำนองเปรียบเทียบ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.2.1 ประเภทข้อความที่เป็นภาพพจน์ทำนองเปรียบเทียบที่มีบทอุปมาอุปไมย จะแสดงความหมายด้วยวิธีอุปมาอุปไมยซึ่งจะมีคำว่า เป็น คือ ปรากฏอยู่

1.2.2 ประเภทข้อความที่เป็นภาพพจน์ทำนองเปรียบเทียบที่มีอุปมาอุปไมย

2. ลักษณะโครงสร้างทางภาษาของข้อความที่เป็นภาพพจน์ มีทั้งภาพพจน์ที่เป็น คำ วลี อนุพจน์หรือประโยค

นงลักษณ์ แซ่มโซติ (2521, หน้า 305) ได้วิจัยเรื่องหาสยรสในวรรณกรรมร้อยกรองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2325-2475 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาหาสยรสในวรรณกรรมร้อยกรองของไทย ในเรื่องแรงบันดาลใจในการสร้างหาสยรส จุดมุ่งหมายในการสร้างหาสยรส กลวิธีที่กวีใช้สร้างหาสยรส และความสัมพันธ์ระหว่างหาสยรสกับสังคม ผลการศึกษาค้นคว้าในด้านการสร้างภาพพจน์เพื่อให้เห็นลักษณะและพฤติกรรมของตัวละครที่น่าขึ้นได้ชัดเจนขึ้นนั้น กวีมักใช้ภาพพจน์ชนิดอุปมาอุปไมย (Simile) และภาพพจน์ชนิดอุปลักษณ์ (Metaphor)

สุรีย์ วิจารณ์สกุลพานิช (2520, หน้า 199) ได้วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองที่ชนะการประกวดของธนาคารกรุงเทพ จำนวน 3 เรื่อง ตามแนวสุนทรียศาสตร์ ซึ่งในด้านการ ใช้ถ้อยคำ และภาษานั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ 9 ด้าน คือ

1. คำที่เลือกสรรใช้ไม่ซ้ำพื้นคำธรรมดาสามัญ
2. การซ้ำคำและการซ้ำเสียงพยัญชนะ การเล่นคำ และการซ้ำความ
3. การใช้คำกระชับและให้ความหมายเด่นชัด
4. การใช้คำเลียนเสียง
5. การใช้คำแผลง
6. การอุปมาอุปไมย
7. การใช้ภาพพจน์มี 3 แบบ คือ การพรรณนาอย่างตรงไปตรงมา (Simile)

การพรรณนาอย่างต้องตีความ (Metaphor) และการพรรณนาให้เห็นนาฏการ (Action)

8. การเสนอความคิด
9. การสะท้อนความรู้สึกและการสร้างบรรยากาศ

ลัดดา ปานุทัย (2520, หน้า 310) ได้วิจัยเรื่องสัญลักษณ์ในวรรณคดีไทยจากเนื้อหาของวรรณคดีไทย 23 เรื่อง และวรรณกรรมปัจจุบัน 2 เรื่อง ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ผลการวิจัยการใช้สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย พบว่า

1. มีการใช้สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย

2. สัญลักษณ์ที่ใช้มีทั้งสัญลักษณ์เฉพาะบุคคลและสัญลักษณ์ตามแบบ
3. วรรณคดีไทยนิยมใช้สัญลักษณ์ในโวหารภาพพจน์
4. วรรณคดีไทยทุกประเภทมีโอกาสใช้สัญลักษณ์มากหรือน้อยต่างกัน

พิทยา เจริญสุวรรณ (2520, หน้า 307) ได้วิจัยเรื่องศิลปะการใช้ภาษาใน กวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ โดยศึกษาบทกวีนิพนธ์ ช่วง พ.ศ. 2490-2518 จากการศึกษาโวหารที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ของ อังคาร กัลยาณพงศ์ พบว่า มี 10 ประเภทคือ

1. บุคลาธิษฐาน (Personification)
2. อุปมา (Simile)
3. นามนัย (Metonymy)
4. โวหารกล่าวเกินจริง (Hyperbole)
5. आवัตพากย์ (Synthesis)
6. โวหารเลียนแบบ (Allusion)
7. โวหารเปรียบเทียบ (Metaphor)
8. อุทาหรณ์ (Analogy)
9. สมพจน์นัย (Synecdoche)
10. โวหารถามชวนคิด (Rhetoric Question)

นิตยา ตัณฑโอภาส (2519, หน้า 170) ได้วิจัยเรื่องลักษณะเด่นของกาพย์ห่อโคลง และกาพย์เห่เรือพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร เพื่อหาลักษณะเด่นและสุนทรียภาพในบทประพันธ์ ตลอดจนศึกษาลักษณะนิราศ อันช่วยเสริมให้วรรณกรรมดังกล่าวได้รับยกย่องให้เป็นวรรณกรรมยอดเยี่ยม โดยผู้วิจัยเน้นศึกษาจากบทพระนิพนธ์ 3 เรื่อง คือ กาพย์ห่อโคลงประพาสธารโศก กาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง และกาพย์เห่เรือ ผลการวิจัยปรากฏว่า บทพระนิพนธ์ประกอบด้วยลักษณะเด่น 3 ประการใหญ่ ๆ คือ

1. ดีเด่นด้วยลักษณะสัมผัส ทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร
2. ดีเด่นด้วยการใช้คำ กล่าวคือ ได้ทรงใช้คำง่าย ๆ แต่มีความหมายแจ่มแจ้ง ทรงเลือกใช้คำได้ตรงความหมายที่ต้องพระประสงค์ ทรงสามารถใช้คำกริยาหลายคำเรียงซ้อนกัน โดยคำกริยาเหล่านั้นล้วนชัดเจน ทำให้เห็นภาพ และยังทรงสามารถเลือกสรรคำที่กระชับใจผู้อ่านได้อย่างดีอีกด้วย

3. จินตภาพและอารมณ์สะท้อนใจที่ปรากฏในบทพระราชนิพนธ์ไม่ซับซ้อน แต่ก็เป็นการถ่ายทอดความในพระทัยให้เห็นได้ชัด ทำให้ผู้อ่านทุกระดับชั้นสามารถเข้าถึงบท พระราชนิพนธ์ ด้วยความซาบซึ้งยิ่ง

ชลดา ศิริวิทย์เจริญ (2519, หน้า 275) ได้ศึกษาเรื่องลิลิตตะเลงพ่ายในแนวสุนทรียศาสตร์ โดยศึกษาแนววิเคราะห์วิจารณ์และเปรียบเทียบ เน้นไปในการศึกษาแนวสุนทรียศาสตร์เป็นสำคัญ ผลการวิจัยในเรื่องการใช้ภาพพจน์ปรากฏว่า มีการใช้เสียงพยัญชนะ การใช้คำที่ให้ภาพชัดเจน การใช้คำที่มีความขัดแย้งกัน การใช้ภาษาแบบบุคลาธิษฐาน และการใช้สัญลักษณ์ นอกจากนี้ยังพบว่าทเปรียบเทียบในเรื่องนี้มีความเปรียบอยู่ 2 ประเภท คือ ความเปรียบประเภทอุปมา ซึ่งมีคำว่า เฉาก กล เหมือน ดุจ ดัง แม่น เป็นตัวเชื่อม และความเปรียบประเภทอุปลักษณ์ซึ่งส่วนมากจะใช้คำว่า คือ เป็นบทเชื่อม แต่บางครั้งก็ใช้ความเปรียบแทนลงไป โดยไม่มีบทเชื่อมคำอุปมาอุปไมยแต่อย่างใด เช่น ใช้คำเรียกนางว่า สร้อย ทรมารัก ดวงกมลส ใช้คำเรียกพระมหากษัตริย์ว่า ปิ่นสยาม เป็นต้น

ดวงมน ปริบูรณ์ (2516, หน้า 113) ได้ศึกษาความงามในทวาทศมาส ซึ่งผลการศึกษพบว่าภาพพจน์ที่เด่นในทวาทศมาส แบ่งได้ 3 หัวข้อ คือ

1. ภาพพจน์แสดงความร้อนกับความเย็น
2. ภาพพจน์แสดงความเคลื่อนไหว
3. ภาพพจน์แสดงสี

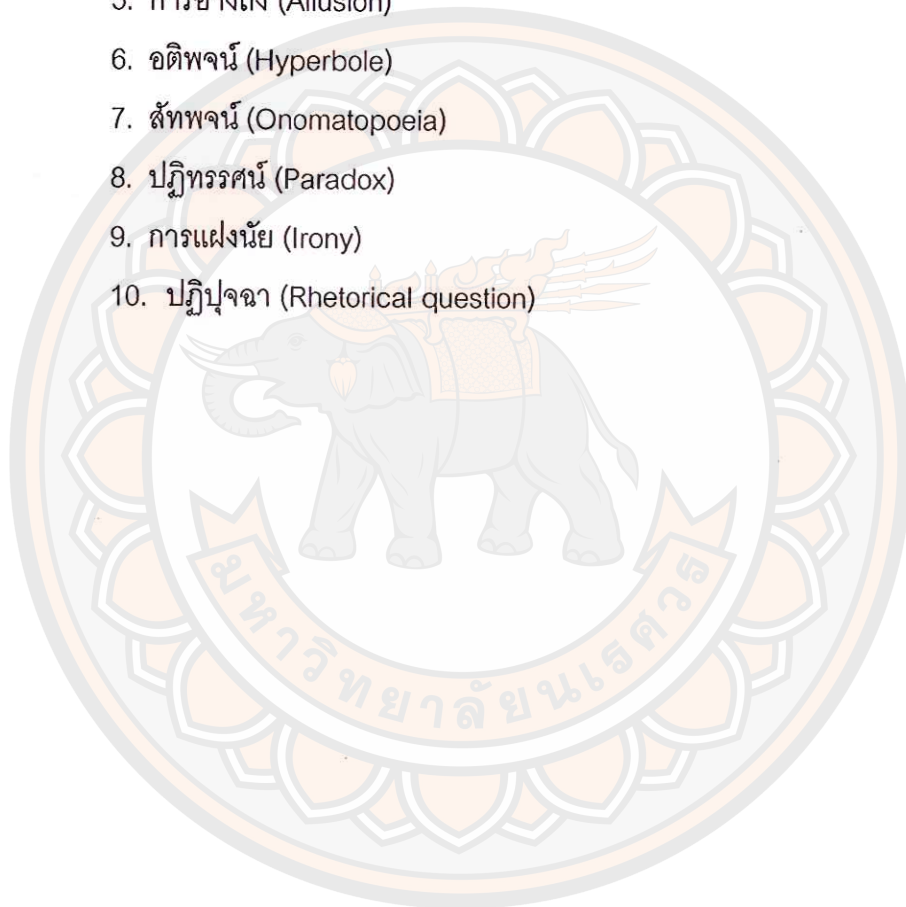
สุวรรณา เกรียงไกรเพชร (2514, หน้า 204) ได้ศึกษาพระอภัยมณี: การศึกษาเชิงวรรณคดีวิจารณ์ ผลการศึกษาเกี่ยวกับภาพพจน์สรุปได้ว่า การศึกษาภาพพจน์นั้นมีความสำคัญมากและภาพพจน์นั้นมิได้หมายความว่า ภาพที่ผู้แต่งสร้างขึ้นในจิตใจของตนและถ่ายทอดแก่ผู้อ่านด้วยการใช้ถ้อยคำเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่เน้นแก่นเรื่องและทัศนะของผู้แต่งให้แจ่มชัดด้วย

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ภาพพจน์จะเห็นว่าบทร้อยกรองหรือบทเพลงที่จะไพเราะได้นั้น จะมีการใช้ภาพพจน์ซึ่งถือเป็นกลวิธีการสร้างภาพในจิตใจให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ ภาพอารมณ์ที่บทร้อยกรองนั้นสื่อออกมา จึงจะเกิดความหมายอันลึกซึ้งกินใจตามที่กวีได้ประพันธ์ขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น จะเห็นได้ว่าท่านผู้รู้แต่ละท่านได้จัดแบ่งแบบของภาพพจน์ไว้ไม่เหมือนกัน ไม่เท่ากัน ซึ่งเป็นเพราะว่ากลวิธีในการใช้ภาษาในรูปแบบของภาพพจน์แบบต่าง ๆ นั้นมีมากมาย บางแบบก็มีลักษณะคล้ายคลึงคาบเกี่ยวไม่อาจ ชี้ชัดหรือ

แบ่งแยกตายตัวได้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกสรรการใช้ภาพพจน์ที่มีผู้นิยมใช้ หรือมีปรากฏบ่อยครั้ง จาก
เอกสารและงานวิจัยข้างต้น เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ รวม 10 ประเภท ดังนี้

1. อุปมา (Simile)
2. อุปลักษณ์ (Metaphor)
3. สัญลักษณ์ (Symbol)
4. บุคลาธิษฐาน (Personification)
5. การอ้างถึง (Allusion)
6. อติพจน์ (Hyperbole)
7. สัทพจน์ (Onomatopoeia)
8. ปฏิทรรศน์ (Paradox)
9. การแฝงนัย (Irony)
10. ปฏิปจฉา (Rhetorical question)

การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากล ที่ขั้บร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร

"ภาพพจน์" เป็นศิลปะการใช้ภาษาอย่างหนึ่ง คือเป็นวิธีการพูดหรือเขียนอย่างหนึ่งแต่ หมายความว่าเป็นอย่างอื่นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกยอความใช้ชัดเจนยิ่งขึ้น หรือเพื่อยกยอทอดความรู้สึก ความคิด อารมณ์ ความรู้สึกให้มากขึ้นหรือน้อยลงตามสติปัญญาของผู้อ่านหรือผู้ฟัง ซึ่งนอกจาก ผู้เขียนจะต้องพิถีพิถันในการเลือกสรรถ้อยคำ สำนวนที่ก่อให้เกิดภาพพจน์ แล้วผู้อ่านก็ต้องศึกษา ลักษณะของภาพพจน์ต่าง ๆ เช่นกันเพื่อที่จะสามารถเข้าใจและเข้าถึงสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอได้อย่าง ถูกต้อง เพลงเป็นวรรณกรรมร้อยกรองรูปแบบหนึ่งที่เกิดจากจินตนาการอันสร้างสรรค์ของมนุษย์ โดยการผสมผสานระหว่างศิลปะทางดนตรีกับศิลปะของการเรียบเรียงภาษา เพื่อยกยอทอดเรื่องราว จากชนกลุ่มหนึ่งไปสู่อีกชนกลุ่มหนึ่งได้อย่างกลมกลืน ลึกซึ้ง งดงามและน่าจดจำ นักประพันธ์แต่ง เพลงเพื่อยกยอความรู้สึกนึกคิด และเรื่องราวต่าง ๆ สีสานการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงนั้นอาจขึ้นอยู่กับ ท่วงทำนอง เนื้อหาสาระที่ผู้ประพันธ์นำเสนอ เพลงจึงเป็นวรรณกรรมที่จรรโลงใจมนุษย์มาทุก ยุคทุกสมัย ซึ่งเพลงไทยมีหลายประเภท มีทั้งเพลงพื้นบ้าน เพลงลูกทุ่ง เพลงสตริง และเพลงลูกกรุง เพลงลูกกรุงหรือเพลงไทยสากล ซึ่งมีวิวัฒนาการคู่มากับเพลงลูกทุ่งและได้แยกเป็นรูปแบบและ ลักษณะที่ชัดเจนในภายหลัง

ชรินทร์ นันทนาคร ได้รับการยกย่องว่า เป็นผู้ขั้บร้องเพลงไทยสากลผสมผสานกับเพลง ไทยเดิม มีท่วงทำนองสูงต่ำ เอื้อนด้วยน้ำเสียงที่มีเสน่ห์ชวนฟัง ออกเสียงอักขระได้ชัดเจน จึงมีเพลง จำนวนมากที่ได้รับการบันทึกเสียงหลายครั้ง และยังเป็นที่ยกยอชอบอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ ผู้ประพันธ์ได้สร้างสรรค์คำร้องด้วยภาษาที่ประณีตงดงาม ทำนองไพเราะ ทำให้ผู้ฟังเกิด ความเพลิดเพลิน ตื่นเต้น ลึกซึ้ง มีอารมณ์ความรู้สึกที่หลากหลายคล้ายคลึงตามเนื้อเพลงทำให้ผู้ฟังเกิด จินตภาพที่แจ่มแจ้ง

การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขั้บร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทั้งหมด 156 เพลง มีการใช้ภาพพจน์ 10 ประเภท ดังนี้

1. ภาพพจน์อุปมา (Simile)
2. ภาพพจน์อุปลักษณ์ (Metaphor)
3. ภาพพจน์สัญลักษณ์ (Symbol)

4. ภาพพจน์บุคคลาธิษฐาน (Personification)
5. ภาพพจน์การอ้างถึง (Allusion)
6. ภาพพจน์อติพจน์ (Hyperbole)
7. ภาพพจน์สัทพจน์ (Onomatopoeia)
8. ภาพพจน์ปฏิหารศน์ (Paradox)
9. ภาพพจน์การแฝงนัย (Irony)
10. ภาพพจน์ปฏิจำจนา (Rhetorical question)

ภาพพจน์อุปมา (Simile)

ภาพพจน์อุปมา (Simile) หมายถึง การเปรียบเทียบระหว่างของสองอย่าง ซึ่งอาจไม่ใช่ของชนิดเดียวกันหรือเรื่องเดียวกัน ในการเปรียบเทียบมีคำที่แสดงว่าเหมือนเป็นเครื่องเชื่อม เช่นคำว่า กล ดัง (ประ) ดุจ ประหนึ่ง (ประ) เลห์ เพียง ถนัดดั่ง ละม้าย แม้น เหมือน เจก (เช่น) ราว (กับ) ตัวอย่างภาพพจน์อุปมาที่ปรากฏในเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร ดังนี้

เมื่อยามขึ้นรูปศิษย์เรือแดง
นางน่องผิวแดงที่เคลงอุรา
พรหมองค์ใดหรือใครสรรค์สร้าง
ให้นางงามเหนือกว่านางฟ้า
ดังเทวี หนีวิมานเยือนหล้า
ราตรีที่มีดาริกาต้องมาแพ้พ่าย
อับอายนวลน่อง

(เพลงเนื่อนวล: ชนิษฐา ขนงทิพย์ และป.วรานนท์)

จากบทเพลงที่กล่าวมาข้างต้นได้เปรียบเทียบหญิงสาวกับเทวี สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความงามของหญิงสาวว่างดงามมาก งามยิ่งกว่านางฟ้าองค์ใดที่อยู่บนสวรรค์เสียอีก สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ เทวี เทวี หมายถึง เทวดาผู้หญิง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 540) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ ความสวยงาม

วันหนึ่งสองเราได้มาเคล้าคลอกันอยู่
เสียงน้ำตกซ่า เหมือนเสียงเรียกหาขอดพู่
ให้รู้ว่าพี่คอยอยู่แต่ผู้เดียวที่สาริกา

(เพลงน้ำตกสาริกา: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

จากบทเพลงที่กล่าวมาข้างต้นได้เปรียบเทียบเสียงน้ำตกกับเสียงของตนเอง สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความรู้สึกของฝ่ายชายคืออารมณ์ร้อนรุ่มในใจของตนที่เฝ้าคิดถึงหญิงคนรักที่ห่างไกลกัน พร่ำเรียกหาหญิงคนรักอยู่ร่ำไป เปรียบได้กับเสียงของน้ำตกที่ดังกึกก้องไปทั่วป่า สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ เสียงน้ำตก น้ำตก หมายถึง น้ำที่ขังอยู่บนเขาตกลงมาที่หน้าผา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 580) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ ความดัง

น้ำใจไม่มีวันแล้งรักสลักลง
มันคงขอคู่เคียงสอง
มีเนินดินโชดหินเป็นห้อง
คือ วังทองเสกสองครองใกล้
หรีดหรีงเรไรกล่อมขวัญไพรเป็นเพลงโลม
เสียงน้ำหลังซาดังไหลริน
พิณเทพประโคมแสงโสมส่องเสมือนโคมใจ
สองเรารักใคร่ในดวงวิมาน
ซุ้มไม้เป็นบ้านขึ้นบานนิรันดร์

(เพลงวิมานรักห้วยแก้ว: สนิท ศ.)

จากบทเพลงที่กล่าวมาข้างต้นได้เปรียบเทียบแสงของพระจันทร์กับโคม สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความรู้สึกสุขสมหวังของคนรักที่ได้อยู่เคียงคู่กัน ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบกายดูช่างสวยงามสว่างสดใสไปหมด สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ โคม โคม หมายถึง เครื่องที่ให้แสงสว่าง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 269) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสว่าง

ดาวเอ๋ยดาวคลี
 เจ้ามีความสวยดั่งข้าวกล้า
 ถึงเป็นน้องนางบ้านนา
 แต่คุณค่ายิ่งกว่าสาวชาวกรุง
 น้ำใจและวาจาเจ้า
 เปรียบพราวเหมือนดั่งเดือนรุ่ง
 เขาสื่อจนถึงในกรุง
 ว่าดาวคลีรุ่งฤดีทุกดวงใจชาย

(เพลงดาวคลี: สง่า อารัมภีร)

จากบทเพลงที่กล่าวมาข้างต้นได้เปรียบเทียบหญิงสาวกับต้นกล้าข้าว สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับหญิงสาวที่มีความสวยงามเหมือนสาวแรกเริ่ม ผุดผ่อง ถึงแม้ว่าจะเป็นสาวชาวบ้านก็ตามแต่ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ต้นกล้าข้าว ต้นกล้า หมายถึง ต้นข้าวที่เพาะไว้สำหรับย้ายไปปลูกที่อื่น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 79) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ ความอ่อนเยาว์

ซ่อนรักรักซ่อนซ่อนซ่อนสนิทใน
 รักเจ้าซ่อนใจเก็บซ่อนไว้ไม่แบ่งเบา
 จวบเจ้าเพียงลมกอดรัดเชยชมแต่เงา
 ซ่อนรักซ่อนซ่อนซ่อนซ่อนซ่อนไฟเผาผลาญทรวง

(เพลงซ่อนรักรักซ่อน: ป.วราวรรณท์)

จากบทเพลงที่กล่าวมาข้างต้นได้เปรียบเทียบอารมณ์ความรู้สึกของฝ่ายชายกับไฟ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความรู้สึกของฝ่ายชายคืออารมณ์ร้อนรู้มโนใจของตนที่ต้องเก็บซ่อนไว้ไม่มีใครรับรู้ เนื่องจากมีฐานะที่ต่ำต้อยกว่าฝ่ายหญิงจึงมีอาจบอกความในใจได้ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ไฟ ไฟ หมายถึง ผลจากปฏิกิริยาเคมีซึ่งก่อให้เกิดความร้อน แสงสว่างและเปลว (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 815) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ ความร้อน

กลิ่นนวลเนียนางช่างเหมือนกระแจะจันทร์
หอมยังกรุ่นผูกพันแต่เจ้านั้นมาหายไป

(เพลงในอุ้มกอด: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบเทียบกลิ่นกายของหญิงสาวกับดอกกระแจะ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับกลิ่นกายที่หอมของหญิงสาวที่ยังติดตรึงใจอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ดอกกระแจะจันทร์ มีกลิ่นหอมอ่อน ลักษณะของดอกเล็กสีขาวเป็นช่อสั้น ท่อนไม้ฝนกับน้ำใช้เป็นเครื่องประทีนผิวดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความหอม

ดวงตะวันลับทิวแมกไม้
ใจพี่ก็หาย หายลับไปกับตะวัน
สิ้นแสงสุริยาอรุโศกศัลย์
ทิวลับหล้าพลันเหมือนดังมีดบั่นหัวใจ

(เพลงทาสทรมาน: ป.วรานนท์)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบเทียบความรู้สึกที่เจ็บปวด ทรมานจิตใจกับมีด สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของฝ่ายชายที่ต้องทนทุกข์ทรมานคิดถึงหญิงคนรักที่ปันใจให้กับชายอื่น ซึ่งผู้แต่งได้ใช้สำนวนว่าดังมีดบั่นหัวใจ หมายถึงการที่จิตใจถูกทำร้ายให้บาดเจ็บ สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ มีดบั่นหัวใจ มีดนั้นถือเป็นเครื่องมือใช้สำหรับฟัน ผ่า จัก เหลา เป็นต้น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 862) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความเจ็บปวดทรมาน

อันรักกันอยู่ไกลถึงสุดขอบฟ้า
เหมือนขายคาเข้ามาเบียดดูเสียดสี
อันชังกันนั้นใกล้สักองคุลี
ก็เหมือนมีแนวปามาปิดบัง

(เพลงไกลบ้าน: ชาลี อินทรวิจิตร)

จากบทเพลงข้างต้นความเปรียบแรกเป็นการเปรียบเทียบความรักกับชายคาบ้าน สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความรักของชายหญิงถึงกายจะอยู่ห่างกันเท่าไหนหัวใจก็อยู่ใกล้ชิดกันเสมอเหมือนชายคาใกล้กัน สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ชายคาบ้าน หมายถึง ส่วนที่สุดของหลังคาที่ยื่นพ้นตัวเรือนออกมา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 360) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความใกล้ชิด

ความเปรียบที่สองเป็นการเปรียบเทียบความซังกับแนวป่า สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับคนรักเวลาเกลียดกันถึงแม้ว่าจะอยู่ใกล้ชิดกันสักปานใดก็ยอมพบแต่อุปสรรคนานาประการมากันเพราะความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์กัน สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ แนวป่า เป็นชายป่าที่เห็นเป็นทิวาวไป (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 599) หมายถึงความรู้สึกมีอะไรมาขวางกั้นความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกัน ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ อุปสรรค

สิ้นเดือนสิบสองนักษัตรแห่งคลองขุดพลัน
สิ้นความรักจากกันเหมือนกังหันเปลี่ยนทางลม

(เพลงแสนแสบ: ชาลี อินทรวิจิตร)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบเทียบความรักของฝ่ายหญิงกับกังหัน สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับใจของหญิงสาวที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาเมื่อยามที่ได้พบกับชายอื่น สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ กังหัน ซึ่งเป็นสิ่งประกอบด้วยใบพัดหมุนได้ด้วยกำลังลม (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 101) เมื่อยามใดที่ลมเปลี่ยนทิศทางใบพัดของกังหันย่อมเปลี่ยนหมุนตามไปด้วย ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ ความไม่แน่นอน

น้ำเปี่ยมอยู่เต็มฝั่งคลองเช่นพี่รักน้องเปี่ยมฤทธิ์
สะพานเชื่อมคลองเหมือนพี่กับน้องเชื่อมใจ
ถึงอยู่แสนไกลแค่ไหนเชื่อมหัวใจให้สมปอง

(เพลงทุ่งรวงทอง: ชาลี อินทรวิจิตร)

จากบทเพลงข้างต้นความเปรียบแรกเปรียบเทียบความรักกับน้ำ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความรักของฝ่ายชายที่มีต่อฝ่ายหญิงอย่างท่วมท้น สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ น้ำที่เต็มฝั่งคลอง หมายถึง น้ำที่มีมากเต็มฝั่งคลอง ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความท่วมท้น

ความเปรียบที่สองเป็นการเปรียบเทียบความรักกับสะพาน สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความรักของชายหญิงที่มีใจให้กัน สิ่งที่น่ามาเปรียบคือสะพาน หมายถึง สิ่งปลูกสร้างที่ทำสำหรับข้ามแม่น้ำลำคลอง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1,154) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความเชื่อมโยง

เนตรเจ้าคม ฌมยาวเคลี้ยไห่
ผิวคล้ำล่ำไธแดดโลมไ้กายสาว
ตางามยามช้อนชำเลื่องชาย
วาทวมมิวายประกายรุ่งดังแสงดาว

(เพลงสาวนครชัยศรี: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบดวงตากับแสงดาว สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความงามของดวงตาหญิงคนรักว่าเมื่อยามชำเลื่องมองชายดวงตาจะมีประกายออกมา สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ แสงดาว หมายถึง ความสว่าง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1,230) แสงระยิบระยับของดวงตา ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสวยงาม

ตะลึงเนตรจ้องดังสองดาวดวง
พักตร์พร้งพราวซึ้งตรึงทรวง
ดังดวงพระจันทร์อำไพ
นวลปรางเปล่งปลั่งดังเนื่อนวลไย
ลักยิ้มยามยิ้มพมิพิเจะชมฉันใดดีเอ๋ย

(เพลงร่มฟ้าป่าซาบ: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

จากบทเพลงข้างต้นความเปรียบแรก เปรียบดวงตาของหญิงสาวกับดวงดาว
 สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความงามของดวงตาของหญิงสาวว่าช่างสดใส เป็นประกายระยิบระยับ
 สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ดวงดาว หมายถึง สิ่งที่เห็นเป็นดวงมีแสงระยิบระยับในท้องฟ้าเวลามืด
 (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 404) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกัน
 ของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสวยงาม

ความเปรียบประการที่สอง เปรียบใบหน้าของหญิงสาวกับพระจันทร์ สิ่งที่ต้องการสื่อ
 เกี่ยวกับความงามของใบหน้าของหญิงสาวว่ามีความงามยิ่งนัก นวลเนียน ผิวผ่องเป็นยองใย
 ความงามนั้นมากมายจนไม่รู้จะชมอย่างไรให้สมกับความงามนั้น สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ พระจันทร์
 หมายถึง ดวงเดือน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 300) ดังนั้นความเปรียบนี้
 จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสวยงาม

เรือนแพสุขจริงอิงกระแสน้ำ
 หวังระงมลมพริ้วมา
 กล่อมพฤชาดังว่าดนตรี
 หลับอยู่ในความรักและความชื่น
 ชั่ววันและคืนเช่นนี้
 กลิ่นดอกไม้รัญจวน
 ยังอบอวนยวนยี่สุดที่จะพรรณนา

(เพลงเรือนแพ: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบเสียงจิ้งหรีดเรไรกับเสียงดนตรี สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความ
 ไพเราะของเสียงจิ้งหรีดเรไรที่อยู่ตามบริเวณแพที่อยู่อาศัย เมื่อฟังแล้วมีความสุขใจยิ่งนัก
 สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ เสียงดนตรี หมายถึง เสียงที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง, เครื่องบรรเลง
 ซึ่งมีเสียงดังทำให้รู้สึกเพลิดเพลิน หรือเกิดอารมณ์รัก โศก หรือรื่นเริง เป็นต้น ได้ตามทำนองเพลง
 (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 394) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกัน
 ของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ เสียง

ไอ้ออกเราเอ๋ยเพราะเป็นเขยยามยากเชิญ
เค้าจึงหยาบใจกันเล่นราวกับเหินเป็นผักปลา

(เพลงรอยไถ: ชาลี อินทรวิจิตร)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบเทียบการดูถูกกับผักปลา สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความรู้สึกของฝ่ายชายที่มีฐานะยากจนแล้วมาเป็นลูกเขยเศรษฐีจึงถูกดูถูกดูแคลน คิดจะเป็นอย่างไรกับลูกเขยที่ยอมได้ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ผัก หมายถึง พืชที่ใช้เป็นอาหาร (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 729) ปลา หมายถึง ชื่อสัตว์น้ำเลือดเย็นมีกระดูกสันหลัง ร่างกายแบ่งเป็นส่วนหัว ลำตัว และหาง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 677) ซึ่งอาหารที่ทำจากผักปลานั้นเป็นสิ่งที่หาง่ายตามธรรมชาติ ราคาไม่แพงมาก ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความไร้ค่า

พຼ່ງນີ້ໄມ້ມີອະໄວໄນ້ນອນ
ແປຣຸ່ນຍອກຍ້ອນລວງຣ້ອນປ່ຽນໃຈ
ເຜົ່ອວ່າພຸ່ງນີ້ໂລກແຕກສລາຍໄປ
ກໍໄກຣເລົ່າໄກຣຈະອຸ່ງຢູ່ຊັ້ນ
ຮັກກັນວັນນີ້ດີກວ່າ
ເຜົ່ອວ່າພຸ່ງນີ້ຈຳໃຈໂຄລກັນ
ຈັ້ນອາຈສິ້ນຮຸ່ງເໝືອນດັ່ງສິ້ນຮຸ່ງວັນ
ເລືອດແຕ່ເພື່ອຝັນສຸດຄລັ້ນໃຈໝອງຕຣມ

(เพลงพຸ່ງນີ້ໄມ້ມີອະໄວໄນ້: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบเทียบความสิ้นหวังกับความตาย สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับการต้องการความรักจากหญิงที่ตนรัก อยากให้วันนี้เป็นวันที่เราสองคนมีความสุข เพราะมันอาจจะไม่มีวันพຸ່ງນີ້อีกก็ได้ ถ้าพຸ່ງນີ້ไม่มีอีกแล้ว และจะไม่มีความรักของเราเช่นกัน ตนเองคงทนไม่ได้ต้องอยู่อย่างสิ้นหวัง สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ การตาย หมายถึง การสิ้นสภาพของการมีชีวิต (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 460) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสูญสิ้น

หลับตาครึ่งใดก็ฝัน
พบภาพน้องผ่องผิวพรรณพิลาป
ยิ้ม ๆ แยม ๆ เหมือนเทพธิดา
หลงฟ้ามาสู่ดิน

(เพลงเพียงเงา: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบหญิงสาวกับเทพธิดา สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความงามของหญิงคนรักว่ามีความงดงามมาก เมื่อใดที่หลับก็ต้องฝันถึง กริยาท่าทางช่างเหมือนกับนางฟ้าบนสวรรค์ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ เทพธิดา หมายถึง นางฟ้า (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 538) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสวยงาม

เพื่อน้องพี่ปองหมายพยายาม
เพื่อพระวงเพียงนงราม
คอยติดตามเหมือนเงาตามตัว
เพื่อน้องพี่ปองรักมาพันพัน

(เพลงเพื่อน้อง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบตนเองกับเงาตามตัว สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับการกระทำของตนที่เฝ้าติดตามหญิงคนรักอยู่ตลอดเวลา เพียงต้องการให้หญิงสาวมารักกับตนเอง สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ เงาตามตัว หมายถึง ผู้ที่ไปไหนไปด้วยกันแทบไม่คลาดกันเลย (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 280) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความใกล้ชิด

อันแสงสุริยส่องสว่างแต่กลางวัน
อันแสงจันทร์ส่องประจายามราตรี
อันความรักร้อนร่ำเฝ้าฤดี
ส่องชีวิทุกโมงยามประจําใจ
มีรักแล้วไม่คลาดแคล้วต้องตรมฤทัย

เหมือนแบกโลกทั้งโลกไว้ให้โศกหน้า

ไม่อยากให้โลกนี้มีความรัก

แต่ฉันสมัครแบกรักไว้ไม่หนักเลย

(เพลงไม่อยากให้โลกนี้มีความรัก: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบความรักที่ไม่สมหวังกับการแบกโลกทั้งโลกไว้ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความรู้สึกของคนที่มีความรัก ย่อมมีทั้งความสุขและความทุกข์ เพราะเมื่อใดความรักของเราไม่เป็นไปอย่างที่เราคิดเราก็จะทรมานใจ หนักใจ สิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบคือ การแบกโลกทั้งโลก ซึ่งแบก หมายถึง การยกของที่มีน้ำหนักขึ้นวางบนบ่า (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 640) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ การรับภาระหนัก

โอ้เรองามตรึงใจทัยปวน

ยามเฉลยยิ้มพลายหากนารายณ์เห็นครวญ

ร้าวรัญจวนปั่นป่วนวิญญา

รูปทรงดูราวกับชาวสวรรค์

พริ้งพราวพรรณสุดจะพรรณนา

(เพลงยลโฉม: ไสล ไกรเลิศ)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบหญิงสาวกับชาวสวรรค์หรือนางฟ้า สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความงามของหญิงคนรักว่ามีความงดงามมาก รูปร่างหน้าตา กริยาท่าทางราวกับนางฟ้าบนสวรรค์ สิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบคือ ชาวสวรรค์ หมายถึง นางฟ้า (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 538) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสวยงาม

พี่หรือถนอมจะหอมสักครั้งก็ย้งวนเจ้า

จูบเพียงแผ่วเบากลัวน้องหมองไหม้

จะกอดจะกุ่มนุ่มเนื้อเพียงเฉียดละเมียดละไม

แงอนันต์ไฉนขวัญใจจึงหน่าย

รอยเลิบนัยน์รักติดปีกฝังแนว

เหมือนรอยแหว่นที่ครางที่ครวญ
แต่นวลน้องยังไม่พอ
หยิกไปให้สมอารมณ์ขุนหมอง
ไม่ต้องร้งร่อนน้องเพียงพอพี่ขอจูบคืน

(เพลงรอยรักรอยเลิב: พยงค์ มุกดา)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบรอยหยิกกับรอยแหว่น สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับกิริยาแรงอนหรืออายุของหญิงคนรักเวลาชายหนุ่มมาถูกต้องเนื้อตัว กอด จูบตน หญิงสาวมักจะหยิก ทำให้เป็นรอยอยู่ร่ำไป เหมือนเวลาเราหยอกล้อกับแมว แมวนั้นก็มักใช้เล็บข่วนเราเล่นเช่นกัน ถือเป็นการแสดงออกด้วยความรักอย่างหนึ่ง สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ รอยแหว่น ซึ่งรอย หมายถึง ลักษณะที่เป็นเส้น เป็นริ้ว หรือลวดลายเป็นต้นที่ปรากฏอยู่บนพื้นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 930) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ การเกิดร่องรอย

น้องเอยน้องพี่ไม่เคยพรากจากกัน
เห็นหน้าทุกวันรำพันพูดจา
แม่กระซิบว่าสุขจริงแอบอิงคลอคู่อยู่ใกล้
พร่ำพรอดอดคำรักกันดวงใจผูกพันห่วง
ร่วมรักเรงเร็นชื่นใจเหมือนดังอยู่ในวิมาน
สนใจได้จิตซมใจร่วมอยู่ร่วมภิรมย์
สุขสมอย่างนี้นานนาน

(เพลงลืมไม่ลง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบความสุขเมื่อได้อยู่กับหญิงคนรักกับวิมาน สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความสุขความสมหวังเมื่อตนเองกับหญิงคนรักได้มาอยู่ด้วยกัน ไม่มีสิ่งใดมาขวางกั้นความรักของเราทั้งสอง สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ วิมาน หมายถึง ที่อยู่หรือที่ประทับของเทวดา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1,079) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสุข

จันหลงคอยเธอละเมอคอยเฝ้า
 รักเอยอย่าเศร้าอับเฉาร้าวราน
 หากปล่อยให้เพ้อถึงเธอเนิ่นนาน
 โทจิตใจฉันเห็นจะโศกโสม
 จันคอยรอรักภิรมย์ชมเชย
 หวังแอบอิงแขนง
 รักเอยอย่าหมองต้องโศกตรม
 คอยคอยแต่เงาตั้งว้าวที่หลงเฝ้าลม
 ขอเทพอุ้มสมอย่าให้ตรมรักโรยลงไป

(เพลงหลงคอยแต่เธอ: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบตนเองกับว้าว สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความรักที่ตนเองเฝ้า
 รอวันรอคืนว่าเมื่อใดความรักของตนนั้นจะสมหวัง ซึ่งในความเป็นจริงแล้วมีโอกาสเป็นไปได้เลย สิ่งที่
 นำมาเปรียบคือว้าว หมายถึง เครื่องเล่นอย่างหนึ่ง มีไม้ไผ่เป็นต้นผูกเป็นโครงรูปต่าง ๆ แล้วปิดด้วย
 กระดาษหรือผ้าบาง ๆ มีสายเชือกหรือป่านผูกกับสายสูงสำหรับชักให้ลอยตามลมสูงขึ้นไปใน
 อากาศ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1,068) ดังนั้นความเปรียบนี้
 จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ การรอคอย

ดอกไม้เวียงคอยแถมช่วยชวนชม
 บานสวยเด่นเล่นลมชื่อไม้สมเอื้องป่า
 กลิ่นเจ้าหอมยั่วย้อมให้คนเฝ้าหา
 เปรียบดังเอื้องฟ้าพลั่วมาเป็นมิ่งขวัญ
 เอื้องฟ้าเวียงคอยสุดสอยลอยไกล
 บริสุทธิสดใสใครจะหวังยังหวน
 เจ้างามพร้อมเหนียวโน้มให้คิดไฝฝัน
 หากได้เอื้องนั้นใจฉันคงจะชื่นชม

(เพลงเอื้องฟ้าเวียงคอย: สนิท ศ.)

จากบทเพลงข้างต้นเปรียบเทียบหญิงสาวกับดอกเอื้อง สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความงามของหญิงคนรักว่ามีความงดงามมาก กลิ่นกายหอม ชายใดได้พบเห็นย่อมอยากเป็นเจ้าของ ถึงแม้หญิงสาวนั้นมิใช่สาวชาวกรุง แต่ความงามนั้นหาได้แพ้เลย สิ่งที่น่ามาเปรียบคือดอกเอื้อง หมายถึง ชื่อกล้วยไม้ชนิดหนึ่ง ดอกสีเหลือง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1,398) ดังนั้น ความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความงาม

ภาพพจน์อุปลักษณ์ (Metaphor)

ภาพพจน์อุปลักษณ์ (Metaphor) หมายถึง การกล่าวเปรียบโดยตรงระหว่างสิ่งที่มีคุณสมบัติร่วมบางประการของสองสิ่ง หรือมากกว่านั้นโดยมีคำแสดงเปรียบเทียบนั้นว่าเป็น คือ เท่ากับ ฯลฯ ตัวอย่างภาพพจน์อุปลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร ดังนี้

น้ำใจไม่มีวันแล้งรักสักกลาง
 มั่นคงขอคู่เคียงสอง
 มีเนินดินโชดหินเป็นห้อง
 คือวังทองเสกสองครองไถ่
 หรีดหิ้งเรไรกล่อมขวัญไพรเป็นเพลงโลม
 เสียงน้ำหลังซาดังไหลริน
 พิณเทพประโคมแสงโสมส่องเสมือนโคมใจ
 สองเรารักใคร่ในดวงวิมาน
 ชุ่มไม้เป็นบ้านขึ้นบานนิรันดร์

(เพลงวิมานรักห้วยแก้ว: สนิท ศ.)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ความเปรียบแรกเปรียบเทียบโชดหินกับห้อง และวัง สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกคือ ความสุขของคู่รักที่ได้อยู่ด้วยกัน มิได้จำเป็นว่าจะต้องพบเจอกันในสถานที่ที่ใหญ่โตสวยงาม ถึงแม้ว่าเราจะมีเนินดินโชดหินรายล้อมอยู่รอบกายก็ตาม เราก็มีความสุขเหมือนได้อยู่ในวังเช่นกัน เราก็เปรียบได้กับการอยู่ในห้องเดียวกัน สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ห้อง และ วัง ซึ่งห้อง หมายถึง ส่วนของเรือนหรือตึกเป็นต้นที่มีฝาผนังเป็นตอน ๆ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1,278) และวัง หมายถึง ที่อยู่ของเจ้านาย (พจนานุกรมฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1,057) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที้นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ที่อยู่

ความเปรียบที่สองได้เปรียบเสียงของจิ้งหรีดเรไรกับเพลง สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกคือ ความรู้สึกเป็นสุขเมื่อได้ยินเสียงของจิ้งหรีดเรไรร้องเปรียบได้กับได้ฟังบทเพลงที่ไพเราะตลอดเวลา สิ่งที้นำมาเปรียบ คือ เพลง หมายถึง สำเนียงขับร้อง ทำนองดนตรี (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 799) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที้นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความไพเราะ

ความเปรียบที่สามได้เปรียบชุ่มไม้กับบ้าน สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกคือ ความรู้สึกเป็นสุขอบอุ่นเมื่อยามที่ได้อยู่ได้ชุ่มไม้ที่ให้ร่มเงาแก่เราทั้งสอง สิ่งที้นำมาเปรียบ คือ บ้าน หมายถึง ที่อยู่อาศัย (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 623) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที้นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ที่อยู่อาศัย

การเกิดจอมขวัญพิมายมั่นขวัญจิต

ใจกายพิมายอุทิศชีวิตลิขิตให้เป็นทาส

ปรารถนารักเธอเท่าฟ้าที่สุดบูชากว่าน้องนางใด

(เพลงการเกิด: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ความเปรียบแรกนั้นเปรียบเทียบฝ่ายชายกับทาส สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความจงรักภักดีที่ฝ่ายชายได้มอบให้แก่หญิงคนที่ตนรัก เจียมเนื้อเจียมตัวเสมอไม่เคยคิดอาฆาตแค้น และคิดที่จะรักหญิงสาวตลอดไป สิ่งที้นำมาเปรียบคือ ทาส หมายถึง ผู้ที่อุทิศตนแก่สิ่งที่เลื่อมใสศรัทธา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 526) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที้นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความต่ำต้อย

ความเปรียบที่สองเปรียบเทียบความรักของฝ่ายชายกับฟ้า สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกคือ ความรักของฝ่ายชายต่อหญิงสาวคนรักว่ามีความยิ่งใหญ่ สิ่งที้นำมาเปรียบคือ ฟ้า หมายถึง ส่วนเบื้องบนที่มองเห็นครอบคลุมแผ่นดินอยู่ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 811) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที้นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความยิ่งใหญ่

เจ้างามหาใดเกินกว่าแปลกตาโสภางามยั่วใจ
 อยากจะตอนไว้ชมดมเล่น
 เจ้าเป็นไม้ดอกของใครเพียงแต่จองเจ้าไว้
 ผลอคราไฉนไรแมลงแกลุ่มชม

(เพลงกุหลาบเวียงเหนือ: ไสล ไกรเลิศ)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบหญิงคนรักเป็นความหอม ความสวยงามของดอกไม้
 สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวอารมณ์ความรู้สึก คือ ความสวยงามของหญิงสาว ชายใดที่ได้พบเห็นเป็นต้อง
 หมายปองอยากเป็นเจ้าของ สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ดอกไม้ หมายถึง ส่วนหนึ่งของพรรณไม้ที่ผลิบาน
 จากต้นหรือกิ่ง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 396) ดังนั้นความเปรียบนี้
 จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสวยงาม

เพราะรักเธอมากเพียงใด
 เมื่อผิดหวังไปเสียใจใหญ่หลวง
 เมื่อเธอลี้กลอกให้ความหลอกหลวง
 สุดรักสุดหวงดวงใจมีดมน
 ลูบไปเกอะหัวใจเอ๋ย
 ถึงแม้ไม่เคยสมรักเลยสักหน
 ในเมื่อความหวังเป็นสมบัติของทุกคน
 ถ้าเราอดทนคงพบคนที่เหมือนใจ

(เพลงความหวังครั้งสุดท้าย: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบความหวังเป็นสมบัติ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับ
 อารมณ์ความรู้สึกคือ ความรักที่ไม่สมหวังของฝ่ายชายแต่ยังมีความหวังที่จะมีความรักต่อไป ไม่ย่อ
 ห่อกับ ความผิดหวังเพราะคิดว่าสักวันหนึ่งก็ต้องมีคนจริงใจสำหรับตนจึงเป็นสิ่งที่มีความค่า สิ่ง
 น่ามาเปรียบ คือ สมบัติ หมายถึง ทรัพย์สิน เงิน ทอง ของใช้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน,
 2542, หน้า 1,126) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ
 คือ ความมีคุณค่า

เธอเป็นดอกฟ้ารู้ไหมว่าเราเป็นดังทาสเทวี
 แม้ไม่ปราณีทาสนี้คงระทมอยู่เรื่อยไป
 รอค้นรอด้วยใจวิงวอน
 ขอบังอรเมตตาความรักฝากใจ
 เพียงยืมสักนิดฤทัยฉันคงพออยู่เรื่อยไป
 ด้วยธุลีเมตตาของเธอ

(เพลงทาสเทวี: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบแรกเปรียบเทียบหญิงสาวกับดอกฟ้า สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความรักที่ต่างฐานะกัน ฝ่ายหญิงมีฐานะสูงศักดิ์สุดที่จะเอื้อมถึง สิ่งนำมาเปรียบคือดอกฟ้า หมายถึงหญิงที่ถือว่ามีฐานะสูงศักดิ์กว่าชายที่หมายปอง ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งนำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสูงส่ง

ความเปรียบที่สองเปรียบฝ่ายชายกับทาส สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความจงรักภักดีที่ฝ่ายชายได้มอบให้แก่หญิงคนที่ตนรัก เจียมเนื้อเจียมตัวเสมอไม่เคยคิดอาจเอื้อม และคิดที่จะรักหญิงสาวตลอดไป สิ่งนำมาเปรียบคือ ทาส หมายถึง ผู้ที่อุทิศตนแก่สิ่งที่เลื่อมใสศรัทธา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 526) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งนำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความต่ำต้อย

แก้มสาวพราน้ำฟ้า
 ตรึงอุราข้าสะท้าน
 ใครแนบแก้มสมรคราเจ้านอน
 พี่แนบชนน้ำฟ้าบนแก้มเจ้า
 ช่างยวนเฝ้าพี่ภิรมย์
 ใครเป็นน้ำค้างพรม
 บ่มแก้มเจ้าเคล้าแก้มนวล

(เพลงน้ำค้างบนแก้มสาว: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบอารมณ์ความรู้สึกของฝ่ายชายกับน้ำค้าง สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ความต้องการฝ่ายชายที่ต้องการใกล้ชิดสนิทสนมกับหญิงสาวที่ตนหมายปอง สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ น้ำค้าง หมายถึงไอน้ำในอากาศที่ถูกความเย็นแล้วหยาดลงมาค้างบนใบไม้ใบหญ้าเป็นต้นในเวลากลางคืนหรือเช้ามืด (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 580) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความใกล้ชิด

พี่คอยผวาพาใจเก้อหลงครวญพราห์เพื่อถึงเธอคนเดียว
เห็นจันทร์เคลื่อนคล้อยลอยดวงเสี้ยว
คิดถึงรูปเรียวเล็บมือน้องนาง

(เพลงนิราศนุช: ป.วราวนนท์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเสี้ยวพระจันทร์กับมือหญิงคนรัก สิ่งที่ต้องการสื่อ คือ ความงามของมือของหญิงสาว นิ้วเรียวยาวสวย มีความอ่อนนุ่ม ผิวขาวผ่องใสน่าถนุถนอม สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ เสี้ยวพระจันทร์ หมายถึง ดวงจันทร์ครึ่งซีก ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสวยงาม

คัมภีร์พรหมณีนยามไว้ทายผู้หญิง
เป็นทุกสิ่งแสนประหลาดเพราะธาตุผสม
ความปรวนแปรไม่แน่นอนแห่งลม
ความสวดยกลมแจ่มใสแห่งดวงจันทร์
ความระทวยระทมไหวของใบอ่อน
ความพุดจ่อของนกกะจอกจันออกจะขัน
ความเลี้ยวลดคดเคี้ยวรอบเกี่ยวพัน
ถึงกระนั้นฉันก็สมัครักผู้หญิง

(เพลงผู้หญิง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ความเปรียบแรกได้เปรียบเทียบอารมณ์ปรวนแปรของผู้หญิงกับลม ซึ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ของผู้หญิงที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ลม หมายถึง อากาศที่เคลื่อนที่ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 988) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความปรวนแปร

ความเปรียบที่สองเปรียบเทียบความสวยงามของหญิงสาวกับดวงจันทร์ ซึ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความสวยงามของผิวพรรณ รูปโฉมเหมือนแสงจันทร์อ่อน ๆ นวลตา สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ดวงจันทร์ หมายถึง ดวงเดือน ในโหราศาสตร์เป็นชื่อดาวพระเคราะห์ที่ 2 (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 300) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสวยงาม

ความเปรียบที่สามเปรียบเทียบความอ่อนโยนของหญิงสาวกับใบอ่อนของต้นไม้ ซึ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับกิริยามารยาทของหญิงสาวว่ามีความอ่อนหวาน นุ่มนวล บอบบาง น่าทะนุถนอม สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ใบอ่อน ซึ่งใบ หมายถึง ส่วนของพืชที่ติดอยู่กับกิ่งหรือลำต้น โดยมากมีลักษณะเป็นแผ่นแบน ๆ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 642) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความบอบบาง

ความเปรียบที่สี่เปรียบเทียบการพูดหญิงสาวกับนกกระจอก ซึ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับหญิงสาวว่าเป็นคนช่างพูดช่างเจรจา เป็นคนชอบสังคม สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ นกกระจอก หมายถึง ชื่อสัตว์มีกระดูกสันหลังเลือดอุ่น มี 2 เท้า 2 ปีกและมีขนปกคลุมร่างกาย ออกลูกเป็นไขก่อนแล้วจึงฟักเป็นตัว (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 559) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความช่างพูด

ความเปรียบที่ห้าเปรียบเทียบนิสัยของหญิงสาวกับสายน้ำ ซึ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับนิสัยของหญิงสาวที่มักจะผันแปรอยู่ร่ำไป มักจะไม่หยุดนิ่ง มักคิดเคี้ยวดังสายน้ำ สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ สายน้ำ หมายถึง กระแสน้ำที่ไหลเห็นเป็นสายยาวไป (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1,179) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความแปรปรวน

ความฝันสละสลวยค้ำอารมณ์

ชั่วคืนสุขสมชื่นชมแล้วกลับกลาย

ไอชีวิตคิดไปใจหาย

โผผืนดีแทบตายกลับกลายเป็นลม

ผืนสะล่ำค้ำอารมณ์

ทุกซัตรอมตรมระทมเพราะผืนสลาย

(เพลงผืนสลาย: ชาลี อินทรวิจิตร)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบความผืนเป็นลม สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ของฝ่ายชายที่ผิดหวังกับความรัก อยากที่จะได้ใกล้ชิดกับหญิงคนที่ตนรัก ทำได้แต่เพียงผืนถึงเท่านั้น สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ลม หมายถึง อากาศที่เคลื่อนที่ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 988) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความไม่เป็นจริง

แม่เป็นชาวฟ้า

แต่โน้มตัวมาใกล้

ให้ดินเห็นน้ำใจมอง

ดินบังอาจใจอำแนบไหวคว่ำประคอง

จะผิตทำนองครองโลกที่ไหน

(เพลงรักเพียงคืน: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบหญิงสาวเป็นชาวฟ้า (นางฟ้า) สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับฐานะที่แตกต่างระหว่างตนเองกับหญิงสาว ซึ่งหญิงสาวมีฐานะที่สูงส่งกว่า ดีกว่าตนเองมา แต่ด้วยความรักที่มีให้กันและกัน หญิงสาวก็ยังไมรังเกียจฐานะของตนเองที่ด้อยต่ำกว่า สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ นางฟ้า หมายถึง นางในเทพนิยายที่ถือว่าอยู่บนสวรรค์ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 574) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสูงส่ง

ฟังนะฟังที่จะร่างคำรักจากฤดี

น้องคือหัวใจและชีวิตพี่

สัญญาที่เจ้าแม่ราตรีโปรดเป็นพยาน

ไม่มีความจริงครั้งใด

จะจริงใจและจริงจังเท่าครั้งนี้

(เพลงสัญญารักคืนเพ็ญ: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบหญิงคนรักเป็นหัวใจ และชีวิต สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความรู้สึกชายหนุ่มมีให้ต่อหญิงคนรักว่า ตนเองนั้นรัก และให้ความสำคัญกับหญิงคนรักมาก ถ้าขาดหญิงคนรักแล้วตนเองคงอยู่ต่อไปไม่ได้ นี่คือความจริงจากใจที่ตนเองอยากจะบอกให้หญิงคนรักได้รับรู้ สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ หัวใจ หมายถึง อวัยวะภายในสำหรับคัดเลือกให้หมุนเวียนเลี้ยงร่างกาย (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1,283) ส่วน ชีวิต หมายถึงชีพ ความเป็นอยู่ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 366) ดังนั้นความเปรียบนี้ จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสำเร็จ

สาวเคยมิเคยได้เห็น
ยลนึกกว่าจะเป็นนางสวรรค์
ผ่องพรรณพริ้งจากแดนฟ้า
โอแล้วไยถึงได้มาอยู่พักสุธา
แม่นเจ้าอยู่แดนฟ้าอินทร์พรหมมมนา

(เพลงสุดจะรัก: สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบหญิงสาวเป็นนางสวรรค์ (นางฟ้า) สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับความงามของหญิงสาว ว่ามีความงดงามยิ่งนัก ผิพรรณมีน้ำมีนวล จนตนเองคิดว่าจะจากสรวงสวรรค์เสียอีก สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ นางฟ้า หมายถึง นางในเทพนิยายที่ถือว่าอยู่บนสวรรค์ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 574) ดังนั้นความเปรียบนี้ จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสวยงาม

ชีวิตคือความฝันมันมิได้จริง
ทุกข์ถมประดังแล้วยังดีได้
อย่ามัวท้อเลยใจเฉยจทนต่อไป
คงถึงคราวดีได้ชื่นใจหัวเราะทั้งน้ำตา

(เพลงหัวเราะทั้งน้ำตา: ชาลี อินทรวิจิตร)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบชีวิตเป็นความฝัน สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ย่อมมีทั้งสุขและทุกข์ปะปนกันไป วันนี้มีความสุขวันข้างหน้าอาจพบเจอกับความทุกข์ย่อมได้ ไม่มีอะไรที่อยู่กับตัวเองยั่งยืนเสมอไป และถ้าวันนี้มีความสุข สักวันความสุข จะมาหาเราได้

เช่นกัน เพราะฉะนั้นคนเราต้องอยู่อย่างมีหวังชีวิตจะได้ดำรงอยู่อย่างมีความสุขตลอดไป สิ่งที่น่าสนใจ
เปรียบเทียบ คือ ความฝัน หมายถึง การเห็นเป็นเรื่องราวเมื่อหลับ หรือหมายถึงการนึกเห็นในขณะที่ยืน
อยู่ ซึ่งไม่อาจจะเป็นจริงได้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 748) ดังนั้นความ
เปรียบเทียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความหวัง

สวยไทรโยคพลีวพระพายชายโบก

พาไทรไหวโยกโบกไหว

ดังโฉมยุพาพาใจไหวโยกโบกเอน

พริ้วเพื่อละเมอเห็นแต่ห้องนางหงา

เห็นมัจฉาแหวกว่ายเวียนวน

คิดใคร่ลน่องเป็นมัจฉา

น่องอายหมู่ปลา

น่องเป็นมัจฉาที่จะขอเป็นธำรา

แนบเนื้อเจ้าปลาเรื่อยไป

ให้เจ้าแหวกว่ายรื่นใจเรึงสราญ

(เพลงอุทยานรักไทรโยค: สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบหญิงสาวเป็นมัจฉา (ปลา) และเปรียบชายหนุ่ม
เป็นธำรา (แม่น้ำ) สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับการดำรงอยู่ที่เคียงคู่กัน ซึ่งจะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปไม่ได้
ดังเช่น ปลาต้องคู่กับน้ำ สิ่งที่น่าสนใจเปรียบเทียบ คือ ปลา หมายถึง ชื่อสัตว์น้ำเลือดเย็นที่มีกระดูกสันหลัง
มีครีบใช้ช่วยในการเคลื่อนไหว พบได้ในแหล่งน้ำทั่วไป (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน,
2542, หน้า 677) และสิ่งที่นำมาเปรียบประการที่สอง คือ แม่น้ำ หมายถึง ลำน้ำใหญ่ซึ่งเป็นที่รวม
ของลำธารทั้งปวง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 877) ดังนั้นความเปรียบเทียบนี้
จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความคู่กัน

ภาพพจน์สัญลักษณ์ (Symbol)

ภาพพจน์สัญลักษณ์ (Symbol) หมายถึง สิ่งมีชีวิต หรือไม่มีชีวิต ใช้แทนหรือเป็นตัวแทน สิ่งอื่นที่มีสมบัติบางประการร่วมกัน เช่น สีแดง อาจเป็นสัญลักษณ์ของเลือด หรือแทนคำว่า “หยุด” ในเครื่องหมายจราจร ตัวอย่างภาพพจน์สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงไทยสากล ที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร ดังนี้

หลับตาครั้งใดก็ฝัน

พบภาพน้องผ่องผิวพรรณพิลาป

ยิ้ม ๆ แยม ๆ เหมือนเทพธิดา

หลงฟ้ามาสู่ดิน

(เพลงเพียงเงา: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ความเปรียบแรกคือเปรียบเทียบหญิงสาวเป็นฟ้า สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ความรู้สึกของฝ่ายชายที่มองหญิงสาวนั้นว่ามีค่าและสูงศักดิ์เพียงไร สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ฟ้า หมายถึง ส่วนเบื้องบนที่มองเห็นครอบคลุมแผ่นดินอยู่ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 811) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสูงศักดิ์

ความเปรียบที่สองคือเปรียบเทียบตนเองเป็นดิน สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ความรู้สึกของตนเองว่าเป็นคนที่ต่ำต้อย ต้อยค่าไม่คู่ควรกับหญิงสาว สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ดิน หมายถึง วัตถุธาตุของพื้นโลกที่ใช้สำหรับปลูกพืชผลหรือปั้นสิ่งต่าง ๆ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 407) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความต่ำต้อย

ดอกไม้เวียงดอยแถมช้อยชวนชม

บานสวยเด่นเล่นลมช้อยไม่สมเอียงป่า

กลิ่นเจ้าหอมยั่วย้อมให้คนเฝ้าหา

เปรียบดั่งเอียงฟ้าพลั่วมาเป็นมิ่งขวัญ

เอียงฟ้าเวียงดอยสุดสอยลอยไกล

บริสุทธิ์สดใสใครจะหวังยังหวน

เจ้างามพร้อมเหนียวน้อมให้คิดเฝ้าฝัน

หากได้เอียงนั้นใจฉันคงจะชื่นชม

(เพลงเอียงฟ้าเวียงคอย: สนิท ศ.)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบหญิงสาวเป็น ดอกไม้ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ความงามของหญิงสาว ชายใดที่ได้พบเห็นเป็นต้องหลงใหล สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ดอกไม้ หมายถึง ส่วนของพรรณไม้ที่ผลิออกจากต้นหรือกิ่ง มีหน้าที่ทำให้เกิดผลและเมล็ดเพื่อสืบพันธุ์ มีเกสรและเรณูเป็นเครื่องสืบพันธุ์ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 396) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสวยงาม

แม่เป็นชาวฟ้า

แต่โน้มตัวมาใกล้

ให้ดินเห็นน้ำใจผอง

ดินบังอาจใจอำแขนไขว่คว้าประคอง

จะผิตทำนองครองโลกที่ไหน

(เพลงรักเที่ยงคืน: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบที่สอง คือ เปรียบเทียบตนเองเป็นดิน สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ความรู้สึกของตนเองว่าเป็นคนที่ต่ำต้อย ต้อยค่าไม่คู่ควรกับหญิงสาว แต่หญิงสาวนั้นกลับมิได้รังเกียจตนเลย สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ดิน หมายถึง วัตถุธาตุของพื้นโลกที่ใช้สำหรับปลูกพืชผลหรือปั้นสิ่งต่าง ๆ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 407) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความต่ำต้อย

แม่นดอกฟ้าไม่เทียมทัน

เป็นคนต่างแดนพลัดมา

จึงหวังความเมตตาจากสวรรค์

หากสองเราต้องพรากจากกัน

ใจฉันคงร้องให้เฝ้าวอนเฝ้าจ้อครวญ

ขอเนื่อ นวลเมตตารับน้ำใจ

อย่าให้ฉันต้องเศร้า

เพราะได้พบมรสุมสวาทเอ๋ย

(เพลงมรสุมสวาท: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบหญิงสาวเป็นดอกฟ้า (นางฟ้า) สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ความรักที่ชายหนุ่มมีต่อหญิงสาว ซึ่งทั้งสองมีฐานะที่แตกต่างกัน แต่ถึงกระนั้นตนก็ยังต้องการให้หญิงสาวรักตน มิเช่นนั้นตนคงต้องเศร้าเสียใจ สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ดอกฟ้า (นางฟ้า) หมายถึง นางที่อยู่ในเทพนิยายที่ถือว่าอยู่บนสวรรค์ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 574) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสูงศักดิ์

ดอกฟ้าบูชาธรรม

อันดอกฟ้าอยู่สูงถึงแดนฟ้า

ใครปรารถนาเซยชมยังเอื้อมถึง

จะอยู่ไกลเกินดาวสุดดาวดั่งส์

ยังอาจเอื้อมถึงคว้ามามได้ด้วยความดี

(เพลงดอกฟ้าบูชาธรรม: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบหญิงสาวเป็นดอกฟ้า (นางฟ้า) สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ความรู้สึกของชายหนุ่มที่มีต่อหญิงสาวว่าถึงแม้ว่าเราจะมี ความแตกต่างกันมากแค่ไหน ความรักของเราทั้งสองก็อาจสมหวังได้ เหตุเพราะหญิงสาวนั้นเป็นคนดี มีศีลธรรม มิได้รังเกียจคนที่ต่ำต้อยกว่าตนเอง สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ดอกฟ้า (นางฟ้า) หมายถึง นางที่อยู่ในเทพนิยายที่ถือว่าอยู่บนสวรรค์ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 574) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสูงศักดิ์

ซ่อนรักรักซ่อนซ่อนรักสลักใจ

รักซ่อนซึ่งในเหตุไหนเธอจะรู้

ไม่กล้าเอ่ยปากให้ใครกระดาออกดู

อับอายน้องปองเคียดคู่

เกียรติเธอहुเกินศักดิ์พี่
 ด้วยจนถึงทนอายเหนียมเสียมใจ
 ถึงใกล้เหมือนไกล
 สุดปองหมายเกินศักดิ์ศรี
 อยากเอื้อมดอกฟ้าสุดคว้านบุญญาไม่มี
 ชอนรักไว้ในทรวงพี่กว่าชีวิมลาย

(เพลงชอนรักรักชอน: ป.วราณนท์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบหญิงสาวเป็นดอกฟ้า (นางฟ้า) สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ความรู้สึกภายในใจของชายหนุ่มที่มีอาจะให้หญิงสาวนั้นล่วงรู้ได้ว่าตนเองนั้นรักมากปานใด อันเนื่องจากฐานะที่แตกต่างกัน ตนเองนั้นมิอาจจะหึงสาวให้มาตกต่ำได้ สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ดอกฟ้า (นางฟ้า) หมายถึง นางที่อยู่ในเทพนิยายที่ถือว่าอยู่บนสวรรค์ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 574) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสูงศักดิ์

น้ำใจไม่มีวันแล้งรักสลักลง
 มั่นคงขอกู่เคียงสอง
 มีเนินดินโชดหินเป็นห้อง
 คือวังทองเสกสองครองใกล้
 หรีดหรีงเรไรกล่อมขวัญไพรเป็นเพลงโลม
 เสียงน้ำหลังซาดังไหลริน
 พิณเทพประโคมแสงโสมส่องเสมือนโคมใจ
 สองเรารักใคร่ในดวงวิมาน
 ชุ่มไม้เป็นบ้านขึ้นบานนิรันดร์

(เพลงวิมานรักห้วยแก้ว: สนิท ศ.)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบความเป็นอยู่ของตนเองกับหญิงสาวเป็นเหมือนอยู่ในวิมาน สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ความสุขของตนเองที่ได้เคียงคู่อยู่กับหญิงคนรัก ท่ามกลางธรรมชาติอันสวยงาม เปรียบได้กับอยู่บนวิมานชั้นฟ้าที่มีแต่ความสุขอันเป็น

นิรันดร์ สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ วิมาน หมายถึง ที่อยู่หรือที่ประทับของเทวดา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1,078) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสุข

โอ้มาลีนี้ใครชมเล่นกลีบเจ้าเป็นรอยซ้ำ
ใครทำให้เจ้าเขาหรือภุมราแกล้งมาภิรมย์ชมเจ้า
มองแล้วพายังเศร้าเจ้าเคยพริ้งเพรา
กลับมาอับเฉาเพราะมือคนชม

(เพลงกาก็เหมือนดอกไม้: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ความเปรียบแรกเปรียบเทียบหญิงสาวเป็นมาลี (ดอกไม้) สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ความรู้สึกของฝ่ายชายที่เป็นห่วงหญิงคนที่ตนรักซึ่งก่อนหน้านี้เคยน่ารัก สวยงามแต่เวลานี้กลับดูโศกเศร้า สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ มาลี (ดอกไม้) หมายถึง ส่วนของพรรณไม้ที่ผลิออกจากต้นหรือกิ่ง มีหน้าที่ทำให้เกิดผลและเมล็ดเพื่อสืบพันธุ์ มีเกสร และเรณูเป็นเครื่องสืบพันธุ์ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 396) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสวยงาม

ความเปรียบที่สองเปรียบเทียบชายหนุ่มเป็นภุมรา (ผึ้ง) สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ การเป็นคู่กันระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง มีดอกไม้งามก็ต้องมีหมู่ผึ้งมาคอยดูดกลืนเกสรดอกไม้ สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ภุมรา (ผึ้ง) หมายถึง ชื่อแมลง มีปีกบางใส 2 คู่ ปากใช้ทั้งกัดอาหารและดูดกินของเหลวได้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 737) ดังนั้นกล่าวได้ว่าทั้งดอกไม้กับภุมราล้วนเป็นของคู่กันต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เจกเช่นผู้หญิงคู่กับผู้ชาย ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ ผู้มาชม

ใจพี่หายวับเมื่อเห็นกุหลาบกลีบกระจาย
จากลิ้นได้คล้อยคล้ายว่าดอกไม้ถือในมือเธอ
พี่เพื่อขอมานานเจ้าให้หลังพี่เพราะเจ้ามีที่ต้องการ
แต่ว่าเดี๋ยวนี้ดอกถูกขยี้ทิ้งกระจาย
พี่แสนจะเสียดาย
เพราะไปหมายอื่นให้ชื่นชม

เขาดมเล่นแล้วทิ้ง

ผู้ที่หวังจริงก็เลยต้องยิงหัวใจราน

(เพลงกุหลาบในมือเธอ: ชุนวิจิตร มาตรา)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบหญิงสาวที่ไม่สมหวังกับความรักเป็นเหมือนกับ ดอกกุหลาบกลีบกระจาย สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ความรู้สึกของฝ่ายชาย ที่เสียใจกับการตัดสินใจของหญิงสาวคนที่ตนหลงรัก ว่าต้องมาผิดหวังกับชายหนุ่มที่หญิงสาวเลือก เขากลับทำให้เธอต้องเสียใจ ผิดหวัง ถูกทอดทิ้ง สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ดอกกุหลาบที่กลีบกระจาย ออกไปไม่สมบูรณ์เหมือนเดิม ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับ สิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสูญเสีย

น้องรักรักพี่อ่อนวอนเจ้าเท่านี้

เทวีหนีไปได้อารมณ์แสนอาลัย

นงเยาว์หวงทำไมดวงใจน้องคงดำ

ให้พี่ได้คลอด้วงคำวอนขอของพี่

อย่าให้พี่นี้ว้างวอนอ่อนคำ

อย่าให้พี่เพื่อคำพร่ำ

แม่นให้พี่แล้วจงจำ

รักพี่ไม่ทำให้ข้าชอกเอ๋ย

(เพลงขอให้พี่: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ความเปรียบแรกเทียบหญิงสาวกับเทวี สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับ ความงามของหญิงสาวว่างดงามมาก งามเหมือนกับนางฟ้าบนสวรรค์ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือเทวี เทวี หมายถึง เทวดาผู้หญิง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 540) ดังนั้นความเปรียบ นี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ ความสวยงาม

ความเปรียบที่สองเปรียบเทียบใจของหญิงสาวกับสีดำ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก คือ ความรู้สึกของฝ่ายชายที่ติดพ้อต่อว่าหญิงสาวว่าเป็นคนใจดำ ไม่สนใจกับความรัก ที่ตนเองมอบให้ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ สีดำซึ่งสีดำเป็นสีที่มีความหมายทั้งในแง่ของความไม่ สะดวกสบาย และความลึกลับมักจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงภัย ความตาย ความโศกเศร้า

ความชั่วร้าย ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความใจร้าย

ฤดีพี่แทบบรลย
ดวงใจพี่กังวรวรยรินกลืนสุคนธ์
ลอยหอมวนดั่งกลิ่นเจ้าเอย
พี่เลยฝันใจหมอยู่ไกลแม่ใจยังมั่นคง
โคกคัลยชีวีปานจะนี้เจ้าคงระทม
นอนเดียวเปลี่ยวอรุณน้ำตานวลเจ้าจะนอง
ปรางทองเจ้าจะตรมใครพาเจ้าลอยลม
ไปชิดชมเจ้ายอดสุดาแก้วตาขวัญใจพี่

(เพลงคนธรรพ์รำพึง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบหญิงสาวคนรักกับแก้วตา ซึ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกคือ ฝ่ายชายเปรียบหญิงคนรักเป็นเสมือนแก้วตาของตน เปรียบคนที่เป็นที่รักยิ่งหรือมีค่ายิ่งกับแก้วตา สิ่งที้นำมาเปรียบ คือ แก้วตา เพราะเป็นอวัยวะที่มีความสำคัญยิ่งต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย ถ้าไม่มีตา也不能มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสำคัญ

น้ำตาเสียดทเพราะในหัวอกเสียดตรม
เมื่อทุกข์มาถมเสียดจึงต้องตรมน้ำตา
พระคุณแม่ท่านดั่งคำขวัญนาคนามา
บวชที่พรรษาจะถึงกิ่งค่าน้ำนม
หนีซอนชุกป่า เสื่อมันสูงค่าสินบน
อกเอยต้องทนผจญ
แต่กรรมซ้ำตรมเหลือปัญญา

(เพลงค่าน้ำนม: ชาลี อินทรวิจิตร)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบตนเองกับเสือ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมของตนเองว่าเป็นคนเก่งแต่ร้ายกาจ เป็นโจรมีหมายจับจากทางการแต่ตนก็รู้จักที่จะตัญญูต่อแม่บังเกิดเกล้า ตอบแทนพระคุณด้วยการบวช สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ เสือ ซึ่งเป็นสัตว์เลื้อยดุด้วยนม เป็นวงศ์เดียวกับแมวแต่ตัวใหญ่กว่า เป็นสัตว์กินเนื้อหากินในเวลากลางคืน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1,221) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความเก่ง

ข้าเหยียบเมืองหลวงหมายตามเพื่อนรวงของข้า

โถรงจากทวยตั้งนานมา ข้านี้แสนห่วง

เจ้าอยู่แห่งไหนมิเคยได้พบเพื่อนรวง

ข้าตามหาเจ้าจนอ่อนทรวงรวงเจ้ารู้บ้างไหม

เพื่อนจากข้าไปมิเคยห่วงใยถึงข้า

โถใจเจ้าจะยังนำพาข้านี้หรือไม่

เพื่อนจากบ้านนาทั้งทวยมาเสียห่างไกล

ข้ายังคิดถึงรวงหว่านลัย ทวยถึงได้ตามมา

(เพลงเจ้าทวยเข้ากรุง: เกษม ขึ้นประดิษฐ์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบตนเองซึ่งเป็นฝ่ายชายกับเจ้าทวย (กระบือ) สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ความรักความผูกพัน ความซื่อสัตย์ของผู้ชายคนหนึ่งที่มีต่อหญิงคนรักและเฝ้าติดตามหาหญิงคนรักมาตลอดตั้งแต่เธอจากมาเมืองหลวง ทั้ง ๆ ที่ฝ่ายหญิงมิได้มีใจให้กับเขาเลย สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ เจ้าทวย (กระบือ) หมายถึงสัตว์เคี้ยวเอื้อง เป็นสัตว์กับคู่รูปร่างใหญ่ สีดำหรือเทา เขาโค้งยาว โดยปริยายมักหมายความว่า คนโง่ คนเซ่อ หรือคนตัวใหญ่แต่ไม่ฉลาด (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 233) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความโง่

และยังได้เปรียบหญิงสาวกับรวงข้าว สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ฝ่ายชายนั้นรู้สึกที่ฝ่ายหญิงสาวเป็นสิ่งที่สวยงาม และเราสองคนเกิดมาคู่กัน ตนเปรียบเสมือนเจ้าทวยที่อยู่ตามท้องนาที่เต็มไปด้วยรวงข้าว สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ รวงข้าว หมายถึง ช่อ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 925) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะ ร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสวยงาม

หากพี่รู้ใจมดรูมีคู่อร่า
 จะหลีกทางกานดา
 ไม่ปรารถนาเคียงกาย
 กลัวรักซ้อน เก็บรักซ่อนสุดเสียดาย
 บุญไม่เคียงกายออกกระต่ายจิ้งเหา
 ซ่อนรักรักซ่อนยอกย้อนสนิทใน
 รักเจ้าซ่อนใจเก็บซ่อนไว้ไม่แบ่งเบา
 จวบเจ้าเพียงลมกอดรัดเชยชมแต่เงา
 ซ่อนรักซ่อนนอนชมเศร้า
 ดุจไฟเผาผลาญทรวง

(เพลงซ่อนรักรักซ้อน: ป.วราภรณ์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบกับกระต่าย สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ เป็นความรู้สึกของตนเองที่ต้องมาหลงรักผู้หญิงที่สูงส่งกว่าสุดที่ตนจะเอื้อมถึง สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ กระต่าย หมายถึง สัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็ก ขนปุย หูยาว หรือในสำนวนกระต่ายหมายจันทร์ หมายถึงผู้ชายหมายปองผู้หญิงที่มีฐานะดีกว่า (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 37) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความต่ำต้อย

ซำกความรักยังติดตรึงฝังใจ
 ซำกอาลัยใครจะลืมรักเลือน
 ซำกความเขลาเฝ้าสะกิดใจเฉือน
 สุดสะเทือนซ้ำเกินทน
 ซำกความหวังพังกลบเร้ารอรอน
 ซำกอาวรณ์คอยจิตคอยผจญ
 ซำกชีวิตลิขิตชั่วสับสน
 ซำกกมลคนซ้ำเติม

(เพลงซำกทรมาน: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบตนเองกับซากศพ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ความรู้สึกของฝ่ายชายที่ผิดหวังกับความรัก รู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง ชีวิตเหมือน คนไร้ค่าตายทั้งเป็น สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ซากศพ หมายถึง ร่างของคนตายแล้ว (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 378) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความตาย

บุญฉันมีแต่คงไม่ถึง

ฟ้าจึงไม่เวทนา

คอยเฝ้าแต่คอยทุกครา

ดวงจันทร์ไม่ลอยเลื่อนมาใกล้เรา

คงแขนคอยแต่คอยหาย

เสียดายดวงจันทร์ไม่บรรเทา

ลอยลับไม่เหลือแม่เงา

รู้หรือเปล่าว่าเรานี้ชั่วชอกฤดี

(เพลงทาสเทวี: ชรินทร์ นันทนาคร)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบหญิงสาวกับดวงจันทร์ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ อารมณ์ของฝ่ายชายที่แอบหลงรักหญิงสาวผู้สูงศักดิ์เพียงข้างเดียว อยากที่จะให้หญิงสาวหันมารักตนบ้าง แต่ด้วยฐานะที่แตกต่างกันนั้นย่อมเป็นไปได้ยากที่จะสมหวัง สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ดวงจันทร์ หมายถึง ดวงเดือน ในโหราศาสตร์เป็นชื่อดาวพระเคราะห์ที่ 2 (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 300) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสูงส่ง

รอฉันรอด้วยใจวิงวอน

ขอบังอรเมตตารักฝากใจ

เพียงยืมสักนิดฤทัย

ฉันคงพอจะเริ่ดไป

ด้วยธุลีเมตตาของเธอ

(เพลงทาสเทวี: ชรินทร์ นันทนาคร)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบความมีเมตตากับธูลี สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับ
อารมณ์ความรู้สึก คือ ความรู้สึกของฝ่ายชายที่อยากให้ฝ่ายหญิงรับรักตน หรือแม้แต่เพียงแค่ส่งยิ้ม
ให้ตนก็ มีความสุขแล้ว สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ ธูลี หมายถึง ละออง ฝุ่น (พจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 558) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามา
เปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความน้อยนิด

เมื่อยามขึ้นชุกพิศดูเรือแดง

นางน้องผิวแดงพี่แคลงอุรา

พรหมองค์ใดหรือใครสรรค์สร้าง

ให้นางงามเหนือกว่านางฟ้า

ดังเทวีหิวิมานเยือนหล้า

ราตรีที่มีดาริกาต้องมาแพ้พ่าย

อับอายนวลน้อง

(เพลงเนื้อนวนล: ขนิษฐา ขนงทิพย์ และ ป.วรานนท์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบผิวของหญิงคนรักกับผิวแดง สิ่งที่ต้องการสื่อ
เกี่ยวกับผิวพรรณของหญิงคนรักช่างขาวผ่องเป็นนวลโย สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ แดง หมายถึง ไม้เถา
ล้มลุก เถา มีขน มีมือเกาะ บางชนิดมียอดดอกและผลกินได้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน,
2542, หน้า 479) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ
คือ ความขาว

เมื่อเกิดมาแล้วทุกคน

ใครเล่าจะพ้นหนทางกลับไปบ้านเก่า

บ้านนั้นวิเวกวังเวงของเรา

สุสานความเศร้าของคนยังไปไม่ถึง

เมื่ออยู่ไม่คิดทำดีทำชั่วบัดนี้

เสียทีเกิดมาชาติหนึ่ง

กอบโกยละโมบไม่คิดคำนึง

ควรใครให้ซึ่งถึงคราวก็ตายเหมือนกัน

(เพลงบ้านเก่า: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบความตายกับบ้านเก่า สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับ
อารมณ์ความรู้สึก คือ ต้องการที่จะเตือนสติกับคนที่คิดชั่ว ทำชั่วว่าคนเรานั้นเกิดมาต้องตายทุกคน
เพราะฉะนั้นคนเราเกิดมาชาตินี้มีพื้นฐานที่แตกต่างกันไปและทุกคนมีเกิดก็ย่อมมีแก่และต้องตาย
ในที่สุด สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ บ้านเก่า เป็นสำนวน หมายถึง ความตาย ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมี
ลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความตาย

เมื่อคืนนี้คนดีของพี่ไม่นอน
น้องยังอดอดอันซิดมให้พี่สุขสมวิญญา
หวานล้ำเกินจะพรรณนา
หวานที่เธอมอบมาช่างหวานซึ่งใจ
แต่เวลานี้เอยน้องหมองเมินไปเล่า
รู้ใจพี่บ้างหรือเปล่าว่าเจ็บปวดรวดราวเพียงใด
พี่พลั้งหรือผิดอย่างไร
น้องควรให้อภัยอย่ารีบด่วนตัดไม้ตรี
คำโบราณว่าปราชญ์ที่เก่งกาจก็ยังพลาดอยู่ดี
ไร้วัวพี่แค่นี้จะไม่มีพลั้งเลยเชียวหรือแก้วตา

(เพลงเมื่อคืนนี้: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบหญิงคนรักกับแก้วตา สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับ
อารมณ์ความรู้สึก คือ ต้องการบอกให้หญิงคนรักว่าตนเองนั้นรัก และเห็นความสำคัญของหญิงคน
รักปานใด ถ้าตนเองทำอะไรพลาดพลั้งผิดไปขอให้หญิงคนรักนั้นได้อภัยให้กับตนด้วย เพราะตนเอง
มีความทุกข์ใจมากที่ได้พบกับความหมองเมิน สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ แก้วตา หมายถึง ส่วนสำคัญ
ของตาที่ทำให้แลเห็น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 152) ดังนั้นความเปรียบนี้
จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความสำคัญ

แะบัวบังใบแลไสลสลับเหลื่อมล้ำ
เหมือนเตือนใจพี่จำแต่บัวสองงามตมแต่งตั้ง
สล้างตาเย้ยมวลงพุมมาหลบตาอิจจาเจ้าสิ้น

(เพลงอุทยานรักไทรโยค: สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้เปรียบเทียบหน้าอกของหญิงคนรักกับดอกบัว สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก คือ ความงามของหน้าอกของหญิงคนรัก มีเนื้อนุ่มแน่นตึง ไม่เหี่ยวหรือยุบยาน มีน้ำมีนวลน่าหลงใหล สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ดอกบัว หมายถึง ซื่อไม่หลายชนิดหลายวงศ์ มีเหง้ายาวทอดอยู่ในตม ลักษณะของดอกตูม (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 618) ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความเต่งตึง

ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน (Personification)

ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน (Personification) หมายถึง การกำหนดให้สิ่งซึ่งไม่ใช่มนุษย์ (เช่น สัตว์ สิ่งของ สถานที่ ต้นไม้ ดอกไม้ ความคิด หรือนามธรรมใด ๆ ฯลฯ) มีสถานะเป็นมนุษย์ ทำกิริยาอาการพูด คิด มีสติปัญญาและอารมณ์ ความรู้สึกอย่างมนุษย์ทุกประการ ตัวอย่างภาพพจน์บุคลาธิษฐานที่ปรากฏในเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร ดังนี้

ลมส่งดหุดพัดลำพอง
คลื่นหุดคึกคะนอง
หมูนกทะเลหุดร้อง
ด้วยปองอิจฉาสองเรา
เกล็ดแก้ววันแวกว่าดาว
เหตุใดเล่าเจ้าร้างพี่ไป

(เพลงเกล็ดแก้ว: สุรัฐ พุกกะเวส)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้สมมุติให้ลม คลื่น หมูนกในท้องทะเล มีความรู้สึกเหมือนกับมนุษย์ คือ มีความอิจฉาความรักของหนุ่มสาวที่มีความรักต่อกัน

จำพรากจากไกล
ไ้ออกเอ๋ยหมองไหม้ใจระทม
ขวัญเอ๋ยเจ้าอย่าเศร้าเจ้าจงข่ม
อย่าตรมน้ำตาจบบัลย์
พระพายระรวย
โปรดจงสงสารข้าด้วยช่วยปลดบขวัญ

เห็นน้องข้าข้ารำคินวัน
ช่วยพลันปลอบขวัญให้ที

(เพลงจำพราภ: สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้สมมุติให้พระพาย (สายลม) มีกิริยาเหมือนมนุษย์
คือมาช่วยปลอบโยนหญิงคนรักให้คลายเศร้ายามที่ฝ่ายชายจำต้องพราภจากไปไกล

พี่ชานเที่ยวมองหาน้องเนื่อนวล
ดวงฤทัยพี่ทุกข์ตรมระบับเศร้า
เฝ้าโหยหวลดวงกลมพี่ร้องครวญ
ครวญเพรียกเรียกโฉมศรี
ดั้นด้นหาน้องพี่ไม่มีสร้างธานีตราไม่ลง
ถามมวลแมกไม้ในไพรพวง
แม้พบองค์ช่วยกระซิบมาบ้าง

(เพลงนิราศนุช: ไพบุลย์ บุตรขัน)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้สมมุติให้ต้นไม้มีกิริยาเหมือนมนุษย์คือสามารถ
พูดสื่อสารกับฝ่ายชายได้เมื่อยามใดได้พบเห็นหญิงคนรักขอได้โปรดช่วยกระซิบบอกตนเองด้วย

นกกยังละเมอแผลอคราง
แผลอครางในกลางดึก
ฉันยังคงนึกคังนึกถึงเธอเสมอ
แม้กรรมจะกั้นจะกันฉันและเธอ
ให้เราต้องแก้ต้องเงินเงินต่อกัน

(เพลงแม่นกยังละเมอ: ไสล ไกรเลิศ)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้สมมุติให้นกมีกิริยาเหมือนมนุษย์คือสามารถนอน
ละเมอได้ ซึ่งเป็นกริยาที่พูด ทำหรือแสดงในเวลาหลับ โดยปริยายหมายความว่า หลงเพ้อ
เหมือนดังเช่นตนเองที่เฝ้าคิดถึงหญิงคนรักอยู่เสมอ

ลมเอยเจ้าหอรักมาให้ใคร
 จงพัดกลับไปเพราะดวงฤทัยข้าไม่ต้องการ
 ข้ากลัวเหลือเกินกลัวรักที่สิ้นสงสาร
 กลัวรักจะทรمانกลัวดวงวิญญาณจะต้องร้องไห้
 ลมเอยเจ้าหอรักไปเถิดหนา
 จงพัดกลับมาแล้วกลัวน้ำตารักต้องตกใน
 ข้ากลัวรักหลง กลัวรักอารมณ์อ่อนไหว
 กลัวรักจะไม่เข้าใจกลัวจนฤทัยไม่กล้าชื่นชม

(เพลงลมเจ้า: ประเทือง บุญญประพันธ์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้สมมุติให้ลมมีกิริยาเหมือนมนุษย์คือโดยสามารถ
 เอาแขนทั้ง 2 ข้างหอบความรักของหญิงสาวมาให้ตนเองได้

ไม่มีคืนไหนฟ้าใสเท่าคืนนี้
 ดูสิดูดาวกับเดือนรักกันเหมือนพี่กับน้อง
 หรือจี้ต้องสี่จันทร์เป็นสี่ทอง
 เรไร้องน้ำค้างหล่นบนบางพลี
 ไม่มีความจริงครั้งใด ๆ
 จะจริงใจและจริงจังเท่าครั้งนี้
 ฟังนะฟังที่จะร่างคำรักจากฤดี
 น้องคือหัวใจและชีวิตพี่
 สัญญานี้เจ้าแม่ราตรีโปรดเป็นพยาน

(เพลงสัญญารักคืนเพ็ญ: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้สมมุติให้ดวงดาวกับดวงเดือนมีกิริยาเหมือน
 มนุษย์ คือ มีความรู้สึกผูกพัน ห่วงใยกันได้แต่เป็นความรักแบบพี่กับน้องมิใช่แบบชู้สาว

สุดฟากฟ้าแสนไกล
 ถ้า मैंได้รักกัน
 สุดฟ้านั้นสั้นนักยากรักรำพึง
 ยิ่งสายลมแสงเดือนเดือนรักให้คะนึง
 ยิ่งนึกถึงความหลังและคำสัญญา

(เพลงสุดฟากฟ้า: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้สมมุติให้สายลมและแสงเดือนมีกิริยาเหมือนมนุษย์ คือ สามารถพูดเตือนสติแก่ตนเองได้ ไม่ให้ตนเองนั้นลืมคำสัญญาของตนที่เคยให้ไว้กับหญิงคนรัก

ฉันเฝ้ารอเธออยู่
 ยอดผู้จะรู้หรือไม่
 ว่าใจฉันโศกศัลย์ไม่วาย
 ฝากลมพัดไปบอกขวัญใจให้เขารู้ที่
 ว่าที่รักยังรอไม่เปลี่ยนแปรผัน
 รอเขาชั่วคืนและวัน
 หวังสัมพันธ์รักมาเกือบปี
 ฉันคอยครวญคร่ำเจ็บซ้ำหัวใจอย่างนี้
 เสร้าชมโศกตรมฤดีคอยรักที่วังวนาย

(เพลงฉันจะรอเธอที่วังวนาย: พรพิรุณ)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้สมมุติให้สายลมมีกิริยาเหมือนมนุษย์ คือ สามารถพูดให้หญิงสาวคนรักได้รู้ว่าตนเองนั้นเฝ้ารอคอยเธออยู่

แม่นดอกฟ้าไม่เทียมทัน
 เป็นคนต่างแดนพลัดมา
 จึ่งหวังความเมตตาจากสวรรค์
 หากสองเราต้องพรากจากกัน

ใจฉันคงร้องไห้เฝ้าวอนเฝ้าจ้องครวญ
ขอเนื่อนวลเมตตารับน้ำใจ
อย่าให้ฉันต้องเศร้า
เพราะได้พบมรสุมสวาทเอย

(เพลงมรสุมสวาท: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้สมมุติให้สวรรค์มีกิริยาเหมือนมนุษย์ คือ มีความเมตตากฎณา ความรักและเอ็นดูปรารถนาจะให้ผู้อื่นได้สุขโดยเฉพาะกับตน ขอให้สวรรค์มีความกรุณาให้ความรักสุขสมหวังตลอดไป

สั่งน้ำฝากธารสั่งจันทร์ฝากฟ้า
เธอจำได้ไหมว่าเธอเคยสั่งให้ข้าคอย
นกที่สร้างรังนั้นยังฝักรอย
รักที่สั่งให้คอยใยถึงลิ้มคำสั่ง
สั่งฟ้าฝากดินสั่งพิณฝากสาย
เธอคงจำไม่ได้เธอเคยสั่งให้ใครหวัง
รักสั่งลมไปไร้ความจริงจัง
รักจึงไม่จีรังลิ้มคำสั่งไปเสียสิ้น
ต่อไปนี้อ่าสั่งอีกเลย กลัวแล้วเอย

(เพลงลิ้มคำสั่ง: ประเทือง บุญญประพันธ์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้สมมุติให้น้ำและพระจันทร์มีกิริยาเหมือนมนุษย์ คือ ให้มีความสามารถดูแลคุ้มครองหรือพิทักษ์รักษาสิ่งที่ตนเองรักได้ ดังเช่นสายน้ำให้คอยดูแลลำธาร และพระจันทร์คอยดูแลท้องฟ้าที่กว้างใหญ่

นกจากรังยังร้องสั่งลาคู่
โอเราไม่รู้จะลาใคร
โอเอยฟ้ายังร้องไห้
โอเราซี้เข้าเท่าไร
ต้องพลอยหมองใจตื่นตัน

(เพลงวสันต์จำพราภ: ชาลี อินทร-วิจิตร)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้สมมุติให้ฟ้ามีกิริยาเหมือนมนุษย์ คือ สามารถร้องให้ได้ คือ มีอาการที่น้ำตาไหลเพราะประสบอารมณ์อันแรงกล้า เช่น เจ็บปวด เศร้าโศก ดังเช่นตนเองที่ต้องเสียใจที่ต้องพรากจากคนรัก

ภาพพจน์การอ้างถึง (Allusion)

ภาพพจน์การอ้างถึง (Allusion) หมายถึง การที่ผู้แต่งกล่าวอ้างอิงไปถึงบุคคล เหตุการณ์ นิทาน วาทีสำคัญ ประวัติ หรือวรรณกรรมอื่นซึ่งอยู่นอกเรื่องที่เขียน โดยการเอ่ยถึงแต่เพียงสั้น ๆ ไม่มีคำอธิบายยาวความ ผลได้ที่สำคัญของการใช้การอ้างถึงคือการเพิ่มพลังให้และสร้างความเข้าใจชัดให้แก่ข้อความนั้น ๆ ตัวอย่างภาพพจน์การอ้างถึงที่ปรากฏในเพลงไทยสากลที่ขั้บร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร ดังนี้

นกจากรังยังร้องส่งลาคู่

โถเราไม่รู้จะลาใคร

โธเอ๋ยฟ้ายังร้องให้

โถเราซี้ข้าเท่าไร

ต้องพลอยหมองใจต้นตัน

(เพลงวลันต์จำพวาก: ชาลี อินทร-วิจิตร)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้กล่าวอ้างถึงพฤติกรรมของนก ซึ่งผู้ประพันธ์ต้องการเปรียบเทียบให้เห็นถึงว่าเวลานกจะจากรังมันออกไปหากินมันยังต้องส่งเสียงเรียกหาคู่กัน แต่สำหรับตนแล้วไร้คู่ที่จะเอ่ยคำร่ำลาทำให้เศร้าใจยิ่งนัก

โอพระพรหมสวรค์

สร้างสรรคนี้้องมาหรือไร

เธอถึงงามบาดใจ

เหมือนจะให้ชายคลั่งไคล้ทุกคน

เพียงฉันได้สบตาอุราเหมือนว่าต้องมนต์

งามเสียจนเลิศล้ำแม้ใครยลคงเผลอใจภิรมย์

ก็งามอย่างนี้ใครไหนเล่าที่จะไม่ปองชม

เพียงแรกเห็นใจยังฝันใฝ่ภิรมย์
หวั่นเกรงต้องตรมซ้ำชอกอุรา

(เพลงกิงามอย่างนี้: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้กล่าวอ้างถึงพระพรหมซึ่งเป็นเจ้าผู้สร้างโลกตามศาสนาพราหมณ์ ผู้ประพันธ์ต้องการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสวยงามของหญิงสาวว่ามีความงามมากประหนึ่งเทพเจ้าสร้างมา

ทำไมนะเราจึงต้องจากกัน
แม้เป็นพระพรหมสวรรค์
อาทิตยและจันทร์บังคับได้
ฉันจะให้โลกหยุดหมุนตลอดไป
หยุดอยู่คู่ขวัญใจไม่ต้องให้จากกันเลย

(เพลงทำไมต้องจากกัน: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้กล่าวอ้างถึงพระพรหมซึ่งเป็นเจ้าผู้สร้างโลกตามศาสนาพราหมณ์ ผู้ประพันธ์ต้องการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความรักของชายหนุ่มที่มีต่อหญิงสาวว่ามากมายเพียงไร ตนยอมทำทุกอย่างเพื่อจะได้อยู่ด้วยกัน แม้แต่พระพรหมตนก็ไม่เกรงกลัว

บวชก็พรรษาจะถึงกิ่งค่าน้ำนม
หนีชอนชุกป่าเลื้อยมันสูงค่าสินบน
ออกเอยต้องทนผจญแต่กรรมซ้ำตรมา
เหลือปัญญาที่บวชตัวใช้น้ำนม
ไฝบุญไม่สมขอล้างขมแค้นตัว
แม้อรณีสืบกุเสียทีเป็นไร

(เพลงค่าน้ำนม: ชาลี อินทรวิจิตร)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้กล่าวอ้างถึงแม่ธรณีสูบซึ่งเป็นลักษณะที่แผ่นดินแยกออกทำให้คนที่ทำบาปกรรมอย่างยิ่งตกลงหายไป แล้วแผ่นดินก็กลับเป็นอย่างเดิม เป็นความเชื่อทางพระพุทธ - ศาสนาว่า ธรรมชาติจะลงโทษคนที่ทำบาปหนักนั่นเอง โดยผู้อื่นไม่ต้องลงโทษ ถือว่าเป็นการลงโทษที่ร้ายแรงมากสมแล้วกับความผิดของตนเองที่เคยกระทำไว้

ดอกฟ้าบูชาธรรม

อันดอกฟ้าอยู่สูงถึงแดนฟ้า

ใครปรารถนาเซยชมยังเอื้อมถึง

จะอยู่ไกลเกินดาวสุดดาวดั่งส์

ยังอาจเอื้อมถึงคว้ามามชได้ด้วยความดี

(เพลงดอกฟ้าบูชาธรรม: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้กล่าวอ้างถึงดาวดั่งส์เป็นชื่อสวรรค์ชั้นที่ 2 แห่งสวรรค์ทั้ง 6 ชั้นเป็นสถานที่รุ่งเรือง มีเวทย์ยันตปราสาท มีสุธัมมสภาที่ประชุมเทวดา มีสวนนันทวัน มีสวนจิตรลดา มีสระโบกขรณีสุนันทา เหล่านี้เกิดขึ้นเพราะบุญญาภพของท้าวสักกเทวราชและพระราชเทวี ผู้ประพันธ์ต้องการเปรียบเทียบให้เห็นภาพชัดว่าหญิงสาวนั้นมีความดีและสูงค่าเพียงไร

ถึงรักมากแต่แคไหน

อย่าฝันใฝ่ยังยืนจีรัง

เกิดจากกรรมเวร

สุดแต่กฎเกณฑ์ลิขิตชะตา

(เพลงเด็ดดอกรัก: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้กล่าวอ้างถึงเรื่องของกรรมเวรซึ่งเป็นการกระทำที่ส่งผลร้ายมายังปัจจุบัน หรือจะส่งผลร้ายต่อไปในอนาคต ความรักที่จะยั่งยืนหรือไม่นั้นฝ่ายชายคิดว่าเป็นเรื่องของกรรมเวรแต่หนหลังที่ได้ทำร่วมกันมา ซึ่งสามารถลิขิตชะตาชีวิตของเราได้ว่าเราจะมีชีวิตเช่นไร

ขมขึ้นเหลือเกินแล้วชีวิตข้า
 หลังน้ำตาปลอบวิญญาณเข้าเย็น
 ดั่งคนถูกยืมชีวิตให้เป็น
 กรรมหรือเวรที่เป็นเจ้าชีวิตคน
 เขาว่าไร้ทรัพย์นับว่าไร้ญาติ
 ขาดทั้งมิตร ไร้เดชะชีวิตคน

(เพลงเดินชีวิต: ชาลี อินทรวิจิตร)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้กล่าวอ้างถึงเรื่องของกรรมเวรซึ่งเป็นการกระทำ
 ที่ส่งผลร้ายมาในปัจจุบัน หรือจะส่งผลร้ายต่อไปในอนาคต ความรักที่จะยั่งยืนหรือไม่นั้นฝ่ายชาย
 คิดว่าเป็นเรื่องของกรรมเวรแต่หนหลังที่ได้ทำร่วมกันมา

ทำหลอมกับมหาชัย
 จะคิดทำไมว่าไกล
 เชื่อมความรักไว้ดีกว่า
 ตอบเพียงสักคำว่าไม่รักจะหักใจลา
 ซ่อนตัวตามประสาจะหนีซ่อนหน้าห่างไกล
 เรื่องทะเล้นพี่พอรู้
 แต่เรื่องเจ้าชู้ไม่รู้จะทำฉันใด
 หยั่งทะเลพอคะเนดูได้
 แต่ความรักเกินครวญใครลืกละเท่าไรไม่รู้หยั่งถึง

(เพลงทำหลอม: ชาลี อินทรวิจิตร)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้กล่าวอ้างถึงวรรคทองของพระสุนทรโวหาร
 “พระสมุทรสุดลึกล้นเหลือคณา สายดั่งทิ้งทอดวาหยั่งได้ เขาสูงอาจวัดวากำหนด จิตมนุษย์นี้ไซ้
 ยากแท้หยั่งถึง” กลอนบทเดียวนี้วรรคสุดท้าย ท่านเขียนไว้ในเรื่อง “พระอภัยมณี” ลงท้ายว่า
 “จิตมนุษย์นี้ไซ้ยากแท้หยั่งถึง” ซึ่งบรรยายความเป็นมนุษย์ได้อย่างเด่นชัด เปรียบเทียบกับความรู้สึก
 ของฝ่ายชายที่ไม่อาจคาดเดาความรู้สึกของหญิงสาวได้เลย

ทำไมนะเราจึงต้องจากกัน
 แม้เป็นพระพรหมสวรค์
 อาทิตย์และจันทร์บังคับได้
 จันจะให้โลกหยุดหมุนตลอดไป
 หยุดอยู่คู่ขวัญใจไม่ต้องให้จากกันเลย

(เพลงทำไมต้องจากกัน: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้กล่าวอ้างถึงพระพรหม พระอาทิตย์ และพระจันทร์ ซึ่งทั้งสามนั้นล้วนแต่เปรียบเสมือนผู้มีอำนาจ ผู้ยิ่งใหญ่ ชายหนุ่มยังสามารถยังยั้งไว้ได้ซึ่งมันเป็นเรื่องเหนือธรรมชาติ

คัมภีร์พราหมณ์
 นิยามไว้ทายผู้หญิง
 เป็นทุกสิ่งแสนประหลาดเพราะธาตุผสม
 ความปรวนแปรไม่แน่นอนแห่งลม
 ความสวຍกลมแจ่มใสแห่งดวงจันทร์

(เพลงผู้หญิง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้กล่าวอ้างถึงคัมภีร์พราหมณ์ เป็นหนังสือตำราที่สำคัญทางศาสนาหรือโหราศาสตร์ของพวกผู้ทรงศีล (พราหมณ์) ว่าในคัมภีร์ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้หญิงทั้งเรื่องอุปนิสัยและรูปร่างหน้าตา ทั้ง ๆ ที่ผู้ชายนั้นทราบแล้วก็ยังมิวายอยากได้ผู้หญิงมาครอบครอง

โอ้เธองามตรึงใจทัยปวน
 ยามเผลอยิ้มพราย
 หากนารายณ์เห็นครวญ
 ร้าวรัญจวนปั่นป่วนวิญญา

(เพลงยลโฉม: ไสล ไกรเลิศ)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้กล่าวอ้างถึงพระนารายณ์ ชื่อหนึ่งของพระวิษณุ ซึ่งเป็นพระเจ้าของค์หนึ่งของศาสนาพราหมณ์ เป็นผู้ทรงอำนาจเป็นอันมาก ผู้ประพันธ์ได้เปรียบเทียบกับความงามของหญิงสาว งามถึงขนาดเทพเจ้าอย่างพระนารายณ์ซึ่งมีนางสววรรค์มากมายยังต้องครวญหา

แม้อยากจะกอดอยากจะจูบได้
ต้องยับยั้งใจไว้ริยอมนั่นองมีราศี
อดใจไว้ก่อนจนวันวิवाห์เกิดนะคนดี
ขอสงวนศักดิ์ศรีตามประเพณีโบราณนานมา

(เพลงรักแท้: มงคล อมาตยกุล)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้กล่าวอ้างถึงความเชื่อสมัยโบราณว่าเป็นผู้หญิงต้องรักษาพรหมจรรย์ของจนไว้จนกว่าจะถึงวันวิवाห์ ผู้ประพันธ์ต้องการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความรู้สึกของฝ่ายชายว่าต้องการยึดถือปฏิบัติตามความเชื่อแต่โบราณต่อหญิงคนรัก

ภาพพจน์อติพจน์ (Hyperbole)

ภาพพจน์อติพจน์ (Hyperbole) หมายถึง การกล่าวเกินจริงอย่างจงใจ ด้วยเจตนาเน้นข้อความที่กล่าวนั้นให้ มีน้ำหนักยิ่งขึ้นให้ความรู้สึกเพิ่มขึ้น อาจเป็นการโอ้อวดเกินจริง แต่อย่างไรก็มีเค้าแห่งความจริงเจือปนอยู่ไม่ใช่เรื่องก๊ว้นหลอกลวงล้วน ๆ ตัวอย่างภาพพจน์อติพจน์ที่ปรากฏในเพลงไทยสากล ที่ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร ดังนี้

เมื่อยามขึ้นชูพิศดูเรือแดง
นางน้องผิวแดงพีแคลงอุรา
พรหมองค์ใดหรือใครสรรค์สร้าง
ให้นางงามเหนือกว่านางฟ้า
ดังเทวีนิวิมานเยือนหล้า
ราตรีที่มีดาริกาต้องมาแพ้วาย
อับอายนวลน้อง

(เพลงเนื่อนวล: ขนิษฐา ขนงทิพย์ และ ป.วรานนท์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อดีตพจน์โดยใช้คำพูดที่กล่าวเกินจริง
เกี่ยวกับความงามของหญิงคนรักว่าแม้ในยามราตรีที่มีดวงดาวอยู่เต็มท้องฟ้าว่างดงามแล้วยังไม่
เท่าความงามของหญิงสาวเลย

ขวัญเจ้าเทวี น้อง น้องพี่อยู่ไหน
พี่พิศมัยด้วยใจรักดี
นางไหนในแหล่งหล้าธานี
หรือจะมีเหมือนการะเกดเอ๋ย

(เพลงการะเกด: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อดีตพจน์โดยใช้คำพูดที่กล่าวเกินจริง
เกี่ยวกับความงามของหญิงคนรักว่าไม่มีหญิงสาวนางใดในโลกนี้สวยงามและมีความเพียบพร้อม
เท่าหญิงคนรักได้เลย สะท้อนให้เห็นถึงความรักอันยิ่งใหญ่ของชายหนุ่มต่อหญิงคนรัก

ขอบฟ้ากันอยู่สุดภูเขาคไหนด
เมื่อเรามีหัวใจมันรักรักดีเกลียวกลม
ทะเลแม่มากางกัน สวรรค์จะพลันถล่ม
รักสองเราภิรมย์ ทรายฟ้าดินทลาย

(เพลงข้ามขอบฟ้า: ป.วรานนท์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อดีตพจน์โดยใช้คำพูดที่กล่าวเกินจริง
เกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อหญิงคนรัก ไม่ว่าจะมียุสสรรคามากมายมาก็ดขวาง หรือมีเหตุการณ์
ร้ายแรงปานใดก็ตาม ชายหนุ่มก็ยังคงรักมันดังเดิม

ครวญคะนึ่งคราวหนึ่งที่เคยมีเธอ
ฉันรอคอยเธอไม่อาจ
ไอ้ไฟรักร้อนรุ่ม
แผดเผาดวงใจจนเหลือทนไม่รู้สร้าง
ไอ้ราตรีร่ำวางเหมือนดาวพร่างแสงพร่าง
ร่วงหล่นจากนภา

(เพลงคิมหันต์พิศวาส: พรพิรุณ และสมาน กาญจนะผลิน)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อติพจน์โดยใช้คำพูดที่กล่าวเกินจริงเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกคิดถึงหญิงคนรักมากจนสุดที่จะทนได้เปรียบเสมือนมีไฟมาแผดเผาร่างกายให้ร้อนรนอยู่ตลอดเวลา

หากฉันข้ามคืนวันหยุดฉันได้
จะมีให้โลกมีพรุ่งนี้ต่อ
ให้มีแค่คืนนี้หยุดรื้อร
จะได้ชอนนอนครองคู่นี้องนาง

(เพลงแคคืนนี้: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อติพจน์โดยใช้คำพูดที่กล่าวเกินจริงเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกรัก ห่วงแหนไม่ยอมให้หญิงคนรักต้องจากไป ถ้าทำสิ่งใดที่ไม่ให้หญิงคนรักจากไปได้ชายหนุ่มยินดีกระทำเสมอถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ทำยากยิ่งก็ตาม

หมื่นแสนดาวทั่วแดนบนนภา
พ่ายแพ้คมดาที่ฟ้าประทานให้เธอ

(เพลงดวงตาสวรรค์: ชาลี อินทรวิจิตร)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อติพจน์โดยใช้คำพูดที่กล่าวเกินจริงเกี่ยวกับความสวยงามของดวงตาหญิงสาวว่าแม้แต่ดวงดาวบนท้องฟ้าที่ส่องแสงระยิบระยับจับตาบนท้องฟ้ามากมายนั้น ยังไม่อาจสู้ความงามของดวงตาเธอ

พี่เองก็รักเจ้า
แม้เงายังฝังในดวงกมล
ถึงเป็นรักของคนจนแต่ค่าล้ำ
เพราะรักดาวคลี่ด้วยใจพี่จริง

(เพลงดาวคลี่: สง่า อารัมภีร)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อติพจน์โดยใช้คำพูดที่กล่าวเกินจริงเกี่ยวกับความรักที่ชายหนุ่มที่มีต่อหญิงสาวนั้นมากมายยิ่งนัก แม้กระทั่งเงาซึ่งไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริงก็ยังสามรถติดตรึงใจชายหนุ่มได้

ทำไมนะเราจึงต้องจากกัน
 แม้เป็นพระพรหมสวรค์
 อาทิตย์และจันทร์บังคับได้
 จันจะให้โลกหยุดหมุนตลอดไป
 หยุดอยู่คู่ขวัญใจไม่ต้องให้จากกันเลย

(เพลงทำไมต้องจากกัน: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อุปมาพจน์โดยใช้คำพูดที่กล่าวเกินจริงเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก ห่วงแหนไม่อยากให้หญิงคนรักต้องจากไป ถ้าทำสิ่งใดที่ไม่ให้หญิงคนรักจากไปได้ชายหนุ่มยินดีกระทำเสมอถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่จะทำให้ยากยิ่งก็ตาม แม้แต่โลกที่ต้องหมุนรอบตัวเองตลอดเวลา ชายหนุ่มก็สามารถทำให้โลกหยุดหมุนได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความรักอันยิ่งใหญ่ระหว่างเขาและเธอ

อยากให้โลกนี้มีเธอและฉันเท่านั้นเป็นพอ
 จะได้ร่วมหอ ร่วมเรียงเกล้าคลอ สัมผัสमान
 อยู่กันสองคน มีความสุขล้นไม่ต้องผจญมาร

(เพลงเธอและฉัน: สุรพล โทณะวนิก)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อุปมาพจน์โดยใช้คำพูดที่กล่าวเกินจริงเกี่ยวกับความรักของคนสองคนว่าต้องการให้โลกนี้มีเพียงเราสองคนเท่านั้น เพื่อต้องการหนีปัญหาทุกอย่าง ไม่อยากให้ใครมาขัดขวางความรักของเราทั้งสอง ไม่มีเรื่องชนชั้นเข้ามาเกี่ยวข้อง ถ้าในโลกมีเพียงเราทั้งสอง เราก็จะมีความสุขตลอดไป

เกิดเป็นเทพบุตรนงนุชจงงามกว่า
 เกิดเป็นเทพธิดาคงโสภาคกว่าองค์ไหน
 เกิดเป็นนางดินจึงโสพิณเหนือนางใด
 แรกพบแทบลืมหายใจ
 จิตพะวังคลั่งไคล้หมายใจปอง

(เพลงน้องรัก: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อติพจน์โดยใช้คำพูดที่กล่าวเกินจริงเกี่ยวกับความสวยงามของหญิงคนรักว่ามีความงามมากกว่านางฟ้านางสวรรค์ จนทำให้ชายหนุ่มหลงรักอยากเป็นเจ้าของเธอ

ภาพพจน์สัทพจน์ (Onomatopoeia)

ภาพพจน์สัทพจน์ (Onomatopoeia) หมายถึง การใช้ถ้อยคำเลียนเสียงธรรมชาติเพื่อช่วยให้ผู้อ่านผู้ฟังได้ยินเสียง มองเห็นภาพ แสง สี เกิดมโนภาพและเกิดอารมณ์สะท้อนใจ คล้อยตามได้ง่าย ตัวอย่างภาพพจน์สัทพจน์ที่ปรากฏในเพลงไทยสากล ที่ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร ดังนี้

วันหนึ่งสองเราได้มาเคล้าคลอกันอยู่
เสียงน้ำตกซ่า เหมือนเสียงเรียกหาขอดพู่
ให้รู้ว่าพี่คอยอยู่แต่ผู้เดียวที่สาริกา

(เพลงน้ำตกสาริกา: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์สัทพจน์เพื่อเลียนเสียงของน้ำตกเพื่อให้ผู้ฟังเกิดภาพชัดเจน คือคำว่า "ซ่า" โดยเปรียบเสียงของน้ำตกเหมือนกับเสียงของชายหนุ่มที่คอยเรียกหาหญิงคนรัก อยากจะบอกให้เธอรู้ว่าชายหนุ่มนั้นคอยเธออยู่ที่น้ำตกสาลิกานี้ตลอดไป

น้ำใจไม่มีวันเล่างรักสลักลง
มันคงขลุ่ยเคียงสอง
มีเงินดินโชดหินเป็นห้อง
คือวังทองเสกสองครองไถ่
หรีดหรีงเรไรกล่อมขวัญไพรเป็นเพลงโลม
เสียงน้ำหลังซาดังไหลริน
พิณเทพประโคนแสงโสมส่องเสมือนโคมใจ
สองเรารักใคร่ในดวงวิมาน
ซุ่มไม้เป็นบ้านขึ้นบ้านนิรันดร์

(เพลงวิมานรักห้วยแก้ว: สนิท ศ.)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์สัทพจน์เพื่อเลียนเสียงของน้ำตก เพื่อให้ผู้ฟังเกิดภาพชัดเจน คือคำว่า “ซ่า” ซึ่งเป็นลักษณะเสียงของน้ำที่แตกกระจายลงมาแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของน้ำตกห้วยแก้วว่าเหมาะที่จะเป็นวิมานรักของเราทั้งสองคน

ภาพพจน์ปฏิกิริยา (Paradox)

ภาพพจน์ปฏิกิริยา (Paradox) หมายถึง คำกล่าวที่ดูเหมือนว่าแย้งขัดกันเองในคำกล่าวหรือในสถานการณ์นั้น จนไม่น่าจะเป็นไปได้ แต่ถ้าพิจารณาให้ลึกแล้ว คำกล่าวหรือสถานการณ์นั้นกลับเป็นไปได้ และเป็นความจริงอีกด้วย ตัวอย่างภาพพจน์ปฏิกิริยาที่ปรากฏในเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร ดังนี้

ชอนรักรักชอนชอนรักสลับใจ
รักชอนซึ่งในเหตุไฉนเธอจะรู้
ไม่กล้าเอ่ยปากให้นี้กระดากอดสู
อับอายน้องปองเคียดคู่
เกียรติเธอหุเรินศักดิ์พี่
ด้วยจนถึงทนอายเหนียมเสียมใจ
ถึงใกล้เหมือนไกล
สุดปองหมายเกินศักดิ์ศรี
อยากเอื้อมดอกฟ้าสุดคว้านูญญาไม่มี
ชอนรักไว้ในทรวงพี่กว่าชีวิมลาย

(เพลงชอนรักรักชอน: ป.วรานนท์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์ปฏิกิริยาโดยใช้คำที่ตรงข้ามกันระหว่างคำว่า “ใกล้” และ “ไกล” เปรียบกับความรักของชายหนุ่มซึ่งถึงแม้ว่าได้อยู่ใกล้ชิดกับหญิงสาวเพียงไรแต่ก็มิได้สมหวังในรักด้วยความต่างของฐานะ

ดาวเอยดาวคลี่
เจ้ามีความสวดยดั่งข้าวกล้า
ถึงเป็นน้องนางบ้านนา
แต่คุณค่ายิ่งกว่าสาวชาวกรุง

น้ำใจและวาจาเจ้า
 เปรศพราวเหมือนดังเดือนรุ่ง
 เขาสื่อจนถึงในกรุง
 ว่าดาวคลี่รุ่งฤดีทุกดวงใจชาย

(เพลงควาคลี่: สง่า อารัมภีร)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์ปฏิทรรศน์โดยใช้ถ้อยคำที่ตรงข้ามกันระหว่างคำว่า “นางบ้านนา” และ “สาวชาวกรุง” เปรียบได้กับลักษณะถิ่นกำเนิดและอุปนิสัย ถึงแม้ว่าจะอยู่ชนบทแต่หญิงสาวก็มีน้ำใจ วาจา กิริยาเฉกเช่นหญิงสาวที่อยู่เมืองหลวงจนทำให้เป็นที่หมายปองของชายหนุ่มทั่วไป

ถึงรักมากแต่แค่นั้นอย่าฝันใฝ่ยังยืนจริง
 เกิดจากกรรมเวรสุดแต่กฎเกณฑ์ลิขิตชะตา
 เป็นคู่สู่สมสร้างมาสูงสุดฟ้าต่ำจนหญ้าบัง
 เมื่อรักมันจริงผ่านสิ่งลวงใจ
 หากใครคิดซังรักแท้จะจูงมูงหวัง
 ถึงจนก็ยังหวังความรื่นรมย์

(เพลงเด็ดดอกรัก: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์ปฏิทรรศน์โดยใช้คำที่ตรงข้ามกันระหว่างคำว่า “สูง” และ “ต่ำ” เปรียบความรักชายหญิงว่าไม่มีอะไรที่แน่นอนทุกอย่างขึ้นอยู่กับเวรกรรมของแต่ละคนที่ทำมา ถ้าใครนั้นเคยเป็นคู่สร้างคู่สมกันมาก่อนก็จะได้สุขสมหวัง ถึงแม้จะแตกต่างกันที่ฐานะก็ตาม

เมื่อคิดมีคู่สู่สมขอเด็ดดอกรักร่วมใจ
 จับกิ่งเดียวกัน เก็บดอกเดียวกันมั่นในฤทัย
 ถึงทุกข์สุขแต่แค่นั้นขอฝากใจแก่คนรักจริง

(เพลงเด็ดดอกรัก: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์ปฏิทรรศน์คำที่ตรงข้ามกันระหว่าง คำว่า "ทุกข์" และ "สุข" เปรียบกับความรักของชายหนุ่มกับหญิงคนรักว่าถึงแม้ว่าอยู่ด้วยกันจะมีความยากลำบาก ความไม่สบายกายไม่สบายใจเพียงไรก็จะอยู่ด้วยกันตลอด และเมื่อถึงคราวที่มีความสุข ความสบายก็พร้อมที่จะมีความสุขร่วมกัน

เลิกเหยียดเตี้ยดฉันเสียที่
มาเกิดชาตินี้ทั้งที่ผู้ดีและไพร่
เกิดมาต้องแก่ลาแล้วต้องตาย
ทางกลับสุดท้ายเดินไปบ้านเก่าทุกคน

(เพลงบ้านเก่า: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์ปฏิทรรศน์คำที่ตรงข้ามกันระหว่าง คำว่า "ผู้ดี" และ "ไพร่" เปรียบกับชนชั้นไม่ว่าจะเป็นจะเป็นคนที่เกิดมาจากตระกูลที่ดีหรือเป็นคนธรรมดาที่ย่อมหนีความตายไปไม่พ้น

คำว่า "เกิด" และ "ตาย" เปรียบกับธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนมีเกิดก็ต้องมีดับเป็นเรื่องที่ไม่ว่าใครก็ย่อมหลีกเลี่ยงมิได้

ผ้าห่มไม่ยืม หมอนข้างไม่แย้มและไม่หายใจ
ขึ้นบ่าถอดไปไหนเลยจะขึ้นเหมือนได้ถอดคุณ
ถึงลมจะร้อนแต่ฉันนอนหนาวเพราะความเป็นหนุ่ม

(เพลงเบื่อหมอน: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์ปฏิทรรศน์คำที่ตรงข้ามกันระหว่าง คำว่า "ร้อน" และ "หนาว" เปรียบกับอารมณ์ของชายหนุ่มที่ถึงแม้ว่าอากาศภายนอกนั้นร้อนส่วน อารมณ์ภายในใจนั้นช่างหนาวเหน็บเย็นจับใจเพราะต้องทนคิดถึงหญิงคนรัก

ภาพพจน์การแฝงนัย (Irony)

ภาพพจน์การแฝงนัย (Irony) หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่กล่าวขึ้นมาโดยมีเจตนาที่จะให้เป็นการตัดพ้อต่อว่า ประชดประชัน เสียดสี หรือเยาะเย้ยถากถาง แฉกดันด้วยความโกรธแค้นเป็นสำคัญ ตัวอย่างภาพพจน์การแฝงนัยที่ปรากฏในเพลงไทยสากล ที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร ดังนี้

กรรมของนางเทวีเจ้างามโสภี

แต่ใจบัดสีเพราะมีอารมณ์

ใจอยากจะรักใจอยากจะชม

ใจกลับระทมเพราะลมสวาทเคย

(เพลงกาไก่เหมือนดอกไม้: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์การแฝงนัยโดยใช้คำพูดที่เสียดสีเยาะเย้ยนางกาไก่ที่ต้องมาทนมรมานกับการที่ตนเองมีใจที่หลงในตัณหา

เด็ดดอกกรักร่วมต้นคนละกิ่ง

ไม่รักจริงจึงจีตจางเมินหมางคู่ชม

แรกรักกันมีเคยไหวหวั่นพลันคำติชม

เบื่อรักเหลือชม อ่างดินฟ้าห่างไกล

ตัดขาดไมตรีสุดสิ้นกันที่เถิดความระทม

เมื่อคิดมีคู่สู่สมขอเด็ดดมดอกกรักร่วมใจ

(เพลงเด็ดดอกกรัก: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์การแฝงนัยโดยใช้คำพูดที่เสียดสีประชดประชันหญิงคนรักว่าเธอไม่น่าจริงใจกับตน ยามรักกันนั้นทุกอย่างดูสวยงามไม่หมด ไม่หวั่นแม้คำนิทา แต่ยามเบื่อแล้วก็ตัดไมตรีโดยไม่เหลือเยื่อใยทำให้ชายหนุ่มเศร้าใจยิ่งนัก ถ้าจะพบรักครั้งใหม่ขอให้ได้พบกับคนที่จริงใจต่อกัน

ไอ้สาวบางหลวง
เจ้าลวงให้พี่หลงผิด ผิด สิ้นคิดไปปอง
เจ้าลืมแล้วหนอที่ให้พี่รอกปากคลอง

(เพลงบางหลวง: ส.สุวรรณชาติ)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์การแฝงนัยโดยใช้คำพูดที่เสียดสีต่อว่าหญิงคนรักว่ามาหลอกลวงทำให้เข้าใจผิดคิดว่าหญิงสาวนั้นรักตนเอง ทำให้หัวใจของตนเองต้องทรมานกับการรอคอยหญิงสาวนั้นกลับมา

เมื่ออยู่ไม่คิดทำดี ทำชั่วบัดนี้
เสียที่เกิดมาชาติหนึ่ง
กอบโกยละโมบไม่คิดคำนึง
ควรใครให้ซึ่งถึงคราวก็ตายเหมือนกัน

(เพลงบ้านเก่า: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์การแฝงนัยโดยใช้คำพูดที่เสียดสีเกี่ยวกับคนเมื่อได้เกิดมาชาติหนึ่งแล้วก็ควรที่จะคิดดีทำดีประพฤติดีแต่กลับทำตัวชั่ววจใจฝ่าฝืนศีลธรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์แก่ตนเอง แต่สุดท้ายแล้วเมื่อถึงคราวตายก็ต้องตายเหมือนกันทุกคนเอาอะไรติดตัวไปไม่ได้เหมือนกัน เพราะฉะนั้นแล้วเกิดมาเป็นมนุษย์ทั้งที่แล้วก็ต้องเป็นคนดีมีศีลธรรมไม่ควรเหยียดหยันดูแคลนคนที่ต่ำกว่าไม่ว่าผู้ดี "ไพรยังงี้ก็ต้องกลับบ้านเก่า คือความตายทุกคน"

ภาพพจน์ปฏิจจา (Rhetorical question)

ภาพพจน์ปฏิจจา (Rhetorical question) หมายถึง การใช้คำถามถามออกไปเพื่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ไม่ได้ต้องการคำตอบ ตัวอย่างภาพพจน์ปฏิจจาที่ปรากฏในเพลงไทยสากล ที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร ดังนี้

เจ้าอยู่แห่งไหนมิเคยได้พบเพื่อนรวง
ข้าตามหาเจ้าจนอ่อนทรวงรวงเจ้ารู้บ้างไหม

(เพลงเจ้าทวยเข้ากรุง: เกษม ขึ้นประดิษฐ์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบโดยถามฝ่ายหญิงว่ารูปร่างหรือไม่ว่ามีคนคอยตามหาอยู่ ตนเองนั้นได้เฝ้าตามหาแต่ก็ไม่ว่าหญิงคนรักนั้นอยู่แห่งใดความรู้สึกภายในใจนั้นทุกซอกทุกมุมเหลือเกิน

ซากความรักยังติดตรึงใจ
ซากอาลัยใครจะลืมรักเลือน

(เพลงซากทรมาน: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบโดยใช้คำถามที่แสดงถึงความเศร้าเสียใจที่ต้องผิดหวังกับความรัก คงไม่มีใครที่สามารถจะลืมเรื่องราวในอดีตได้อย่างง่ายดาย

เมื่อยามขึ้นชุกพิศดูเรือแดง
นางน้องผิวแดงพี่แคลงดูรา
พรหมองค์ใดหรือใครสรรค์สร้าง
ให้นางงามเหนือกว่านางฟ้า

(เพลงเนื่อนวล: ขนิษฐา ขนงทิพย์และป.วรานนท์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบโดยการถามว่าใครที่ช่างสร้างสรรค์หญิงสาวได้สวยงามเช่นนี้ อาจจะเป็นพระพรหมสร้างมาก็เป็นได้เพราะว่างดงามมาก แม้แต่นางฟ้าบนสวรรค์ยังไม่สามารถจะเทียบความงามของหญิงสาวได้เลย

เมื่อเกิดมาแล้วทุกคน
ใครเล่าจะพ้นหนทางกลับไปบ้านเก่า

(เพลงบ้านเก่า: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบโดยใช้คำถามกล่าวถึงการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ของมนุษย์ ไม่มีผู้ใดสามารถหนีพ้นไปได้ ทุกคนล้วนแล้วแต่เกิดมาแล้วก็ต้องตายกันทุกคน

รู้ใจพี่บ้างหรือเปล่าว่าเจ็บปวดรวดร้าวเพียงใด
พี่พลั้งหรือผิดอย่างไร
น้องควรให้อภัยอย่ารีบด่วนตัดไม้ตรี

(เพลงเมื่อคืนนี้: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อุปมาอุปไมยโดยการถามหญิงคนรักว่ารู้หรือไม่ว่าตนเองนั้นเจ็บปวดแค่ไหนที่หญิงคนรักนั้นโกรธเคือง ถึงแม้ว่าตนเองนั้นทำผิดพลาดประการใดก็ขอให้หญิงคนรักให้อภัยเพื่อให้เราได้มีความสุขกันดังเดิม

ลมสังัดหยุดพัดลำพอง
คลื่นหยุดคึกคะนอง
หม่นกทะเลหยุดร้อง
ด้วยปองอิจฉาสองเรา
เกล็ดแก้ววับแววกว่าดาว
เหตุใดเล่าเจ้าร้างพี่ไป

(เพลงเกล็ดแก้ว: สุรัฐ พุกกะเวส)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อุปมาอุปไมยโดยการถามหญิงคนรักว่าเหตุใดจึงจากตนไป เพราะก่อนหน้านี้ยังรักใคร่กันมากจนต้องมีคนอิจฉาความรักของเราทั้งสอง

ลมเอ๋ยเจ้าหอบรักมาให้ใคร
จงพัดกลับไปเพราะดวงฤทัยข้าไม่ต้องการ
ข้ากลัวเหลือเกินกลัวรักที่สิ้นสงสาร
กลัวรักจะทรمانกลัวดวงวิญญาณจะต้องร้องไห้

(เพลงลมเจ้า: ประเทือง บุญญประพันธ์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อุปมาอุปไมยโดยการถามลมว่านำพาความรักมาให้ใคร ถ้ามาให้ตนเองนั้น ตนไม่ต้องการเพราะไม่ต้องการผิดหวัง ทุกข์ทรมานกับความรักอีก

ฉันเฝ้ารอเธออยู่
 ยอดซู่จะรู้หรือไม่
 ว่าใจฉันโศกคล้ายไม่วาย
 ฝากลมพัดไปบอกขวัญใจให้เขารู้ที่

(เพลงฉันจะรอเธอที่วังนาย: พรพิรุณ)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อุปมาอุปไมยโดยการถามหญิงคนรักว่ารู้หรือไม่ว่ามีคนคอยอยู่ ตนเองนั้นรู้สึกทรมานใจมากที่ต้องห่างไกลจากหญิงคนรักเพราะเฝ้าคิดถึงอยู่รำไป

สั่งน้ำฝากธารสั่งจันทร์ฝากฟ้า
 เธอจำได้ไหมว่าเธอเคยสั่งให้ข้าคอย

(เพลงลืมน้ำสั่ง: ประเทือง บุญญประพันธ์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อุปมาอุปไมยโดยการถามหญิงคนรักว่ายังจำคำสั่งของตัวเองได้หรือไม่ว่าให้ใครคอยเมื่อยามที่เราต้องห่างไกลกัน เพราะตนเองนั้นยังรักษาคำมั่นสัญญาที่มีให้กันไว้เสมอไม่เปลี่ยนแปลง

กรรมหรือเวรที่เป็นเจ้าชีวิตคน
 เขาว่าไร้ทรัพย์นับว่าไร้ญาติ
 ขาดทั้งมิตรऔ์เดนชีวิตคน

(เพลงเดนชีวิต: ชาลี อินทรวิจิตร)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์อุปมาอุปไมยโดยการถามว่ากรรมหรือเวรกันแน่ที่เป็นเจ้าชีวิตของมนุษย์ให้แต่ละคนมีชีวิตเช่นไร จะยากดีมีจนต้องขึ้นอยู่กับอะไรกัน

ทำไมนะเราจึงต้องจากกัน
 แม้เป็นพระพรหมสวรค์
 อาทิตยและจันทร์บังคับได้
 ฉันจะให้โลกหยุดหมุนตลอดไป
 หยุดอยู่คู่ขวัญใจไม่ต้องให้จากกันเลย

(เพลงทำไมต้องจากกัน: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์ปฏิบัติโดยการถามถึงเหตุผลว่าทำไมตนเองต้องห่างจากหญิงคนรัก เพราะตนนั้นต้องการที่จะอยู่เป็นคู่ครองกับหญิงคนรักตลอดไปมิห่างไกลกัน

ขวัญเจ้าเทวีน้องน้องพ็อยไเหน

พี่พิศมัยด้วยใจรักดี

นางไเหนในแหล่งหล้าธาตุรี

หรือจะมีเหมือนการะเกดเออย

(เพลงการะเกด: ไม่ปรากฏผู้แต่ง)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์ปฏิบัติโดยการถามถึงหญิงคนรักว่าตอนนี้หญิงคนรักของตนอยู่ไหน ในหัวใจของตนเองนั้นมีแต่หญิงคนรักเสมอ ไม่มีใครสามารถมาแทนที่หญิงคนรักได้

ขอบฟ้ากันอยู่สุดภู่แคไเหน

เมื่อเรามีหัวใจมันรักรักดีเกลียวกลม

ทะเลแม่มากางกัน สวรรค์จะพลันถล่ม

รักสองเราภิรมย์ตราบน้ำดินทลาย

(เพลงช้างขอบฟ้า: ป.วรานนท์)

ความเปรียบในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาพพจน์ปฏิบัติโดยการถามว่าไม่ว่าความรักของสองเราจะมีอุปสรรคมากสักเท่าใด แต่ความรักของเราจะคงอยู่ตลอดไปขอให้หญิงคนรักนั้นมั่นใจในความรักของตน

บทที่ 4

บทสรุป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร" มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือเพื่อวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาบทเพลงชุดของขวัญรวมเพลงเอก ชรินทร์ นันทนาคร ขับร้องบันทึกแผ่นเสียง พ.ศ. 2500 - 2512 จำนวน 156 เพลง ผลิตโดย บริษัท บางกอกคาสเซต จำกัด ดังนี้

1. กังามอย่างนี้	2. กว้านพะเยา
3. กากี่เหมือนดอกไม้	4. การะเกด
5. กิรินทร์หลงฟ้า	6. กุหลาบในมือเธอ
7. กุหลาบเวียงเหนือ	8. เกล็ดแก้ว
9. แก้วใจขวัญจิต	10. ไกลบ้าน
11. ขวัญกระเจิง	12. ขวัญใจคนจร
13. ขวัญหาย	14. ขอใจให้พี่
15. ข้ามขอบฟ้า	16. คนธรรพ์รำพึง
17. ความหวังครั้งสุดท้าย	18. คำน่านม
19. คำนีเธอคอยใคร	20. คำมั่นสัญญา
21. คิมหันต์พิศวาส	22. คีนั่นคีนี่
23. คีนี่พี่เหงา	24. คีนี่สุดท้าย
25. แค่นี้	26. จันทรเจ้า
27. จากน้อง	28. จำจากเจ้า
29. จำพราก	30. เจ้าทวยเข้ากรุง
31. จันจะรอเธอที่วังขนาบ	32. ซ้าอกเหมือนตกตาล
33. โชคดีที่รัก	34. ซ่อนรัก รักซ่อน
35. ซากทรมาน	36. ดวงดาวสวรรค์

-
37. ดอกฟ้าบุษารธรรม	38. ดอกไม้เมืองเหนือ
39. ดั่งไร่แผ่นดิน	40. ดาวคลี
41. เด็ดดอกรัก	42. เคนซีวิต
43. เดือนหงายที่ป่าซาง	44. ตะวันยอแสง
45. ถิ่นไทย	46. ท่าฉลอม
47. ทาสทรมาน	48. ทาสเทวี
49. ทำไมต้องจากกัน	50. ที่รัก
51. ทุ่งรวงทอง	52. เธอและฉัน
53. น่องรัก	54. นางในสายฝน
55. นารัก	56. น้ำค้างบนแก้มสาว
57. น้ำตกสรีกา	58. น้ำตาหมีฟ
59. น้ำตาไอ้ทุย	60. นิดเดียว
61. นิราศนุช	62. นึกถึง
63. เนื้อทองของพี่	64. เนื่อนวล
65. โนรีจากคอน	66. ในอ้อมกอด
67. บัวบาน	68. บางกระบือ
69. บางรัก	70. บางหลวง
71. บ้านเก่า	72. บุเรงนองพ่ายรัก
73. บุษบาในฝัน	74. เปื่อหมอน
75. ปาซางกลางใจ	76. ปานทิพย์เทพี
77. ผู้หญิง	78. ฝันสลาย
79. ฝันหลอน	80. พนาสวรรค์
81. พระเจ้ารู้ทีหลัง	82. พรากหัวใจ
83. พรุ่งนี้ดีกว่าวันนี้	84. พรุ่งนี้ไม่มีอะไรแน่
85. พ้อ	86. พิ้งอพิ้งอน
87. เพลงรักเพลงรำ	88. เพียงเงา
89. เพื่อน้อง	90. ไพรกว้าง
91. ฟ้าลาดิน	92. ฟ้าสิ้นปราณี
93. มนต์รักเที่ยงคืน	94. มรสุมสวาท

-
95. เมื่อคืนนี้	96. แม่นกยังละเมอ
97. ไม่อยากให้โลกนี้มีความรัก	98. ยลโฉม
99. ยังคอย	100. ยิ้มทั้งน้ำตา
101. ร่มฟ้าป่าซาบ	102. รอยไถ
103. รอยรักรอยเล็บ	104. รักเพียงคืน
105. รักแท้	106. รักไม่มีพรมแดน
107. รัศมีแข	108. เรือนแพ
109. เรือนแพ	110. เรือนหอรักรัก
111. เรือหงส์ทอง	112. ลมจำ
113. ลมสวาท	114. ล่องโขงคืนเพ็ญ
115. ละครีวิต	116. ลาก่อน...ความรัก
117. ลาที่...ความรัก	118. ลาแล้วป่าซาบ
119. ลืมคำสั่ง	120. ลืมไม่ลง
121. ลืมร้าง	122. โลกอนิจจัง
123. วสันต์จำพราว	124. วิมานรักห้วยแก้ว
125. สงขลา	126. สไบแพร
127. สมการรัก	128. สวย
129. สักฟ้าฝากดิน	130. สัญญารักคืนเพ็ญ
131. สายชล	132. สายรักสายใจ
133. สาวนครไชยศรี	134. สีนวล
135. สุดจะรัก	136. สุดฟากฟ้า
137. เสียขวัญ	138. แสนคิดถึง
139. แสนแถบ	140. หนาวผู้หญิง
141. หนึ่งในทรวง	142. หมายแข
143. หยาดฝนแรก	144. หยาดรุ่ง
145. หลงคอยแต่เงา	146. หลับตาก็ฝัน
147. หักใจไม่คิด	148. หัวเราะทั้งน้ำตา
149. เหมันต์พิศวาส	150. อยากให้เหมือนเมื่อวานนี้
151. อย่าร้องไห้	152. อย่าหวังพี่เลย

153. อ้อมอกน้องนาง	154. อิเหนารำพัน
155. อุทยานรักไทรโยค	156. เฉื่องฟ้าเวียงดอย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาพพจน์ ผู้วิจัยได้ประมวลความรู้มาเป็นแนวทางในการการวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากล ขั้บร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร ทั้ง 10 ประเภท ดังนี้

1. ภาพพจน์อุปมา (Simile)
2. ภาพพจน์อุปลักษณ์ (Metaphor)
3. ภาพพจน์สัญลักษณ์ (Symbol)
4. ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน (Personification)
5. ภาพพจน์การอ้างถึง (Allusion)
6. ภาพพจน์อติพจน์ (Hyperbole)
7. ภาพพจน์สัทพจน์ (Onomatopoeia)
8. ภาพพจน์ปฏิหารศน์ (Paradox)
9. ภาพพจน์การแฝงนัย (Irony)
10. ภาพพจน์ปฏิปุจฉา (Rhetorical question)

จากการวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร สรุปผลการวิจัยได้ว่ามีการใช้ภาพพจน์จำนวนทั้งสิ้น 10 ประเภท โดยแสดงผลความถี่ของภาพพจน์แต่ละประเภท ดังนี้

ตาราง 1 สรุปภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย
ชรินทร์ นันทนาคร

ประเภทภาพพจน์	ความถี่	ร้อยละ
1. การใช้ภาพพจน์อุปมา (Simile)	136	31.92
2. การใช้ภาพพจน์อุปลักษณ์ (Metaphor)	31	7.28
3. การใช้ภาพพจน์สัญลักษณ์ (Symbol)	46	10.80
4. การใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน (Personification)	31	7.28
5. การใช้ภาพพจน์การอ้างถึง (Allusion)	21	4.92

ตาราง 1 (ต่อ)

ประเภทภาพพจน์	ความถี่	ร้อยละ
6. การใช้ภาพพจน์อติพจน์ (Hyperbole)	57	13.38
7. การใช้ภาพพจน์สัทพจน์ (Onomatopoeia)	2	0.47
8. การใช้ภาพพจน์ปฏิทรรศน์ (Paradox)	30	7.04
9. การใช้ภาพพจน์การแฝงนัย (Irony)	20	4.69
10. การใช้ภาพพจน์ปฏิจจสา (Rhetorical question)	52	12.21
รวม	426	100

จากตาราง 1 เป็นผลวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร ผู้วิจัยสามารถเรียงลำดับภาพพจน์ที่ปรากฏมากที่สุดไปจนถึงภาพพจน์ที่ปรากฏน้อยที่สุด ดังต่อไปนี้

1. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่หนึ่ง คือ ภาพพจน์อุปมา (Simile) หมายถึงการเปรียบเทียบระหว่างของสองอย่าง ซึ่งอาจไม่ใช่ของชนิดเดียวกันหรือเรื่องเดียวกัน ในการเปรียบเทียบมีคำที่แสดงว่าเหมือนเป็นเครื่องเชื่อม เช่นคำว่า กล ดัง (ประ) ดุจ ประหนึ่ง (ประ) เล่ห์เพี่ยง ถนัดดัง ละม้าย แม่น เหมือน เจก (เช่น) ราว (กับ) คิดเป็นร้อยละ 31.92 สิ่งที่มีการนำมาใช้เปรียบเทียบมากที่สุดจะเป็นเกี่ยวกับธรรมชาติมาเป็นสื่อให้เปรียบเทียบ เช่น ไฟ ลม ดอกไม้ ป่า ดวงดาว พระจันทร์ พระอาทิตย์ แสงดาว และคำเชื่อมที่นำมาใช้เปรียบเทียบมากที่สุด คือ คำว่า “ดัง” บทเพลงที่ปรากฏ ดังนี้

เพลงก๊ากมอย่างนี้ เพลงก๊ากวันพะเยา เพลงก๊ากเหมือนดอกไม้ เพลงก๊ากลาบเวียงเหนือ เพลงเกล็ดแก้ว เพลงแก้วใจขวัญจิต เพลงไกลบ้าน เพลงขวัญใจคนจร เพลงขวัญหาย เพลงข้ามขอบฟ้า เพลงค่าน้ำนม เพลงคิมหันต์พิศวาส เพลงคืนนั้นคืนนี้ เพลงแค่คืนนี้ เพลงจันทร์เจ้า เพลงจากน้อง เพลงจำจากเจ้า เพลงเจ้าทวยเข้ากรุง เพลงฉันจะรอเธอที่วังขนาย เพลงข้าอกเหมือนตกตาล เพลงโชคดีที่รัก เพลงซ่อนรัก รักซ่อน เพลงซากทรมาน เพลงดวงตาสวรรค์ เพลงดอกไม้เมืองเหนือ เพลงดังไร่แผ่นดิน เพลงดาวคลี่ เพลงเด็ดดอกรัก เพลงเดนชีวิต เพลงเดือนหงายที่ป่าช้า เพลงตะวันยอแสง เพลงทาสทรมาน เพลงที่รัก เพลงทุ่งรวงทอง เพลงนางในสายฝน เพลงน้ำตกสาริกา เพลงน้ำตาหมีพิ เพลงนิตเดียว เพลงนี้ถึง เพลงเนื่อนวล เพลงโนรีจากคอน เพลงในอ้อมกอด เพลงบัวบาน เพลงบางกระบือ เพลงบุเรงนองฟ่ายรัก เพลงบุษบาในฝัน เพลงเบือหมอน เพลงป่าซากกลางใจ เพลงปานทิพย์เทพี เพลงฝันสลาย เพลงพุ่มนี้ดีกว่าวันนี้ เพลงพุ่มนี้ไม่

มีอะไรแน่ เพลงพ้อ เพลงพ้อพ้อง เพลงเพลงรักเพลงรำ เพลงเพียงเงา เพลงเพื่อน้อง เพลงมรสุม
สวาท เพลงเมื่อคืนนี้ เพลงไม่ยากให้โลกนี้มีความรัก เพลงยลโฉม เพลงร่มฟ้าป่าซาง เพลงรอยไถ
เพลงรอยรักรอยเลิပ် เพลงรักมีแซ เพลงเรือนแพ เพลงลมสวาท เพลงล่องโขงคืนเพ็ญ เพลงละคร
ชีวิต เพลงลาที่ความรัก เพลงลาแล้วป่าซาง เพลงลืมนั่ง เพลงโลกอนิจจัง เพลงวสันต์จำพราก
เพลงวิมานรักห้วยแก้ว เพลงสไบแพรว เพลงสวय เพลงสั่งฟ้าฝากดิน เพลงสายชล เพลงสาว
นครไชยศรี เพลงสิ้นวล เพลงสุดจะรัก เพลงเสียขวัญ เพลงแสนคิดถึง เพลงแสนแสบ เพลงหนาว
ผู้หญิง เพลงหมายแซ เพลงหยากฝนแรก เพลงหยาดรู้ เพลงหลงคอยแต่เงา เพลงอิเหนารำพัน
เพลงอุทยานรักไทรโยค เพลงเอื้องฟ้าเวียงคอย

2. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่สอง คือ ภาพพจน์อติพจน์ (Hyperbole) หมายถึง
การกล่าวเกินจริงอย่างจงใจ ด้วยเจตนาเน้นข้อความที่กล่าวนั้นให้ มีน้ำหนักยิ่งขึ้นให้ความรู้สึก
เพิ่มขึ้น อาจเป็นการโอ้อวดเกินจริง แต่อย่างไรก็มีเค้าแห่งความจริงเจือปนอยู่ไม่ใช่เรื่องกุขึ้น
หลอกลวงล้วน ๆ คิดเป็นร้อยละ 13.38 ซึ่งเป็นการกล่าวเกินจริงเกี่ยวกับความงามของหญิงคนรัก
และความจงรักภักดีต่อหญิงคนรักเป็นส่วนใหญ่ โดยการนำธรรมชาติเป็นสื่อในการเปรียบ เช่น
โลก ดวงดาว ทะเล ไฟ สายน้ำ ลม เป็นต้น บทเพลงที่ปรากฏ ดังนี้

เพลงกั๊กมอย่างนี้ เพลงกวีานพะเยา เพลงการะเกด เพลงขวัญกระเจิง เพลงข้าม
ขอบฟ้า เพลงคำมั่นสัญญา เพลงคิมหัตถ์พิศวาส เพลงแค่คืนนี้ เพลงจากน้อง เพลงจำจากเจ้า
เพลงดวงตาสวรรค์ เพลงดอกไม้เมืองเหนือ เพลงดาวคลี่ เพลงทำไมต้องจากกัน เพลงทุ่งรวงทอง
เพลงเธอและฉัน เพลงน้องรัก เพลงนางในสายฝน เพลงนารัก เพลงเนื่อนวล เพลงบัวบาน เพลงบาง
กระบือ เพลงบางรัก เพลงฝันหลอน เพลงพนาสวรรค์ เพลงพรากหัวใจ เพลงพุ่มนี้ไม่มีอะไรแน่
เพลงพ้อพ้อง เพลงเพื่อน้อง เพลงมรสุมสวาท เพลงเมื่อคืนนี้ เพลงแม่นกยังละเมอ เพลงไม่ยาก
ให้โลกนี้มีความรัก เพลงยลโฉม เพลงรักแท้ เพลงรักไม่มีพรมแดน เพลงรักมีแซ เพลงเรือนหอ
เพลงล่องโขงคืนเพ็ญ เพลงลาก่อนความรัก เพลงลืมนั่ง เพลงลืมนั่ง เพลงวสันต์จำพราก
เพลงสงขลา เพลงสวय เพลงสาวนครไชยศรี เพลงสุดจะรัก เพลงสุดฟ้าฟ้า เพลงเสียขวัญ เพลง
หลับตากี่ฝัน เพลงอยากให้มีเหมือนเมื่อวานนี้

3. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่สาม คือ ภาพพจน์ปรัจฉา (Rhetorical question)
หมายถึง การใช้คำถามถามออกไปเพื่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่มิใช่ต้องการคำตอบ คิดเป็น
ร้อยละ 12.21 โดยทั่วไปเป็นคำถามที่ตัดพ้อหญิงคนรักเป็นส่วนใหญ่ บทเพลงที่ปรากฏ ดังนี้

เพลงกิงามอย่างนี้ เพลงกาไก่เหมือนดอกไม้ เพลงการะเกด เพลงเกล็ดแก้ว เพลงไกลบ้าน เพลงขวัญกระเจิง เพลงขวัญหาย เพลงขอใจให้พี่ เพลงค่าน้ำนม เพลงค่านี้อะคอยใคร เพลงคีนั่นคีนี่ เพลงคีนี่พี่เหงา เพลงจากน้อง เพลงเจ้าทวยเข้ากรุง เพลงฉันจะรอเธอที่วังนาย เพลงโชคดีที่รัก เพลงซ่อนรัก รักซ่อน เพลงดวงตาสวรรค์ เพลงเดนชีวิต เพลงท่าฉลอม เพลงทาสเทวี เพลงทำไมต้องจากกัน เพลงทุ่งรวงทอง เพลงน้ำตาไอ้ทวย เพลงนิราศนุช เพลงในอ้อมกอด เพลงบ้านเก่า เพลงบุษบาในฝัน เพลงเปื้อนหมอน เพลงพระเจ้ารู้ที่หลัง เพลงฟุ้งฟุ้งอน เพลงเพื่อน้อง เพลงฟ้าสิ้นปราณี เพลงเมื่อคีนี่ เพลงยังคอย เพลงร่มฟ้าป่าซาง เพลงรักเที่ยงคืน เพลงลาที่ความรัก เพลงลืมคำสั่ง เพลงลืมไม่ลง เพลงลืมร้าง เพลงสั่งฟ้าฝากดิน เพลงเสียขวัญ

4. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่สี่ คือ ภาพพจน์สัญลักษณ์ (Symbol) หมายถึง สิ่งมีชีวิต หรือไม่มีชีวิต ใช้แทนหรือเป็นตัวแทนสิ่งอื่นที่มีสมบัติบางประการร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 10.80 โดยการนำสิ่งใกล้ตัวหรือเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้วมาใช้แทนเพื่อทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเกิดเป็นรูปธรรม เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้นและสิ่งที่นำมาใช้แทนเช่น ดอกไม้ กุหลาบกลีบกระจาย สีดำ แก้วตา เสือ รวงข้าว ทวย กระต่าย ดวงจันทร์ ชาก ธูลี ผิวแดง ดอกบัว เป็นต้น บทเพลงที่ปรากฏดังนี้

เพลงกาไก่เหมือนดอกไม้ เพลงกุหลาบในมือเธอ เพลงขอใจให้พี่ เพลงคนธรรพ์รำพึง เพลงค่าน้ำนม เพลงค่านี้อะคอยใคร เพลงแค่คีนี่ เพลงเจ้าทวยเข้ากรุง เพลงซ่อนรัก รักซ่อน เพลงชากทรมาน เพลงดอกฟ้าบุษบาธรรม เพลงดั่งไร่แผ่นดิน เพลงตะวันยอแสง เพลงทาสเทวี เพลงนารัก เพลงน้ำตาไอ้ทวย เพลงนึกถึง เพลงเนื้อทองของพี่ เพลงเนื้อนวล เพลงบ้านเก่า เพลงปานทิพย์เทวี เพลงเพียงเงา เพลงฟ้าลาดิน เพลงฟ้าสิ้นปราณี เพลงมรสุมสวาท เพลงเมื่อคีนี่ เพลงยืมทั้งน้ำตา เพลงรักเที่ยงคืน เพลงเรือนแพ เพลงลมจำ เพลงละครชีวิต เพลงลืมร้าง เพลงวิมานรักห่วย แก้ว เพลงสีนวล เพลงหยาดรู้ เพลงหมันต์พิศวาส เพลงอุทยานรักไทรโยค เพลงเอื้องฟ้าเวียงคอย

5. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่ห้ามี 2 ภาพพจน์ด้วยกัน คือ ภาพพจน์บุคคลาธิฐาน และภาพพจน์อุปลักษณ์

5.1 ภาพพจน์บุคคลาธิฐาน (Personification) หมายถึง การกำหนดให้สิ่งซึ่งไม่ใช่มนุษย์มีสภาวะเป็นมนุษย์ ทำกริยาอาการพูด คิด มีสติปัญญาและอารมณ์ ความรู้สึกอย่างมนุษย์ ทุกประการ คิดเป็นร้อยละ 7.28 โดยการนำธรรมชาติและนามธรรมมาเป็นสื่อ เช่น ลม คลื่น หมูนก ในท้องทะเล ต้นไม้ ดวงเดือน สวรรค์ ท้องฟ้า เป็นต้น บทเพลงที่ปรากฏดังนี้

เพลงกวีานพะเยา เพลงเกล็ดแก้ว เพลงขวัญกระเจิง เพลงจำพราว เพลงฉันจะรอเธอที่วังนาย เพลงเดือนหงายที่ป่าซาง เพลงนิราศนุช เพลงฝันสลาย เพลงเพียงเงา เพลงฟ้าลาดิน เพลงมรสุมสวาท เพลงแม่นกยังละเมอ เพลงไม่อยากให้โลกนี้มีความรัก เพลงรักเที่ยงคืน

เพลงเรือนแพ เพลงลมจำ เพลงลืมน้ำค้าง เพลงวสันต์จำพราก เพลงวิมานรักห้วยแก้ว เพลงสงขลา เพลงสไบแพร เพลงสังข์ฟ้าฝากดิน เพลงสัญญารักคืนเพ็ญ เพลงสายรักสายใจ เพลงสุดฟากฟ้า เพลงเสียววัญ เพลงหมายแซ เพลงหลับตาก็ฝัน

5.2 ภาพพจน์อุปลักษณ์ (Metaphor) หมายถึง การกล่าวเปรียบโดยตรงระหว่างสิ่งที่มีคุณสมบัติร่วมบางประการของของสองสิ่ง หรือมากกว่านั้นโดยมีคำแสดงเปรียบเทียบนั้นว่า เป็น คือ เท่ากับ ฯลฯ คิดเป็นร้อยละ 7.28 สิ่งที่น่าสนใจใช้เปรียบ เช่น ท้องฟ้า ดอกไม้ สมบัติ ทาส ดอกฟ้า น้ำค้าง เดือนเสียว ลม ดวงจันทร์ สายน้ำ นางฟ้า หัวใจ ชีวิต เป็นต้น และคำแสดงการเปรียบเทียบมากที่สุด คือ คำว่า "เป็น" บทเพลงที่ปรากฏ ดังนี้

เพลงการะเกด เพลงกินรีหลงฟ้า เพลงกุหลาบเวียงเหนือ เพลงเกล็ดแก้ว เพลงความหวังครั้งสุดท้าย เพลงคำมั่นสัญญา เพลงจันทร์เจ้า เพลงดอกไม้เมืองเหนือ เพลงเดือนหงายที่ป่าช้า เพลงทาสเทวี เพลงน้ำค้างบนแก้มสาว เพลงนิราศนุช เพลงผู้หญิง เพลงฝันสลาย เพลงพุ่มนี้ดีกว่าวันนี้ เพลงมรสุมสวาท เพลงรักแท้ เพลงละครชีวิต เพลงวสันต์จำพราก เพลงวิมานรักห้วยแก้ว เพลงสังข์ฟ้าฝากดิน เพลงสัญญารักคืนเพ็ญ เพลงสุดจะรัก เพลงแสนแสบ เพลงหยาดรุ้ง เพลงหลับตาก็ฝัน เพลงหัวเราะทั้งน้ำตา เพลงอุทยานรักไทรโยค

6. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่หก คือ ภาพพจน์ปฏิทรรศน์ (Paradox) หมายถึง คำกล่าวที่ดูเหมือนว่าแย้งขัดกันเองในคำกล่าว หรือในสถานการณ์นั้น จนไม่น่าจะเป็นไปได้แต่ถ้าพิจารณาให้ลึกแล้วคำกล่าวหรือสถานการณ์นั้นกลับเป็นไปได้ และเป็นความจริงอีกด้วย คิดเป็นร้อยละ 7.04 ส่วนใหญ่เป็นการใช้คำตรงข้ามกันเปรียบเทียบในเรื่องของความรักระหว่างชายหนุ่มกับหญิงสาว เช่น ไกล-ใกล้ สูง-ต่ำ ทุกข์-สุข ร้อน-หนาว เป็นต้น บทเพลงที่ปรากฏดังนี้

เพลงซ่อนรัก รักซ่อน เพลงดาวคลี่ เพลงเด็ดดอกรัก เพลงเธอและฉัน เพลงบ้านเก่า เพลงเปื้อนหอม เพลงพุ่มนี้ดีกว่าวันนี้ เพลงไพรกว้าง เพลงฟ้าลาดิน เพลงยิ้มทั้งน้ำตา เพลงร่มฟ้าป่าช้า เพลงรอยรักรอยเลิב เพลงรักเที่ยงคืน เพลงรักแท้ เพลงรักไม่มีพรมแดน เพลงเรือนแพ เพลงลาที่ความรัก เพลงลืมน้ำค้าง เพลงสมการรัก เพลงสุดฟากฟ้า เพลงหลับตาก็ฝัน เพลงหักใจ ไม่คิด เพลงหัวเราะทั้งน้ำตา

7. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่เจ็ด คือ ภาพพจน์การอ้างถึง (Allusion) หมายถึง การที่ผู้แต่งกล่าวอ้างอิงไปถึงบุคคล เหตุการณ์ นิทาน วาทีสำคัญ ประวัติ หรือวรรณกรรมอื่น ซึ่งอยู่นอกเรื่องที่เขียน โดยการเอ่ยถึงแต่เพียงสั้น ๆ ไม่มีคำอธิบายยาวความ ผลได้ที่สำคัญของการใช้การอ้างถึง คือ การเพิ่มพลังให้ และสร้างความเข้าใจชัดให้แก่ข้อความนั้น ๆ คิดเป็น

ร้อยละ 4.92 ซึ่งการกล่าวอ้างถึงมักจะอ้างถึงที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม เช่น พระพรหม ดาวดั่งส์ สวรรค์ เวิร์กกรรม ความเชื่อเรื่องการรักษาพรหมจรรย์ เป็นต้น บทเพลงที่ปรากฏ ดังนี้

เพลงกินรีหลงฟ้า เพลงคนธรรพ์รำพึง เพลงคำน้ามนม เพลงดอกฟ้าบุษชาธรรม เพลงเด็ดดอกรัก เพลงเดนชีวิตร เพลงท่าฉลอม เพลงทำไมต้องจากกัน เพลงผู้หญิง เพลงพระเจ้ารู้ที่หลัง เพลงฟ้าสิ้นปราณี เพลงเมื่อคืนนี้ เพลงยลโฉม เพลงรอยไถ เพลงรักแท้ เพลงลืมไม่ลง เพลงสายรัก สายใจ เพลงสุดจะรัก เพลงหลงคอยแต่เงา เพลงอิเหนารำพัน

8. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่แปด คือ ภาพพจน์การแฝงนัย (Irony) หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่กล่าวขึ้นมาโดยมีเจตนาที่จะให้เป็นการตัดพ้อต่อว่า ประชดประชัน เสียดสี หรือเยาะเย้ย ถากถาง แดกดันด้วยความโกรธแค้นเป็นสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 4.69 ส่วนใหญ่มักใช้คำพูดที่เสียดสีเกี่ยวกับหญิงคนรักที่ทำให้ตนเองชอกช้ำใจ บทเพลงที่ปรากฏ ดังนี้

เพลงกาไก่เหมือนดอกไม้ เพลงกินรีหลงฟ้า เพลงกุหลาบในมือเธอ เพลงความหวังครึ่งสุดท้าย เพลงคืนนั้นคืนนี้ เพลงเจ้าทวยเข้ากรุง เพลงซ่อนรัก รักซ่อน เพลงเด็ดดอกรัก เพลงนารัก เพลงน้ำตาไอ้ทวย เพลงบางหลวง เพลงบ้านเก่า เพลงเบื้อหมอน เพลงพ้อ เพลงเพลงรักเพลงรำ เพลงเพื่อน้อง เพลงรอยไถ เพลงลมสวาท เพลงลาที่ความรัก เพลงลาแล้วที่ป่าซาง เพลงลืมวัง เพลงสมการรัก เพลงสั่งฟ้าฝากดิน เพลงเสียขวัญ เพลงหนึ่งในทรวง

9. ภาพพจน์ที่ปรากฏเป็นลำดับที่เก้า คือ ภาพพจน์สัทพจน์ (Onomatopoeia) หมายถึง การใช้ถ้อยคำเลียนเสียงธรรมชาติเพื่อช่วยให้ผู้อ่านผู้ฟังได้ยินเสียง มองเห็นภาพ แสง สี เกิดมโนภาพและเกิดอารมณ์สะท้อนใจ คล้อยตามได้ง่าย พบน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 0.47 ซึ่งเป็นการเลียนเสียงของน้ำตก เพื่อให้ผู้ฟังเกิดภาพที่ชัดเจน คือคำว่า "ซ่า" บทเพลงที่ปรากฏดังนี้

เพลงน้ำตกสาริกา เพลงวิมานรักห้วยแก้ว

วรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร ทั้ง 156 เพลงนั้น มีการใช้ภาพพจน์ 9 ประเภทดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เนื่องจากการใช้ภาพพจน์นี้เป็นการใช้ภาษาเปรียบเทียบ ความหมายของภาษาในภาพพจน์จึงไม่ตรงตามตัวอักษร ส่วนใหญ่จะใช้ลักษณะสำคัญของภาพพจน์ในการเปรียบเทียบ เพื่อให้เกิดภาพหรือให้มีความหมายพิเศษ มีความหมายมุ่งหมาย เพื่อเพิ่มอรรถรสให้แก่ข้อความนั้น ๆ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยพบว่า ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร มีความหลากหลายในการใช้ภาพพจน์เป็นอย่างมาก ในแต่ละเพลงนั้นล้วนแล้วแต่มีภาพพจน์ปรากฏอยู่ อันเนื่องจากผู้ประพันธ์ต้องการสื่อความหมายไปยังผู้ฟัง และให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพ เป็นภาพที่มีความชัดเจนในใจ โดยไม่จำเป็นต้องกล่าวอย่างตรงไปตรงมา สอดคล้องกับแนวคิดของปรีชา ช้างขวัญยืน (2525, หน้า 215) ที่กล่าวถึงภาพพจน์ไว้ว่า “เป็นวิธีใช้ภาษาซึ่งคำหรือสำนวนที่ใช้มีความหมายไม่ตรงตามตัวหนังสือ การใช้ถ้อยคำลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพหรืออารมณ์บางอย่าง ซึ่งยากแก่การบรรยายด้วยการใช้ภาษาอย่างตรงไปตรงมา”

ไวยากรณ์ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร ผู้วิจัยสังเกตว่าภาพพจน์ที่พบมากที่สุดคือ ภาพพจน์อุปมา (Simile) หมายถึง การเปรียบเทียบระหว่างของสองอย่าง ซึ่งอาจไม่ใช่ของชนิดเดียวกันหรือเรื่องเดียวกัน โดยเฉพาะในเรื่องของความรักเปรียบเทียบมากที่สุด เช่น ความรักที่สมหวังจะเปรียบกับสิ่งที่สวยงาม เช่น ดอกไม้ น้ำผึ้ง พระจันทร์ ความผิดหวังในชีวิตคู่จะเปรียบกับสิ่งที่เปื้อนอันตราย เช่น ไฟ มืด อีกทั้งภาพพจน์อุปมาเป็นภาพพจน์ที่คิดหาคำเปรียบเทียบง่ายกว่าภาพพจน์อื่น ๆ สามารถเห็นภาพได้อย่างชัดเจนง่ายต่อความเข้าใจ ซึ่งภาพพจน์อื่น ๆ นั้นเป็นภาพพจน์ที่มีความซับซ้อนกว่า ผู้อ่านหรือผู้ฟังต้องมีการตีความหลายขั้นตอนหรืออาจต้องมีความรู้เรื่องคำศัพท์มากขึ้นจึงจะสามารถเข้าใจบทประพันธ์ได้อย่างชัดเจน ลึกซึ้ง

อีกทั้งผู้วิจัยพบว่า คำหรือข้อความที่เป็นภาษาภาพพจน์นั้น เป็นการนำสิ่งที่ผู้ฟังรู้จักและเข้าใจอยู่แล้วมาเป็นสื่อในการใช้เปรียบเทียบหรือใช้แทน คำหรือข้อความที่ต้องการจะกล่าวถึง เพื่อให้ผู้ฟังสามารถมองเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น ด้วยการนำสิ่งต่าง ๆ มาเป็นสื่อ ดังนี้

1. การนำวัยอะมาเป็นสื่อ ได้แก่ แก้วตา ดวงตา หัวใจ
2. การนำกิริยาอาการมาเป็นสื่อ ได้แก่ หอบ โอบ กอด ร้องไห้ พุด
3. การนำอาหารมาเป็นสื่อ ได้แก่ ผัก ปลา ข้าว
4. การนำสิ่งของเครื่องใช้มาเป็นสื่อ ได้แก่ มืด กังหัน ดนตรี
5. การนำสัตว์มาเป็นสื่อ ได้แก่ เสือ แมว พูย กระต่าย นกน้อยดีหวัด
6. การนำธรรมชาติมาเป็นสื่อ ได้แก่ ไฟ ดอกไม้ ป่าไม้ น้ำ โลก ดวงดาว ลม ฟา รุลี ทะเล เงาม น้ำตก ดอกกุหลาบ ดอกเอื้อง
7. การนำสถานที่มาเป็นสื่อ ได้แก่ วิมาน ชายคาบ้าน
8. การนำบุคคลมาเป็นสื่อ ได้แก่ พี่ น้อง เทพธิดา เทวดา เทวี พระพรหม กากี พรหมณ์ กิณรี แม่พระธรณี

9. การสำนวนมาเป็นสื่อ ได้แก่ รอยแมวข่วน มีเวรมีกรรม รักเธอเท่าฟ้า แม่ธรณีสูบ

จากลักษณะเด่นดังกล่าวข้างต้นล้วนแล้วแต่เป็นความสามารถของผู้ประพันธ์ทางด้านการใช้ภาพพจน์ ผู้ประพันธ์เพลงมีความหลากหลายในการใช้ภาพพจน์แต่ละประเภท รวมทั้งนำสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมเป็นสื่อในการเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจน ลึกซึ้ง เช่น ต้องการสื่อถึงสิ่งที่มีคุณค่าจะเปรียบได้กับแก้วตา ดวงตา หัวใจ ต้องการสื่อถึงความรักจะเปรียบได้กับผัก ปลา ต้องการสื่อถึงความสวยงามจะเปรียบได้กับเทพธิดา เทวดา พระจันทร์ ซึ่งการใช้ภาพพจน์ดังกล่าวเป็นกลวิธีที่เพิ่มความเด่นชัดให้แก่ความหมายของบทประพันธ์ ทำให้บทประพันธ์นั้นน่าอ่านและน่าฟังยิ่งขึ้น จนทำให้วรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร ได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งท่านได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย อีกทั้งยังมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของวงการเพลงไทยสากล มีบทบาทต่อนักร้อง นักประพันธ์เพลงรุ่นหลังเป็นอย่างมาก ด้วยความที่มีน้ำเสียง สีสานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทำให้ท่านได้รับคัดเลือกเป็นศิลปินแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2541 และเมื่อปี พ.ศ. 2554 ได้รับรางวัลผู้ขับร้องเพลงไทยสากลชายยอดเยี่ยมในงานประกาศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทานครั้งที่ 7 รางวัลแห่งเกียรติประวัติด้านเพลงยอดเยี่ยม และยอดเยี่ยมแห่งปี

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

ศึกษาเปรียบเทียบสำนวนและโวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมเพลงไทยสากลของนักร้องท่านอื่น ๆ เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่าง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล การกุศล. (2518). ภาพพจน์. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- กระแสร มัลยาภรณ์. (2516). วรรณคดีเปรียบเทียบเบื้องต้น. กรุงเทพฯ:
โรงเรียนสตรีเนติศึกษาแผนกการพิมพ์.
- กาญจนา วิชาปกรณ. (2542). แนวทางการวิจัยวรรณคดี. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัย
นเรศวร.
- กานท์ นิรนาม. (2527). พัฒนาการเพลงจากเพลงไทยถึงเพลงลูกทุ่ง. วิวัฒน์, 68, 42 – 48.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2528). วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ขุนวิจิตรมาตรา. (2518). ยุคเพลงหนึ่งและละครในอดีต. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- คมกริช การินทร์. (ม.ป.ป.). วิชาดนตรีกับชีวิตในสังคมไทย. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จารุพิมพ์ นายน. (2540). เพลงสังคีตสัมพันธ์: การวิเคราะห์เพลงไทยสากลที่นำดนตรีไทย
มาประยุกต์ใช้โดยวงดนตรีสุนทราภรณ์ในปี พ.ศ. 2497. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- จำนง รังสิกุล. (2517). สันทนาพาที. กรุงเทพฯ: แพรวพิทยา.
- จินดาศิริ เทียมเดช. (2524). วิเคราะห์บทร้อยกรองของเจ้าพระยาธรรมาศกดิ์มนตรี
(สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา). วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- จินตนา พุทธเมตตะ. (2536). การใช้ภาษาในการสร้างภาพพจน์ในไตรภูมิพระร่วง.
วิทยานิพนธ์ อ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- เจตนา นาควัชระ. (2524). ทางไปสู่วัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- ใจปอง สัมลิม. (2532). การใช้ถ้อยคำแบบกวีนิพนธ์ในเรื่องกามนิด. วิทยานิพนธ์ อ.ม.,
มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ชลดา ศิริวิทย์เจริญ. (2519). การศึกษาลิลิตตะเลงพ่ายในแนวสุนทรียศาสตร์. วิทยานิพนธ์
อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ณิชา ประกอบทรัพย์. (2545). วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- ดวงมน บริบูรณ์. (2516). ความงามในทวาทศมาส. วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- ทวีสิทธิ์ ไกรวิจิตร. (2522). ดนตรีสากลในประเทศไทยในสังคีตนิยม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นงลักษณ์ แซ่มโซติ. (2521). หารสรสรสในวรรณกรรมร้อยกรองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์
พ.ศ. 2325 - พ.ศ. 2475. ปรญญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- นพพร ด้านสกุล. (2538). วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของจุลเยี่ยม กิ่งทอง.
ปรญญานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- นิตยา ตันทโสภาส. (2519). ลักษณะเด่นของกาพย์ห่อโคลงและกาพย์เห่เรือ พระนิพนธ์
เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ประเมิน เชียงเถียร. (2522). วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรอง เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์.
ปรญญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2525). ศิลปะการเขียน. กรุงเทพฯ: เทพประทานพร.
- เปลื้อง ณ นคร. (2542). ภาษาวรรณมา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ช้างฟ้า.
- ผะอบ โปะชะฤณะ. (2526). ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย. กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น.
- พงษ์ชัย ไทวรรณศรี. (2529). วรรณกรรมเพลงของสุนทราภรณ์. ปรญญานิพนธ์
กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, พิษณุโลก.
- พงษ์ศิลป์ บุญยะนิวาศ. (2524). การวิเคราะห์เนื้อเพลงไทยร่วมสมัยสำหรับเป็นแนวทางใน
การสอนแต่งคำประพันธ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พนมไพร เทพจิตร, ภัทรจิตร ผ่านสุวรรณ, มณี ชีระนะ, วรรณนก เลื่อนลอย และศิริพร เมืองทอง.
(2548). วิเคราะห์โวหารภาพพจน์ในพระอภัยมณี ของสุนทราภรณ์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,
มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- พรทิพย์ ช้างธาดา. (2532). ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก: การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและ
ศิลปะการประพันธ์. ปรญญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต
มหาสารคาม, มหาสารคาม.
- พระเจนดุริยางค์. (2512). ชีวิตประวัติของข้าพเจ้า. กรุงเทพฯ: บางกอกซีเทราเรียลออฟฟิศ.
- พระมหาสาคร ภักดีนอก. (2543). วิเคราะห์กวีนิพนธ์ ของไพรวรินทร์ ขาวงาม. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- พิทยา เปรียบสุวรรณ. (2520). ศิลปะการใช้ภาษาในกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์.
ปรญญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

- พิสมร ้วยวุฒิ. (2530). วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมร้อยกรองของสุจิตต์
วงศ์เทศ. ปริญญาโท กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก,
พิษณุโลก.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2514). ทูลกระหม่อมบริพัตรกับการดนตรี. กรุงเทพฯ: ธันวาคมนิชย์.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2519). ดนตรีวิจิตร. กรุงเทพฯ: รักลิป.
- ภัทราภรณ์ หนั่นชัย. (2525). การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณคดีที่ปรากฏในหนังสือ
เรียนภาษาไทยวิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มัลลิกา คณานุรักษ์. (2529). วิเคราะห์ผลงานของแก้ว อัจฉริยะกุล. ปัตตานี:
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา. (2544). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รังสรรค์ สีมานนท์. (2534). วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองที่ได้รับรางวัลของจินตนา
ปิ่นเฉลียว. ปริญญาโท กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ - ไทย ฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน 2545. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- จำเริญ ไชยสินธุ์. (2527). กระบวนจิตตภาพในวรรณกรรมร้อยกรองอีสาน. ปริญญาโท
กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ลัดดา ปานุทัย. (2520). วิเคราะห์สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย. ปริญญาโท กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ลัดดา ศิริเจริญ. (2525). อลังการในมหาชาติคำหลวง. วิทยานิพนธ์ อ.ด., จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วงเดือน สุขบาง. (2524). การศึกษาพระปฐมสมโพธิกถาในแนวสุนทรียะ. ปริญญาโท
กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- วราภรณ์ บำรุงกุล. (2537). ร้อยกรอง. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- วราวุธ สุมาวงศ์. (2526). วิวัฒนาการของเพลงไทยสากลละครและภาพยนตร์. กรุงเทพฯ:
ศักดิ์โสรัถการพิมพ์.

- วัชรภรณ์ อาจหาญ. (2535). การศึกษาวิเคราะห์บทเพลงไทยสากล. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (ม.ป.ป.). เพลงไทยสากล. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2556, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>
- วิภา กงกะนันทน์. (2522). วรรณคดีศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีรวรรณ คลังกรณ์. (2541). บทเพลงลูกทุ่งของชาย เมืองสิงห์ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สมาคมนักแต่งเพลง กฎหมายลิขสิทธิ์ ในเบื้องหลังเพลงดัง. (2526). กรุงเทพฯ: สยามออฟเซต.
- สันทนี อาบัวรัตน์. (2528). การศึกษาวรรณกรรมอีสานเรื่องมาลัยหมื่นมาลัยแสน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- สายใจ ตระกูลสันติ. (2541). ภาพพจน์ในสมุทรโฆษคำฉันท์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2537). วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- ลิตา พินิจภูวดล, นิตยา กาญจนะวรรณ และสาลี ศรีเพ็ญ. (2517). การเขียน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สิริรัตน์ สุกันธรนิช. (2531). การวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุกัญญา โกมุทมาศ. (2542). ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของเรวัตี พุทธินันท์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- สุทธิวงษ์ พงษ์ไพบูลย์. (2525). วรรณคดีวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรภี สังขพิชัย. (2521). ลักษณะทางโครงสร้างทางไวยากรณ์ของข้อความที่เป็นภาพพจน์ในวรรณกรรมร้อยกรองของภาษาไทยปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุรีย์ ไรจน์กุลพานิช. (2520). วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองที่ชนะการประกวดของธนาคาร กรุงเทพ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

สุวรรณา เกรียงไกรเพชร. (2514). พระอภัยมณี: การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิจารณ์.

วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

โสภี รัมมณีย์. (2534). วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณคดีพุทธศาสนา พระนิพนธ์

เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาสารคาม, มหาสารคาม.

อรพินทร์ บำรุงเมือง. (2544). วิเคราะห์สุนทรียภาพในวรรณกรรมร้อยกรองของ

เรคำ ประดอยคำ. ปรินูญานิพนธ์ ศศ.บ., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

ภาคผนวก เนื้อเพลงในชุดของขวัญรวมเพลงเอกชรินทร์ นันทนาคร

ชุดของขวัญรวมเพลงเอก ชรินทร์ นันทนาคร แผ่นที่ 1 (ซ่อนรัก รักซ่อน)

เพลง: ซ่อนรัก รักซ่อน

คำร้อง/ทำนอง: ป. วราณนท์

ซ่อนรัก รักซ่อนซ่อนรักสลักใจ รักซ่อนซึ่งใน เหตุไฉนเธอจะรู้ ไม่กล้าเอ่ยปาก ให้นึก
กระดากอดสู อับอายน้องปองเคียงคู่ เกียรติเธอหวั่น เกินศักดิ์พี่ ด้วยจน ถึงทนอายเหนียมเสียมใจ
ถึงใกล้เหมือนใกล้ สุดปองหมายเกินศักดิ์ศรี อยากเอื้อมดอกฟ้า สุดควานบุญญาไม่มี ซ่อนรักไว้ใน
ทรวงพี่ กว่าชีวิตรลวย หากพี่รู้ โฉมตรมมีคู่อร่า จะหลีกทางกานดา ไม่ปรารถนาเคียงกาย กลัวรักซ่อน
เก็บรักซ่อน สุดเสียดาย บุญไม่เคียงกาย ออกกระต่าย จิ้งเหมา ซ่อนรัก รักซ่อนยอซ่อนสนิทใน
รักเจ้าซ่อนใจ เก็บซ่อนไว้ไม่แบ่งเบา จวบเจ้าเพียงลม กอดรัดเชยชมแต่เงา ซ่อนรักซ่อนนอนชมเศร้า
ดุจไฟเผาผลาญทรวง

เพลง: ในอ้อมกอด

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ในอ้อมกอดพี่ เคยมีเจ้าซบ อิงอุ่นรอยรักละมุน อุณหภูมิเมื่อแอบกานดาฝากรอยสัมผัส
กอดรัดเสน่หาสองเราชื่นชีวา สัญญาด้วยใจตรงกัน ในอ้อมกอดพี่คนดีเปื้อนแล้ว หรือเจ้าจึงทิ้งเพียง
เงายั่วเย้าใจพี่ รำพันกลืนนวลเนียนางช่างเหมือนกระแจะจันทร์หอมยังกรุ่น ผูกพันแต่เจ้านั้น
มาหายไปขาดเจ้าไปหัวใจพี่เฝ้าโศกครวญกลืนแค้น นี้นวลยังชวนให้พี่ฝันใฝ่เช่นใครเขาผูกมัดเจ้า
อยู่หนแห่งใดโปรดเกิด ดวงใจโปรดคืนกลับในอ้อมแขนพี่ในอ้อมกอดพี่ยินดีต้อนรับเจ้าอยู่คอยรับ
ชื่นชูเจ้าเหมือนเคยอยู่เดิมที่อกใครไหนเล่าเท่ารักที่พี่มีรักในอ้อมกอดพี่มอบเป็นพลี ให้น้องเอยใน
อ้อมกอดพี่ยินดีต้อนรับเจ้าอยู่คอยรับชื่นชูเจ้าเหมือนเคยอยู่ เดิมที่อกใครไหนเล่าเท่ารักที่พี่มีรักใน
อ้อมกอดพี่มอบเป็นพลี ให้น้องเอย

เพลง: เนื้อทองของพี่

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เนื้อทองของพี่เจ้านี้พี่ไปแรกเจ้ารัก พี่ก็รักปักใจแต่เจ้าพลัดปลั่งไปให้ใครสุดชมเนื้อทองของพี่พี่นี้ต้องตรมกลับเถอะหนา อย่าไปหาอื่นชมเจ้าให้พี่ ภิรมย์ชมชื่นใจหวัง อยู่เคียงข้างนางนอนสุดโคกคัลย์เจ้าเท่านั้นบ้นทอนอ้อมกอดพี่ร้าวรอนหรืออย่างไรรัก จึงลาล่วงดวงใจพี่อ้างว้างด้วยเจ้า ร้างห่างไกลหลงอ้อมกอดของใครใครสุดตรมพี่ชีเฝ้าคอยคอยหาเนื้อทองไม่มายังมองคอยแต่เธอละเมอใจปองขอให้คืนคงครองพี่จะคอยเนื้อทองครองคู่เอยหวัง อยู่เคียงข้างนางนอนสุดโคกคัลย์เจ้าเท่านั้นบ้นทอนอ้อมกอดพี่ร้าวรอนหรืออย่างไรรัก จึงลาล่วงดวงใจพี่อ้างว้างด้วยเจ้า ร้างห่างไกลหลงอ้อมกอดของใครใครสุดตรมพี่ชีเฝ้าคอยคอยหาเนื้อทองไม่มายังมองคอยแต่เธอละเมอใจปองขอให้คืนคงครองพี่จะคอยเนื้อทองครองคู่เอย

เพลง: หักใจไม่คิด

คำร้อง: เกษม ชื่นประดิษฐ์

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

ว่าจะหักใจไม่คิดเยื่อใยไผ่ถึงแล้วไป ไม่ขอครึ่งเลิกคิดถึงอีกต่อไปแต่ความหลัง เมื่อครั้งรักกันใหม่ ๆ หวลคิด คราใดหักใจไม่ได้ก็เอ๋ยกลับห่วง ไม่หายน้องไปไหนใดเล่าหนาลับเลย ไม่เคยหันหน้า กลับคืนมา หาพี่บ้างเลยสุขใจน ห่มใจฉันใดน้องเอยมิรู้ เจ้าเลย เยื่อใย มิเคยนำพาคุณงามความดี เจ้ามี พี่ซึ่งตรึงใจถึงเจ้าพลั่ง พลัดไป ไชลิมน้ำใจแก้วตาอันล้นกับพินันท์กระทบกันได้หนา พี่ปลั่งไปแล้วแก้วตาโปรด อย่าเคือง จงคิดอภัยเจ้าอยู่ ใกล้ไกล หนใดจะไปเสาะหารับขวัญ ช่วยขับน้ำตา ปลอบกานดาหายข้อง ชุ่มใจกลับ เกิดหนากลับมา สัญญากันใหม่แค้นพี่ ไปโยกภัยแล้วดวงชีวา

เพลง: ยังกอย

คำร้อง: ร้อยแก้ว รักไทย

ทำนอง: มงคล อมาตกุล

ยังกอยยังกอยยังกอยรออยู่ ทุกลมหายใจ รักเธอเท่าใดใจคงจะรู้ แม้นเกลียดก็บอกอย่า
หลอกให้คอย เฝ้าน้อยใจอยู่ เหลือทนทนดูเธอเปลี่ยนไป ใจจริง ใจจริง นั้นคอยแต่ยั่วพี่มัวเหลิงลอย
หลายปีเฝ้าคอยยังทนอยู่ไหวรับปากกันน้อยอย่าปล่อยละเมอ เฝ้าเพื่อรักใคร่บอกน้อยได้ใหม่ว่า
ใจเมตตาหรือมีเพื่อนใหม่ ถึงได้เมินเฉยลืมแล้วที่เคย สัญญาอย่างจำเริญไว้โปรดจงเฉลย เอ่ยมา
เถิดหนาหลงรอใจพา รำพึงใจดำ ใจดำ แกล้งทำให้คลั่ง เพื่อยังน้ำใจรักเธอแค่ไหนใจคงซาบซึ่งรัก
ก็จงตอบจะมอบใจภักดี ตอบรักคำหนึ่งอย่าปล่อยให้ถึงละเมอทอดถอน

เพลง: ทาสทรมาน

คำร้อง/ทำนอง: ป.วรานนท์

ดวงตะวันลับทิวแมกไม้ใจพี่ก็หาย หายลับไปกับตะวันสิ้นแสงสุริยาอุรโศกศัลย์ทิวาลับ
หล้าพลันเหมือนดังมีดบาดหัวใจคอยละเมอเพื่อว่าเธอนั้นยังเป็นมิ่งขวัญ ขวัญผู้คู่ทุกข์สวาทยังหวน
ฝังจำ ติดใจมิแรมนิราศไกลฝังใจอยู่ชั่ววันนิรันดร์รักเจ้าเอ๋ย รักเคยสมปรารถนาลับไปไม่หวนคืนมาสุด
ไขว่คว้าเอามาแนบขวัญวิมานที่หวังพังทลายลงสูญพลันเหลือเพียงซากนั้นดังทาสทรมานยามราตรี
นี้ที่ยังหมองใจพี่กลัดหนองหมองใจด้วยจากนงคราญสวาทหายแรมมลายเหลือกลาญทิ้งซากรักไว้
ประจานทรมานจิตใจนักเคย

เพลง: สไบแพร

คำร้อง: พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ ยุคล

ทำนอง: สง่า อารัมภีร

สไบน้องแทนกาย หอมมิวายคล้ายกลิ่น หอมกระถินกลิ่นประทุม ดังไฟธูปธูปทรวงหวนหา
สไบเจ้าเสีย แทนกายหอมมิวาย คลายค่าทุกคำคืนกลิ่นน้ำตาปวดอุราเพราะเจ้าของสไบรักคนที่เขา
ไม่รักเราจึงต้องเฝ้าเกล้าแต่สไบแสน สดุดะทมใจ โอสไบขอให้เจ้าเป็นพยานอก ข้านี้คงต้องร่ำวาน
ทรมานทุกวันคืน แม้ชีวิตจะขมขื่น ข้าทนฝืนยอมรับเพียงสไบแพร

เพลง: ขวัญกระเจิง

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เหมือนกรรมจำพรากรให้จากคู่ชม ออกตระมระทมฤทัยทุกข์ตรมขมขื่น สะอื้น อาลัยปวดใจ
หวิวในวิญญาณ สุดโศกศัลย์ ถึงขวัญชีวาเจ้ามาหายหน้า ยิ่งพาให้ระกำลมเออยหากพบนางคราญ
จึงชมชานถามเจ้าดูทางใดที่น้องข้าอยู่ จงเอ็นดูช่วยตอบคำโศลมนใจดำ เคยเมยทำเจียบงาแก้ง
ข้าข้าหรือเจ้า โอ้ไหนพัดเลยไปเล่าแสนเศร้า น้องเจ้าอยู่ไหนกันขอตามน้องข้า จนกว่าสิ้นใจ ทัวไพร
พฤษ์พงพนาเสียงเรไรแผ่ว แ่วมา อูระพะวง งงจันแ่วยินเสียง สำเนียงจำนรจ นกไพรใจพริ้น
ล้าคัญว่าเสียงนางมองตามแมกไม้ชุ่มทุม เกรงพาน้องเจ้าชุ่มไว้ดาวเอยอย่าลับเลยไป จงเป็นใจช่วย
ส่องทางไธดาวส่องแสงเลื่อนกลาง เห็นเงาตะคุ่มจางยิ่งอ้างว้างใจเปลี่ยว ฟังดวงจันทร์ หรือมีเพียง
เสี้ยวเห็นชั่วเดียวเดียว พลันลับตา

เพลง: นิราศนุช

คำร้อง: ไพบุลย์ บุตรขัน (ในนามของ ป. วรานนท์)

ทำนอง: ดัดแปลงจากเพลงไทยเดิม "ลาวเสียงเทียน"

ดวงฤดีที่แสนตระมระทมเศร้าเจียบเหงาหงอย ยามราตรีที่หลังคอย คอยเจ้าเฝ้าฝันหาน้อง
อยู่ไหน ไม่เห็นหน้า หรือว่าอนงค์ หลงเพลินวิมาน หรือใครซ่อนน้อง ไว้ไกลบ้าน พี่ชานที่ย่อมองหา
น้องเนื่อवल ดวงฤทัยที่ทุกข์ตรม ระบมเศร้า เฝ้าโหยหวล ดวงกมลที่ร้องครวญครวญเพรียกร่ำ
โถมศรี ดันค้นหา น้อง พี่ ไม่มีสร้างชา นิทราไม่ลง ถามมवलแมกไม้ ไนไพรพง แม้พบอนงค์ ช่วย
กระซิบมาบ้าง พี่คั่นอนงค์เสียทั่วทิศา ตามหาแก้วตาจนทั่วทุกทาง จนแสงรำไรฟ้าใกล้จะสาง ไม่พบ
น้องนางพี่เศร้าฤดี ถามดาวทั่วฟ้านภาทุกที่ ไม่มีร่างน้องหมองดวงฤทัย จนเสียงดุเหว่าร้องก้องไพร
พฤษ์ พี่นึกว่าเธอเพื่อเพรียกร้องไป มองเห็นดวงดาววับวาวสดใส พี่นึกว่าโชดวงเนตรของเธอ
พี่คอยผวาพาใจเก้อ หลงครวญพราห์เพื่อ ถึงเธอคนเดียว เห็นจันทร์เคลื่อนคล้อย ลอยดวงเสี้ยว
คิดถึงรูปเรียว เล็บมือน้องนาง

เพลง: ไกลบ้าน

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

วิปโยคโศกใจเหมือนเมื่อไกลบ้าน ไกลสถานพักพิงอิงใจเหงาห่างไกลหัวใจจำเริญ เจ้าอยู่ดีเป็นไฉนพลัดที่พึ่งที่พิง ทั้งที่พำนัก ไกลที่รักพักพาจะอาศัยเจ้ามีเพื่อนชมคนใหม่ แล้วทิ้งพี่ให้ชอกช้าชีวิตอันรักกันอยู่ไกล ถึงสุดขอบฟ้า เหมือนชายคาเข้ามาเบียดดูเสียดสีอันซังกั้นนั้นใกล้สักองคฺลก็เหมือนมีแนวปามาปิดบังเพราะไกลบ้านชานมาโถนิจจาเจ้า จะเจียบเหงาแล้วลืมสิ้นความหลังฝากเพียงเสียงกระซิบสั่ง ขอน้องอย่าทิ้งคนร้างแรมไกล

เพลง: แสนแสบ

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

ออกพี่ลัดหนอง พี่หมองดั่งคลองแสบแสบ เจ็บจำดังหนามยอกแปลบ แปลบ แสบแสบจะทน ใ้อ่ากัณฑ์ ทุกวันมันพัดสะบัดวน อยากจะรู้จักคน จะหมุ่นก็หนต่อวัน ย่างเดือนสิบสอง ฟากคลองเจ็ญองน้ำหลัง อยู่ไกลกันคนละฝั่ง ฝั่ง ยังร้องสั่งกัน สิ้นเดือนสิบสอง น้ำนองแห่งคลอง ขอดพลัน ล้นความรักจากกัน เหมือนกัณฑ์เปลี่ยนทางลม แสบแสบ แสบแสบเปรี้ยวเม้นชื้อคลอง นีคือโงทงของเรียม ขวัญ เขาฝากชีพจม แต่คลองยังซ้ำ เหลือไว้แต่น้ำขุ่นตม พี่จึงซ้ำจึ่งซ้ำขึ้นชม ชม ตรมเสียวว่าคลอง เจ้าจากพี่มา เจ้าลืมทุ่งนาฟากว่าง เจ้าลืมฟากคลองสองฝั่ง ฝั่ง ลืมทั้งทุ่งทง จวบจนบัดนี้ มิเห็นมีน้ำเจ็ญอง ชื่อว่าแสบแสบคลอง เหมือนคนหมองดั่งแสบแสบ

เพลง: ทำหลอม

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

พี่อยู่ไกลถึงท่าหลอม แต่พี่ไม่ตรอมเพราะรักพยอมยามยาก ออกทะเลจะหาปลาฝาก
แม่คุณขวัญใจคนยาก รับของฝากจากพี่ได้ไหม โปรดเมตตารักพี่สักนิด พี่มอบชีวิตอุทิศให้สาว
มหาชัย แบกความรัก ข้ามทะเลมาให้ ฝ่าลมและคลื่นเท่าไร รักจึงได้ว่ายน้ำข้ามมา ท่าหลอมกับ
มหาชัยจะคิดทำไมว่าไกล เชื่อมความรักไว้ดีกว่า ตอบเพียงสักคำ ว่าไม่รักจะหักใจลา ชอนตัวตาม
ประสาจะหนีซ่อนหน้าห่างไกล เรื่องทะเลนั้นพี่พอรู้ แต่เรื่องเจ้าพี่ไม่รู้จะทำฉันใด หยั่งทะเลพอคะเน
ดูได้ แต่ความรักเกินครวญใคร ลึกเท่าไรไม่รู้หยิ่งถึง

เพลง: ทุ่งรวงทอง

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

ทุ่งเอ๋ย ทุ่งรวงทอง เห็นข้าวออกรวง นามอง ดุจแสงทอง สีแห่งศรัทธาพี่มาได้ยลนฤม
ลนวลน้องบ้านนา ถึงจะ สวยตามประสา ก็โลภ ยิ่งกว่านางใดทุ่งเอ๋ย ทุ่งรวงทอง น้ำเปี่ยมอยู่เต็ม
ฝั่งคลอง เช่นพี่รัก น้องเปี่ยมฤทธิ์สะพาน เชื่อมคลอง เหมือนพี่กับน้องเชื่อมใจ ถึงอยู่แสนไกลแค่
ไหน เชื่อมหัวใจให้สมบองพี่เยือน ถึงถิ่น น้องเอยอย่าหมิ่น น้ำใจเพื่อนใหม่ จะหมองขอยู่ ขอดาย
จนวันสุดท้ายกับน้อง ให้ทุ่งรวงทอง นี่เป็นเจ้าของเรือนตายทุ่งเอ๋ย ทุ่งรวงทอง แม้นหาก ขาดพี่ขาด
น้อง ทุ่งรวงทองก็หมดความหมายพี่มาจากกรุง หมายถึงมาหาเพื่อนตาย รับปากรักพี่ ได้ไหม
ไอ้ขวัญใจ ทุ่งรวงทอง

เพลง: สาวนครชัยศรี

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

บุญน้อยใจที่ให้มาพบได้ใกล้ชิดโพสพ สาวนครชัยศรีที่อ้างว้าง หลงทางพลัดที่แต่เจ้ามี
น้ำใจให้พี่อาศัยเพียงชั้นหนึ่งน้ำจากมือสาวต่อชีวิตให้ยาว เพราะสาวกรองจากใจเนตรเจ้าคม
ผมยาวเคลือบใสผิวคล้ำ กล้าไอ แดดโลมไล่ กายสาวต่างงาม ยามช่อน้ำเลื่องช่าวาบหวามมิวาย
ประกายรุ่งดังแสงดาวนครชัยศรีไม่ใช่สวยแต่ลูกสาวข้าวสาร ก็ชาวส้มโอนั้นเล่าก็หวานไม่ ลำอาจ
สวยอย่างนางฟ้าแต่เจ้าสวยที่ท่า สวยวาจากล่าวชานอยากจุมพิต ผิวกายที่กร้านไม่หลบลมบ่ม
พรรณให้เจิดฉันท์ ไฉไลพี่ปองรัก ผังใจเสมอไปนะสาวนครชัยศรี

ชุดของขวัญรวมเพลงเอก ชรินทร์ นันทนาคร แผ่นที่ 2 (เรือนแพ)

เพลง: เรือนแพ

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เรือนแพสุขจริงอิงกระแสนารา หวังระงม ลมพริ้วมากล่อมพฤษภา ดังว่าดนตรี หลับอยู่ใน
ความรักและความชื่นช้วนและคืนเช่นนี้ กลิ่นดอกไม้รัญจวนยังอบอวนยวนยี่ สุดที่จะพรรณา
เรือนแพล่องลอยคอยความรักนานมา คอยน้ำค้างกรุณาหยาดมา จากธาร แหล่งสวรรค์ วิมานน้อย
ลอยริมฝั่งถึงอ้างว้างเหลือใจรำพันหิวหรืออ้อมก็ยืมพอกันชีวิตกลางน้ำสุขสันต์ไฉ้สวรรค์ ในเรือนแพ

เพลง: ข้ามขอบฟ้า

คำร้อง/ทำนอง: ป.วรานนท์

ขอบฟ้ากว้างใหญ่ สงใจใฝ่ถึง ฝากใจรักรำพึง ซาบซึ่งคะเนิงลอยลม ผันเคยสลับ ยังค้าง
เมื่อร่างคู่ชม เก็บใจรักภิรมย์ คอยคู่ชมที่แสนไกล ขอบฟ้ากว้างอยู่ สุดภูไทสุดเขื่อนปรารณา
ไขว่คว้าเธอมาเคียงได้ สองรักเราจำพราก จากกันไม่รู้หนใด ฝากรักร่วมใจ ให้คิดถึงรำพึงทุกวัน
ฟากฟ้าเดียวกัน สวรรค์สวาท ไม่เห็นประหลาด หากปรารณาจะรักกัน พระจันทร์ดวงหนึ่งหรือครึ่ง
ก็ดวงเดียวนั้น แต่ใจรักพี่สัมพันธ์ ครึ่งใจเหมือนจันทร์คงตรม ขอบฟ้ากันอยู่สุดภูไค้ไหน เมื่อเรามี
หัวใจ มั่นรักภักดีเกลียวกลม ทะเลแม่มากางกัน สวรรค์จะพลันถล่ม รักสองเราภิรมย์ トラบฟ้าดิน
ทลาย

เพลง: น้ำตาไอ้ทุย

คำร้อง: เกษม ชื่นประดิษฐ์

ทำนอง: สมานกาญจนะผลิน

ไอ้รวงเพื่อนเฮ้ย ทุกวันก่อนเคยได้เห็นเห็น เจ้านั้นทุกเช้าชั่วเย็น เย็น เพื่อนเคยเรียกหา เรียกทุยทุกวัน เราสู้กันแต่นานมาพอเสียงรูงูหา หา ข้ามาเร็วพลันนี่รวงอยู่ไหน โกรธจากไปทุย เหงาเฝ้าคิดถึงจนใจอับเฉา เหงา เพราะเราเพื่อนกันเจ้าอยู่ไหนใด รวงหายไปตั้งนานวันใจของทุยเฝ้า ผัน ผัน ทุยเหลือกลั่นน้ำตาโกรธลืมหลังลืมแล้วบ่ อาลัยรวงจึงทิ้งทุยไป ไกล ไม่เห็นเจ้ามารวงรู้ไหม ว่าทุยหม่นใจหนักหนาโกรธลืมแล้วหรือ วาจา จิงหนีหน้าทุยไปเพื่อนลืมบ้านนา เพราะเพลินอุรา สุขสมช่างไม่คิดว่าทุยชื่นชม ชม ระทมแค่ไหนเจ้าเพลินละเมอ คงพบเกลอที่พึงใจจิงทิ้งทุยไม่อาลัย ลืมท้องไร่ท้องนาโกรธขีหลังทุยครั้งแต่ยังเยาว์ตัวรวงนั้นยังเบา เบา เราชักหนักหนาทุยรู้จำ เจ้าเคย อาบน้ำเข้ามาบ้วนฟางให้ทุย ทุกเวลา ข้ายังไม่ลืมรวงเพื่อนจากทุยไป ถึงบางกอกไกล โน่นหนอย่า ลืมหลังลืมทุย ไธนา หลงบูชาเมืองหลวงเจ้าเกิดท้องนา คื่นหลังมาเถิดรวง รวงทุยซึ้งเฝ้า แหนหวง ไยมิห้วงถึงทุย

เพลง: เจ้าทุยข้ากรุง

คำร้อง: เกษม ชื่นประดิษฐ์

ทำนอง: พิบูลย์ ทองธัช

ข้าเหยียบเมืองหลวง หมายตามเพื่อนรวงของข้า โกรธจากทุยตั้งนานมา ข้านี้แสนห่วง เจ้าอยู่แห่งไหน มิเคยได้พบเพื่อนรวง ข้าตามหาเจ้าจนอ่อนทรวง รวง เจ้ารู้บ้างไหม เพื่อนจากข้าไป มิเคยห้วงใยถึงข้า โอ ใจเจ้าจะยังนำพา ข้านี้หรือไม่ เพื่อนจากบ้านนา ทิ้งทุยมาเสียห่างไกล ข้ายัง คิดถึงรวงห้วงอาลัย ทุยถึงได้ตามมา เห็นใคร คลับคล้ายคลับคลาเพื่อนเกลอ ทุยเหลือวข้องจน เผลอ เผลอ ละเมอเรียกหา รวงไซ้ใหม่ ข้าดูคล้ายเจ้าหนักหนา สวดยจนข้าแปลกนัยน์ตา นี่รวงของ ข้าหรือใคร ข้าแค้นแค้นใจ โกรธไซ้แล้วนะแม่ เห็นทุยกลับเมินไม่มองแล แม่จำมิได้ หลบหน้าเมินหนี เหมือนคนไม่มีเยื่อใย ไอ้รวงเฮ้ย ไหนเลยผิดไปไกล ทุยหมองไหม้อุรา โกรธ ไอ้รวงหนอเป็นไปได้ ทุยหรือเฝ้าห้วงอาลัยน้อยใจหนักหนา เหยียบเมืองหลวง ลิ่นห้วงหลัง ที่จากมา โกรธลืมไร่ลืมนา ออกเอ๋ยนิจจ้าน้ำใจ เจ้าหมดเยื่อใย ขอลาจากไกลหนีหน้า ขอรวงสุขเกิดอย่าโรยรา อย่ามีหมองไหม้ ข้าเกิดบ้านนา ขอลาจำแล้วเพื่อนตาย คักดีทุยนี้เหลือเพียงแค่ควาย ควาย ทุยขอตายบ้านนา

เพลง: รอยไถ

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

ไอ้ทุ่งบางเขน แท้จริงเคยเป็นทุ่งรักทุกคนรู้ใจประจักษ์ เป็นทุ่งรักสมศักดิ์บางไม่ทันไร
น้ำใจน้องมาจิตจางทิ้งรอยไถห่าง ทั้งคนหลังให้หวนหาไถ่อกเราเอ๋ย เพราะเป็นเขยยามยากเชิญเค้า
จึงหยามใจกันเล่น รวากับเห็นเป็นผักปลาได้เซยชมรสเดียวมิเอมอุราเหมือนคำเขาว่า นารีนี่เปรียบ
น้ำไหลมือเดียวเจ้ามาถือไถแทนพี่ผละหนี อกรัวเร้นตัวอยู่ไหนอยากเจอจะขอเชือดใจล้างกันให้มัน
สิ้นไป เชือดใจให้สมอยู่เพียงรอยไถ มินานเท่าใดก็ลบฝนคงชะดินมากลบ คงจะลบรอยที่ตรมแต่
รอยซ้ำ ซ้ำเกินหาดินมาถมซ้ำเกินเหลือข่ม ระทมยิ่งกว่ารอยไถ

เพลง: สีมคำสั่ง

คำร้อง/ทำนอง: ประเทือง บุญญประพันธ์

สั่งน้ำฝนถารสั่งจันทร์ฝากฟ้า เธอจำได้ไหมว่า เธอเคยสั่งให้ข้าคอย นกที่สร้างรังนั้นยังฝัง
รอย รักที่สั่งให้คอย ไยถึงสีมคำสั่ง สั่งฟ้าฝากดินสั่งพิณฝากสาย เธอคงจำไม่ได้ เธอเคยสั่งให้ใคร
หวัง รักสั่งลมไปไร้ความจริงจัง รักจึงไม่จีรัง สีมคำสั่งไปเสียสิ้น ต่อไปอย่าสั่งอีกเลย กลัวแล้วเอย
ฉันกลัวรักสั่งจากลิ้น จะสั่งกับฟ้าหรือสั่งกับดิน ฉันไม่อยากจะยิน คำสั่งจากลิ้นที่สิ้นดวงใจ สั่งรัก
ฝากใจสั่งไปด้วยลิ้น โธคงลืมไปสิ้น เคยชินลิ้นสั่งเรื่อยไป ฉันเช็ดคำลวง ของเธอจนตาย เห็นเธอสั่ง
กับใคร ฉันเศร้าใจเสมอ

เพลง: ค่าน้ำนม

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

(ศรีศรี วันนี้เป็นวันที่พ่อนาคมีอายุบรรลุนวษาให้มารดา แม่เห่กล่อมทะนุถนอมเลี้ยงดูอุ้ม
ชูมาได้บวชสักพรรษาเพื่อบูชาค่าน้ำนม)

น้ำตาเสียดท เพราะในหัวอกเสียดตรมเมื่อทุกข์มาถม เสียดจึงต้องตรมน้ำตาพระคุณแม่ท่าน
ตั้งคำขวัญนาคนามาวชกัพรรษาจะถึงกึ่งค่าน้ำนมหนีซ่อนซุกป่า เสียดมันสูงค่าสินบนอกเอยต้อง
ทน ผจญแต่กรรมซ้ำตรมเหลือปัญญาที่ บวชตัวใช้หนี้ค่าน้ำนมใฝ่บุญไม่สม ขอกุล้างซมแค้นตัวแม่
ธรณี สิบกุเสียที่เป็นไรความแค้นเสียดใส ให้กูเป็นเสียดใจชั่วใครยืมขวางหน้า ดุริช่างกล้าไม่กลัวแต่
พอรู้ตัว อนิจจาทุนหัวแม่เราเสียดมันรู้บาป ทวดตัวลงกราบรับกรรมอกเอยแม่ข้า น้ำตาเร่งพรำไหล
พรำน้ำตาของท่าน เปียบปานสายเลือดของเราลูกพลีเลือดเอาไว้น้ำค่าน้ำนม

เพลง: พระเจ้าผู้พิพากษา

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

คิดไปเจ็บจำน้อยเนื้อต่ำใจ ฉันตรมอย่างไร ไม่เสมอหน้า แต่เพียงจะหมาย รักก็สลาย
แรมรา ต้องกลืนน้ำตา น้ำตา น้ำตาเรื่อยไปฉันเจียมด้วยจน ฉันทนกัดฟัน ข้าใจโศกศัลย์แอบไป
ร้องไห้ เทพบนฟ้าฟ้าไม่ปรารภนาอาลัยไม่เคยเห็นใจ เหลียวดู เหลียวดู เหลียวดูอาจเป็นเพราะว่า
พระเจ้าบนฟ้า ท่านคงระอาต่อการรับรู้ ตัวฉันจึงตรมเข้าคำ ระกำเหลือจะอดสู กว่าท่านจะรู้ กว่า
ท่านจะรู้ ก็สายเกินไปฉันจึงเกิดมาน้ำตาตกพรำ พระเจ้าไม่ทำให้คลายทุกข์ได้ท่านคงลืมฉันหลงแต่
สวรรค์ฝันใฝ่ อีกนานเท่าไร ถึงจะรู้ว่าฉันตรม

เพลง: ฟ้ายันปราณี

คำร้อง/ทำนอง: ศักดิ์ เกิดศิริ

ฟ้า ปราณีตัวข้า ทำไมฟ้ากลับสิ้นเมตตา ปล่อยข้าให้ตรมซ้ำใจ ฟ้าพิโรธ ฟ้าโกรธซ้ำจริง หรือไร ฟ้าเอ๋ย ทำได้ ดั่งสิ้นเยื่อใยไมตรี ฟ้า ลงทัณฑ์ตัวข้า ทำไมฟ้าไม่เวทนา เมื่อข้ายังแสนรักดี ฟ้า ไม่โปรด ยกโทษข้าเลยหรือนี่ ฟ้าเอ๋ยเคยปราณี แต่บัดนี้ไม่มีเยื่อใย กระแสน้ำ ใครใคร ก็ตัดไม่ขาด สายสวาท ตัดขาดเจียวหรือน้ำใจ หักบัว ทั้งชั่วก็ยังไม่เสียใจ แต่แล้วทำไม ฟ้าจึงมาสิ้นปราณี ฟ้า เอ็นดูตัวข้า ทำไมฟ้ากลับไม่นำพา ไม่น่าจะลืมวชิ ฟ้ามาเกลียด ฟ้าเหยียดหยามความรักดี ฟ้าจำ สิ้นปราณี ต่อแต่นี้ ฟ้าจะโปรดใคร

เพลง: กิณรีหลงฟ้า

คำร้อง/ทำนอง: ประเทือง บุญญประพันธ์

อย่าพะวงหลงว่าเธอเป็นฟ้า เพียงไม่ซ้ำฟ้าคงหลงลืมวชิเพราะตัวมีค่าศักดิ์นาแค่กิณรีหาก
แม้ว่าฟ้าเปลี่ยนสีกิณรีก็คงซอกซำ หากมัวเพลิดเห็นชมนางกลางฟ้า คงจะพาน้ำตาไหลนองหมอง
คล้ำ คิดดูเสียก่อน อย่าปล่อยใจให้ไปหลงคำ หากฟ้าทอดทิ้งให้ข้าต้องระกำแล้วจะโทษใคร ฟ้านั้น
หรือจะอยู่ในมือ ของเจ้าได้นานแค่ไหนหากฟ้าเปลี่ยนสี กิณรีก็ต้องซ้ำใจแล้วจะมีใคร ปลอบใจให้
หายสักทีต้องเจียมตัวรู้ว่าตัวด้อยต่ำจางอย่าทำ ทนงหลงชมเมษีเดียวเจ้าจะต้องสุดตรมชื่นชมทวี
อย่าคิดว่าฟ้าจะมีความปราณีให้เธอเสมอ

เพลง: โนรีจากคอน

คำร้อง: ร้อยแก้ว รักไทย

ทำนอง: มงคล อมาตยกุล

เหมือนดังใส่ปีกบินหนี เปรียบเหมือนดังโนรีจากคอนไม่ย้อนคืนวัง ลืมถิ่น ลืมจนสิ้นนำพา
ลืมหลงจนเสียท่า ติดบ่วงพรานใจหมองเสียดาบที่เฝ้าปองรัก ต้องซ้ำใจยิ่งนัก เมื่อคนแย่งรักไปครอง
หลงเชื่อเจ้าจะนำตานอง ยามเขาเมินแล้วต้อง เจ้าจะหมองโศกตรมทั้งรักทั้งแค้นแน่นทรวง ห่วงเธอ
สุดใจ เตือนแล้วอย่าไปหลงลม เขาคิดชมเชยชั่วครวญ ตัวเจ้าจะตรม เจ้าจะชื่นชมอุราน้ำตาเจ้าริน
หลังนอง เมื่อเขาเมินไม่มอง ผู้คนจะซ้ำนินทา ซ้ำจิตปล่อยชีวิตโรยรา ซอนซูกไปหนีหน้า ไม่กลับมา
ให้เห็น

เพลง: หลงคอยแต่เธอ

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

แม้เงาเธอนั้นฉันยังคงเจอเมื่ออิเหนาเฝ้าเพื่อละเมอคอยนุชบุษบาวิงวอนเทพไทเมื่อไร
บุญฉันจะมาชี้โชคชะตาให้พบหน้าขวัญใจแม้เคยอุ้มสมชมเชยกันมาแม้หากว่าวาสนาจะตราความ
รักช่วยผลักดันเราเคยรวมบุญเกื้อกูลกันไว้ชาติใดรักอย่าห่างไกลให้ดวงใจฉันทรमानฉันหลงคอย
เธอละเมอคอยเฝ้ารักเอยอย่าเศร้าอย่าร้างราน หากปล่อยไปเพื่อถึงเธอเนิ่นนานโศกใจฉันเห็น
จะโศกไหม ฉันคอยรอรักภิรมย์ชมเชยหวังแอบอิงแขนงรักเอยอย่าหมองต้องโศกตรมคอยคอยแต่เงา
ดังวาวที่หลงเฝ้าลมขอเทพอุ้มสมอย่าให้ตรมรักโรยลงไป

เพลง: ผีนสลาย

คำร้อง: ชาลี อินทรจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

ชีวิตมิใช่นวนิยายอาจดีอาจร้าย มากมายล้วนแตกต่างกันเปรียบชีวิตเหมือนดังความฝัน
เคลิ้มนิทราสุขสันต์ ตื่นพลันฝันอาจสลายเราเห็นกันอยู่เรารู้กันดียิ่งในศักดิ์ศรี ชั่วดีไม่ได้มุ่งหมาย
ปล่อยถลำ พบกรรมโดยง่ายครั้นรู้ตัวว่าสลาย เมื่อตอนสิ้นไร้ราคาปล่อยใจ ปล่อยตน ผีนจนอ่อน
ทรวงเห็นเดือนคล้อยดวงจับดวงนภาเหมือนจับปรางทอง ประคองน้องนวลนิทรารูปยั่วดารา
จนนวลน้องเอยฉายความฝันสะล้ายังค้างอารมณ์ชั่วคืนสุขสม ชื่นชมแล้วกลับสลายไอ้ชีวิต คิดไป
ใจหาย โอ..ฝันดีแทบตาย กลับกลายเป็นลมฝันสะล้า ค้างอารมณ์ทุกข์ตรอมตรม ระทม
เพราะฝัน สลาย

เพลง: ลาที่ความรัก

คำร้อง: สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

คำคืนตื่นใจ สุดอาลัยรักเธอทนระทม หวังภิรมย์ชมเชยกลับเลือนเลย ร่างราติดครวญครา
ใด ออกใจไฉ่ดังไฟ สุมดวงวิญญาณรักเธอไม่น่า วิโยคโศกศัลย์เปลี่ยนแปรผัน หัวใจที่เคยสุขสม
ชื่นชมสัมผัสพันร่วมดวงใจ เผยความนัยให้กันนั้นไม่รักหรือไร หรือเคยใจบุญเกื้อกูลช่วยอุดหนุน
มิว่าใคร ๆ สมยอมพร้อมใจ มิได้เชื่อนซึ้ง ได้บุญแท้นะเจ้าน้อยหรือทำได้ เจ้ามี่หัวใจหรือไม่ ถ้ามี
เจ้ามีเท่าไร สดใสหรือดำกันเจ้าได้แต่ ความอับเฉา สุดบรรเทา เพราะรักเพียงใจนอกงามสดใส
แต่ภายในเหลือดำฟุ้งวาล้วนแต่พาขึ้นฉ่ำ หลอกให้ชั่วฤทัยร้อยคนพันคนไม่เจอ กลับมาเจอร้อย
พันดวงใจครั้งเดียวยอมให้ หัวใจกลัดหนองเล็กหมายป้องกันที่

ชุดของขวัญรวมเพลงเอก ชรินทร์ นันทนาคร แผ่นที่ 3 (รักแท้)

เพลง: รักแท้

คำร้อง/ทำนอง: มงคล อมาตยกุล

ขอรักเธอ รักเธอคนเดียว หญิงใดไม่เคยข้องเกี่ยว รักน้องคนเดียว พี่ขอสัญญา เอาเกียรติ
ประกัน ไม่ขอสาบานไม่อ้างดินฟ้าไม่กวนเทพไท้เทวา ขอเอาสัจจาเป็นหลักประกันขอรักเธอรักเธอ
จนตาย มิเคยล่วงเกินหรือหน่าย ขอรักจนตายไม่คลายสัมพันธ์ตลอดเวลา ต่างถือสัจจา ไม่เคยแปร
ผันเราสองต่างเห็นใจกัน รักแท้ผูกพัน รักมันนานปีแม้อยากจะทอด อยากจะจับคู่ได้ต้องยับยั้งใจ
ไว้ มิยอมให้น้องมีราคือใจไว้ก่อน จนวันวิวาห์ เกิดนะคนดีของสงวนศักดิ์ศรี ตามประเพณีโบราณ
นานมาขอให้ใจรักเป็นพยาน มีมีราคือฟองผ่าน ทั้งสองดวงมาลัย มั่นในสัญญาที่จะสร้างตัว ไม่ขอ
หวั่นกลัว ต่อคำครหาเพียงน้องเชื่อถือวาจา นั้นมีคุณค่ายิ่งกว่าสิ่ง

เพลง: เรือนหออรรัก

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ช. พี่ปลูกเรือนหอ หลงรอวิวาห์แรมปี น่องยังไม่มีเยื่อใย
 ญ. พี่เข้าใจร้อนไปได้ รักกันมานานเท่าไร ไยช่างด่วนรู้วามนะ ยังเพิ่งจะรักไม่ถึงปี
 ช. พี่ไม่รักจริงหรืออย่างไร
 ญ. ยังไม่ไวใจของพี่ดี
 ช. อีกนานกี่ปี ญ. อีกห้าหกปีดีไหม
 ช. ขึ้นพันหนานนี้พี่คงสิ้นใจ
 ญ. หนาวพอทนได้ คงไม่ถึงตาย
 ช. คงวางวาย หนาวตายเพราะรอไออุ่น
 ญ. หมอนข้าง กอดหนุน คงพอคลาย
 * ช. กอดเพียงแต่หมอน สันตะท่อนบ่หอนหายหนาวใจ
 ญ. หากยังไม่คลายก็ผิงไฟ คงพอคลายหายได้
 ช. หากหนาวผู้หญิง หาใดมาอิง
 ญ. คงต้องพักพิงผู้ใหญ่
 ช. จันพี่จะไป ขอเร็วไว
 ญ. น่องยังผลัดไปมิเอออ
 ช. โถเกล้าให้พี่หลงรอเฝ้ารอ หลงเฝ้าเรือนหอไปจนตาย (ซ้ำ *).

เพลง: กุหลาบในมือเธอ

(ดอกไม้ของหล่อน)

คำร้อง: ชุนวิจิตรมาตรา

ทำนอง: ร.ท.มานิต เสนะวิณิน

ใจพี่หายวาบ เมื่อเห็นกุหลาบกลีบกระจาย จากลิ้นใต้คัลคล้าย ว่าดอกไม้ถือในมือเธอ
 พี่เพื่อขอมานาน เจ้าให้หลังพี่ เพราะเจ้ามีที่ต้องการ แต่ว่าเดี๋ยวนี้ ดอกถูกขยี้ทิ้งกระจาย พี่แสนจะ
 เสียดาย เพราะไปหมายอื่นให้ชื่นชม เขาดมเล่นแล้วทิ้ง ผู้ที่หวังจริง ก็เลยต้องยิ่งหัวใจราน

เพลง: บุเรงนองพ่ายรัก

คำร้อง/ทำนอง: ประดิษฐ์ อุตตะมั่ง

น้องนวลเอย นวลจันทร์ เจ้าแกลังให้พี่ฝันพี่ผวา ไม่เห็นโฉมโฉมสวาทเหมือนจะขาด
เหมือนจะขาดชีวาไอ้เจ้าจันทร์ จเด็จะทำไม โธเมตตา พี่ก่อนน่ารักเมื่อเจ้างอน เนตรขม้ายหยิก
พี่เสียทำให้เจ็บ พี่จะเก็บ พี่จะเก็บรอยไปจะจูบที่รอยหยิกไว้ ประทับใจตะละแม่จันทร์ออกศึก
ไม่เคยถูกคม กลับมาต้องคมกานดาคนเนตร คมวาจา กรีดใจซ้ำ เป็นริ้วเป็นรอยต้องกลับ ด้วย
ความอับอาย ลั่นช้าย แพ้รักเคยคอยเห็นแก้มสีพลอย นั้นเป็นรอยของ บุเรงนองอยู่หงสาวดี แต่ใจพี่
อยู่ใกล้น้องตะละแม่ ไม่แลมอง บุเรงนอง พ่ายรักเอย

เพลง: ดังไรแผ่นดิน

คำร้อง/ทำนอง: พยงค์ มุกดา

ลาแล้วแก้วตา แก้วตานิจจาเจ้าจากเรือนจากเห้าย จากเงาร่มไม้ชายคาจากแม่พระธรณี
ดังราชสีห์จากพงป่าจะมีเพียงน้ำกับฟ้า อีกทั้งน้ำตาเป็นเพื่อนคะนึ่งเมื่ออยู่มีห่วงอาลัย เมื่อไปชีกลับ
คิดถึงกลิ่นไอที่เคยซึ่ง ยังตราตรึงซึ่งทรวงดวงมาลัยสิ้นบุญและบารมี เพียงแค่นี้เพราะกรรมบันดาล
ถึงต้องพลัดถิ่นสิ้นบ้าน ชุกซ่อนชมชาน ดังไรแผ่นดิน

เพลง: การะเกด

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

การะเกด จอมขวัญ พี่หมายมั่น ขวัญจิตใจกายพี่หมายอุทิศ ชีวิต ลิขิตให้เป็นทาส
ปรารถนา รัก รักเธอเท่าฟ้าที่สุดบูชา กว่าน้องนางใด หอมพุ่มพวงดวงใจหอมสไบ หอมละมัย
เพียงแต่เงา การะเกด เพริดแพรวไอน้องแก้ว ส้มพี่แล้วหรือเจ้า เมินเมียง เหลือเพียงประทีนกลิ่น
เกล้า พี่หลงรักเจ้าขวัญเจ้าเทวี น้อง น้องพี่อยู่ไหนพี่พิศมัย ด้วยใจภักดี นางไหน ในแหล่งหล้า ชาติรี
หรือจะมี เหมือน การะเกด เอย

เพลง: เนื่อนวล

คำร้อง: ขนิษฐา ขนงทิพย์ + ป.วรานนท์

ทำนอง: เพลงไทยเดิม ศรีนวล]

เนื่อนางสีนวลยวนใจชาย เปรศพราวพรรณรายโสภาลาวัณย์ พี่ยลโฉมฉายแล้วมิวาย
รำพัน นวลเนื้อเย้ยจันทร์ให้พลันับแสง สองปรางโสภากะมพู เมื่อยามขึ้นชู้ พิศดูเรือแดง ตะลึง
แลค้ำคิดว่านางจำแลง นางน้องผิวแดงที่แคลงอุรา พรหมองค์ใดหรือใครสรรค์สร้าง ให้นางงาม
เหนือกว่านางฟ้า ดังเทวีหนีวิมานเยือนหล้า ราตรีที่มีดาริกา ต้องมาแพ้พ่าย อับอายนวลน้อง พี่เอง
ยังต้องครองระทมขมใจ ดวงฤดีของพี่เป็นทาส เหมือนไซ้สวาท นางมดร่างพี่ไว้ นวลปรางนางสีนวล
ชวนให้ ปองนางที่ปรางนวลใจโล ด้วยใจรักมั่น ผูกพันนวลน้อง พี่ขอปกป้อง ครองรักจนชีพมลาย

เพลง: เกล็ดแก้ว

คำร้อง: สุรัสวดี พุกกะเวส

ทำนอง :สมาน กาญจนผลิน

เกล็ดเอ๋ย เกล็ดแก้ว คำรักแว่ว เกล็ดแก้วแรมรา ทะเลทราย กลายเป็นน้ำตา ผั่งคงคาร้าง
ราดงป่าไฟ ยามที่น้ำ ทะเลล้นฝั่งกระซิบสั่งว่าสุดอาลัย เมื่อน้ำ ลดแห้งไป เจ้าเปลี่ยนใจ ไม่เห็นเช่น
วารี เคย ชื่นชมชมคลื่น ครันครัน ท่วมพื้น นที เคยชมเสียงลมเสียดสี เคล้าเสียงเพลงที่ เธอร้อง ชั่วนิจ
นิรันดร ริมชะง่อน ไซดขอนเคยปอง ลมส่งด หยุดพัดลำพอง คลื่นหยุด คึก คะนองหม่นก ทะเลหยุด
ร้อง ด้วยปอง อิจจาสองเรา เกล็ดแก้ว วันแวกกว่าดาวเหตุใดเล่าเจ้าร้างพี่ไป

เพลง: คิมหันต์พิศวาส

คำร้อง/ทำนอง: พรพิรุณ และสมานกาญจนะผลิน

เมื่อคิมหันต์ฉันได้จูบเธอ ต่างพำเพื่อละเมออาลัย พอหมันต์เธอกลับเปลี่ยนแปลงจาก
ไป รำไรใจเมื่อไม่มีเธอ ต่างฝากคำรักพำจูบพรหม เฝ้าชื่นชมรสรักบำเรอ ครวญคะนิงคราวหนึ่งที่เคย
มีเธอ จันทรคอยเธอไม่จาก ใฝ่ไฟรักร้อนร่ำ แผลดเผาดวงใจจนเหลือทน ไม่รู้สร้าง ใสรাত্রีร่ำวาง
เหมือนดาวพราวแสงพราว ร่วงหล่นจากนภา เมื่อคิมหันต์ฉันได้จูบเธอ ต่างพำเพื่อละเมอวิญญา
พอหมันต์ก็กลับเปลี่ยนแปลงโรยรา นิทราอาลัยไม่ลืมใฝ่ไฟรักร้อนร่ำ แผลดเผาดวงใจจนเหลือทน
ไม่รู้สร้าง ใสรাত্রีร่ำวาง เหมือนดาวพราวแสงพราว ร่วงหล่นจากนภา เมื่อคิมหันต์ฉันได้จูบเธอ ต่าง
พำเพื่อละเมอวิญญา พอหมันต์ก็กลับเปลี่ยนแปลงโรยรา นิทราอาลัยไม่ลืมพอหมันต์ก็กลับ
เปลี่ยนแปลงโรยรา นิทราอาลัยไม่ลืมเมื่อคิมหันต์ฉันได้จูบเธอ

เพลง: หมันต์พิศวาส

คำร้อง/ทำนอง: ป. วรานนท์

วสันต์อำลา นภาเรืองรอง หมันต์เริ่มครอง ใญ่นวลน้องคงหนาวแขนนี้ นื่องเคยคลอ
เกล้า ให้ความหนาวบรรเทาบัดนี้หมันต์นั้นเตือนใจปอง นื่องโยหม่นหมอง ห่วงเหินให้พี่ปวดร้าวรัก
นื่องอกพินนี้มีแต่เศร้า ลมหนาวร่ำไรที่ตรมที่ผิดนิมิตเดียว เหนียวเป็นสำคัญ สวาทสัมพันธ์ รักพลัน
สลายตามลมไม่หวนคิดหลังครั้งยังชื่นชม ปลอญให้พี่ตรม ร้าวระทมเดียวดายวสันต์อำลาหมันต์
เยือนมา ขอให้แก้วตากลับมาหาดังมั่นหมายรักนี้มอบไว้ให้น้องไม่หน่าย รักอย่ารู้คลายเมื่อหมันต์
เยือน

เพลง: เพลงรักเที่ยงคืน

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

แว่ว มาเหมือน เสียงฟ้ารำรำพัน ดินและฟ้า นั้นไกลกันเกินความรักฝากเพลงนี้ไป กับลม
ไอ้ฟ้า อยาระทม ร้องให้ปองรักสุดทรวงจึงหวงหวงกัน ผืนไฟไม่รู้หรือไรว่าใครเขาวอนเที่ยงคืนร้อง
ครวญ บอกฟ้าฝากเสียงเพลงนี้มาเหมือนก่อนดินฟ้าผูกพันเอื้อเพื่อแก้กันผืนผ่องไม่มีร้าวรอน
เหมือนใจรับรองแม่เป็นชาวฟ้าแต่โน้มตัวมาใกล้ให้ดินเห็นน้ำใจผ่องดินบังอาจใจอ้าแขน 'ไขว่คว้า
ประคองจะผิดทำนองครองโลกที่ไหนฝากเพลงรักไป กับลมให้ฟ้า คลายระทม หมองไหม้เพลงรัก
เที่ยงคืนเริ่มแล้วอย่าครวญ หวนให้โชติดินฟ้าไกล เกินใจสัมผัส

เพลง: หมายถึง

คำร้อง: ป. วรานนท์

ทำนอง: สง่า อารัมภีร

หอมประทีป กลิ่นผกา นิจาจิตประหวัดคิด คำนึงครวญ หวนหากลิ่นแก้มน้อง เคยแนบ
แอบอุราไฉผกา หรือไหน ใครดอมดมดมจาลม วานอย่าหลอก บอกสักนิดช่วยกระซิบ เพียงแผ่ว
แว่วให้ลมแก้มกานดา หรือผกาที่ซ้าซมลอยตามลม พลั้วมา ผวาครวญหิ่งห้อย รำร้อง เหมือนน้อง
เพรียกเสียงเจ้าเรียกเจื้อยแจ้ว แว่วให้ หวนจันทรลอยฟ้า แจ่มตา เหมือนหน้านวลเจ้าคงครวญ พี่ก็
พริ้ว รำอาลัยจวบรุ่งสาง ฟ้าสว้าง เดือนลอยลิบดาวกระพริบเกลื่อนนภา หนีหน้าหายข้าคงเศร้า
เฝ้าระทม ตรมเดียวดายเช่นกระต่ายหมายชะเง้อ คอย แห แอ

เพลง: ดาวคลี

คำร้อง/ทำนอง: สง่า อารัมภีร

ดาวเอ๋ยดาวคลี เจ้ามีความสวยดังข้าวกล้า ถึงเป็นน้องนางบ้านนา แต่คุณค่ายิ่งกว่าสาว
ชาวกรุงน้ำใจ และวาจาเจ้า เปรียบพราวเหมือนดังเดือนรุ่ง เขาสื่อจนถึงในกรุง ว่าดาวคลีรุ่งฤดีทุก
ดวงใจชาย ใครเห็นใครรัก เฝ้าปองรักดีแม้ธูทก็ยังมีหมาย ต่างยอมมอบกาย กระวนกระวาย
เพราะรักดาวคลีทุกคน พี่เอง ก็รักเจ้า แม้เงายังฝังในดวงกมล ถึงเป็นรักของคนจน แต่ค่าล้ำ เพราะ
รักดาวคลีด้วยใจพี่จริง

เพลง: คีนสุดท้าย

คำร้อง/ทำนอง ร้อยแก้ว รักไทย

คีนนี้เป็นคีนสุดท้าย ใจรักเราจึงขึ้นชมก่อนเคยรักเคยเชยชม กลับมาไม่สมภิรมย์รักใครไฉ่
ราตรีนี้ไม่มีใครมาลอบใจเปล่าเปลี่ยวเดียวดายว่าเหวใจหายกล้ำกลืนตื่นตันคีนนี้เป็นคีนสุดท้าย
ใจรักต้องพรากจากกันคร่ำครวญน้ำตาจบบัลย์ ก่อนจากจอมขวัญฉันต้องร้องไห้

ชุดของขวัญรวมเพลงเอก ชรินทร์ นันทนาคร แผ่นที่ 4 (รอยรักรอยเลิบบ)

เพลง: รอยรักรอยเลิบบ

คำร้อง/ทำนอง: พยงค์ มุกดา

รอยเลิบบเห็นบเนื้อ เจ็บปวดเหลือใจแค้นใดกันเจ้า หยิกเอาหยิกเอาเฝ้าแต่แสงนอน
อ่อนใจตั้งหน้าหยิกย่ำเข้าไปหมดแล้วเป็นแนวน้อยใหญ่ เคื่องพีเรื่องไรไฉน เมินหน้ารอยรักฝากรด
หมดจดมิอาจน้องนางเคยให้ พี่วอนอ่อนใจเหตุใดน้องจึง ปิงชาเคลือบเคลงแสวงเสกเรือกหรือดิ่ง
ดื้อสัญญา ก็ไหนเคยว่าไม่ซัดใจพี่หรือถนอมจะหอมลึกครั้ง ก็ยังวอนเจ้าจูบเพียงแผ่วเบาแล้ว
น้องหมองไหม้จะกอดจะกุ่มนูนเนื้อเพียงเฉียดละเมียดละไมแง่อนอันใดขวัญใจจึงหน้าอรอยเลิบบ
เห็นรักติดปีก ผังแนวเหมือนรอยแมวข่วน พี่ครางพี่ครวญแต่นวลน้องยัง ไม่พอหยิกไปให้สม
อารมณ์ขุ่นหมอง ไม่ต้องรังไรต่อน้องเพียงพอ พี่ขอรูบคิน

เพลง: ปานทิพย์เทพี

คำร้อง: ป. วรานนท์

ทำนอง: พยงค์ มุกดา

งามเอ๋ย งามเพียงหยาดฟ้างามเสียจนอุมา แม่ิจฉาความงามทั่วเรือนร่าง โสภางค์
สมลีลนามคมเนตรแวววาม ดังจะหยามดารางามเอ๋ย งามอรชรงามแม้นามบังอร แม่อย่างเอื้อง
ลีลาควัขนงโก่งอน คันศรามาพริ้มพักตร์จันทร์หา หลบเมฆาเพราะเอียงอายอยากจะปอง
เป็นเจ้าของเธอคนเดียวอยากจะโน้มเหนียว ดอกฟ้ามันหมายอยากจะอยู่ เคียงคู่ เคียงกายกลัวเท
วาใจร้าย คงสาปพี่วายชวตขมงามเอ๋ย งามสูงศักดิ์ศรีปานทิพย์ดังเทพี ยัวฟีนี่ตรอมตรมได้แต่
ปอง เป็นเจ้าของในอารมณ์เพราะเธอเหมาะสม เทพหมายชม ปานทิพย์เทพี

เพลง: หยาดรุ้ง

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: ประสิทธิ์ พยอมยงค์

หยาดรุ้งงามราวดวงดาวรุ้งจิตรุ้งความโลภิต รุ้งชีวิตชายแม่เงาดวงตาคนซึ่งซึ่งดังเพชร
 วาวช่างงามอับคร่ำหยาดรุ้งราวหยาดน้ำรินหยาดรุ้งคนดีปราวณีพินอยยาลอยสูงนักรัก
 ยอดยุพินลมครวญคำหวานเสียงธารระรินคร่ำครวญถวิล ว่ารักยุพินเสนกันเธอหอมความดี เป็นที่
 คดคลั่งประหนึ่งสายรุ้งรุ่งดวงตะวันยามเย็นแยมยวน ชวนให้ชายฝันสับสนใญ่นรักเหลือคณาศร
 รุ้งงามราวดวงดาวกระจ่างรุ้งดั่งน้ำค้าง ที่ยังค้างตามพฤษภาเธอคือความหวังฝักใจทุกครา
 ที่ครวญไผหา ที่รักนุชาหยาดรุ้ง

เพลง: สายชล

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: ประสิทธิ์ พยอมยงค์

สาย เอย สาย ชล ไสเย็น เช่นน้ำใจคนไม่เคยหมอง หม่น เพราะสายชล ถิ่นของเรา
 ญ) อัม..... สิ้นธุ้ในห้วงน้ำ ทุกคนหาทำ ดำเอา สุข อย่างเรา มียั่งยืน เหมือน คลื่นลม
 ญ) อัม..... ฉัน รักสายชล เหมือนสายกมล แห่งชีวิต รัก ชั่วนิจ นิรันดร์ ฝัน สุขสม ฉัน
 รักสายชล เหมือนสวรรค์ อันรื่นรมย์ ส่องระทม ทุกข์สลาย ด้วยสาย ชลฉัน รักสายชล เหมือนสาย
 กมล แห่งชีวิต รัก ชั่วนิจ นิรันดร์ ฝัน สุขสม ฉัน รักสายชล เหมือนสวรรค์ อันรื่นรมย์ ส่องระทม ทุกข์
 สลาย ด้วยสาย ชล

เพลง: ดอกไม้เมืองเหนือ

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ไอ้ดอกไม้วี้งพิงสวยจริงงามเด่นใครเห็นใครชมสมเป็นเอื้องแดนล้านนาสวยจนซึ่งตริง
ใจติดตางามโสภาสุธาโคชมชวนชื่นชมเรื่องไพร่ป่ากิริยานุ่มนวลยั้มยวนชวนให้ใจฝันรำพึงคะนึ่ง
สุดห้ามอุรา ถึงอยู่เขาลำเนาพนาใจและกายก็สูงเกินค่า เหมือนบุญพาให้ได้มาเจอตาแม่คมผดดำ
มันคลับเกล้ารับใบหน้าพ่มองหลบเมินอายเก้อเพียงยั้มยัังชวนให้ละเมอเพื่อใจฝ่ปองหวังครอง
เคียงคู่ประตู่เวียงพิงอยากจะเอยรำพันถึงไกลใจมันรับขวัญสุตาเฝ้าคอยเอื้องมาแอบอิงแม่ใครเขา
มาเยื่อแย่งชิงใจรักจริงพี่คงหมองไหม้รักไม้คล้ายดอกไม้เมืองเหนือ

เพลง: ล่องโขงคืนเพ็ญ

คำร้อง/ทำนอง: ไสล ไกรเลิศ

ล่องโขง ลอยเรือเมื่อคืนวันเพ็ญ ช้อย บ่เห็นนวลเจ้าใจสะท้อน น่องเอ๋ย เคยออกอ่อน อักบ่
หอนเป็นงามข้ามเวียงจันทน์พลอด รักกัน สุขแสนเพลินเสียงแคนกล่อมขวัญ ช้อย รอสาว หนาวจน
กายสั่นฟังเสียงแคนใจหวน โอ้ขวัญช้อยบ่เียน มีแสงจันทร์เป็นเพื่อน บ่เหมือน เจ้าเป็นงาม

เพลง: สาวน้อยนางรำ

(เพลงรักเพลงรำ)

คำร้อง : สุรพล โทณะวณิก และป.วรานนท์

ทำนอง : สุรพล โทณะวณิก

พี่เหมือน เมฆ ที่ลอยคว้าง กลางเวหา พี่เหมือน นภา ยามต้อง แสง อรุณ พี่เหมือน ปลา
ว่ายเสาะหา น้ำใสไม่ขุ่น พี่เหมือน นักรำ พี่รำไม่คุ่น แต่ชอบรำ เมื่อได้ยินเสียงเพลง

(สร้อย) รำเถอะนะแม่รำ รักเราหวานจ๋า หนักหนา มารักกับพี่เถิดนะกานดา พี่ปรารถนา
ดวงใจ มาเถอะนะแม่มา รักกันดีกว่า จริงไหม มารักให้มันมาฝืนกันไป อย่าให้ พี่ซ้ำฤดี วันหนึ่ง
เมฆงาม จะสลายกลายเป็นหยาดน้ำตา วันหนึ่ง มัศยา จะทิ้งชลาลัย วันนั้น คือวัน ที่เจ้าลืมพี่
แหละแม้แต่เพลงนี้ ก็คงสิ้นมนต์นะ สาวน้อยนางรำ

เพลง: ขอให้พี่

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

สิ่งใดน่าคลอสิ่งนั้นแหละขอให้พี่ สิ่งเดียวเท่านั้น เทวีพี่เคยพุ่มพวงอย่าหวนนึกเลย ขอให้พี่
นระทรมเซยพี่วอนเลย ใครเซยใครชม สิ่งพี่ขึ้นชวนสิ่งควรสงวนของเจ้าพี่ปองเพื่อเรา บรรเทาอก
ตรม เจ้าเคยเอ่ยรักภิรมย์รักที่พี่ขอได้ชม ขอความรื่นรมย์ สุขสมชื่นใจน้องรักรักพี่ อ่อนวอนเจ้าเท่านั้น
เทวีหนีไปได้อารมณ์แสนอาลัย นงเยาว์หวนทำไมดวงใจน้องคงดำ ให้พี่ได้คลอด้วงคำวอนขอของพี่
อย่าให้พี่นี้ว้างวอนอ่อนคำอย่าให้พี่เพื่อคำพรา้ มั่นให้พี่แล้วจงจำรักพี่ไม่ทำให้เจ้าช้ำชอกเอ๋ย น้องรัก
รักพี่ อ่อนวอนเจ้าเท่านั้นเทวีหนีไปได้ อารมณ์แสนอาลัยนงเยาว์หวนทำไม ดวงใจน้องคงดำให้พี่ได้
คลอ ด้วงคำวอนขอของพี่อย่าให้พี่นี้ว้างวอนอ่อนคำ อย่าให้พี่เพื่อคำพรา้ มั่นให้พี่แล้วจงจำ รักพี่ไม่
ทำให้เจ้าช้ำชอกเอ๋ย

เพลง: สมการรัก

คำร้อง - ทำนอง ประยูร เวชประสิทธิ์

ที่รัก...ผลลัพธ์ไม่ตรงกับโจทย์ อันนี้ต้องขอโทษ เธอคิดผิดเิน ดีค่าความรัก จากเลขใน
เงิน เธออาจบังเอิญ เห็นเงินเลยหลงมกมาย ที่รัก...ควรหาค่าขายคนยาก แทนค่ามากด้วย x
เครื่องหมาย แทนค่าซื้อตรง มันคงด้วย y รักนานเท่าไร เป็น z เข้าสมการ เอา $x+y+z$ ที่เห็น เท่านั้น
ก็เป็นมูลค่ามหาศาล เพราะเท่ากับค่า ความรักนงคราญ เพื่อถอดสมการ มีค่าเกินฟ้าและดิน
ที่รัก...ผิดแล้ว ถ้าลบทำใหม่ เธอยอมคิดได้ ทำได้ดังถวิล แต่ถ้าชีวิต ผิดมีมลทิน ค่าเพียงทรัพย์สิน
หรือกลบมลทิน

เพลง: จำจากเจ้า

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

จำจากเจ้าแล้วแก้วตาเคยขอเคยมีเจ้าเฝ้าบางรัก แต่นี้พี่เหงาแต่เฝ้าพี่อ้อมถึงเธอถึงเธอที่เคยนิยมเคยได้ยินเสียงเพียงหยาดฝนเหมือนมนต์ร่มรื่นชื่นอารมณ์พี่เพื่อพี่ฝันพี่นั้นสุขสมเพื่อชมภิรมย์เจ้าพรหมสวาทมาพี่จำจากเจ้าเพราะเจ้าจำจากถึงเจ้าจะพรากจากใครใจพี่ครวญหาพี่หวนละห้อยน้อยใจไขว่คว้าว่าเจ้าพรำเงาเจ้าหลอนจำจากเจ้าแล้วแก้วจอมขวัญทุกวันใจพี่เฝ้าอาวรณ์แว่วเสียงเจ้านั้นกระซิบที่หมอนเพ้อวอนเพ้อวอนฝันนอนไม่หลับเลย

เพลง: ยิ้มทั้งน้ำตา

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ฉันพลอยยินดีเมื่อเห็นเธอได้มีความสุขไม่ต้องทนทุกข์ในความจนกับคนอย่างฉันเธอพบคนดีฉันก็ยินดียอมพลีให้กันถึงจะโศกศัลย์ฉันก็จะยิ้ม ยิ้มทั้งน้ำตาแม้รอยอาลัยถมซากุทยให้ฉันชมชื่นก็จะทนฝืนยิ้มรับความชื่นกลิ่นกล่ำอุราไม่มีเมื่อวานไม่มีพุ่มนี้ที่ชื่นวิญญาณมีแต่น้ำตาที่บรอยฝืนยิ้มพึมพำให้เธอแม้รอยอาลัยถมซากุทยให้ฉันชมชื่นก็จะทนฝืนยิ้มรับความชื่นกลิ่นกล่ำอุราไม่มีเมื่อวานไม่มีพุ่มนี้ที่ชื่นวิญญาณมีแต่น้ำตาที่บรอยฝืนยิ้มพึมพำให้เธอ

เพลง: ข้าวอกเหมือนตกลด

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เจ้าของตาล รักหวาน ขึ้นปิ่นต้นระว่างตน ตีนมีระมัดมันเหมือนคบคน คำหวาน จำคาญครันถ้าพลังพลัน เจ็บอกเหมือนตกลดเหมือนคมมีดกรีดชั่วดวงใจให้เป็นรอยทรมาน อันว่าอกเราดังเจ้าของตาลฝังจิตพะวง หลงความหวานชานปิ่นปายต้นตาลหวานกินเพียงลองลิ้มตาลสดเลยลิ้มรสใดสิ้นเริ่ดอร่อยยามลิ้ม ได้ดื่มชิมความหวานแต่ต้องคอยระว่าง หากพลาดพลั้งตกลดออกสะท้านระทม ตาลยืนต้นเคียง รายเรียงแถวทิวมองดูลิบลิว ใบปลิวล่อลมยิ่งระบมชอกช้า เจ็บแสนทนฝืนกลิ่นกล่ำสุดจะเอ่ยคำช้า อกช้าช้าเหมือนตกลด

เพลง: ลาก่อนความรัก

คำร้อง/ทำนอง: ป.วรานนท์

ลาก่อนความรักที่ฉันเคยมี ลาก่อนความดีที่ฉันเคยหวัง ลาก่อนความทุกข์ที่สุขประดัง
ลาก่อนเพราะความหวัง มลาย ลืมเกิดดวงใจที่ไร้ความรัก ลืมเกิดใจรักที่มักแทงหนาย ลืมเกิด
ความฝันที่มันลืมน่าย ลืมเกิดความหมายที่กลายอาดูร เธอมีความสุขและรอยคนรัก ฉันมีใจรักดี
และรักเกิดพล เธอมีความรู้ที่คนเกื้อกูล ฉันจึงต้องสูญเสียคนรัก ลาก่อนความรักจากเธอคนเดียว
ลาก่อนชาตินี้ฉันที่เสนาหา ลาก่อนความฝันวิมานโสภะ ลาก่อนจนกว่าชีวิตรวมลาย เธอมีความสุข
และรอยคนรัก ฉันมีใจรักดีและรักเกิดพล เธอมีความรู้ที่คนเกื้อกูล ฉันจึงต้องสูญเสียคนรัก ลาก่อน
ความรักจากเธอคนเดียว ลาก่อนชาตินี้ฉันที่เสนาหา ลาก่อนความฝันวิมานโสภะ
ลาก่อนจนกว่าชีวิตรวมลาย ลาแล้วอดรักพี่ลา

เพลง: พรากหัวใจ

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

สุดรัก...เกินจะพรากจากทรวงสุดหวง...ดวงใจจงอยู่ดีสุดข้า...จำพรากจำจากขวัญที่สุด
ชีวิต...สุดชีวิต...สุดชีวิต...สุดชีวิต...หมั่นมาเทียบไม่เทียบเท่ารัก...ของคนเจียมอุราเทอด
ไว้...ในเกียรติศักดิ์รักข้ายิ่งชีวิต...ยิ่งชีวิต...ยิ่งกว่าความรักอื่นใดสุดแสนโคกชม ระทมสะอื้นสุดจะ
ฝันชมอาลัยจำพรากความรักแรมไกลสุดระทม ชุ่มฤทัย พรากหัวใจพรากไปจากกันพรากรัก...หวัง
อ้างศักดิ์ตน ท่วมล้น...ความอาลัยผูกพันเทอดไว้..ในเกียรติศักดิ์รักมั่น ชั่วชีวิต...ชั่วชีวิต...เกียรติตน
นั้นคงมั่นเอย

เพลง: วสันต์จำพราภ

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

ทิวาถวิลเพราะสิ้นตะวันไปประหนึ่งหัวใจมีสิ้นห่วงใยกันวสันต์จำพราภให้เธอจากฉัน
ห่วงใยถึงกันเหมือนดังตะวันห่วงทิวาวันสัต์ผ่านไปหัวใจอย่าลืมกันแน่อนนิรันดร์เหมือนดังตะวัน
ลามินานเท่าไรห่วงใยเยี่ยมฟ้าประดับทิวาเป็นเพื่อนฟ้านภลัยนภจากวังยังร้องส่งลาคุณ...เราไม่รู้
จะลาใครไฉ่เอ๋ย...ฟ้ายังร้องไห้...เราซึ้งเท่าไร ต้องพลอยหมองใจตื่นต้นน้ำตาท่วมทรวงระทม
ท่วมดวงใจโลกกลมฉันใดแล้วคงได้เจอกันสนวอนลมจูบ วูปในอกฉันต่างรอพบกันต่างคอยวสันต์
คืนมา

เพลง: ซากทรมาน

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ซากความรักยังติดตรึงฝังใจซากอาลัยใครจะลืมรักเลือนซากความเชลาเฝ้าสะกิดใจเนียน
สุดสะเทือนซ้ำเกินทนซากความหวังพังกลบเราร้าวรอนซากอวรณ์คอนจิตคอยผจญซากชีวิตลิขิต
ชั่วสับสนซากกมลคนซ้ำเดิมดวงชะตาร้ายโหดร้ายชีวิตพิถีพิถันดวงฤดีดังอัคคีที่คุเหิมดวงฤดีระทม
ยิ่งตรมเพิ่มเติมรักประเดิมด้วยน้ำตาอาบใจซากความหลงคงแต่เพียงคว่ำลมซากระทมจมอยู่ใน
ฤทัยซากความลวงคงลวงล่อต่อไปซากดวงใจทรมาน

ชุดของขวัญรวมเพลงเอก ชรินทร์ นันทนาคร แผ่นที่ 5 (สังข์ฟ้าผากดิน)

เพลง: สังข์ฟ้าผากดิน

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ยามที่ฟ้าอ้างว้างว่างใจวณ้องต้องจากไป ใจที่นี้ครวญคร่ำ ทั้งรอยแผลเก่า ให้เราชอกช้ำ
ใยรักเจ้าลืมน้ำ ทำเหมือนไม่ปรานี เรียมหลังน้ำตาสะอื่น ยามดึกคืนก่อนคืนทนมชื่นทวี มองเฝ้า
มองฟากฟ้าราตรี ลืมผืนดินลืมน้ำที่ลืมน้ำที่เคยหมาย เธอเปรียบดังชาวฟ้าโกลน ใยทิ้งให้ชาวดิน
ครวญถวิลร้องไห้ น้ำใจรักเจ้า ช่างเปลี่ยนง่ายด้ายชาวฟ้าช่างโหดร้าย ใยถึงได้ใจดำ เคยฝากน้ำคำ
พริ้วพรอด ฟ้าเคยกอดกับดินลืมน้ำลืมน้ำดินซ้ำ เคยฝากใจให้ฟ้าดินจำ คำรักเคยเคยพริ้วใยฟ้าเจ้า
ทำลาย ใจไม่เคยจะคิดว่าคุณ ลืมน้ำลืมน้ำดินเพียงฝากดินลงให้ น้ำคำฟ้าส่ง ผากดินกินใจ ใยฟ้า
ไม่จำไว้ใยหนอช่างแปรผัน ลืมถ้อยรักเคยขึ้นบาน ลืมกระทั่งวันคืนเคยขีดขึ้นด้วยกัน เราอยากเด็ด
ดอกฟ้าลวาลย์ความรักเราจึงสิ้น ดินนั้นต้องเจียมตัว ลืมถ้อยรักเคยขึ้นบาน ลืมกระทั่งวันคืนเคยขีด
ขึ้นด้วยกัน เราอยากเด็ดดอกฟ้าลวาลย์ความรักเราจึงสิ้น ดินนั้นต้องเจียมตัว

เพลง: ฟ้าลาดิน

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ฟ้าแว่วเสียงดิน คร่ำครวญว่ากินน้ำตา ฟ้าเวทนา แต่ฟ้าสุดหาทางให้เพราะโชคชะตา
จุดให้ฟ้าเป็นไป ฟ้าชั่วเพียงไหน ดินอย่าอภัยฟ้าเลย ฟ้าหมดหนทาง จะมาฝากฝังใจให้ ฟ้าหมด
ดวงใจ ถูกเขาแย่งไปไว้เชยเพราะวาสนา ดินกับฟ้าไม่เคย หัวอกฟ้าเคย ยากจะเฉลยตอบคำ
โอ้แผ่นดินจำ อย่าคิดถึงฟ้า ให้มากนักละจะซ้ำ ฟ้ารู้ตัว ว่าดินมิเคยผิดคำ แต่ฟ้านี้ไม่จำ ฟ้ากลับ
ทำชั่วร้าย ฟ้าผิดศีลธรรม ผิดคำที่ฟ้าเคยมั่น ฟ้าต้องจาบัลย์ ชอกช้ำรำพันร้องไห้ ฟ้าผิดไปแล้ว
แก้วตาดินจำฟ้าอาย ฟ้าชั่วผิดไป ฟ้ายอมให้ดินนิโทษ

เพลง "ลมจำ"

คำร้อง/ทำนอง: ประเทือง บุญญประพันธ์

ลมเอยเจ้าหอบรักมาให้ใครจงพัดกลับไป เพราะดวงฤทัยข้าไม่ต้องการข้ากลัวเหลือเกิน
กลัวรักที่สิ้นสสารกลัวรักจะทรمانกลัวดวงวิญญาณจะต้องร้องให้ลมเอยเจ้าหอบรักไปเกิดหนาจน
พัดกลับมา แล้วกลัวน้ำตารักต้องตกในข้ากลัวรักหลง กลัวรักอารมณ์อ่อนไหวกลัวรักจะไม่เข้าใจ
กลัวจนฤทัยไม่กล้าชื่นชม กระแสลมแรงยังไม่แสดงเท่าลมรักดวงลมกระซิบที่เคยว่าห่วงกลับกลายเป็น
สลายเป็นลมคอยพัดบาดใจ ให้อยู่ทุกซักระทมใจรักจึงต้องชื่นชมเพราะหลงเชื่อลมรักดวงดวงใจข้า
ตรมแล้วลมเจ้าเอ๋ยอย่าเย้ยข้าเลยพัดเลยผ่านไปไม่ต้องห่วงข้ายอมเข้าใจ ในรักที่ข้าเคยหลงลม
เจ้าอย่าตามมาลงส่งสารดวงใจดวงนี้เกิดลม

เพลง: จำพราก

คำร้อง: สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน ดัดแปลงจากเพลงไทยเดิม "พม่าแปลง"

จำพราก จากไกลไอ้ออกเอยหมองไหม้ ใจระทมขวัญเอยเจ้าอย่าเศร้า เจ้าจงชมอย่าตรม
น้ำตาจาบัลย์พระพาย ระวังโปรดจงส่งสารข้าด้วย ช่วยปลอบขวัญเห็นน้องข้าข้า ร่ำคืนวันช่วย
พลัน ปลอบขวัญให้ที่น้องข้า ชมชื่นเจ้าจงพักระริน ชื่นฤดีน้องข้าสิ่งคำ พร่ำพาที่ชวนนำวชิ มาพลัน
พัดมา คราใดช่วยเพียงพาน้องข้าให้ เย็นเท่านั้นแน่นพัดจัดไป ข้าไหวหวนจะทำแก้มขวัญ ช้านวล

เพลง: กิจงามอย่างนี้

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

โอพระพรหมสวรรค์สร้างสรรค์น้องมาหรือไรเธอถึงงามบาดใจเหมือนจะให้ชายคลั่งไคล
ทุกคนเพียงฉันได้สบตาอร่าเหมือนว่าต้องมนต์งามเสียจนเลิกลิ้น แม้ใครยลคงเผลอใจภิรมย์กิจงาม
อย่างนี้ ใครไหนเล่าที่จะไม่ปองชมเพียงแรกเห็นใจยังฝันใฝ่ภิรมย์หวันเกรงต้องตรม ข้าชอกอุราบุญ
ฉันคงไม่มีชาตินี้แสนเศร้าวิญญาวอนขอเธอเมตตา แม้กรุณาเพียงยิ้มมาก็พอกิจงามอย่างนี้ใครไหน
เล่าที่จะไม่ปองชมเพียงแรกเห็นใจยังฝันใฝ่ภิรมย์หวันเกรงต้องตรม ข้าชอกอุราบุญฉันคงไม่มีชาตินี้
แสนเศร้าวิญญาวอนขอเธอเมตตา แม้กรุณาเพียงยิ้มมาก็พอ

เพลง: นิดเดียว

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

นิดเดียวที่เราเหลียวมาเจอกันนิดเดียวความสัมพันธ์ยืนมั่นฤทัยนิดเดียวเราสัญญาไม่ห่างไกลนิดเดียวเธอแครงใจให้เศร้า้นักนิดเดียวไม่เคยเหลียวมามองเลยนิดเดียวทำเฉยเมยเหมือนไม่เคยรักนิดเดียวตัวฉันคงต้องออกหักนิดเดียวสุดที่รักมาเคื้อกัน

เพลง: เพียงเงา

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

หลับตาครั้งใดก็ฝันพบภาพน้องผ่องผิวพรรณพิลาปิ้ม ๆ แยม ๆ เหมือนเทพธิดาหลงฟ้า มาสู่ดินตื้นตาพบเพียงแต่หมอนหงอลูบไล้ให้รำววนแต่พี่ฝัน ๆ เพื่อ ๆ เพียงยุพินแน้นอนหรือกินมิ สิ้นใจศรัทธาดวงใจในฝันแสงจันทร์เจ้ายังรักราดวงดาววัวยาวรักฟ้าโลกรักสุริยาเช่นฉันนุชารักเธอ หลับตาครั้งใดผวาหลงภาพฝันหวังระอาพาเก้อรัก ๆ ร้อน ๆ นอนละเมอฉันคงได้เจอเธอ เธอ นี่เองดวงใจในฝันแสงจันทร์เจ้ายังรักราดวงดาววัวยาวรักฟ้าโลกรักสุริยาเช่นฉันนุชารักเธอ หลับตาครั้งใดผวาหลงภาพฝันหวังระอาพาเก้อรัก ๆ ร้อน ๆ นอนละเมอฉันคงได้เจอเธอ เธอ นี่เอง

เพลง: จันทรเจ้า

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

จันทรเอ๋ยจันทร เจ้า ขอข้าวขอแกง ขอแหวนทองแดง สวมนุ่งนุ่งผ้า ขอเป็นคู่อยู่ใกล้แก้วตา ขอช้างขอม้านำมาค้าเอากำไร น้องข้าสูงส่งปานหงษ์ เหมราชขอข้าแปลงชาติเป็นหงษ์จะได้ไหม แม้ขัดข้องขอเกิดเป็นตัวไร เกาะแก้มกลอยใจอยู่เรื่อยไปได้ไหมจันทร น้องข้าสูงส่งปานหงษ์ เหมราชขอข้าแปลงชาติเป็นหงษ์จะได้ไหม แม้ขัดข้องขอเกิดเป็นตัวไรเกาะแก้มกลอยใจอยู่เรื่อยไปได้ไหมจันทร

เพลง: สัญญารักคืนเพ็ญ

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ไม่มีคืนไหนฟ้าใสเท่าคืนนี้ดูสิดูดาวกับเดือน รักกันเหมือนพี่กับน้องหรือขี้ดองสีจันทร์ เป็นสีทองเรไร้อง น้ำค้างหล่น บนบางพลีไม่มีความจริงครั้งใด ๆ จะจริงใจและจริงจัง เท่าครั้งนี้ฟังนะฟังที่จะร่างคำรักจากฤดี น้องคือหัวใจและชีวิตที่สัญญาจะเจ้าแม่ราตรีโปรดเป็นพยานไม่มีความจริงครั้งใด ๆ จะจริงใจและจริงจัง เท่าครั้งนี้ฟังนะฟังที่จะร่างคำรักจากฤดี น้องคือหัวใจและชีวิตที่สัญญาจะเจ้าแม่ราตรีโปรดเป็นพยาน

เพลง: คืนนั้นคืนนี้

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ฟ้าคืนนั้นเอี่ยมโอบจันทร์เหมือนอกฉันคืนนั้นเอี่ยมโอบเธอใจจะรักกายกระซิกนำเธอของ สงวนชวนเสนอเปลอใจไม่เคยหวงฟ้าคืนมีแต่ดาวเหมือนอกเราพรารักแรมลาล่วงเป็นไฉนใจ จึ่งร้ายร่างทรงโถที่ยังเป็นห่วงพุ่มพวงเศร้าสร้อยคอยน้องกลับคืนมาหนาวน้ำค้าง ค้างคืนขึ้นอุรา จวบจึงนางฟ้ามาเก็บดาวกลับคืนน้องควรเห็นใจบางซี้ ตัวพี่หรือก็เท่านี้ไม่มีพร้าหรือทราบนั่นควรจะ คิดควรจะคล่องหลังคืนหรือมีเขื่อนคอยฝันใจให้เจ้าลิ้มน้องควรเห็นใจบางซี้ ตัวพี่หรือก็เท่านี้ไม่มี พร้าหรือทราบนั่นควรจะคิดควรจะคล่องหลังคืนหรือมีเขื่อนคอยฝันใจให้เจ้าลิ้ม

เพลง: โชคดีที่รัก

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เมื่อเธอสุขสม เมื่อสุขสมภิมิรมย์สุขสันต์กับชายในฝันของเธอคนใหม่จะทนทุกอย่าง จะทน ทุกอย่างขอหลีกเลี่ยงไกล จะไม่ขอไปขวางทางของเธอสุขุมกล้ากลืนฝืนความปวดร้าวไว้ในอกฉัน สุขุมโศกศัลย์แม่น้ำตาเธอออกจะหมองไหม้ ออกจะหมองไหม้ ยิ้มให้เสมอยิ้มให้แม้เธอสร้างความซ้ำ ใจแม้เราจะเกิดมาได้พบกัน และได้รักกันแต่สิ่งเหล่านั้นเหมือนฝันไซ้ไหมหวานน้ำตาลสด ของเธอ และฉันต่างกันไปน้ำตาจากใจจึงไหลจากฉันให้เธอโชคดี ให้เธอโชคดี โชคดีตลอดไปให้เธอ แจ่มใส เหมือนใจหมายมันสิ่งเดียวของฝาก เมื่อยามรักจาก พราจากอกฉันก็คือคำขวัญโชคดีที่รัก ให้เธอโชคดี ให้เธอโชคดี โชคดีตลอดไปให้เธอแจ่มใส เหมือนใจหมายมันสิ่งเดียวของฝาก เมื่อยาม รักจาก พราจากอกฉันก็คือคำขวัญโชคดีที่รัก

เพลง: บ้านเก่า

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เมื่อเกิดมาแล้วทุกคนใครเล่าจะพ้นหนทางกลับไปบ้านเก่าบ้านนั้นวิเวกวังเวงของเรา
สู่สถานความเศร้าของคนยังไปไม่ถึงเมื่ออยู่ไม่คิดทำดี ทำชั่วบัดนี้เสียที่เกิดมาชาติหนึ่งกอบโกย
ละโมภไม่คิดคำนึงควรไคลให้ซึ่งถึงคราวก็ตายเหมือนกันเกิดมาทุกคนมากันเพียงกายเมื่อยามตาย
ตายก็ไปอย่างนั้นเงินทองสมบัติ คักดีศรีระดับชั้นเครื่องมือแห่งการเหยียดหยันใครเอามันไปได้เล็ก
เหยียดเดียวดั้นเสียที่เกิดมาชาตินี้ทั้งที่ผู้ดีและไพร่เกิดมาต้องแก่และแล้วต้องตายทางกลับสุดท้าย
เดินไปบ้านเก่าทุกคนเล็กเหยียดเดียวดั้นเสียที่เกิดมาชาตินี้ทั้งที่ผู้ดีและไพร่เกิดมาต้องแก่และแล้ว
ต้องตายทางกลับสุดท้ายเดินไปบ้านเก่าทุกคน

เพลง: ถิ่นไทย

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เป็นสุขนักรัชนาที่เกิดมาเป็นคนไทยเราทุกคนภูมิใจความเป็นไทยมิใช่ทาสเขาด้วยเลือด
บรรพชนปกป้องแผ่นดินไว้ให้เราด้วยบารมีล้านเกล้าคุ้มเราร่มเย็นเรื่อยมาเป็นสุขนักรัชนาที่เกิดมาใน
แดนไทยแดนที่แสนกว้างใหญ่ แดนที่ใครทุกชาติอิฉาชาวราชรัฐสุขสมในถิ่นอุดมพืชพันธุ์ธัญญา
ในน้ำเรามีปลาและในนาข้าวเหลืองลดาแผ่นดินไทยคลั่งด้วยกลิ่นอารยะซึ่งด้วยธรรมะจะมอง
ไหนพิโรธพิลาปหญิงไทยงามน้ำใจ งานมารยาทงามผิวพรรณผุดผาดเชิดชูชาติเกริกเกียรติตระการ
เป็นสุขนักรัชนาที่เกิดมาเป็นคนไทยแม้ตายแล้วเกิดใหม่ ยังตั้งใจอธิษฐานไม่เกิดถิ่นไหนมาว่าสวรรค์
ชั้นวิมานขวอดวงวิญญาณมาเกิดในครรภ์ของมารดาไทยเป็นสุขนักรัชนาที่เกิดมาเป็นคนไทยแม้
ตายแล้วเกิดใหม่ ยังตั้งใจอธิษฐานไม่เกิดถิ่นไหนมาว่าสวรรค์ชั้นวิมานขวอดวงวิญญาณมาเกิดใน
ครรภ์ของมารดาไทย

เพลง: บัวบาน

คำร้อง: ชาตรี ศิลปสนอง

ทำนอง: เพลงไทยเดิม (พม่าแปลง)

ไฉ่ดอกบัวบาน ดอกเจ้าสวดยสะอ้านชูก้าน อยู่กลางบึง พี่ขอเด็ดบัว กอนั้นเพียงหนึ่งหนึ่ง
เดียว มัดเกลียวสัมพันธ์เฝ้าวันและคืน หวันเกรงใครไหนเขาอื่น นำเจ้าใส่แจกัน ครั้นเจ้าเหี่ยวโรย
ก็ทิ้งลงพลันกลีบงามเจ้านั้น สูญสิ้นบัวบาน เปรียบสตรี ดังวัยสาวบานคลี่ ชวนพี่เฝ้าถวิล สวดยซึ่ง
บาดใจ งามไรราดินทั่วแผ่นดิน หรือเทียมเทวี รักเพียงบัวบานหากบุญเราสองผ่าน ผ่านประเพณี
ขอเธอเชื่อใจ ในรักของพี่ชีพนี้ มันรักบัวบาน

ชุดของขวัญรวมเพลงเอก ชรินทร์ นันทนาคร แผ่นที่ 6 (ทาสเทวี)

เพลง: ทาสเทวี

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

บุญฉันมีแต่คงไม่ถึงฟ้าจึงไม่เวทนาคอยเฝ้าแต่คอยทุกคราดวงจันทร์ไม่ลอยเลื่อนมาใกล้
เราคงเหงาคอยแต่คอยหายเสียดายดวงจันทร์ไม่บรรเทาเลยลับไม่เหลือแม่เงา รู้หรือเปล่าว่าเรา
ข้าชอกฤดีเธอเป็นดอกฟ้า รู้ไหมว่าเราเป็นดังทาสเทวีแม้ไม่ปราณีทาสนี้คงระทมอยู่เรื่อยไปรอฉันรอ
ด้วยใจวิงวอนขอบังอรเมตตารักฝากใจเพียงยืมสักนิดฤทัยฉันคงพอเรื่อยไปด้วยธุลีเมตตาของเธอ

เพลง: คำมั่นสัญญา

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ถึงม้วยดินสิ้นฟ้ามหาสมุทรไม่สิ้นสุดความรักสมัครสมานแม้อยู่ในใต้หล้าสุธาธารขอพบ
พานพิศวาสไม่คลาดคลาแม้เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรณพพี่ขอพบศรีสวัสดิ์เป็นมัจฉาแม้เป็นบัวตัวพี่
เป็นกุมราเขมผกาโกสุมปทุมทองแม้เป็นถ้ำอำไพใคร่เป็นหงส์จะร่อนลงสิงสู่เป็นคู่สองขอติดตาม
ทราวมสงวนวลละอองเป็นคู่ครองพิศวาสทุกชาติไปแม้เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรณพพี่ขอพบศรีสวัสดิ์
เป็นมัจฉาแม้เป็นบัวตัวพี่เป็นกุมราเขมผกาโกสุมปทุมทองแม้เป็นถ้ำอำไพใคร่เป็นหงส์จะร่อนลงสิง
สู่เป็นคู่สองขอติดตามทราวมสงวนวลละอองเป็นคู่ครองพิศวาสทุกชาติไป

เพลง: สุดฟากฟ้า

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

สุดฟากฟ้าแสนไกลถ้า मैंได้รักกันสุดฟ้า นั้นฉันนักรักรำพึงยิ่งสายลมแสงเดือนเดือน
รักให้ละเนืองนี้ถึงความหลังและคำสัญญาถึงสิ้นดินสิ้นฟ้ามหาสมุทรรักเราไม่สิ้นสุดเสนาหา
จะอยู่ยงคู่เคียงดินและฟ้าด้วยศรัทธาสองเราคง मैंสุดฟากฟ้าแสนไกลถ้า मैंได้รักกันสุดฟ้า นั้นฉัน
แท้แพ้ความรักเราเคยถึงสิ้นดินสิ้นฟ้ามหาสมุทรรักเราไม่สิ้นสุดเสนาหาจะอยู่ยงคู่เคียงดินและฟ้า
ด้วยศรัทธาสองเราคง मैंสุดฟากฟ้าแสนไกลถ้า मैंได้รักกันสุดฟ้า นั้นฉันแท้แพ้ความรักเราเคย

เพลง: นารัก

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

นารักจริงเอ๋ยแต่พี่ไม่เคยพบเห็นมาเลยแต่ก่อนแต่ไรไซ้สวชนาบาดใจแต่แม่เอ๋ย
ละมุนละไมฮือฮือฮือฮือหน้าไซ้สวชนาเลศลอยแต่แม่เอ๋ยแซมซ้อยติดตึ้งดูราไซ้สวชนา
หยาดฟ้าทำไมหนอกานดานารักเสียจริงเพราะเจ้านารักที่เห็นวงพักรตรที่แอบรักยออดหญิงคิดใคร่แอบ
อิงความรักเข้าสิงที่สุดจะทิ้งจะถอนอรุณนารักอย่างนี้จะไม่ให้พี่รักคนดีที่หมดปัญญามนุษย์คนหนึ่ง
นี่หน้าห้ามพี่รักแก้วตาใครห้ามได้จะถือโทษเอาโทษทัณฑ์ก็ปลุชนคนสามัญห้ามกันยังงั้แอบรักเจ้า
หมดดวงใจต้องโทษเพราะทรมานวัยนารักจริงเอ๋ย

เพลง: บางรัก

คำร้อง/ทำนอง: สง่า อารัมภีร

เมื่อก่อนบางรักชักใจให้พี่หลงผิดคิดว่ารักไม่ศักดิ์สิทธิ์ แม้เพียงนิดเดียวมีหรือที่บางรักไม่
จางใจเลยเจียวจะรักกันอย่างแน่นเหนียวเจียวหรือน้ำใจแต่ยังคงคบกันสัมผัสกันเกลียวซึ่งแนบสาว
บางรักนั้นมีใจมีแก่นพระธรรมภายในพูดจริงรักจริงซึ่งยิ่งกว่าสิ่งใด ๆ ไกลชิดเป็นมิตรกันไปยิ่ง
หลงไหลทุกทีเพ่งสาวบางรักก็ชักหิวทรวงทุกนางน่ารักน่าหวนน่าหลงยิ่งชีวีไม่งามแม้กายน้ำใจก็
งามเหลือที่อยากมอบรักฝากไมตรีสาวเจ้าทั้งบางบัดนี้บางรักชักใจให้พี่รู้แจ้งพ้นจากความแห้งแล้ง
ระรื่นสรรพางค์เพราะสาวบางรักรักไม่มีจิตมีจางสาวอื่นทุกนางไม่รักอย่างสาวบางรักเคยเพ่งสาว
บางรักก็ชักหิวทรวงทุกนางน่ารักน่าหวนน่าหลงยิ่งชีวีไม่งามแม้กายน้ำใจก็งามเหลือที่อยากมอบรัก
ฝากไมตรีสาวเจ้าทั้งบางบัดนี้บางรักชักใจให้พี่รู้แจ้งพ้นจากความแห้งแล้งระรื่นสรรพางค์เพราะสาว
บางรักรักไม่มีจิตมีจางสาวอื่นทุกนางไม่รักอย่างสาวบางรักเคย

เพลง: พรุ่งนี้ไม่มีอะไรแน่

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

รักกันวันนี้ดีกว่าเชื่อว่าพรุ่งนี้มีอันเป็นไปแม้เธอและฉันนั้นพลันต้องสิ้นใจฉันจะหวังใครให้
เป็นที่รักยิ่งรักกันวันนี้ดีกว่าเชื่อว่าพรุ่งนี้มีใครมาชิมฉันอาจพลาดแพ้เหลือแก่คืนทุกสิ่งแล้วจะหมาย
อิงแอบอ่อนหวานรักใคร่พรุ่งนี้ไม่มีอะไรแน่นอนแปรผันยอกย้อนลงร้อนเปลี่ยนใจเชื่อว่าพรุ่งนี้โลก
แตกสลายไปก็ใครเล่าใครจะอยู่คู่ฉันรักกันวันนี้ดีกว่าเชื่อว่าพรุ่งนี้จำใจไกลกันฉันอาจสิ้นหวังเหมือน
ดังสิ้นชีวันเหลือแต่เพื่อฝันสุดกลั่นใจหมองตรมพรุ่งนี้ไม่มีอะไรแน่นอนแปรผันยอกย้อนลงร้อน
เปลี่ยนใจเชื่อว่าพรุ่งนี้โลกแตกสลายไปก็ใครเล่าใครจะอยู่คู่ฉันรักกันวันนี้ดีกว่าเชื่อว่าพรุ่งนี้จำใจ
ไกลกันฉันอาจสิ้นหวังเหมือนดังสิ้นชีวันเหลือแต่เพื่อฝันสุดกลั่นใจหมองตรม

เพลง: อยากให้เหมือนเมื่อวานนี้

คำร้อง: พรพิรุณ

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

เมื่อวานนี้สองเรารักร่วมจิตหวาน ทุกนาที่ที่ผ่านรักชมชานสุดปรารถนา เธอออกดอกเฮาจะ
ขอเลาะท่อมลั่นอุรา ต่างจุมพิตสัญญาว่าจะไม่ลืม ปลอຍใจให้หลง ระวังร้นจิตปลื้ม รักสองเราดำ
ดืมเหลือจะลืมให้รำเรือกหา จำพรากจากกันฉันครวญโศกศัลยวิญญา เมื่อวานนี้จุมพิตลาทั้งที่
อาลัย หากฉันเผลอคิดได้ จะขอให้เมื่อวานนี้อ่่าผ่านพ้น เมื่อวานนี้ฉันมีความสุขล้น แม้โลกนี้มี
เราสองคนคงขึ้นกมลแสนนหากเราได้พบสัมผัสรักใหม่อีกหน ขอรักเรามีมนต์ซึ่งใจจนสุดจะ รำ
ชาน จงได้กระชิบรักฉันมอบทั้งวิญญาณ อยากให้เหมือนเมื่อวานที่ผ่านมานะดวงใจ

เพลง: ตะวันยอแสง

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ตะวันยอแสงสีแดงคล้าคล้ายกล่าวคำอำลาจากไปตะวันรอนอ่อนใจพี่พลอยหวนไหว
อาลัยเพราะห้วงสงสารตะวันเป็นห้วงตะวันหวนคนเขาลงตะวันจำพี่ห้วงห้วงคนเขาแย่งตะวันจำ
ทิวาฝันรักตะวันยอแสงตะวันรอนอ่อนแรงไม่เคยสิ้นแสงไปจากทิวาฉันรักตะวันชื่อต่อตะวันดังคำ
สัญญา[ดังคำสัญญา]ตะวันจำยอดรัก อ้ออ้ออ้ออ้อ พี่รักตะวันฉันรักตะวันชื่อต่อตะวันดังคำสัญญา
[ดังคำสัญญา]ตะวัน จำ ยอดรัก พี่รักตะวัน

เพลง: เรือนแพ

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เรือนแพ สุขจริง อิงกระแสน้ำหรือระงม ลมพริ้วมากล่อมพฤษภา ดังว่าดนตรีหลับอยู่ใน
ความรักและความชื่น ชั่ววันและคืนเช่นนี้กลั่นดอกไม้ รัญจวนยังอบอวน ยวนยี่ สุดที่จะพรรณา
เรือนแพ ล่องลอย คอยความรักนานมาคอยน้ำค้างกรุณา หยาดมาจากดาราแหล่งสวรรค์วิมาน
น้อย ลอยริมฝั่งถึงอ้างว้าง เหลือใจรำพันหิวหรืออิ่มก็ยืมพอกัน ชีวิตกลางน้ำสุขสันต์ไฉ่สวรรค์ใน
เรือนแพวิมานน้อย ลอยริมฝั่ง ถึงอ้างว้าง เหลือใจรำพันหิวหรืออิ่มก็ยืมพอกัน ชีวิตกลางน้ำสุขสันต์
ไฉ่สวรรค์ในเรือนแพ

เพลง: บางหลวง

คำร้อง/ทำนอง ส.สุวรรณทัต

ไอ้คลองบางหลวงถิ่นนี้ พี่ยังแสนห่วง ๆ บางหลวงนี้เคยบางหลวงบ่วงใจ ให้พี่ นีมา
ขึ้นเขยพี่รู้ อยู่เต็มอกเอ๋ย ๆ เราเคยรักก็ไอ้.บางหลวง นามนี้พี่ครองรักหนักหน่วงพี่หวงเนิ่นนานบาง
หลวงฝั่งคลองให้พี่ หมองใจ ตื่นตันบางหลวงหน่วงใจพี่ฝัน ๆ สัมพันธ์เสมอไอ้สาวบางหลวง เจ้าหลวง
ให้พี่หลงปองสองริมฝั่งคลองวกเวียน เปลี่ยนทางน้ำเอ่อพoyามพี่เผลอ ๆ ลื่นทางแล้วเออ ๆ พี่ก็ต้อง
เพื่อ ๆ ละเมอฝากคลองไอ้สาวบางหลวงเจ้าหลวงให้พี่ หลงผิด ๆ ลื่นคิดไผ่ปองเจ้าลิ้มแล้วหนอ ที่ให้
พี่รอกปากคลองยามนี้ พี่ได้ แต่หมอง ๆ ไอ้คลองบางหลวง ไอ้สาวบางหลวงเจ้าหลวง ให้พี่ หลงปอง
สองริมฝั่งคลองวกเวียนเปลี่ยนทางน้ำเอ่อพoyาม พี่เผลอ ๆ ลื่นทางแล้วเออ ๆ พี่ก็ต้องเพื่อ ๆ
ละเมอฝากคลองไอ้สาวบางหลวง เจ้าหลวงให้พี่หลงผิด ๆ ลื่นคิดไผ่ปองเจ้าลิ้มแล้วหนอ ที่ให้ พี่รอก
ปากคลอง ยามนี้ พี่ได้ แต่หมอง ๆ ไอ้คลองบางหลวง

เพลง: สวย

คำร้อง: พรพิรุณ

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

เจ้าผ่องพรรณ ดังจันทร์เพ็ญหากใครเห็น แล้วคงเหม่อมอง จ้องตะลึงเพื่อรำพึง ซึ่งทรวง
หวั่นผากจิตใจ ให้ผูกพัน รักนิรันดร์ไม่รู้คลายแรกได้ยล เฝ้าละเมออยากได้เธอ ไว้เคียงแนบกาย ไม่
ห่างกันสวยเธอชม หึงให้หวั่นหากชายใดได้ผูกพัน ชบมอบใจให้กับเธอแรกได้ยล เฝ้าละเมอ
อยากได้เธอ ไว้เคียงแนบกาย ไม่ห่างกันสวยเธอชม หึงให้หวั่นหากชายใดได้ผูกพัน ชบมอบใจ
ให้กับเธอหากชายใดได้ผูกพัน ชบมอบใจให้กับเธอ

เพลง: หงส์ทองล่องนาวา(เรือหงส์ทอง)

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เรือหงส์ ทองสง่าบินล่องฟ้าเจ้าเอยเจ้าหงส์ทองทรงเอ๋ยทรงลำพองลอยละล่องปีกทองเจ้า
ล่องลม (เฮ้ เฮ เฮเฮเฮเฮ้ เฮ้ เฮ เฮเฮเฮเฮ้หงส์เอยหงส์ทองงามน่าชม) เรือหงส์ ทรงผุดผ่องบินผยอง
ปีกทองเจ้าเหินลมพายเอ๋ยพายไครจมพายเรือล่องร่วมโพธิ์จะสิ้นไป (เฮ้ เฮ เฮเฮเฮเฮ้ เฮ้ เฮ เฮเฮเฮเฮ้
หงส์เอยหงส์ทองบินล่องลม) เรือหงส์ ทรงพู่ห้อยงามหยดย้อยเจ้าลอยมาหนใดลอยเอ๋ยลอยวนไป
ลอยมาให้ข้าชมเกิดเจ้าเอย (เฮ้ เฮ เฮเฮเฮเฮ้ เฮ้ เฮ เฮเฮเฮเฮ้)

เพลง: แก้วใจขวัญจิต

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สง่า อารัมภีร

แก้วใจขวัญจิต รักเราสุจริต เหลือที่จะพรรณนาอย่าหวาดรัก เหมือน "ด้อยดีหวิด" หวาด
ฟ้าที่จะขอสัญญาว่าจะรักดีไม่มีวันคลายแก้วใจ ขวัญจิตรักเราสุจริตคิดว่าเธอคงรู้ดีหลังมาเกิด
น้ำใจ เจื้อจวนไว้เพียงรู้ดีหลังมาเกิดไมตรี หลังความดีให้กันเอย

เพลง: แม่นกยังละเมอ

คำร้อง/ทำนอง: ไสล ไกรเลิศ

นกยังละเมอเปลอครางเปลอครางในกลางดึกฉันยังคงนึก คงนึกถึงเธอเสมอแม้กรรมจะ
กัน จะกัน ฉันและเธอให้เราต้องก่อ ต้องเขิน เมินต่อกันขอบอกอีกครั้ง ว่าถึงจะมีฟ้ามากัน หัวใจ
ของฉัน ก็คงรักเธอไม่คลายจะเฝ้าเรียกหา ร่ำร้องไม่มีแห่งหน่ายตราบจนชีพวาย คำสุดท้ายก็คือ
รักเธอ

เพลง: ละครชีวิต

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ถ้าเปรียบโลกนี้ไว้เป็นเวทีละครโรงใหญ่ซึ่งมี ใคร ๆ เป็นตัวประกอบของเธอและฉันพอเริ่มฉากแรกเราก็รู้จักและได้รักกันต่างฝ่ายต่างฝันรักกันด้วยใจรักไม่เสื่อมคลายเพียงเริ่มจากสองน้ำตาหลั่งนองหมองในดวงจิตขวัญแห่งชีวิตเคยคิดเคียดข้างแล้วมาห่างหายไปหลงเฝ้ารักตัวประกอบปล่อยฉันเดียวดายเมื่อหมดความหมายฉันขอปิดม่านจบการแสดง เพียงเริ่มจากสองน้ำตาหลั่งนองหมองในดวงจิตขวัญแห่งชีวิตเคยคิดเคียดข้างแล้วมาห่างหายไปหลงเฝ้ารักตัวประกอบปล่อยฉันเดียวดายเมื่อหมดความหมายฉันขอปิดม่านจบการแสดง

เพลง: ไม่อยากให้โลกนี้มีความรัก

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

อันแสงสุริย ส่องสว่าง แต่กลางวันอันแสงจันทร์ ส่องประจำ ยามราตรีอันความรัก ร้อนเร่า เผาฤดีสองชีวิ ทุกโมงยาม ประจำใจมีรักแล้วไม่คลายแคล้ว ต้องตรมฤทัยเหมือนแบกโลกทั้งโลกไว้ ให้โศกหนักไม่อยากให้ โลกนี้มีความรักแต่ฉันสมัคร แบกรักไว้ ไม่หนักเลยมีรักแล้วไม่คลายแคล้วต้องตรมฤทัย เหมือนแบกโลกทั้งโลกไว้ ให้โศกหนัก ไม่อยากให้โลกนี้มีความรักแต่ฉันสมัครแบกรักไว้ ไม่หนักเลย

ชุดของขวัญรวมเพลงเอก ชรินทร์ นันทนาคร แผ่นที่ 7 (เด็ดดอกรัก)

เพลง: เด็ดดอกรัก

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

อย่าโศกไปเลย อย่าเศร้าไปเลยเมื่อเคยรักกันความรักต้องแปรเปลี่ยนผันเหมือนความฝัน
ที่แปรเปลี่ยนไปร่วมคู่ครองกัน ไม่เนิ่นนานวันต้องพลันเข้าใจถึงรักมากแค่ไหน อย่าฝันใฝ่ยังยืนจี
รังเกิดจากกรรมเวร สุดแต่กฎเกณฑ์ลิขิตชะตาเป็นคู่สู่สมสร้างมา สูงสุดฟ้าต่ำจนหญ้าบังเมื่อรักมัน
จริง ผ่านสิ่งลวงใจหากใครคิดซังรักแท้จะจุมพองหวัง ถึงจนก็ยังหวังความรื่นรมย์เด็ดดอกรัก ร่วมต้น
คนละกิ่งไม่รักจริงจึงจืดจางเมินหมางคู่ชมแรกรักกันมิเคยไหวหวั่นพลันคำติชมเปื้อนรักเหลือชม
อ้างดินฟ้าห่างไกลตัดขาดไมตรี สุดสิ้นกันที่เกิดความระทมเมื่อคิดมีคู่สู่สม ขอเด็ดดมดอกรักร่วมใจ
จับกิ่งเดียวกัน เก็บดอกเดียวกันมันในฤทัยถึงทุกซุซซุซแท้แค่ไหน ขอฝากใจแก่คนรักจริงเด็ดดอกรัก
ร่วมต้นคนละกิ่งไม่รักจริงจึงจืดจางเมินหมางคู่ชมแรกรักกันมิเคยไหวหวั่นพลันคำติชมเปื้อนรักเหลือ
ชม อ้างดินฟ้าห่างไกลตัดขาดไมตรี สุดสิ้นกันที่เกิดความระทมเมื่อคิดมีคู่สู่สม ขอเด็ดดมดอกรัก
ร่วมใจจับกิ่งเดียวกัน เก็บดอกเดียวกันมันในฤทัยถึงทุกซุซซุซแท้แค่ไหน ขอฝากใจแก่คนรักจริง

เพลง: รักไม่มีพรหมแดน

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ยอดรักฉันนี้ยังรักเธอ รักเธอรักเธออยู่เสมอทุกคืนวัน ไม่มีใครจะอยู่ภายในใจฉัน มันคง
นิรันดร์เทียบทันเท่าเธอเลย ฟ้าแหละดินไม่สิ้นแสงทองส่องมา ให้ความรักและศรัทธาไม่จากแก้วตา
หรือออกอภัยรักของเรา ไม่มีพรหมแดนใดใดกันเลยจึงขอแต่เอ๋ย ว่ารักเธออยู่ทุกวันยอดรักฉันนี้ยังรัก
เธอ รักเธอเพราะเธอมีค่ายิ่งกว่าตัวฉัน เธอเป็นเจ้าของความรักมันเคยช่วยชีวิตฉัน ให้สุขสันต์ขึ้น
เชยฟ้าแหละดิน ไม่สิ้นแสงทองส่องมา ให้ความรักและศรัทธา ไม่จากแก้วตาหรือออกอภัย รักของเรา
ไม่มีพรหมแดนใดใดกันเลย จึงขอแต่เอ๋ย ว่ารักเธออยู่ทุกวัน

เพลง: กากีเหมือนดอกไม้

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

โอ้ มาลี นี่ใครชมเล่น กลับเจ้าเป็น รอยข้าใครทำให้เจ้าเงา หรือภุมราแกลงมาภิรมย์ชม
เจ้า มองแล้วพายังเศร้าเจ้าเค พี่งเพรากลับมาอับเจ้าเพราะมือ คนชมใครอยากจะรักใครอยากจะ
ดมใครอยากจะชมนิยมน่าเด่นดีเปรียบกานดาโสภางามผ่อง ใสรูปทองใจทราชมินามว่ากากี สวย
อรชรกลิ่นขจร หอมดังมาลีกรรมของนางเทวี เจ้างามโสภีแต่ใจบัดสี เพราะมีอารมณ์ใจอยาก จะรัก
ใจอยาก จะชมใจกลับระทมเพราะลมสวาทเอ๋ย

เพลง: คนธรรพ์รำพึง

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ขึ้น โด หาใครจะสู้ ขึ้น ยอด ชู กากีกลิ่น เจ้านี้พี่ยังอาวรณ์ ดวงใจจาก พี่ไปฤทัยพี่แทบ
ขาดรอน อาวรณ์ เจ้า ไม่วายตรอมตรมอยู่ เดียวดาย ยามพระพรายโชยกลิ่นเจ้ามา กลิ่นสุดา หอม
ระรื่นจากไปวิมานเมืองแก้ว ลืม พี่ แล้ว ทราชมชื่นพี่ ทนฝืนระกำดวงใจ รอ คอยยอดเทวีฤดีพี่แทบ
บรรลัย ดวงใจ พี่ กังวลรวยรินกลิ่น สุนทร ลอยหอมวนดังกลิ่นเจ้าเอ๋ยพี่เลย ฝืนใจชม อยู่ ไกลแม้ใจ
ยังมั่นคง โศกศัลย์ ซิ่ว ป่าน จะนี้เจ้าคงระทมนอนเดียวเปลี่ยววูวรา น้ำตานวลเจ้าจะนองปรางทอง
เจ้าจะตรม ใคร พาเจ้า ลอยลมไปชิดชมเจ้ายอดสุดา แก้วตาขวัญใจพี่

เพลง: พนาสวรรค์

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

พนาสวรรค์ ปาโนผืนอัน กว้างใหญ่ไพศาล โอบพันธุ์ พฤษไพโรเนนไศลแลสล้าง
พนาแห่งนี้มากมีน้ำใจไม่สร้าง ผู้มีรักไม่เคย หลงทางหรืออ้างว่างใจ ปาโนผืนงามด้วยพันธุ์พฤษ
ไพโร ปาสดใส แต่ลึกลับ ขวนใจให้สะท้อน พนาที่รัก ข้ามาพักใจไผ่ผ่าน ฝากชีวิตฝากกาย
วิญญาณณ วิมานพฤษพนา ปาโนผืน งามด้วยพันธุ์พฤษไพโร ปาสดใส แต่ลึกลับขวนใจให้
สะท้อน พนาที่รักข้ามาพักใจไผ่ผ่าน ฝากชีวิตฝากกายวิญญาณณ วิมานพฤษพนา

เพลง: เปื้อหมอน

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ฉันไม่เคยเห็น น้ำใจของคุณ ว่าเป็นฉันใดแต่พอรู้ได้ ที่ในสายตาแสนคมของคุณช่างไม่เมตตา ไม่กรุณาปล่อยฉันว่าอุ่นไร้คุณนะคุณ ควรจะสงสารฉันบ้างเป็นไรถึงลมจะร้อนแต่ฉันนอนหนาว เพราะความเป็นหนุ่มผ้าห่มไม่นุ่ม หมอนข้างไม่นิ่มสู้คุณไม่ได้ผ้าห่มไม่ยิ่ม หมอนข้างไม่แฉ่และไม่หายใจขึ้นบักอดไป ไหนเลยจะขึ้นเหมือนได้กอดคุณถึงลมจะร้อนแต่ฉันนอนหนาว เพราะความเป็นหนุ่มผ้าห่มไม่นุ่ม หมอนข้างไม่นิ่มสู้คุณไม่ได้ผ้าห่มไม่ยิ่ม หมอนข้างไม่แฉ่และไม่หายใจขึ้นบักอดไป ไหนเลยจะขึ้นเหมือนได้กอดคุณ

เพลง: หนาวผู้หญิง

คำร้อง/ทำนอง: สุรพล โทณะวณิก

กว่าไฟจะโต ขึ้นมาเป็นหนุ่มเท่าที่น้องเห็น เคยหนาวใจเดิน เพราะความเยือกเย็นมาแล้วหลายหนถึงหนาวอย่างไร ห่มผ้าผิงไฟยอมไร้กังวล แต่ที่สุดทน เมื่อหนาวกมลเพราะคิดถึงเธอจะห่มผ้าห่ม ถึงมันจะนุ่มก็ไม่เหมือนเนื้อคุณจะให้ผิงไฟ พี่แสนจะเปื้อโซ่หยาเสมอที่หนาวผู้หญิง ให้ผิงอะไรไม่หายหรือเธอจะมีไอรุ่นที่ไหนเล่าเธอ เหมือนเนื้อผู้หญ

เพลง: ลืมร้าง

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

แรมรอน ค่ำลงเหลืออ้อนนอนไหนจากรังร่มไม้ไพรวัลย์แรมลาจากจรลับตาไกลกันเจ้า ลืมสัมผัสห่างเหินร้างนอนพี่เคยพักผ่อนนอนเคียงขาดคู่คลอเสียงเพลงเพลिनร้างใจขาดคนเห็นใจ ขวนเขี้ยวเจ้าโยหมางเมินคำวอนรออยู่ เปลี่ยวใจไร้คู่ชูขึ้นเมื่อไหร่จะคืนมารังนอนรอนานหวานเกรงรัก ราลืมาวณอกใจร้างรอนห่วงหาลืมร้าง เจ้าลืมเสียงสั่งฝากใจหลบคู่อยู่ไหนนานมาลืมเลือนจวบปี และเดือนเลือนกลางเจ้าลืมสัญญาหรือไร

เพลง: อิเหนารำพัน

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

อิเหนา เอ๋ย กรรมแล้วเอ๋ยรักเจ้า ผิดหวังเพราะรัก เขาเพื่อคลังเขาซึ่งเมืงหน้าพาดสูชาด
ยอดผู้เชยชมตรมใจไหนจะอายุผู้คนทุกชีใจทนมองไหม้หลงใครไ้อ้ใจบุษบาเจ้าเปลี่ยนคู่ฟ้อไป
ขึ้น เจ้าจรรกาไ้อ้แก้วตาลมรักใจพา ลอยลมหลงรักเขามองหาเงาแล้วเศร้าวันไหวรักหลงไหล
เหมือนบ้า นิจจาลืมได้ ไ้อ้ใจหญิงแมงามพริ้งมีมนต์วาจาเหมือนอารมณ์บุษบาเหมือนพิมพาพิไล
หลงใครไ้อ้ใจขึ้นกมลไ้อ้อกอิเหนาจะเปรียบตัวเรา อับจนใจกังวลคนรักมาเมืงไปเอ๋ย

เพลง: บุษบาในฝัน

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ไ้อ้แมงามกระไร หานางใดในหล้ามาเปรียบเสมอ เหมือนเจอบุษบาฟ้อยากลโฉมหน้า
ฝันหาพาภิรมย์เนตรเจ้าคมคิ้วอน สวยจริงไ้อ้เจ้าดวงสมรโษษฐ์ศราญดุจพรานไ้แมงามโก่งคันศร
ฟ้อลับนอนคร่ำครวญป่วนอุรา ทุกคืนหลับเห็นดวงหน้า ไ้อ้เจ้าอย่ามาหลอกหลอนฟ้อเลย หยามชาย
อายทั่วถันเองอนตื่นตัว ฉันกลัวจริงสาวเอ๋ยคู่ (หยามชายอายทั่ว) (ถันเองอนตื่นตัว) (ฉันกลัวจริง
สาวเอ๋ย)ตาเธอซึ่ง เหมือนปานประหนึ่งจะเย้ยจันทรแจ่มเวหา แก้มเจ้าवलชวนเชิญยิ้มเมืงที่ท่า
เหมือนพาให้ฟ้อพะวงลื้มมิลงคงจะหลงตายเปล่า ฟ้อฝันนอนเคียงเจ้าตื่นก็เฝ้าระทม ฟ้ออด ฟ้อชมฟ้อโลม
เพียงเงา รักนงเยาว์ใครจะเห็นใจเอ๋ย หยามชายอายทั่วถันเองอนตื่นตัว ฉันกลัวจริงสาวเอ๋ยตาเธอ
ซึ่ง เหมือนปานประหนึ่งจะเย้ยจันทรแจ่มเวหา แก้มเจ้าवलชวนเชิญยิ้มเมืงที่ท่าเหมือนพาให้ฟ้อ
พะวงลื้มมิลงคงจะหลงตายเปล่า ฟ้อฝันนอน เคียงเจ้าตื่นก็เฝ้าระทม ฟ้ออดฟ้อชมฟ้อโลมเพียงเงารักนง
เยาว์ใครจะเห็นใจเอ๋ย

เพลง: ศรีนวล

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ศรีนวล แสนนวลศรีชวนเชยชมอ่อนแอ้นเอนกกลม ศรีเอยศรีสมศรีนวลศรีโสภาร้าวอุรา
ที่ครวญ พี่รักศรีนวล นับวันรัญจวนปวนใจนวลศรีบริสุทธิ ผุดผิวเพ็ญสะอ้างดั่งน้ำค้าง เลื่อมลาย
พรายพรางผ่องใสนวลศรีนวลส้าง พรางผิวเป็นนวลใยละมุนละไมไฉไลชวนชมใจ รัญจวนศรีนวล
ทำพี่กลุ่มฤตินวลศรีสิงอารมณ์แรงฤทธิ์พิศวาส เหมือนใจจะขาดลอยลมแรงรัก เหลือชม ทนระทม
คลุ้มคลั่งครวญพี่ คงเคยสร้างเวรมาหนัก ถึงมาคลั่งรักกลุ่มหลงศรีนวลใจจะดำทำพี่หลงคร่ำครวญ
ให้ฝันลมลม ชิดชมแต่ชื่อศรีนวล ให้เพื่อ ให้ครวญ ใจไม่นวลดังชื่อเลยใจ รัญจวนศรีนวลทำพี่ กลุ่ม
ฤตินวลศรีสิงอารมณ์แรงฤทธิ์พิศวาส เหมือนใจจะขาดลอยลมแรงรัก เหลือชม ทนระทมคลุ้มคลั่ง
ครวญพี่ คงเคยสร้างเวรมาหนัก ถึงมาคลั่งรักกลุ่มหลงศรีนวลใจจะดำทำพี่หลงคร่ำครวญให้ฝัน ลม
ลม ชิดชมแต่ชื่อศรีนวลให้เพื่อ ให้ครวญ ใจไม่นวลดังชื่อเลย

เพลง: อ้อมอกน้องนาง

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ไฉนอกระไรใจเจ้า พี่เฝ้าครวญหาเจ้าห่างเหินเมินไปไกลหน้ารู้ไหมว่าพี่ตรมอ้อมอกน้อง
ประคองพี่อุ่น เนื่อน้องละมุนน่าชมอ้อมพี่กอดนวลน้องเชยชม รื่นเรจรมย์ไม่ร้างเลยเหน็บหนาว
น้ำค้างกลางดึก ใจพี่สั่นระทิกดังเคยแว่วจนเสียงน้ำคำพราวเอ๋ย ทูนหัวเอ๋ย ลืมหรือไรอ้อมอกน้อง
ประคองใครเล่า ถึงรบเร้าพี่ไปอ้อมพี่กอดอุ่นน้อยหรือไร จึงผลักไผ่มีคืน

เพลง: ที่รัก

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

นานแล้วพี่หลงพะวงมิหน่าย นานแล้วที่หมาย จะได้ภิรมย์นานแล้วพี่รักคอยจักชื่นชม
นาน แล้ว รักเพียงลมลมตรมเช้าค่ำ ที่รักนะรักเพราะใจมิกล้า ที่ชานะช้ามิกล้าเผยคำที่คิดนะคิด
กลัวอกจะช้ำเอ๋ย คำแล้วเจ้าจะทำให้ช้ำใจอย่าเหมือนน้ำค้างพรารพรางใบพฤษภอยามดึกเหมือน
ดังจะดื่ม กิน ได้พอ รุ่งสางก็จางหายไปรู้แน่แก้ไข ได้แต่ ระทมซิวที่รักนะรักเพราะเทพเสริมส่งที่หลง
นะหลง เพราะเจ้า แสนดีที่หวนนะหวน เพราะสวอยอย่างนี้กลัว ใครเขามาแย่งพี่ไป เอยอย่าเหมือน
น้ำค้างพรารพรางใบพฤษภ พอยามดึกเหมือนดังจะดื่มกินได้ พอรุ่งสางก็จางหายไป รู้แน่แก้ไขได้
แต่ระทมซิว ที่รักนะรักเพราะเทพเสริมส่ง ที่หลงนะหลงเพราะเจ้าแสนดี ที่หวนนะหวนเพราะสว
อย่างนี้ กลัวใครเขามาแย่งพี่ไปเอย

เพลง: พี่จ้อพี่จน

คำร้อง/ทำนอง: ไสล ไกรเลิศ

ดวงใจ จากไปพี่เหงามากไปแล้วพี่เศร้า ยังรักเจ้าไม่หายพี่แลเหลียวรักใจเดียวไม่หน่าย
จวบชีพสลาย รักไม่คลายเคลื่อนคลอนดวงดาวพร่างพรายลอยฟ้าแต่พี่รักเธอว่าความรักมันไม่
ถอนเจ้าห่างเหินรักทำเมินไปก่อนพี่เฝ้าอาวรณ์ ร้าวรอนใจพี่เอยแสนงอน พี่วอนร้องเจ้าอย่าทำใจเบา
เง้าจนพี่เลยพี่คอยแต่หวังชมเชยเจ้าเป็นอนเชย พี่เลยหมดทางดวงใจพี่เอยอยู่ไหนไร มารักกันใหม่
ใจนั้นอย่าเมินหมางอยู่เคียงขวัญเหมือนดวงจันทร์กระจ่างอย่าแรมอย่าร้างหมางดวงใจพี่เอย

เพลง: โลกอนิจจัง

คำร้อง/ทำนอง: ไสล ไกรเลิศ

อยู่เดียวฉันเปลี่ยวผวา จันทรเด่นลอยฟ้าสว่าง เมฆลอยบังจันทร์ อันกระจ่างมีดมัวเหนือ
กลาง เบื้องบนฟ้าก็หม่น ลมพัดเยือกเย็นเปรียบจันทร์ ฉันหวนชีวิตเคยอยากจะคิดดีเด่น ก้าวถล่ำ
เคราะห์กรรมพาล่าเคียด ยากเย็นมิเคยวิตกคล้ายวิศ ลอยฟ้าล่องลม มองตัวฉัน บางวันก็ขึ้นบาน
สุกสกาเหมือนชาววิมาน ถึงกาลวิมานถล่ม ชาติความภิรมย์สังคมใดใด ไม่พะวงมองโลกง ฉันคง
มีแต่ความหวังมีดมนเหมือนอยู่ห้วงลึก มอง โลกยิ่งนี้จันจ้งสับสนเวียนวนเหลือจนจะหยั่ง ดูจเรา
นิจจ้งไม่แน่เพราะมีแต่ความทุกข์โศกเอย

เพลง: สายรักสายใจ

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

สายรัก ปักใจ ใจรักแลหายเสียดายสายจิต ผิดหวังลอยคล้ายสายลม ต้องระทม จิตภวังค์
สายธารสุดจะหยั่ง น้ำตาหลังตกในพรุ่งพรุ่งต้องปลอบใจกาย เมื่อผิดหมาย กลายกลับซึ่งคอยความ
รัก คอยความหลัง ซ้ำพียงหวังยังมีอยู่ ยามเมื่อลมพา ยังหวนกลับมาให้ได้ชื่นชูใจรักคงรู้คอยคู่
กลับคืนสายใจสายจิตผิดหวังฉันยัง คอยหวัง คอยหวังยังยืนเฝ้า สายรัก สายน้ำใจ เคยขึ้นอย่าให้ฝัน
รอนานสายใจสายจิตคืนมา สมคำที่ข้าอธิษฐานเมื่อ ลมหวนครวญรักเรามาผ่านกลับคืนหวานรัก
เธอ

ชุดของขวัญรวมเพลงเอก ชรินทร์ นันทนาคร แผ่นที่ 8 (ร่มฟ้าป่าซาง)

เพลง: ร่มฟ้าป่าซาง

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

แสนเพลินใจ ได้มาถึงถิ่นป่าซางช่างงามสมตามคำอ้าง ป่าซางเหมือนเมืองสวรรค์ เทียบ
แดนใด บ่ชวนใจคิดผูกพันใครเห็นเป็นบุญโดยมันป่าซางสุขสันต์ทั่วถิ่นดินดีถิ่นที่มีน้ำมีปลา
สมบูรณ์พูนผลธัญญา ไรมาล้วนชวนทำกินเมืองบุญอบอุ้มธรรมหนุนฐานันท์ผ่องชนมีศีลอาจินต์
แผ่นดินของความชื่นบานดูสดใสทั่วไปไร้ความรำคาญ ป่าซางเสมือนวิมานบ้านคนมั่งมีเสียงเล่าลือ
ว่าคือแดนถิ่นคนงามช่างชวนนิยมทุกยามป่าซางสาวงามสดศรีได้มาเห็นดังเป็นกุศลโชคดีนางฟ้า
ลอยดินหรือเ็นแดนดีกว่าสาวแดนใดตะลึงมองเนตรจ้องดังสองดาวดวงพัดพรุ้งพร้าวซึ่งตริ้งทรวง
ดังดวงพระจันทร์อำไพนวลปรางเปล่งปลั่งดั่งน้อนวลโย ลักยิ้มยามยิ้มพิมพิไล จะชมฉันใดดีเอ๋ย
นวลสมรได้พรทิพย์ ไฉไลศเลยเสกนวลโฉมชวนเชยสุดเอ๋ยคำชมรักเหลือเกินที่เยวเพลินมิอยากจาก
ไกลต้องมนต์สายตาตริ้งใจจากไปแล้วคงต้องตรมถิ่นทองกวาวดอกพรวานสวยงามน่าชมคงฝังใจจำ
เหลือชมออกตรมเหินบนาวเต็มทีอาวรณ์สุดอ่อนหวานหวังปองใครฉันจนจำเหนียมเจียมใจสุดมอง
หาใครโยดีอาลัยสุดไฝโงะหมายไมตรี ฉันคงคอยฟ้าปราณีช่วยชีวิตฉันขึ้นผู้มีบ้างไหมผู้ใดเห็นใจ
เอ็นดู ช่วยชวนฉันคิดคู่อยู่ร่วมป่าซาง

เพลง: เดือนหงายที่ป่าช้า

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

คืนใดเดือนหงายคล้ายมนต์ต้องใจแลดูดวงไหนไร้ความรื่นรมย์เหม่อมองสุดหมายสายใจ
สุดสอย น้อยใจจำข่มไม่อาจเสกสมในสิ่งหวังปองดวงดาวพราวแสนแม่นยำลอยร่วงมายังปองใจคว่ำ
เดือนมาคู่ครองหากบุญไม่สมขอชมอยู่พื้นดินเย็นแลจ้อง สงใจรำร้องทำนองเพลงวอนเดือน ขออย่า
เลื่อนลับเลื่อนลาฉาย ส่องพานิทรานอนเพลงทิพย์บรรเลงดับแรงร้อนฝัน อวรณ์ ใจผูกพัน เมือง
แมนในฝันนั้นคือป่าช้าแลดูอ้างว้างไร้นางแนบขวัญอยู่เดียวเปลี่ยวเหงาขอเอาอกน้อย ไว้คอยรัก
มันจวบนางในฝันนั้นมาพะนอนเดือน ขอ อย่าเลื่อนลับเลื่อนลาฉาย ส่องพานิทรานอนเพลงทิพย์
บรรเลงดับแรงร้อนฝัน อวรณ์ ใจผูกพัน เมืองแมนในฝันนั้นคือป่าช้าแลดูอ้างว้างไร้นางแนบขวัญ
อยู่เดียวเปลี่ยวเหงาขอเอาอกน้อย ไว้คอยรักมันจวบนางในฝันนั้นมาพะนอน

เพลง: ป่าช้ากลางใจ

คำร้อง/ทำนอง: สนิท ศ.

ได้ป่าช้า สร้างรอยฝังใจจากลาไกล หัวใจอวรณ์สุขที่เคย หวังเซยมาก่อนต้องพราจจร
เพราะเจียมเหลือจนถิ่นป่าช้า สร้างความฝันปองจากคู่ครอง หมองใจทุกข์ทนห่างเพียงตัว หัวใจ
เวียนวนอยู่ข้างคน รักครองน้องนางร้างลับไกล ผาใจเดือนขอรักเอน อย่าเลือนจางฝันน้อยบุญ
หนุนนำจึงจำห่างห่วงป่าช้า รักนางในฝันภาพป่าช้า อยู่กลางหัวใจตั้งเฝ้าเฝ้า รัดใจพั่วพันถิ่น
ทองกวาว หนาวใจจำมันไม่มีวัน หลงลืมป่าช้า

เพลง: ลาแล้วป่าซาบ

คำร้อง/ทำนอง: สนิท ศ.

หวนคำนึง แรกเยือน ถึงถิ่นป่าซาบรื่นรมย์สมคำคนอ้าง ป่าซาบเปรียบแดนสวรรค์หวังใจ
จะอยู่ ชื่นชูพร้อมคู่ชีวิตปักใจหมายมั่น ผืนหวานจนเลิศเลอตัวคนเดียว ท่องเที่ยวทั่วแดนป่าซาบหลง
แต่แลสาวสะอ้าง แม่นางนวลเนื้อน่ายกยอจิตใจจ้อง แต่ต้องตรมหมองอกเอ๋ยร้องเพลงพรั๋เอ๋ย
มิเคยมีคนรักยิ่งต่างเมืองมา มุ่งปรารถนาฟังพิงคำสัจย์อ้างอิง ซื่อจริงใจรักแน่นอนกลับถูกเมินเฉย
ละเลยลบเลือนคำอ้อนใจดำดวนตัดคำวอน ร้าวรอนใจซ้ำเลือนลอยเหงาอารมณ์ ออกตรมว่าเหว
เอกายากจนเหลือทนฟันฝ่า เกิดมาช่างมีบุญน้อยหลงครวญสวาท ต้องเจียมมีอาจเอื้อมสอยโชค
บุญ ชันด้อยเพ้อคอยเป็นห่วงอาลัยจำใจกลืน สะอื้นเอ๋ยลาป่าซาบเหมือนสิ้นมนต์ขลังเสื่อมจาก
เมื่อนางไม่เหลือเยื่อใยหมดที่จะหวัง หมดที่จะฝักใฝ่ใจเสียแรงรักใคร่ ไร้คนเคียงเชยชิดข้างถิ่น
ทองกวาว มากมีมวลสาวสะอ้างโยขาดหนึ่งนาง ช่วยสร้างความหวังแก่ฉันสิ้นวาสนา ชะตารักมีเวร
กันวิมานสุขเป็นเพียงฝัน ฉันขอลาแล้วป่าซาบ

เพลง: วิมานรักห้วยแก้ว

คำร้อง: สนิท ศ.

(ท) ใจ...ห้วยแก้วเป็นพยาน สาบาน ว่าใจจะรักจริงไม่เปลี่ยนแปลง อย่าแคลงคิดหวั่นเลย
หนอ

(ญ) ใจยังเกรงจะคิดลวงล่อ เพียงพระนอนแนบแล้วคงหน่าย

(ท) พี่ไม่กลับกลาย มั่นหมายใจโดยจริงจัง

(ญ) เหลือจะเชื่อเปื้อนคำสัญญา

(ท) วอนว่าจงฟัง

(ญ) แม้นสม ตั้งใจแล้วคงซัง

(ท) น้ำใจพี่ตั้ง ตรงตามสัญญา

(ญ) รักจริงดังว่า น่าฟังไฉน

(ท) เปรียบห้วยแก้ว คู่ดอย ไหลลอย หลังลงเสมอมา ตลอดปี

(ญ) แต่มี ทั้งขุนและใส

(ท) ใจอาดูรขุนหมองตรมไหม้ เพียงยามใดที่น้องซังพี่

(ญ) หากไม่ปราณี

- (ข) พี่นี่คงต้องตรอมตาย
 (ญ) แม่นใจเอื้อเชื่อคำน้ำใจ
 (ข) จะไม่เปลี่ยนกลาย คล้ายน้ำตก หลังไหล ไม่วาย
 (ญ) รักคงไม่หน่าย แนบเพียงทุกครา
 (ข) ขอรักจนกว่า ชีวาสลายราญ
 (ญ) แม่นใครใจเลว เลือนลืมน้ำ
 (ข) ขอจงจมน้ำ วังบัวบาน
 (ญ) หากใครซื้อตรง รักจง ยืนนาน
 (ข) ขอจงพ้นผ่าน โศกใจมัวหมอง
 (ญ) หากห้วยแก้ว แห้งไป
 (ข) น้ำใจ ไม่มีวันแล้งรัก สลักลง
 (ญ) มั่นคง ขอคู่เคียงสอง
 (ข) มีเนินดินโชดหินเป็นห้อง
 (ญ) คือวังทองเสกสองครองใกล้
 (ข) หรีดหิ้งเรไร กล่อมขวัญไพรเป็นเพลงโลม
 (ญ) เสียงน้ำหลังซาดังไหลริน
 (ข) พิณเทพประโคม
 (ญ) แสงโสมส่อง เสมือนโคมใจ
 (พร้อม) สองเรารักใคร่ ในดวงวิมาน ชุ่มไม้เป็นบ้าน ชื่นบานนิรันดร์

เพลง: เอื้องฟ้าเวียงดอย

คำร้อง/ทำนอง: สนิท ศ.

ดอกไม้เวียงดอย แซ่ซ้องชวนชมบานสวยเด่นเล่นลม ชื่อไม่สมเอื้องปากลิ้นเจ้าหอม
 ยั่วย้อมให้คนเฝ้าหาเปรียบดังเอื้องฟ้า พลั้วมาเป็นมิ่งขวัญเอื้องฟ้าเวียงดอย สุดสอยลอยไกลบริสุทธิ์
 สดใส ใครจะหวังยังหวั่นเจ้างามพร้อม เหนียวน้อมให้คิดเฝ้าฝันหากได้เอื้องนั้น ใจฉันคงจะชื่นชม
 ด้วยใจฉัน ผูกพันแต่วันแรกเจอเฝ้าถนอมบำเรอ เอื้องฟ้าเลอภิรมย์แน่นพลาต ฉันยังไม่หวาดระทม
 ขอดตามปองชม จนกว่าจะสมดังใจถ้าฉันมีบุญ เกื้อหนุนนำพาใจหมายดอกเอื้องฟ้า มาคู่ขวัญคงได้
 วาสนาสวรรค์ เอื้องฟ้าคู่ใจจะฝากเอื้องไว้ ในหัวใจตลอดกาล

เพลง: กุหลาบเวียงเหนือ

คำร้อง / ทำนอง คุณไสล ไกรเลิศ

ไอ้กุหลาบศรีเวียงเชียงใหม่ ดอกใบสวยกว่าพลับพลึง เพียงแต่มองยังซึ่ง จันตะลึงซึ่งใจ
อวรณ์ติดตา เจ้าบานล่อใจแลวิไลชวนเชย สวยเอยเหมือนดอกบุหงา เจ้างามหาใดเกินกว่าแปลก
ตาโสภางามยั่วใจอยากจะตอนไว้ชมดมเล่นเจ้าเป็นไม้ดอกของใคร เพียงแต่จงเจ้าไว้ เผลอคราใด
วันโรเมลงแกลังชมเจ้าเป็นมาลีสี่งามยวนตา โสภางึงเด็ดแซมผม ชอนบานแย้มใบในร่ม ไอ้คน
เขาชมว่าเจ้างาม

เพลง: น้ำตกสาริกา

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เมื่อเยือนถึงถิ่นที่เคยได้มาน้ำตกสาริกา นี่ยังตรึงตราใจมันจำได้ติดตา เห็นแล้วพาให้สุด
ตื่นต่อนอกอ้อยยังคิดยิ่งหวน นึกถึงวันมากับยอดขูได้เงาแสงแดดที่แผดและเผาวันหนึ่งสองเรา ได้มา
เคล้าคลอกันอยู่เสียงน้ำตกซ่า เหมือนเสียงเรียกหายอดพญารู้ว่าพี่คอยอยู่ แต่ผู้เดียวที่สาริกา
เหมือนยังมี ร่องรอยที่เหลือไว้ให้มองเห็นเพื่อเตือนใจ ที่ได้ร่วมเงาพฤษภาในธารน้ำตก สายลมและ
ทิววนาตามชะง่อนแก่งผา นั้นล้วนที่มาแห่งความหลังเมื่อยามที่ขาดคู่เคียงกายมา น้ำตกสาริกาก็
เหมือนน้ำตาที่หลัง ยามน้ำสาดซ่าไหลเซาะแก่งผาเกิดเสียงดังก็ขอให้น้องจงฟัง ดังเสียงพี่ครวญ
คร่ำถึงเธอเมื่อยามที่ขาดคู่เคียงกายมาน้ำตกสาริกา ก็เหมือนน้ำตาที่หลังยามน้ำสาดซ่า ไหลเซาะ
แก่งผาเกิดเสียงดังก็ขอให้น้องจงฟัง ดังเสียงพี่ครวญคร่ำถึงเธอ

เพลง: อุทยานรักไทรโยค

คำร้อง: สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

(ญ) งาม ไทรโยคงามธรรมชาติ สร้าง สดสลับสะพรั่งตา

(ช) แอบอุ้มเนียนงพงาพาสู่สันต์เหมือนอุทยานในชั้นฟ้า

(ญ) ชมหมู่พฤกษา พาเหนียวน้ำใจ

(ช) ร้อยพันกลืนประหินป่า พาชาบชานหรือเปรียบปาน แก้มเจ้าได้

(ญ) เนะ บัวบังใบ แลไศลสลับเหลี่ยม ล้ำ

(ช) เหมือน เตือน ใจพี่จำแต่บัวสองงามตมแต่งตั้งส้าง ตา เยี่ยมวล ปทุมมาหลบตา

อิฉาเจ้าสิ้น

(ญ) สวยไทรโยคพลีพระพายชายโบกพาไทร ไหวโยก โบก ไหว

(ช) ดังโคมยุพาพาใจ ไหวโยกโบกเอนพริ้วเพื่อละเมอเห็นแต่น้อง นงพงาเห็นมัจฉาแหวก

ว้าย เวียนวนคิดใคร่ยลน้องเป็นมัจฉา

(ญ) น้องอายหมู่ปลา

(ช) น้องเป็นมัจฉา พี่จะขอ เป็นธราเนบเนื้อเจ้าปลา เรือยไปให้เจ้าแหวกว้าย รื่นใจเริง

สราญ

เพลง: กว้านพะเยา

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ไอ้ธรรวรรค์ กว้านพะเยาธรรรักเรศวรคร่ำ ลมโชยพริ้วล้ำ ในวังน้ำวนพรางพรมมนต์
รักมาดูราวสายชล ธารสวยตระการอยู่ในนิทรา แว่วเพลงรักของปักษา ร้องอ้อลา คีนรังโนนทิว
ทุ่งลิบ รวงทิพย์เรืองรอง ราวสีทองเปลวปลั่งธราไหลหลัง ไสรวนน้ำวังขังน้ำตาแห่งดาว ห่วงน้ำลึก
นักห้วงรักลึกกว่าหลายเท่าแม่นรัก ไม่จริงกับเราอายุกว้านพะเยาหลายเท่าเอโนนทิวทุ่งลิบ รวงทิพย์
เรืองรอง ราวสีทองเปลวปลั่งธราไหลหลัง ไสรวนน้ำวังขังน้ำตาแห่งดาว ห่วงน้ำลึกนักห้วงรักลึก
กว่าหลายเท่าแม่นรัก ไม่จริงกับเราอายุกว้านพะเยาหลายเท่าเอ

เพลง: ฉันจะรอเธอที่วังขนาย

คำร้อง: พรพิรุณ

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

ไฉ่ความรัก ของเราที่วังขนายเคยหวังจะเคียงแนบกาย รักมลายเพราะกรรมพราปกกัน
เหลือเพียงรอยเศร้า ที่รุมเร้าใจผูกพันเหม่อมองแต่เพียงสายธาร ผ่านไหลไม่กลับคืนมาตะวันลับ
สิ้นดวงร่วงเหลียมไศลความรักอำลาจากไป เหลืออาลัยหัวใจร่ำหาละเมอใจอ่อน ฝ่าวอนรักให้
กลับมาไฉ่เธออย่าลืมสัญญา กลับมาที่วังขนายฉันเฝ้ารอเธออยู่ ยอดรู้หรือไม่ว่าใจฉัน โศกศัลย์
ไม่วายฝากลมพัดไป บอกขวัญใจให้เขารู้ว่าที่รัก ยังรอไม่เปลี่ยนแปลงผันรอเขาชั่วคืนและวัน หวัง
สัมพันธ์รักมาเกือบปีฉันคอยครวญคร่ำ เจ็บซ้ำหัวใจอย่างนี้เศร้าสมโศกตรมฤดี คอยรักที่วังขนาย

เพลง: พรุ่งนี้ดีกว่าวันนี้

คำร้อง/ทำนอง: พยงค์ มุกดา

พรุ่งนี้ต้องดีกว่าวันนี้เพราะเรายังมีชีวิตยืนอยู่วันนี้กำลังผ่านพ้น สุขทุกข์ระคนได้รู้ไว้
เตรียมต่อสู้กันไปพรุ่งนี้คงมีสุขดังฝันแม้มีชีวิวันที่ฝันคงได้ผิดหวังปลั่งไปได้คิด ชีวิตเรายังไม่ร้าย
พรุ่งนี้คงได้แก้ตัวตจากฟ้าดลลงดินถูกประนามหยาบหมิ่น โลกยังโศกณไม่ถึงน่ากลัวล้นคือ
บทเรียน หากเพียรลุกมาแก้ตัววันนี้ร้องให้หมองมัว พรุ่งนี้คงหัวเราะได้หรือหนาพรุ่งนี้ยังมีให้เรา
หวังแม้มีพลังใจแข็งแรงกล้าวันนี้ไม่มีกลับหลัง วันนี้กำลังจากลาพรุ่งนี้ดีกว่าแน่นอน

เพลง: น้ำตาทมิฬ ต้นฉบับ

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

น้ำตาทมิฬ ไม่เคยรินไหลสักคราแต่วันนี้มันหลั่งออกมา เพราะข้าทนเก็บไม่ไหวมันค้ำมัน
แค้น มันคลั่งในอกมันเจ็บมันฟก น้ำตา ตกในมันท่วมมันท้นเสียจน ล้นใจเก็บไปไม่ไหว แล้วเอ๋ย
น้ำตาผู้ชาย น่าอายเมื่อไหลหลังรินต้องรันทด จึงหยดลงดิน หลงลืมอายสิ้น ออกเอ๋ยเมียขวัญมีชู้ โคน
หลู โคนหมิ่นยอมสิ้นเมียรัก มียอม ขึ้นเขยจะถูกอาวูท ทูตตายไปเลยก็ยังไม่เคย ร้องให้ หัวใจ ข้า
แกร่งดังหินจนเขาเรียก เจ้าคนทมิฬ ได้ยินรำลือ ไปไกลแต่วันนี้ น้ำตาของข้าต้องหลังทำบนน้ำตาข้า
พัง เก็บเอาไว้ไม่ได้ น้ำตาทมิฬ ไหลรินเพราะความเจ็บใจผู้มีพระคุณเหนือใคร ต้องมาถูกเขารังความ
สองมือกำยำ ไม่เคยถล่ม ศัตรูข้านี้หรือคือศิษย์มีครู แม้ใครมาหลู ต้องผลาญจะลบรอยแค้น ให้สิ้น
ในอกจะเปิดนรก รับคน ใจมารเอาซากชีวิต นั้นเป็นพยานแทนผ้าซับธาร น้ำตาทมิฬ

เพลง: ไพรกว้าง

คำร้อง: สุรัฐ พุกกะเวส

ทำนอง: สง่า อารัมภีร

ไพรกว้าง อ่างกว้างอยู่กลางป่าดงไม่เคยคิดพะวงชีวิตอยู่ดงพงไพรชีวิตป่าเข้มแข็งแกร่ง
กล้ากว่าใครผาดโผนผจญภัยสันโดดด้วยใจอันแน่อนอนชาติเสือเชื้อชายท่องไพรสัญจรชาตินี้ชีวิต
เร่ร่อนลุ่มหรือดงดอนพเนจรชวนชอกไปไพรเอ๋ยไพรกว้างไม่คิดจักร้างห่างไกลธาตุแท้อาชาไนยท่อม
ชีวิตให้ไพรกว้าง

เพลง: คำนี้เธอคอยใคร

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: เซาว์ แคล้วคล่อง

คำนี้เธอคอยใคร คำแล้วเธอคอยใคร ยากรู้เธอคอยใคร บอกให้รู้เพียงเท่าที่วาสนี้เธอ
เปลี่ยนใจให้ใครนะ เธอหลงคอยคำนี้เธอคอยใคร คำแล้วเธอคอยใคร ใจไหนทำใจลอยอย่ามัวคิดจน
จิตเหวี่ยงอย่ามัวเวลาเอาแต่คอยตึกเดือนคล้อยลอยลับหล้า ยากจะรู้ซึ้งนึก คิดคิดเพื่อเพื่อแก้แล้ว
จะหวาด พลาดแล้วจะว่าก็มัวแต่รักรักเขา รักเขานักหนา เขาลืมแก้วตาแล้วว่า ไรอย่าหลงลืมซึมซา
ถ้าคิดเพียงเลาเลา คำเข้าใครเอาใจบอกให้รู้รู้สึกที่ ว่าคือนี้นี้คอยห่วงก็เธอไซ้รักคอยใครเล่า คำนี้เธอ
คอยใคร คำแล้วเธอคอยใคร

เพลง: อย่าหวังพี่เลย

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

อย่าหวังพี่เลย ไม่เคยรักใครเท่าเธอจิตใจพี่ไผ่ละเมอ รักแต่เธอคนเดียวเท่านั้นอย่า
หลงเชื่อใคร ว่าใจพี่เคยผูกพันหากเธอไม่เชื่อพี่นั้น แล้วสักวันจะรู้ความจริงอย่าไปเชื่อใคร เขาขูเขา
หลอกพี่บอกด้วยใจรักเธอ แท้จริง หญิงอื่นไม่เคยรักใครอย่าหมายหม่อมคอย ปล่อยใจให้เคื่องซุนไป
พี่ยังรักขวัญใจรักด้วยใจอย่าหวังพี่เลย

ชุดของขวัญรวมเพลงเอก ชรินทร์ นันทนาคร แผ่นที่ 9 (ลิ้มไม่ลง)

เพลง: ลิ้มไม่ลง

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

น้อง เอย ทุกวัน แม่เคย ออก ออก เขาหวานจ๋า จอเลาะ เพราะจริง ถ้อยคำที่ จำไว้
ไม่ เคย ลิ้ม ปลาบปลื้ม ยังลิ้ม ไม่ลงพี่เฝ้าประโลมโฉมงาม ไม่เคยขัดความประสงค์น่ารัก รักดี
ซื่อตรง น้องทำให้หลง ติดใจน้อง เอย น้องพี่ ไม่เคย พวาก จาก กันเห็นหน้า ทุกวัน รำพันพูดจา แม่
กระซิบ ว่า สุขจริง แอบอิง คลอคู่ อยู่ใกล้พำพรอดออกคำรักกัน ดวงใจผูกพันห่วงใยร่วมรัก เรือง
รื่น ชื่นใจ เหมือน ดังอยู่ ในวิมานสม ใจ ได้ ชิดชม ใจร่วม อยู่ร่วม ภิรมย์สุขสม อย่างนี้ นานนาน ชื่น
ชีวิตจุมพิตชื่นอำสุขสำราญรัก ของเรา ชื่นชาน หวาน อยู่ ไม่ วายน้อง เอย หรือชาติ ก่อนเคย
คู่ เคียง กันรักร่วมสัมพันธ์กันมาแน่นอนด้วยบุญ ชาติก่อน เรา มี ชาตินี้ ไม่มี เสื่อมคลาได้จะ

คู่ชม สมปอง เคยเป็น คู่ครอง มั่นหมายพิรัก จนชีพ ฝ้าย รักยัง ไม่หาย ไม่ลืมสม ใจ ได้ ชิดชม ใจร่วม อยู่ร่วม ภิรมย์สุขสม อย่างนี้ นานนานขึ้นชีวิตจุมพิตขึ้นจำสุขสำราญรัก ของเรา ชิมชาน หวาน อยู่ไม่ ว่างน่อง เอย หรือชาติ ก่อนเคย คู่ เคียง กันรักร่วมสัมผัสกันมาแน่นอนด้วยบุญ ชาติ ก่อน เรา มีชาตินี้ ไม่มี เสื่อมคลายได้เจออะ คู่ชม สมปองเคยเป็น คู่ครอง มั่นหมายพิรัก จนชีพ ฝ้าย รักยัง ไม่หาย ไม่ลืม

เพลง: ลมสวาท ต้นฉบับ

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เสียง ลมพัดมาแต่ไกลฟังแล้วตรมจิตใจฟังเหมือนใคร คร่ำครวญฟัง ดังเสียงเธอเรียก ครวญเป็นสำนวนเศร้าใจฟัง ดังเสียงเธอไปพาหัวใจเศร้าไม่วายลม เอ๋ย ลม พัดเลยเจ็บหายไกล เพียงหมายใจให้ลมพาขวัญใจคู่ชมมาภิรมย์แนบกาย ลมไม่รับคำดังหมายพาเสียดายไผ่มองหาดั้น ครวญเพราะความเศร้าใจครวญเสียงดังอย่างไร ไม่เห็นใครตอบมไฉ่ ลมเอ๋ยจงเมตตา จงพามา แต่ไกลพอ เอ๋ยน้ำคำออกไป พลันสนใจได้ชื่นชมลม หวน ลม พัดทวนรื่นรมย์ฉัน ครวญน้ำคำพำไป ลมเอ๋ยจงหอบไปบอกขวัญใจเกิดลม ลมไม่รับคำให้ตรมลมหนอลม ช่างใจดำ

เพลง: หนึ่งในทรวง

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สง่า อารัมภีร

หนึ่ง ในทรวงฉันนั้นมีหัวใจ ดวงเดียว ติดอยู่กับชั่วแน่นเหนียว ไม่เคยร่วงหล่น ไปไหน ฉันคิดว่าคง ยังอยู่กับฉันตลอดไป แต่เดี๋ยวนี้ สงสัย บางวันหัวใจ ฉันเหมือนไม่มีจับ ออกคำดู ฉันจึง รู้ใจ ยังเด่น ติดอยู่กับชั่วเยือกเย็น ไม่เคยเร้นซ่อน หลีกหนี ฉันรู้ว่า ใจ ยังติดทรวงฉันเป็นอย่างดี แต่ที่เหมือนไม่มี เพราะใจฉันนี้เคลิ้มฝันถึงเธอ หนึ่ง ในทรวง มีใจ ดวงหนึ่ง ใน ใจดวง หนึ่ง มีเธอ เสมอ ไม่เคยรักใคร่ รักใคร่กว่าเธอ ความรักเต็มเอ่อ สีห้องของใจหนึ่ง ในทรวงฉันนั้นปองรักเธอ มา นาน ผิดจากเธอไม่ ต้องการไม่เคยคิดอ่านปองใคร ฉัน รักสลักทรวง คอยห่วงคอยหวง ยิ่งสิ่งใด สุด ชีวิตจิตใจ รักเธอรักไว้ ล้น ในทรวง

เพลง: หยาดฝนแรก

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

เหม่อมองฟ้าคร่ำ เปื่องบนฝนจ๋า จ๋าด้วยฝนแรก แทรกซึมทั่วในแผ่นฟ้า คอยฝนโปรย
ปราย หยาดสายชลมา ลบรอยน้ำตา หายพลัน ปรานีรักหน้อย ฝ้าคอยฝนแรก หลังความรักแทรก
หยาดรักหยดแรกให้ฉัน ดินแล้งเพียงไร หัวใจเช่นกัน มันแล้งมานาน สุดทน ฝนมา ฉันครวญหาเธอ
เสมอ ขาดเธอ ฉันคงเพ้ออยู่กับฝน เจ็บจ๋า ซ้ำกระไรใจหม่น น้ำตาฉันหลังมาปน กับฝนหยาดฟ้า
ไฉ่เธอเหมือนเช่น ดุจเป็นฝนแรก แทรกใจรักอุ่น กรุ่นด้วยกลิ่นไอเสนาหามีรักมีเธอ ฝนเออตกลงมา ตก
มาท่วมฟ้า ท่วมดิน ช่างฝน

เพลง: นางในสายฝน

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เมฆฝน ลอยวนอยู่กลางหว่างเวหา หลังเกิดหลังมาโลมอุราให้เย็นฉ่ำนาน เช่นนาคคอย
น้ำฝนพรำ น้ำใจ ลื่นร้อนรอนหาสุดหามองมาน้ำขอเห็นโฉมหน้าหวังเมตตาให้ฟ้าพรมมนต์ใด
เคยเยียมเยียนเหมือนฝนเยียมยลอย่าหวั่นกมลฝ่าฝนมาอย่าได้หวาดสวาทรักภักดีจวบจนสิ้น
ลมปราณสวาทสุดหวานใจไม่คลาย สายสวาทงามเด่นพิลาสหลงเธอ จนตรม อยู่มวงยขอได้พบ
เธออย่างฝันหลงรักหมายมั่นสิ้นฝนพลันสวรค์มลายหนาวใจวิญญาณจวนเพื่อครวญไม่วายจ้องจ้องมอง
หมายนางในสายฝน

เพลง: เดนชีวิต

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

ชมชื่นเหลือเกิน แล้วชีวิตข้า หลังน้ำตา ปลอบวิญญาณเข้าเย็น ดังคน ถูกยืมชีวิตให้เป็น
กรรมหรือเวร ที่เป็นเจ้าชีวิตคน เขาว่าไร้ทรัพย์ นับว่าไร้ญาติ ขาดทั้งมิตร ไฉ่เดนชีวิตคน ได้ยิน
แต่คำคนเย้ยเหยียดตน นี่เป็นเพราะจน คนจึงเหยียดใจ อย่าเอาน้ำคำ มาซ้ำคนเศร้าโดนเอาตัวเอง
จะซ้ำเท่าไร หากเราทุกคน เลือกรักกันได้ น้ำตาคงไม่ท่วมโลกให้เห็น เพราะยากเพราะจน ดังคน
ไร้ค่า อนิจจา เกิดมาคอยไฉ่เวร ผู้ใดจะพรม ชีวิตให้เย็น ให้ชีวิตเดน เป็นชีวิตดี

เพลง: ยลโฉม

คำร้อง/ทำนอง: ไสล ไกรเลิศ

เพียงได้ยลโฉมนางสำอางพาใจชื่นชมเนตรเธองามข้ามนิยมใจหวั่นคงเป็นบุญชักราให้
เรามาพบกัน ล้ำลาวัลย์พบเธอเพื่อครวญเด่นพริ้มพรายพักตรังามผิวนวลอร่ามวิไล ใ้เธองามตรึง
ใจฤทัยปวนยามเผยอยิ้มพราย หากนารายณ์เห็นครวญ ร้าวรัญจวนปั่นป่วนวิญญารูปทรงดูราวกับ
ชาวสวรรค์ พริ้งพราวพรรณสุดจะพรรณนาเพ่งมองเพียงแลชะเง้อหาสวयงามตาโสภาทั้สรรพางค์
ยามจะกินหรือนอนหัวใจอาวรณ์ถึงนวลเฝ้าละเมอเพื่อครวญถึงนวลไม่สร้างดุจดั่งเหมือนต้องมนต์
อยากจะยลโฉมนางล้ำสำอางเด่นกว่านางใด

เพลง: ผู้หญิง

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

คัมภีร์พราหมณ์ นิยามไว้ ทายผู้หญิงเป็นทุกสิ่งแสนประหลาดเพราะธาตุผสมความ
ปรวนแปรไม่แน่นอนแห่งลมความสวयกลมแจ่มใสแห่งดวงจันทร์ความระทวยระทมไหวของใบอ่อน
ความพุดจ่อของนภระจอก ฉ้นออกจะขันความเลี้ยวลดคดเคี้ยวชอบเกี่ยวพันถึงกระนั้นฉันยัง
สมัครรักผู้หญิง

เพลง: เสียขวัญ

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เป็นกรรมของพี่ ที่ได้ล่วงเกินจูบเพียงแก้้มหอมรักเจ้าจึงคิดยอม เฝ้าถนอมไว้จนเลยค่า
เทิดทูนเจ้าไว้ ให้สูงและไกลเกินกว่าเจ้าจึงหลงลืมว่า เลิศลอยฟ้ายิ่งกว่าใครเปรียบดังหงส์ทอง
เจ้าผยองปีกบินเลยฟ้าลอยจนไกลลับตา สุดจะคว่ำมาชมได้พี่ต้องเสียขวัญ สวรรค์มาแกลังแห่ง
หน่ายอยากจะทำนาย พี่จุนไซ้ใหม่น้องจึงเกลียดชังเสียขวัญในคราวนั้นอารมณ์วูบเดียวเกือบจะ
ขาดใจตายแท้เทียว สุดจะเหนียวสิ้นแรงพลังใจกลับหวน สายลมครวญเสียงกระซิบสั่งอุ้นอ้อมกอด
เจ้าลืมหรือยัง สุดจะหยั่งคะเนน้ำใจ เจ้าพาหัวใจที่เตลิดไป ไม่กลับคืนหลังสมใจเจ้าหรือยัง หาก
หยุดฟังยังคืนมาไหมพี่เองเท่านั้นที่รักภักดีฝันใฝ่จวนดินฟ้ามลาย มอบดวงใจไว้เพียงเพื่อคุณเสีย
ขวัญในคราวนั้นอารมณ์วูบเดียวเกือบจะขาดใจตายแท้เทียว สุดจะเหนียวสิ้นแรงพลังใจกลับหวน
สายลมครวญเสียงกระซิบสั่งอุ้นอ้อมกอดเจ้าลืมหรือยัง สุดจะหยั่งคะเนน้ำใจเจ้าพาหัวใจที่เตลิดไป

ไม่กลับคืนหลังสมใจเจ้าหรือยังหากหยุดฟังยังคืนมาใหม่พี่เองเท่านั้นที่รักภักดีฝันใฝ่ จวบดินฟ้า
มลายมอดดวงใจไว้เพียงเพื่อคุณ

เพลง: เพื่อน้อง

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เพื่อน้อง พี่ปอง หมายพยายามเพื่อพระวง เพียงนงรามคอยติดตามเหมือนเงาตามตัวเพื่อ
น้อง พี่ปองรักมาพันพันเพื่อรำพันจึงเฝ้ามายังหวั่นกลัวหลวมตัวลืมตายมอม รัก ผากใจไว้เป็น
ประกันขายชีวิตเป็นเดิมพัน ใจประกันมีมีวันกลายอย่า ทำให้พี่ข้าเพียงเดียวดายแม้ชวดชมตรมใจ
ตาย คงจะอายทั่วทั้งโลกอย่าทำให้พี่ชองจิต พี่นั่งและนอน ยังคิดอยู่ดังหลาย เวลาตรมอยู่ในทะเล
น้ำตาไม่รักพี่ก็บอกมาไม่ปรารถนามากวนเจ้าอยาก รู้ก็จงคิดดูเป็นไรทั้งโลกนี้มีใครใครคอยใส่ใจ
เหมือนดังเป็นเงาอยากรู้ว่าใครรักดีนงเยาว์น้องคิดดูเพียงเลาเลาใครจะทำพี่รักเจ้าเออยอย่าทำให้พี่
ชองจิตพี่นั่งและนอนยัง คิดอยู่ดังหลาย เวลาตรม อยู่ในทะเลน้ำตาไม่รักพี่ก็บอกมา ไม่ปรารถนา
มากวนเจ้าอยากรู้ก็จงคิดดูเป็นไรทั้งโลกนี้มีใครใครคอยใส่ใจเหมือนดังเป็นเงาอยาก รู้ว่าใครรักดี
นงเยาว์น้องคิดดูเพียงเลาเลาใครจะทำพี่รักเจ้าเออ

เพลง: ดวงตาสวรรค์

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

หมื่นแสนดาวทั่วแดนบนนภายแพ้วคมตา ที่ฟ้าประทานให้เธอสบตาพารุ่นวายใจ
ละเมอเหมือนคนที่หลับเผลอ ได้เจอก็เพื่อใจเจิดจรัสราวสวรรค์ประทานมาซาบซึ้งวิญญา น่ารักเกิน
ดาวทั่วไปหากเธอยังไม่เป็นดาวของใครขอเธอจงเยื่อใย ส่องใจให้นานแสนนานตรมอยู่กลางทะเล
แห่งทราย มุ่งหมายเสาะหาสายธารที่จะรินขลิบให้ชื่นบานที่จะขานตอบรับฝากให้ชายเฝ้ารักแพรว
แววประกายนัยนาสุดสรรพพรณนาชมขวัญดาราวปร่างพรายสบตาวานอย่าเมินสะเทือนอายุรักเออยจง
เปล่งประกาย เจิดฉายชั่วนิรันดร์

เพลง: ขวัญหาย

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

ฟ้าใสเรื่องรองโคมทองทาบทาฟ้าระยิบงามตาตาราทั่วไปก่อนยังประคองน้องเชยแกลังทำ
ไม่เคยสนใจไม่เหลือเยื่อใยให้หวังนกลอยอวรณ์ยามจรจากไกลรู้ร้องอาลัยยามไกลจากรังแต่ยาม
เมื่อคุณละเลยไม่เคยอาลัยเหมือนดังนกลอยพลัดร้างอวรณ์ไม่เคยจะคิด สักน้อยสักนิดไม่เคยจะคิด
มาก่อนขวัญเคยขวัญพรากจากจรรวนวญเรียกหา รอก่อน ขวัญเคยจย่อนกลับคืนขวัญหายใจ
ครวนวญจวนเจิบซ้ำน้ำค้างยังพราวจนยามค่อนคืนที่ขึ้นคุณลืมหรือยัง ที่ซังก้างฝังกลิ้นตึกแล้วค่อน
คืนยังคอย

เพลง: รัศมีแข

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

แสงโสมที่ส่องมา ยามราตรีรัศมี แววาม นภา เรื่องรอง ผ่องงาม ความวิจิตรรังสี หากฉัน
ขาดเธอ เสมอโลกขาดแสงรัชนี โลกมืดร้าย ทันทีที่ขาดรัศมีแขไปแม่นยำฟ้าที่ขาดเดือน คงลางเลือน
เหมือนถ้าฉันไร้เธอฉันจึงละเมอพราวเพื่อ เธอแผ่เมฆอยู่ไหนยิ้มของเธอ เท่านั้นโลกพลัน สว่าง
กระจ่างแจ่มใส ฟากฟ้าอำไพ เพราะมี รัศมีแข

เพลง: มรสุมสวาท

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ไม่เคยจะรักใครหลงใครเท่านั้นองด้วยใจจริงข้างดั่งงามสมเป็นดังยอดหญิงน่ารักจริง ๆ
สุดพรรณนาเกิดมาจากฟ้าหรือไรถึงงามบาดใจชายทั่วหล้าเปรียบเปรียบกับมวลงพุ่มกาแผ่นดินดอกฟ้า
ไม่เทียมทันเป็นคนต่างแดนพลัดมาจึงหวังความเมตตาจากสวรรค์หากสองเราต้องพรากจากกันใจ
ฉันคงร้องให้เฝ้าวอนเฝ้าจ้อครวนขอเนื่อนวลเมตตารับน้ำใจอย่าให้ฉันต้องเศร้า เพราะได้พบมรสุม
สวาทเคยเป็นคนต่างแดนพลัดมาจึงหวังความเมตตาจากสวรรค์หากสองเราต้องพรากจากกันใจฉัน
คงร้องให้เฝ้าวอนเฝ้าจ้อครวนขอเนื่อนวลเมตตารับน้ำใจอย่าให้ฉันต้องเศร้า เพราะได้พบมรสุม
สวาท เคย

เพลง: คีนี่พีเหงา

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

คีนี่พีสุดเหงา คิกถึงนงเยาว์คิดถึงนวลเจ้าออกอ้อนวณเจ้ายังตรึงใจพีหรือปานจะนี้
เจ้าลืมรักพีค้อยวอนคีนี่พีมองฟ้าเห็นร้อยดาราในนักระพริบมายังพาร้าวรอนคิดถึงเจ้าจนใจอ่อน
ไม่ได้หลับนอนยังเพ้อวอนหวังเจ้าคืนมาเจ้าคงรับจากพีไปแสนไกลสุดไกลเกินใจไผ่หาจึงไม่กลับมา
หรือขวัญชีวามีคู่ใหม่เซยคีนี่พีชื่นชมคิดถึงจนทมหั่วใจระทมแทบตายแล้วเคยแม้ได้ยินคำที่เอ่ย
อย่าทำเมินเฉยไม่ซิดเซยเหมือนดังเคยมา

เพลง: มนต์รักเพียงคีน

คำร้อง: ไสล ไกรเลิศ

ทำนอง: สมาน กาญจนผลิน

ใกล้เพียงคีน พี่ยืนผวา พาให้หมอง เห็นจันทร์ส่องฟากฟ้า นภาไสว พอดิหนึ่ง พี่ยะนึ่งถึง
ทราวม้วย เจ้าจากไป ไม่เห็นหน้า พ้ออวรณ์ ร่มตีสอง พี่ยมองจิต ไม่นิทรา มองจันทร์หา แหงนหน้า
นุช สุดเร้าร้อน อย่างตีสาม พี่ย่ำใจ ใครหลับนอน ทรวงสะท่อน กอนตีสี่ พี่ยนฝืน เมื่อเลยตีห้า
ตื่นคว่ำหมอน ถอนสะอื้น พอดิหก ตกใจตื่นกลืนน้ำตา

เพลง: สุดจะรัก

คำร้อง: สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์

ทำนอง: สมาน กาญจนผลิน

งามล้ำเกินคำรำพัน ไสยกาลาวัณย์ ดังแจ่มจันทร์เพ็ญ สวยเคยมิเคยได้เห็น ยลนี้กว่าจะ
เป็นนางสวรรค์ ผ่องพรรณ พริ้งจากแดนฟ้า ไอล้วนไยถึงได้มาอยู่ พักสุธา แม้นเจ้าอยู่แดนฟ้า อินทร์
พรหมยมนา คงตั้งตาหมายชม งาม เสียจนกลัวในใจ มิกล้ำผืนไฟ หมายมั่นภิรมย์ มิกล้ำหมาย
เอื้อมเซยชม เกรงฤทัยระทม ตรมใจเศร้า อับเจ้า วิมานทะเลลาย งามเสียจนมิกล้ำคิดรัก เกรงจัก
กลาย เดียวจะออกหักตาย ด้วยความสวยงาม พร้มพราย ฟ้าสุดหมาย ปองเคย

เพลง: ทำไมต้องจากกัน

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ทำไมนะเราจึงต้องจากกันแม้คืนชั่วคืนชั่ววันไยต้องจากกันให้มองเศร้าคิดถึงเคยอยู่เคียงคู่กอดเกล้าจากไปไม่เหลือเงาทั้งความโศกเศร้าเสียใจทำไมนะเราจึงต้องจากลาทั้ง ๆ ที่ใจเรียกหายยังต้องเอยลาให้มองไหม้น้ำตาเป็นสิ่งเหลือทิ้งปลอบใจล้าลาอีกครั้งใดจึงต้องร้องให้ทุกที่รอยกอดรัดสัมผัสโลมลูบแม้จนรอยจูบยังดูวาวหวานมฤตจากลำน้ตาไหลปี นับตั้งแต่นี้เมื่อไม่มีหัวใจทำไมนะเราจึงต้องจากกันแม้เป็นพระพรหมสวรรค์ศกาศิตยและจันทรบังคับได้ฉันจะให้โลกหยุดหมุนตลอดไปหยุดอยู่ชั่ววินาทีไม่ต้องให้จากกันเลย

ชุดของขวัญรวมเพลงเอก ชรินทร์ นันทนาคร แผ่นที่ 10 (จากน้อง)

เพลง: จากน้อง

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

จากน้องไปไกลอยู่แห่งไหน ดวงใจพี่นึกเป็นห่วงพี่ยังรัก พี่ยังห่วง ยังเป็นห่วงห่วงเธอเหมือนดังดวงใจขอบฟ้ากั้นกลาง ไซ้ก็ดขวางแนวทางแห่งรักเราได้ยิ่งขอบฟ้า กว้างเพียงไหนยังคงได้ หวนคืนรับขวัญแก้วตาหมั่นนึกถึงพี่ หมั่นสร้างความคิดไว้รอคอยพี่กลับมาอดน้องแนบหมอนนิทราสุขเกิดหนา แก้วตาจงอย่าโศกศัลย์เก็บน้ำตาไว้ อย่าให้ไหลพาใจพี่นี้ไหวหวั่นยิ่งได้รู้ เจ้าโศกศัลย์พี่ยิ่งหวั่นหวิวทรวงแทบขาดใจหมั่นนึกถึงพี่ หมั่นสร้างความคิดไว้รอคอยพี่กลับมาอดน้องแนบหมอนนิทราสุขเกิดหนา แก้วตาจงอย่าโศกศัลย์เก็บน้ำตาไว้ อย่าให้ไหลพาใจพี่นี้ไหวหวั่นยิ่งได้รู้ เจ้าโศกศัลย์พี่ยิ่งหวั่น หวิวทรวงแทบขาดใจ

เพลง: เมื่อคืนนี้

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

น้องยังอดอ่อนชืดชมให้พี่สุขสมวิญญาหวานล้ำเกินจะพรรณาหวานที่เธอมอบมาช่างหวานซึ่งใจแต่เวลานี้เอยน้องหมองเมินไปเล่ารู้ใจที่บ้างหรือเปล่าว่าเจ็บรวดราวเพียงใดพี่ปลั่งหรือมืดอย่างไรน้องควรให้อภัยอย่ารีบด่วนตัดไมตรีคำโบราณว่าปราชญ์ที่เก่งกาจก็ยังพลาดอยู่ดีไรต์ตัวพี่แค่นี้จะไม่มีพลั้งเลยเชียวหรือแก้วตาเมื่อคืนนี้คนดีของพี่น่ารักพี่เองยังได้ประจักษ์ว่าน้องน่ารักทุกเวลาคืนนี้พี่ให้สัญญาแว่นดาวเดือนบนฟ้านอกนั้นพี่มอบให้เธอเมื่อคืนนี้คนดีของพี่น่ารักพี่เองยังได้ประจักษ์ว่าน้องน่ารักทุกเวลาคืนนี้พี่ให้สัญญาแว่นดาวเดือนบนฟ้านอกนั้นพี่มอบให้เธอ

เพลง: แค่นี้

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

หากฉันข้าม คืนวัน หยดฝนได้จะมีให้ โลกมี พรุ้งนี้ต่อให้มีแค่ คืนนี้หยดรีรอจะได้খনนอนครอง คู่น้องนางเพราะพรุ้งนี้ เธอที่รักจะลาจากเหมือนถูกพรากดวงใจไปจากร่างเกลียดแสงทองส่องทิวา มาแยกทางจะอ้างว้าง ว่างคู่ อยู่เดียวดาย

เพลง: เธอและฉัน

คำร้อง/ทำนอง: สุรพล โทณะวนิก

อยากให้โลกนี้ มีเธอและฉัน เท่านั้นเป็นพอจะได้ร่วมหอ ร่วมเรียงเคล้าคลอ สมัครสมาน อยู่กันสองคน มีความสุขล้น ไม่ต้องผจญมารลึนความคิดอ่าน สรรหาวิมาน สถานไหน ไหนอยาก ให้โลกนี้ มีเธอและฉัน เท่านั้นเป็นดีจะได้ไม่มี ใครมาย่ำยี ความรักเราได้ไม่มีความสูง ไม่มีความต่ำ ไม่มีข้าใจหันหน้าไปไหน ไม่ต้องเจอใคร เจอะเราสองคน

เพลง: สงขลา

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

สงขลาฝั่งนกทิวถิ่นสรวกียังตรึงเตือนแสงเดือนเดือนตรึงใจสนแกว่งไกว ดูแสงงามเรือลำน้อยลอยตามหน้าน้องงาม ละห้อยหาเสียงสน กระซิบสัญญาฝากนกภา ให้เตือนใจสั่งรักพี่ไว้น้องมอบใจให้อาลัยหาพี่ไม่ลืมสงขลาเสียงสนที่เคยสัญญาตราบนิจ ชั่วชีวา พี่สลายสั่งรักพี่ไว้น้องมอบใจให้อาลัยหาพี่ไม่ลืมสงขลาเสียงสนที่เคยสัญญาตราบนิจ ชั่วชีวาพี่..สลาย

เพลง: บางกระบือ

คำร้อง/ทำนอง: สง่า อารัมภีร

พี่เกิดมาเป็นคนบางกระบือพูดถึงความซื่อใครหรือจะซื่อเทียมได้ ชาวบางซื่อได้ฟังใจยังหวั่นไหว แสนซื่ออย่างกระบือมีใครจะเทียมพี่ได้เล่าเธอจะเชื่องช้าแต่ว่ามันคง จิตใจซื่อตรงแต่นั้นมิใช่ความซื่อ รักเกียรติและรักชาติมันเสมอ กระบือแพ้ใครเล่าเธอใครจะเสมอกระบือเล่าบางกระบือไม่ก่ออย่างบางกะปิ เมื่อจะรักใครหัวใจฉันจึงไม่กล้า ทั้งเรามันจนจึงต้องหมองหม่นดูราได้แต่รอกรุณาเหมือนดินรอฟ้าอ้างว้างเชื่อฟังคำพี่ได้อย่างกระบือ ไม่ใช่คำลือที่แม่กระบือจะกินหญ้าฟางแต่เนื้อเลือดก็มีสีแดง ไม่จาง รักพี่ที่เกิดน้องนางเพราะพี่ซื่ออย่างคนบางกระบือ

เพลง: น้องรัก

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เกิดเป็นเทพบุตรนงนุชงดงามกว่าเกิดเป็นเทพธิดาคงโสภาคกว่าองค์ไหนเกิดเป็นนางดินจึงโสพิณเหมือนนางใดแรกพบแทบลืมหายใจจิตพะวังคั่งโคลงหมายใจปองเกิดมาเจ้าเสน่ห์จึงเก้ทั้งเรือนร่างเปรียบนางในแสนนางแสนกวีสร้าง ต่างเป็นร้อยกลิ่นหมยอมเย้า แม้ประจักษ์ถึงรูปครองต่างยื้อแย่งดีตราจองอ้างสิทธิเป็นเจ้าของน้องรักเคย

เพลง: นึกถึง

คำร้อง/ทำนอง: สง่า อารัมภีร

ทุก ทุกนาที่ พี่นี้อาวรณ์นึกถึงพักตร์ผ่องน้องตริ้ง ซาบซึ่งทรวงในปากจิ้มลิ้ม ยิ้มย่องผ่องใส
จะเอ่ยคำใด หวานหูมิรู้โรยรา ทุก ทุกนาที่ พี่นี้อาวรณ์นึกถึงนึกว่าครั้งหนึ่งเรารักกันมาต้องพรากกัน
เพราะกำแพงศักดิ์นาพื้นฟาดศรธรา รักเราให้คลายจากกันเหมือนดังพรากนก ให้ต้องไร้คู่ปล่อยตัว
ผู้ให้คู่ อยู่ทุกวันเฝ้า ไศก คอย คอยหายอดชีวันไม่เป็น อันกินนอน เฝ้าแต่อาวรณ์ นึกถึงทุก ทุกนาที่
พี่นี้อาลัยไม่หายรักไม่รู้คลายเฝ้าคิดคำนึงแต่บุญน้อยจึงต้องไศกซึ่งได้แต่นึกถึง นึกถึงอยู่เดียวดาย

เพลง: ความหวังครั้งสุดท้าย

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เพราะรักเธอด้วยวิญญาณไม่เคยต้องการรักใคร่ผูกพันไม่มีเร่เหลี่ยมคำลวงเสกสรรความ
รักจากชั้นมั่นคงไซ้ลวงเพราะรักเธอมากเพียงใดเมื่อผิดหวังไปเสียใจใหญ่หลวงเมื่อเธอลี้กรอกให้
ความหลอกลวงสุดรักสุดหวงดวงใจมีดมนสับสนไปเถอะหัวใจเอ๋ยถึงแม้ไม่เคยสมรักเลยสักหนในเมื่อ
ความหวังเป็นสมบัติของทุกคนถ้าเราอดทนคงพบคนที่เหมือนใจเพราะรักเคยลุ่มตรงกันก็คงสักวัน
รักกันตลอดไปเก็บรอยแผลเก่าที่เศร้าดวงใจชีวิตแจ่มใสเพราะใจรักจริง

เพลง: พ่อ

คำร้อง: อิงอร

ทำนอง: สง่า อารัมภีร

เห็นผ้าห่ม หนาวลมดึก นึกถึง น้อง อยู่ร่วมห้อง เคย ห่มให้ พี่หายหนาว น้องหนุนแขน
แทนหมอน พี่นอนรำว หอมกลิ่นสาว...อบอวน รัญจวนใจ เหลือ รอยนอน หมอนหนุน กรุ่นกลิ่นเกศ
มะลิร่วง เหลือแต่เศษทิ้งไว้ให้ น้องสิ้นรัก ลืม วาจาแล้ว หรือไร จึงถอดใจ ผากพี่ไว้ ไม่ขอ คืน

เพลง: น้ำค้างบนแก้มสาว

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

น้ำค้างบนแก้มสาวประกาย พราว ชวนที่ชม.อาบพัตร งามสวยสมเพียงจะชม นวลเพ็ญ
จันทร์น้ำค้าง บนแก้มเจ้ายามที่เฝ้า ประคองขวัญลูกได้พัตรผ่องพรรณไฉ่งามขวัญ พร้อมเนตรนอน
แก้มสาว พราวน้ำฟ้าตริงอุราข้าสะท้อนใครแนบแก้มสมรตราเจ้านอน ที่แนบชมน้ำฟ้า บนแก้มเจ้า
ช่างยวนเฝ้า ที่ภิรมย์ใครเป็นน้ำค้าง พรหมบ่มแก้มเจ้าเกล้าแก้มนวลน้ำฟ้า บนแก้มเจ้าช่างยวนเฝ้า
ที่ภิรมย์ใครเป็นน้ำค้าง พรหมบ่มแก้มเจ้า แคล้วแก้มนวล

เพลง: ยอร้องให้

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เธออย่าหม่นหมองเศร้าครองทุกตรมอกที่จะระทมขึ้นชมเมื่อเห็นน้ำตาใครเล่าทำให้ข้า
อุราแก้มเธอนองน้ำตายิ่งพาหัวใจที่เศร้าเธอเศร้าโศกสลดที่ตันหัวใจไซ้ที่จะรักใครนอกเหนือ
ทรมวยก็เปล่าเธอยิ่งขึ้นชมชมเขา ออกที่ดั่งหมองเศร้าเฝ้าคิดกังวลห่วงเธอเธออย่าร้องให้ น้ำตา
ช่วยใครไม่ได้เสมอหักใจเสียบ้างนะเธออย่าครวญพรั่นเพื่อที่ทนไม่ไหวใครเล่ามาทำให้เธอซ้ำทรวงที่
ไม่เคยรักลงใจเธอจึงร้องให้เธออย่ามวนน้อยน้ำใจหยุดเถิดอย่าร้องให้จะเช็ดน้ำตาให้เธอ

เพลง: หลับตาก็ฝัน

คำร้อง/ทำนอง: สันต์ ศิลป์ประสิทธิ์

หลับตาก็ฝันตื่นพลันผวาเห็นเพียงดวงหน้าเธอหลอกหลอนร่ำอารมณ์ที่เธอเป็นดอกไม้
แสนงาม สมนามสุมาลีทุก ทุก นาที่ที่เพื่อเผลอพร่ำหลับตาก็ฝันตื่นพลันผวาเห็นใจใหม่ว่า ที่เฝ้า
วอนหวังเพียงเผยคำยามลมแผ่วผิวกายให้ นื่องจงได้จดจำที่จูบโน้มนำลมรักฝากเธอสายตาเราจ้อง
มองกัน ห่างใจสัมผัสที่เก็บไปฝันกอดหอมอนละเมออย่าให้ที่คิดเอาเอง ที่เกรงกลัวตัวเผลอเข้าใจ
ว่าเธอรักที่ไซ้ใหม่ ไซ้ใหม่หลับตาก็ฝันตื่นพลันผวา นื่องงามสง่า ยากจะหาหญิงอื่นเทียมได้ชายใด
หากเห็นเป็นบุญ หลงรักครุ่นคลั่งไคล้ที่เองหัวใจลิ้มเธอไม่ลง

เพลง: ผืนหลอน

คำร้อง: ประยูร เวชประสิทธิ์

ทำนอง: เกษม มลิณฑจินดา

ที่ฉันเป็นสุข อยู่ทุกวันนี้ อาศัยที่ผืน สุขตอนกลางวัน ในความสว่าง สุขอย่างคนหวัง
มีธรรมชาติ เป็นเครื่องยังชีพ ช่วยพอประทัง เก็บความสมหวัง ของคนอื่น อื่น มาขึ้น อารมณ์ ยาม
รัตติกาล สะท้อน หนาวเหน็บ เจ็บไปทั่วร่าง หวนความอ้างว้าง หวาดความมืดมัว กลัวความชื่นชม
อยู่อย่างเดียวดาย อยู่กับความจริง ยิ่งอยู่ยิ่งตรม จำทุกข์ ระทม หลับยังผืนหลอน รักย้อน มาลง

เพลง: แสนคิดถึง

คำร้อง/ทำนอง: ป. ชื่นประโยชน์

คิดถึงดวงใจ เหมือนใจจะขาด คิดถึงรสสวาท ที่เคยสัมผัส เราเคยร่วมรัก เคียงคู่อยู่ใกล้
เราเคยฝากใจ ใกล้ชิด ต่อกัน สิ่งเก่าเรานั้น ผังใจ คิดถึงเราเคย ชิดเชยขึ้นจ๋า รักเคยพ้อพรา
อดพ้อพิไร คิดถึงที่รัก คิดถึงเคยขึ้น ในยามค่ำคืน ที่แสนสุขใจ รอยยิ้มจากไป ผังใจไม่ลืม เธอมาสู่
อ้อมกอด ของฉัน เหมือนดังผืน ที่แสนดูดี ผักกอกรอยประทับใจ ฝากไว้จนยากจะลืม แล้วเลื่อน
ค่อยเลื่อนหายไป คิดถึงดวงใจ แล้วใจยิ่งเศร้า เหมือนไฟรักเก่า แผลเผาหัวใจเลื่อนเลื่อนจากหาย
ไม่มีแม้เงา เลือนไปจากเรา ดังผืนผ่านไป ผักกอกรอยเตือนใจ ฉันไม่อาจลืม

เพลง "หัวเราะน้ำตา"

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: ประสิทธิ์ พยอมยงค์

ชีวิตที่เกิดมา มีทุกข์สุขนานา หัวเราะเฮฮา น้ำตาสะอื้น เมื่อวานรักกัน อย่าคิดว่ามันยั่งยืน
วันนี้กลายเป็นอื่น ที่เคยหวานชื่นกลับซึ่งเราเห็นกันว่าจริง เป็นเหมือนสิ่งมายา หัวเราะเฮฮา น้ำตา
ไหลหลัง เมื่อวานระทม วันนี้สนใจที่หวัง ชีวิตเรา เหมือนดัง น้ำขึ้นและน้ำลงบางคืนก็ฝน แต่บางวัน
ก็ผืน บางครั้ง กล้ากลืน สบ ชีวิตส่ง บางครั้งขึ้นบาน ไม่นานสลายลง ไม่ยืนยง อย่างมัวหลงไปชีวิต
คือความฝัน มันมิได้จริง ทุกข์ถมประดังแล้วยังดีได้ อย่างมัวท้อเลย ใจเอ๋ยจงทนต่อไป คงถึงคราวดี
ได้ ชื่นใจหัวเราะทั้งน้ำตา

เพลง: ขวัญใจคนจร

คำร้อง: ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง: สมาน กาญจนะผลิน

สัญจรอนแรม เหมือนคนพลัดถิ่นเปรี๊ยะเป็นเช่นนกขมิ้น ที่โบกบินไกลแสนไกลว่าเหว
เอ้าจากมาผู้เดียวเปลี่ยวใจ ค่ำลงตรงไหนร่มไม้ใบบัง ยังพกนอนแสงทองเยือกหล้า ขอลาผ่าน
ผู้เดียวเที่ยวภิกขาจาร ทุกสถานข้าสัญจร ฝ่าโหดโหดเขินและเนิ่นไสล ชอกซอนซ่านใจสะท้อน
เสาะหาบังอรจึงจรมายามอ่อนใจ ร่มไม้พกนอน สายลมโชยอ่อนอ่อนใจพักกาย นิทราอิงแอบแนบ
พสุธา หลับตาข้าฝัน ตื่นพลัน เทียว สัญจรไป หรือเนาในที่ฉิมพลี วิมาน ฝัดคอยเฝ้าคิดจนพล่าน
นานเท่านั้นคอยขวัญใจ ถึงห้วง ธารา และมีภูผากันไว้ จะฝ่าฟันไป เพื่อรับขวัญใจมาครองเอ๋ย

เพลง: ดอกฟ้าบูชาธรรม

คำร้อง/ทำนอง: ไม่ปรากฏผู้แต่ง

ดอกฟ้าบูชาธรรมอันดอกฟ้าอยู่สูงถึงแดนฟ้าใครปรารถนา เขยชมยังเฝ้าถึงจะอยู่ไกล
เกินดาวสุดดาวดั่งสยงอาจเฝ้าถึงคว้ามามชได้ด้วยความดีแต่ดอกเดียวสุดงามเพราะความพิสุทธิ์
สุดมีอมมนุษย์เช่นฉัน เฝ้าอมโอบถวิลอุทิศให้เก็บเกี่ยวรวมบุญบำเรอหวังเธอปราณีเธอไมไ่ดีเพราะ
เป็นมาลีที่บูชาธรรม